

* אלה תולדות ה' נח *

רבי חייא פתח, ^י ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו י ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר, ^ה זכאין אינון י ישראל, דמשתדלי באורייתא, וידעי י ארחין דאורייתא, דבגינה יזכון לעלמא דאתי.

(ב) ת"ח, כל ישראל אית לון חולקא י לעלמא דאתי, מאי טעמא, בגין דנטרין ברית דעלמא אתקיים עליה, כד"א י אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ועל דא, ישראל י דנטרי י ברית, וקבילו ליה, אית לון חולקא בעלמא דאתי.

(ג) ולא עוד, אלא י בגין כך אקרון צדיקים, מכאן אוליפנא, כל מאן י דנטיר האי ברית, דעלמא אתקיים עליה, אקרי צדיק. מנא לן מיוסף, בגין דנטר ליה לברית י עלמא, זכה דאקרי צדיק, ועל כך, ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) צדיקים הם ישראל כמורה ונמנוק וע"ז יזכו לחיי (א) אלה תולדות נח: (בראשית ו') ח"א ס: סב: העו"ב וע' לשל ל"ג ב' ולקמן ריש ויחי.

ס"ט קז. ז"ח נח כ"א טב שלח. ט"ג שי תק"ח ק"ג
טג שטו. (ב) ועמך כלם צדיקים: (ישעיה ס') ח"א כו. לב. לה: נט. פד. צב. צג. צה: קז. קסד. קעו: קעט. רסז. ריט: רנא. ח"ב כג: נט: קיר. קעו. רלה. רנג. רנו: ח"ג צ. קד. קכא. קס. ריג: רסז. רצד. רצז. ת"ז בהקדמה א: תק' כ"ב סה. תל"ט עט: תק"ח צ"ד טא שג"ח טר שלב. (ג) אם לא בריתי וגו': ח"א כד. לב. נו. סו: פט. צא: צג: קסה. קפט: רמא: רנו. ח"ב מה. צד. קסו. רי. ח"ג יא: יד. עג. קצא: ז"ח בראשית י"ז טא שכת. תשא מ"ה טר שח. (ד) ברית: ח"א יב: כד: כה. לב. לג. מז: נו. נט: סו: פט. צא: צג: צד. צה. צו. קסב. קפט: ר: רא. ריא. רכה. רמו. רסו. ח"ב ג: כג. כו. ס: פז: קסו. קכד. קצ. ריד: רסד. ח"ג יג: יד. עב: עג. פד. צא. ריג: ריד: רסז. רכ. רמד. רסו.

חלוסי גרסאות א ג"א מוסיף נח איש צדיק תמים וגו'. ב ג"א ארץ וגו'. ג ג"א צדיקיא. ד ג"א אורח. ונ"א אורחין. ס ג"א בעלמא. ז ג"א דנטלין. ח ג"א דנטיל. ט ג"א דעלמא.

נח ותיבה

הסולם

מאמר

מאמר נח ותיבה

שהעולם מתקיים עליו, כמו שאומר הכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. דהיינו ששומרים ברית מילה בקדושה שלא לסמא אותו בשז"ל, ובעריות. ולפיכך, ישראל ששומרים הברית, כי קבלו אותו עליהם, יש להם חלק לעולם הבא.

(ג) ולא עוד וכו': ולא עוד אלא שישאל נקראים משום זה צדיקים, מכאן למדנו, שכל מי ששומר הברית שהעולם מתקיים עליו נקרא צדיק. מאין לנו זה מיוסף שבשביל ששומר ברית העולם, דהיינו שלא נכשל באשת אדונו, זכה שנקרא צדיק. וזה שכתוב

ועמך

(י) הערה: מפאת ההוצאות כי רבו, המקומות שאין צורך כל כך לבארם, אסתפק בהרגומם לעשון הקורא, או בדברי ביאור קצרים בתוך החרגוש, שיסומנו באותיות קטנות (פסיק), ולאחר החרגוש יבואו באותיות רגילות.

(א) אלה תולדות וכו': (י) רבי חייא פתח סוד הכתוב הזה שאומר, נח איש צדיק עם סו"ה, ועמך כולם צדיקים וגו'. הוקשה לו כי אחר אלה תולדות נח היה ראוי שיאמר שם חם ויפת, ולא נח איש צדיק, ואמר: אשריהם ישראל שעוסקים בתורה ויודעים דרכי התורה שבשבילה יזכו לעולם הבא.

(ב) ת"ח, כל וכו': בא וראה, כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, ושואל מהו הטעם. ואומר, משום שהם שומרים את הברית, (דפו"י דף ג"ט ע"ב)

(ד) ה' רבי אלעזר ב' אמר, אלה בכל אתר ב' פסל את הראשונים תנינן י' וכו', מה כתיב ה' לעילא י' בפרשתא דבראשית, * ונהר יוצא מעדן לחשקות את הגן ומשם יפרד וגו'. ההוא נהר י' דנגיד ונפיק, ועייל לגנתא, ואשקי ליה משקיו דלעילא, ועביד ליה נייחא, ועביד איבין, ורבי זרעין, ה' והוא כדין נייחא ב' לכלא, ודא י' נייחא ליה לגנתא, ודא עביד נייחא ביה, כד"א י' כי בו שבת, וכתיב י' וישבות ביום השביעי, י' ודא רזא דמלה, דא עביד תולדות ולא אחרא.

(ה) ת"ח, י' כגוונא י' דא, נח לתתא, קיימא י' קדישא טו הוה, דוגמא דלעילא, וע"ד אקרי איש האדמה, טו ורזא אוליפנא, דהא נח אצטריך י' לתיבה, לאתחברא בה, ולקיימא זרעא י' דכולא, י' דכתיב לחיות זרע.

(ו) מאן תיבה, כ' דא ארון הברית, ונח ותיבה ב' כל לתתא, הכי הוה, כ' כדוגמא כ' דלעילא. נח כתיב ביה ברית, דכתיב י' והקימותי את בריתי אתך כ' וגו', ועד דאתקיים ביה ברית, כ' לא עייל לתיבותא, דכתיב

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) עיין פסוקים כשטר לזכרון ועיין סוד נח ומיכחו במקומוס חקון כ"א דף מ"ו א' ודף כ"ה מבואר שם כל הפסוקים בדרך נסתר. (ב) פ' נח ע"ס התיבה כמנין תיבה ו"ע (ושם נח כמ"ק י"ג ע"ס תיבה נח שתיבה ע"ס המלה כמ"ק י"ג).

חלופי גרסאות ה' נ"א אמר רבי אלעזר. כ' נ"א טתח ואמר. ג' נ"א פוסל. ד' נ"א ליג וכו'. ה' נ"א לעיל ו נ"א ליג בפרשתא דבראשית. ונ"א ת"ח לעילא מיניה כתיב (הרמיק). ז' נ"א נגיד. ח' נ"א והוא כדין נייחא לכלא אד"ל (אה"ל) ונ"א והוא כדין נייחא אל גנתא וגנתא נייחא ביה כד"א כי בו שבת וגו' (אה"ל) ט' נ"א דכלא. י' נ"א ודא נייחא לגנתא וגנתא נייחא ביה. י"א נ"א ודא. יב' נ"א ליג כגוונא דא. יג' נ"א דא היה. יד' נ"א ליג קדישא הוה. טו' נ"א מוסיף הוה קיימא דוגמא דלעילא. ונ"א דוגמא קיימא קדישא. טז' נ"א ורזא דא. יז' נ"א למעיל לתיבה. ונ"א למעיל לתיבה. יח' נ"א ליג דכולא. יט' נ"א דכתיב לחיות זרע. כ' נ"א מוסיף דא, דא ארון. כ"א נ"א ליג לתתא. כ"ב נ"א כדוגמא דא. ונ"א כגוונא, כ"ג נ"א לעילא. ונ"א ליג דלעילא כד' נ"א אתך ובאת אל התיבה וליג וגו' כ"ד נ"א ליג לא.

מאמר

הסולם

נח ותיבה

ועמך כולם צדיקים וגו'. ובזה ביאר לנו רבי חייא את הכתוב, נח איש צדיק, שפירושו שנה היה שומר הברית, וע"כ נתקיימו תולדותיו, ולכן אוה"כ אלה תולדות נח נח איש צדיק, כי תלויים זה בזה.

(ד) ר' אלעזר אמר וכו': רא"א, למדנו בכל מקום שכתוב אר"ה, פוסל את הראשונים וכו' מהו כתוב למעלה בפרשת בראשית ונהר יוצא מעדן וגו', שפירושו שנהר הזה שהוא יסוד, נמשך ויוצא מעדן, שהוא חכמה, ונכנס בהגן שהיא מלכות, ומשקה אותו משקיו של מעלה, ועושה לו נחת רוח, ועושה פירות ומגדל זרעים ואז הוא נחת לכל, שזהו נחת להגן שיש לו פירות, והוא מביא נחת להנהר, להיותו עושה את הפירות. כמ"ש, כי בו שבת, היינו

(ו) מאן תיבה וכו': שואל מהו היא תיבה, ואומר, היא ארון הברית, שהיא המלכות

אחר

(דפרי דף ג"ט ע"ב)

והקימותי את בריתי אתך ^א ובאת אל התיבה, ^ב וכדין הוה תיבה ארון הברית.

(ז) ^ז תיבה ונח, ^ז כלא כגוונא דלעילא, ובגין דהאי ברית לעילא הוא עביד תולדות, ^ה כגוונא דא ^ו נח, איהו עביד תולדות. ^י בגיני כך אלה תולדות נח.

(ח) נח איש צדיק, הכי הוא ודאי, כגוונא דלעילא, ^ח ועל דא ^א וצדיק יסוד עולם כתיב, וארעא על דא אתקיימת, ^י דהא איהו, עמודא דעלמא קיימא עדיה. ומאן איהו, דא צדיק, ונח אקרי צדיק, לתתא. (ט) ורוא יל דכלא, ^ב את האלקים התהלך נח ^י דייקא, דלא אתפרש מניה לעלמין, ^י ולמהוי הוא בארעא, כגוונא דלעילא, איש צדיק, יסודא דעלמא, ברית שלום שלמא דעלמא, איש האדמה ודאי, ^י ועל דא, ^ג ונח מצא חן בעיני ה'.

(י) ^ד תמים היה בדורותיו, מאי בדורותיו, ^{טו} אלן אינון דנפקו

מסורת הזהר

(א) וצדיק יסוד עולם: (משלי יוד) לעיל בראשית א' דף רפ"ז ציון ג' וש"נ. (ב) את האלקים התהלך נח: לעיל דף א' ציון א' וש"נ. (ג) ונח מצא חן: (בראשית ו') ח"א נח: ח"ג קמד. (ד) תמים היה בדורותיו: לעיל דף א' ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות א' נ"א אתך וגר' ב' נ"א וכו' עאל תיבה הוה ול"ג וכדין. ונ"א וכו' עיל אל התיבה כדין ההת תיבה ארון הברית (אה"ל) ג' נ"א דא תיבת נח. ונ"א תיבת נח וכלא. ד' נ"א וכלא. ס' נ"א ליג כגוונא עד בניני כך. ו' נ"א נח לתתא. ז' נ"א כדאי. ונ"א בגין דכתיב אלה תולדות נח. ח' נ"א ליג ועל דא. ט' נ"א צדיק. י' נ"א דהוה. יא' נ"א דא. יב' נ"א ליג דייקא דלא אתפרש מניה לעלמין. יג' נ"א למהוי יד' נ"א ועל דא כתיב. טו' נ"א אלא אלן. ונ"א אלא אינון ול"ג אלן.

נח וחסד

הסולם

מאמר

וצדיק יסוד עולם, אשר הארץ, שהיא המלכות מתקיים עליו, שהרי הוא העמוד, שהעולם שהיא המלכות, עומד עליו, וע"כ נקרא יסוד עולם, ומי הוא היסוד הזה, הוא צדיק, ונח הוא צדיק למטה, בנשמות, וע"כ אומר עליו הכתוב נח איש צדיק, ללמדנו שהעולם מתקיים עליו.

(ט) ורוא דכלא וכו'; והסוד של כל זה הוא, את האלקים התהלך נח, הוא בדיוק ללמדנו שלא נפרש ממנו לעולם, היינו שלא נפרש מהמלכות לעולם, והוא זכה להיות בארץ איש צדיק, כעין שלמעלה, שהוא יסוד העולם, ברית שלום ושלום העולם, והוא ודאי איש האדמה, דהיינו בעלה דאדמה כנ"ל. ועל כן כתוב ונח מצא חן בעיני ה'.

(י) תמים היה וכו': שואל בהכתוב, תמים היה בדורותיו מהו בדורותיו.

ואומר, שהם הדורות היצאים ממנה, שהוא משלימם כולם בצדקה, וגם (הא) עצמו נשלם

אחר שקבלה היסוד לחוכה, הנקרא ברית, ונח והתבה למטה היו כן כמו יסוד והמלכות של מעלה והראיה, כי בנח כתוב בו ברית, שכתוב והקימותי את בריתי אתך וגו', וכל עוד שלא נתקיים בו הברית, לא בא אל התבה, שהרי כתוב, והקימותי את בריתי אתך ובאת אל התבה, כי אז נעשית התבה ארון הברית, כלומר, אחר שקבלה לתוכה את נח הצדיק, שהיא ברית, הרי נעשית לארון הברית.

(ז) תיבה ונח וכו': תיבה ונח, הם לגמרי כעין מלכות וברית שלמעלה, ומתוך שהברית הזה של מעלה, הוא עושה תולדות, כמו כן גם נח עושה תולדות, ולפיכך כתוב, אלה תולדות נח, דהיינו ללמדנו, שהוא עושה תולדות של קיימא, כמו הברית של מעלה, שהוא יסוד דאצילות, מטעם שזכה לברית קדש, ויסוד דאצילות הנקרא ברית, שורה עליה.

(ח) נח איש וכו': נח איש צדיק, ודאי כן הוא כמו יסוד שלמעלה, וע"כ כתוב (דפ"י דף ג"ט ע"ב)

מִנִּיה, הוא אשלים לְכֹלָהוּ, והוא הוה שלים מכלהו, תמים היה, דאִתִּילִיד מהול, ה דכתיב התהלך לפני והיה תמים. בדורותיו, ולא בדרין דעלמא, דהא מניה י נפקו תולדות בעלמא.

(יא) ת"ח, נח אתחזי מיומא דאתברי עלמא, למהוי בתיבה בחבורא חד, ולמיעל בה. ועד לא אתחברו כחדא, לא הוה עלמא כדקא יאות, לבתר מה כתיב * ומאלה נפצה כל הארץ, מהו נפצה, כמה דאת אמר י ומשם יפרד, דמתמן אשתכח פרודא, ואתבדרו תולדות לכל סטריין.

(יב) וכלא חד, י כדוגמא חדא בגיני כך, אלה תולדות נח, אלה ודאי, ה דהא יסודא דעלמא איהו, דעביד * (תולדות, י לקיימא בארעא. אתא ר' אבא ונשקיה, אמר ה) י אריא בחיליה י טינרא י נקיב ותבר. י כך ד הוא ודאי. ות"ח, (י) משיעורא דתיבותא, אוף נמי הכי הוא.

מסורת הזהר

(א) ומאלה נפצה כל הארץ: (בראשית ט') ח"א עג. ד"ח רות פ"ג טב שר (ב) ומשם יפרד: לעיל בראשית א' דף רי"ב ציון ה' וש"נ.

דרך אמת

(ח) רבי חנא קרא לר' אלעזר אריה על גודל פעולתו שנתקף שכלו נוקב ומשבר סלעים דגרים חזקים כאלו מוליך פנינים לאורה. (כ) שיעור המילה שדי אדני יסוד מלכות הקוין ס"ד ח א.

חלופי גרסאות א ב"א וכתוב. ב ב"א מוסיף נפקו לעלמא. ג ב"א ועל דא. ד ב"א מתמן. ה ב"א ואתברכן. ו ב"א בדוגמא. ז ב"א אלא. ח ב"א דיהא. ט ב"א בארעא לקיימא. י ב"א אריה. יא ב"א טנרא. יב ב"א נקיב. יג ב"א הכי. יד ב"א מוסיף הוא. הוא ודאי.

נח ותיבה

הסולם

מאמר

יכולים להמצא בעולם הפירוד ולא ימחו כמו דור המבול.

(יב) וכלא חד וכו': והכל אחד בדמיון אחד. כלומר, שהענפים למטה דומים לרשיהם שמלמעלה, ומשום זה, אה"כ, אלה תולדות נח, אלה ודאי, הם תולדות ופסל את הראשונים, שלא נתקיימו בעולם (כנ"ל באות ד') כי יסוד העולם, שהוא נח, הוא העושה פירות להתקיים בעולם.

אתא ר' אבא וכו': בא רבי אבא ונשקו לרבי אלעזר. אמר האריה בכחו נקב ושבר את

האבן. כלומר שהיה סתום וקשה לו פירוש הכתובים הללו כמו אבן קשה. ורבי אלעזר הסיר הקושיות מהם. כן הוא ודאי, שכל הנאמר בנח ותבה למטה רומז על רשיהם שלמעלה באצילות, ובוא וראה אף מהשיעור של התבה שגם כן הוא כך. דהיינו שרומז על שיעור בנין המוחין שבהתבה של מעלה, שהיא מלכות, הנבנית על ידי יסוד דו"א, כי ג' שיעורים נאמרים בה, ארך ורוחב וקומה, שהם חב"ד. הארך, ה"ס חכמה. אבל

היא

נשלם מכולם. כלומר שב' משמעות הן בהכתוב תמים היה בדורותיו, (א) שתמימותו השלימה כל הדורות היוצאים ממנו. (ב) שהוא נעשה תמים בזכות כל הדורות היוצאים ממנו. פירוש אחר. תמים היה, פירושו, שנולד מהול, כמו שכתוב התהלך לפני והיה תמים, שהכונה היא שם על המילה. בדורותיו, משמע, ולא בדורות העולם, הוא משום שממנו יצאו. כלומר, אע"פ שכינת הכתוב הוא, שהוא תמים בכל דורות העולם, מ"מ אומר בדורותיו, כי כל דורות העולם דורותיו הם, כי ממנו יוצאים.

(יא) ת"ח נח וכו': בוא וראה, ראוי היה נח מיום שנברא העולם, להיות בחיבור אחד עם התבה ולכנס בה. וכל עוד שלא נתחברו כאחד, לא היה העולם על היכנו כראוי. אחר זה מה כתוב, ומאלה נפצה הארץ, מהו נפצה, הוא כמו שאתה אומר ומשם יפרד, דהיינו בדומה לתבה עלאה שה"ס הגן, כי משם והלאה נמצא הפירוד, ונפוצו התולדות לכל הרוחות. דהיינו אחר שיצאו ונתקנו בהתבה (דמיון דף גיט ע"ב *) סי ע"א)

תוספתא

(יג) למה " נח " נח תרי זמני, אלא כל צדיק וצדיק די בעלמא אית ליה תרין רוחין, רוחא חד בעלמא דין, ורוחא חד בעלמא דאתי י והכי תשכח בכלהו י צדיקי, י משה משה. י יעקב יעקב. י אברהם אברהם. י שמואל שמואל. שם שם. בר מיצחק דלא כתיב ביה, כמה דכתיב בהו, בגין דיצחק י בשעתא דאתקרב על גבי מדבחא, נפקת נשמתיה דהות ביה בהאי עלמא, וכיון דאתמר י ביה י ובאברהם ברוך מחיה המתים, תבת ביה נשמתיה דעלמא דאתי. י בגין דא תשכח דלא י ייחד קב"ה שמיא אלא על יצחק, בגין דאתחשב כמת, ועל דא רמז קרא ואמר י הן בקדושו לא יאמין וגו'.
(יד) ד"א אלה תולדות, בגין דהוה צדיק שבח ליה תרי זמני, תמים היה בדורותיו, אבל בדרין אחרנין אינו נחשב לכלום, כמו דרא דאברהם, ודרא דמשה ודרא דדוד. ד"א חמי מאי עבד בדרא דכלהו י חייבים, ק"ו אלו היה בדרא דכלהו י צדיקים ע"כ.

מסורת הזהר

(א) נח נח: לעיל דף א' ציון א' וס"ג. (ב) משה משה: שמות ג'. (ג) יעקב יעקב: בראשית מו. (ד) אברהם אברהם: בראשית כב. (ה) שמואל שמואל: שמואל א', ג'. (ו) יצחק יצחק: חלופי גרסאות א' נ"א ד"ג נח ב' נ"א וכן, ונ"א והכא, ג' נ"א צדיק, ד' נ"א בשעת, ה' נ"א ליה ו' נ"א לאברהם ז' נ"א ובגין, ח' נ"א ייחד, ט' נ"א חייבין י' נ"א צדיקין.

נח ותיבה

הסולם

מאמר

שם שם ב"ם חוץ מיצחק, שלא כתוב בו ב"ם יצחק כמו שכתוב בהם, והוא משום, שבשעה שנקרב יצחק על המזבח יצאה נשמתו שהיתה בו בעוה"ז, וכיון שנאמר לו לאברהם ברוך מחיה המתים, דהיינו שנאמר לו, אל תשלח ירך אל הנער, אחר שכבר שלח ירו לשחטו, חזרה אליו רק נשמתו שבעולם הבא, וע"כ לא נקרא יצחק יצחק, ומשום זה תמצא, שלא יחד הקב"ה את שמו, על צדיק בחייה, אלא על יצחק, משום שנחשב כמת. כי לא היה לו נשמה מעוה"ז אלא מעוה"ב, כמו שיש לנפטרין מעוה"ז, וע"כ רמז הכתוב ואמר, הן בקדושו לא יאמין וגומר. כי אינו מיחד שמו על הצדיק בחייה.

(יד) ד"א אלה תולדות וכו': פירוש אחר על מה שכתוב נח נח. שמשום שהיה צדיק שבח אותו ב' פעמים, שקראו נח נח. תמים היה בדורותיו, אבל אם היה בדורות אחרים, כמו דור של אברהם ודור של משה ודור של דוד לא היה נחשב לכלום. פירוש אחר, ראה מה שעשה דוד שכולם רשעים, מכל שכן אם היה דוד שכולם צדיקים, מה היה עושה. (עד כאן התוספתא)

ר"א

היא נמשך מבינה שנעשית לחכמה, שספירותיה בסוד מאות וע"כ הג"ר שמקבלת התבה ה"ס שלש מאות אמה ארך התבה, דהיינו כחיב שכל אחת מאה, הרחב, ה"ס בינה מבחינת החסדים שבה, והם מאירים בכל ה' ספירותיה כח"ב תו"מ, ומתוך שחסדים הם, נבחרת כל ספירה רק לעשרה, וה"ס חמשים אמה רחבה. הקומה, ה"ס דעת, שהיא התכללות חכמה וחסדים יחדיו, כדוגמת הקומה המדומית שהיא התכללות וגידול של הארך ורחב יחדיו, ונמשכת אל התבה מן הו"א שספירותיו בסוד עשירות, ומאירה בג"ר שלה כח"ב, כמו הארך, וע"כ אומה"כ, ושלשים אמה קומתה. הרי ששיעורי בנין התבה על ידי נח, הם כשיעורי בנין המלכות על ידי יסוד דו"א.

תוספתא

(יג) למה נח תרי וכו': שואל למה כתוב ב' פעמים נח. ואמר אלא כל צדיק וצדיק שבעולם יש לו ב' רוחות, אחד הוא בעוה"ז, ואחד בעוה"ב, וכן תמצא בכל הצדיקים שקראם הקב"ה משה משה, יעקב יעקב, אברהם אברהם, שמואל שמואל, דהיינו (דפו"י דף ס' ע"א)

(טו) ר' אלעזר פתח, * לכו חזו מפעלות ה' ה' (ה) אשר שם שמות בארץ, י' האי קרא, י' הא אתמר ואוקמוה, אבל לכו חזו, ימאי חזו כד"א י' חזות קשה הוגד לי, י' בעובדוי, דקב"ה י' עבד, אתגלי נבואה י' עלאה לבני נשא. אשר שם שמות, י' שמות ודאי, דהא י' שמא גרים לכלא.

(טז) כתיב י' ויקרא את שמו נח לאמר זה וגו', אמאי י' הכא לאמר, י' ואמאי זה, י' אלץ לאמר, דא אתתא, זה, י' דא צדיק, י' כתיב הכא זה י' ינחמנו, וכתיב התם י' זה ה' קוינו לו. זכאין אינון צדיקיא דרשימין ברשימו דגושפנקא דמלכא, למהוי י' בשמיה רשימין, ואיהו שוי שמהן בארעא כדקא יאות.

(יז) כתיב י' ויקרא את שמו נח, וכתיב י' ויקרא שמו יעקב.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) לכו חזו מפעלות ה' : (תהלים מ"ו) ח"א נח: קנו : ח"ב ה. רכב. ז"ח בראשית י"ב ט"א שד שכ. שה"ש ע"ג טא שכו. (ב) חזות קשה הוגד לי : (ישעיה כ"א) ח"א נח : (ג) ויקרא את שמו נח : (בראשית ה') ח"א נח. ת"ז תק' ע' קלח : (ד) זה ה' קוינו לו : (ישעיה כ"ה) ח"א נח. קטו. קלה. רכח. ח"ב לח : נה : סא. רלו : (ה) ויקרא שמו יעקב : (בראשית כ"ה) ח"א נח. קלח. רלד :

חלופי גרסאות א' נ"א אלפים. כ' נ"א ליג האי קרא הא אתמר ואוקמיה אב"י. ג' נ"א ליג הא. ד' נ"א ליג מאי חזו, ה' נ"א בעובדוי דעבד קב"ה. ו' נ"א ליג עבד. ז' נ"א מוסיף נבואה קדישא, אה"ל כתב עיין לעיל דף נ"ח ע"ב מ"ש בזה. ח' נ"א עלאה. ט' נ"א שמות בארץ. י' נ"א שמיה, י"א נ"א כתיב הכא. י"ב נ"א כתיב וליג הכא. י"ג נ"א ואמאי כתיב. י"ד נ"א אלץ רמו קרא ליה נח. וליג לאמר דא אתתא זה דא צדיק. י"ז נ"א ליג דא. טו נ"א מוסיף רמו [נ"א כמו] דקב"ה קרא ליה נח בייחא דארעא לאמר מאי לאמר אלץ אתר דא קרא ליה נח ומאן [נ"א ומאי] איהו ארעא קדישא לאמר [ואמר] זה ינחמנו [ממעשנו וגו'] עכ"ל ליה קב"ה לתתא כנוונא עלאה. ונ"א זה דא צדיק וכן נח [לאמר נח] דא צדיק לאמר [דא] נוקבא בנין דלא מתפרשן [נ"א מתפרשא] דא מן דא אמר ר' יצחק לאמר דא ארעא קדישא. (וזה אמת) טו נ"א ליג ינחמנו. י"ז נ"א רשימין בשמיה. י"ח נ"א ליג ויקרא את שמו נח וכתיב.

לכו חזו מפעלות

הסולם

מאמר

לאמר היא הנוקבא, דהיינו מלכות, זה הוא צדיק, דהיינו נח שהוא צדיק, והראיה, כי כאן כתוב זה, ושם כתוב זה ה' קוינו לו, ויליף גזרה שוה, מה זה הנאמר שם הוא ה' הנק' צדיק, אף זה שבכאן הוא צדיק, ורומז לנח. שנקרא צדיק כמו ה'. ושיעור הכתוב הוא, ויקרא את שמו נח, היינו הנוקבא העליונה, שהיא מלכות, קראה אותו נח, לאמר, שהנוקבא אמרה, זה דהיינו נח, ינחמנו וגו'.

זכאין אינון וכו' : אשריהם הצדיקים הנחתמים ברשימות סבעת המלך, דהיינו הקב"ה, להיות רשומים בשמו, והוא שם שמות בארץ, דהיינו בפי בני אדם, שיקראו כל דבר בשמו כראוי.

י"ז כתיב ויקרא וכו' : כתוב ויקרא את שמו נח, וכתוב ויקרא שמו יעקב, למה

(טו) ר"א פתח וכו' : ר"א פתח הכנת הכ' אלה חולדות נח עם הכתוב, לכו חזו מפעלות ה' וגו' ושואל לכו חזו, מהו חזו, ואומר, שהוא כמש"ה חזות קשה הוגד לי, כי על ידי המעשים שהקב"ה עושה מתגלה הנבואה לבני אדם, וכשהנבואה נגלית ע"י הקדם של מעשים קשים היא נקראת חזות קשה או חזיון, אשר שם שמות, שמות ודאי כי השם הוא הגורם לכל, כלומר ע"כ ודאי הוא שיש לבדוק בהשם של הדבר, כי הקב"ה משים בפי בני אדם לקרא שמות בארץ, ושיעור הכתוב הוא לכו והסתכלו במפעלות ה' באמצעות השמות שניתנו להפעלות בארץ, ע"י בני אדם, כי הקב"ה שם בפיהם השמות בנבואה, ע"י הקדם של מעשים.

(טז) כתיב ויקרא וכו' : שואל, למה כתוב כאן, לאמר ולמה כתוב, זה, ואומר, אלא

(דפו"י דף ס' ע"א)

(יח) אלה תולדות נח י"ג וגו', ר' יהודה פתח ב' טוב איש חונן ומלוא יכלכל דבריו במשפט. טוב איש דא קב"ה, דאקרי טוב י' כמה דכתיב ב' טוב ה' לכל, י' וכתיב י' ה' איש מלחמה, להאי כל חונן ומלוא, לאתר דלית ליה מדיליה, טו וההוא אתר מניה טו אתון. יכלכל דבריו במשפט, דהא ההוא דבר לא אתון, אלא במשפט, כד"א ה' צדק ומשפט מכון כסאך.

(א) וַיִּרְאוּהָ אֵת ה' (ישעיה ו') ח"א נה. רלו. רמז. ח"ב פא : פב. קמו: תק"ח קיב טב שטב ב' מ"ב
איש חונן ומלוח: תהלים קי"ב ג' טוב ה' לכל: (אהלים קמ"ה) ח"א סב: ח"ב יא: קכח: קצו:
ח"ג טו. קי: ת"ז תק' ס"ט קסו: ז"ח בראשית ז' טד שית. לך לך כ"ו טב שטו. וישב. כח טא שמח.
חקק נא טב שכו. רות פ"ה טא שנב. ד' ה' איש מלחמה: (שמות ט"ו) ח"א רלו: ח"ב יא: נה: נה.
צר: ח"ג מח. מט. קעד. קצו: רכנ. רכי. רעז. רעה. ת"ז תק' יט תק' כ"ב חק' מיט תק"ח צ"ד טא שד.
טר שלכ. קיו טא שח. ה' צדק ומשפט מכון כספה: (תהלים פ"ט) ח"א ריב: רמא: ח"ב קכב. ח"ג
נס: עג: עז: עז:

[illegible]

מאמר

למה לא כתוב את יעקב כמו בנה. אלא שם מדרגה אחרת וכאן מדרגה אחרת. כמ"ש ואראה את ה', ואראה ה' לא כתוב אלא את ה', הרי שהמלה אֶת־הוא בדיוק. אף כאן בנה כתוב ויקרא שמו נח. כי ויקרא שמו יעקב. המדרגה שלו הוא הקביה ממש, וע"כ לא כתוב שם את, אבל כאן בנה שכתוב את, את, הוא לכלול עם אלה השכינה. כלומר, השכינה. שהיא הנוקבא, היא נקראת את. וע"כ יעקב שמדרגתו הוא מרכבה להקביה בלבדו לא כתוב בו את. אבל בנה, שה"ס צדיק המחובר תמיד עם השכינה כנ"ל, ע"ב כתוב בו את. שהיא השכינה הכלולה עם נח.

(יח) אלה תולדות וכו' : ר"י פתח טוב איש חונן ומלות יכלכל דבריו במשפט. טוב איש. זה הקב"ה הנקרא טוב, כמ"ש טוב ה' לכל, וכתיב ה' איש מלחמה, והוא חונן

87

(יט) ד"א טוב איש, דא צדיק, א דכתיב " אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. ר' יוסי אמר דא נח, דכתיב נח איש צדיק ר' יצחק אמר דא י שבחא דשבת, דביה פתח טוב, דכתיב י טוב להודות לה'.

(כ) רבי חייא אמר כלא חד וכלהו מלה חדא אמרו, ודא עביד תולדות בעלמא, תולדות דעלמא מאן אינון, אלין נשמתהון דצדיקא דאינון איבא דעובדוי דקב"ה.

(כא) ר' שמעון י אמר, בשעתא דקב"ה (כ) מתעטר בעטרוי, מתעטר מעילא ומתתא, ומעילא מאתר דעמיקא דכלא, מתעטר מתתא, במה, נשמתהון דצדיקא, כדין אתוסף י חיים מעילא ומתתא, ואחכלל אתר מקדשא מכל סטרין, ובירא אתמליא, וימא אשתלים, וכדין י יהב לכלא.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) מתעטר בכסיוויה שסס מדמיו יח' ויח' פלדס (א) אמרו צדיק כי טוב: לעיל בראשית א' דף רס"ז כמניס מהמ"ק שער מ' פ"י דף ס'. ציון א' וש"נ. (ב) טוב להודות לה': תהלים צ"ב.

חלופי גרסאות א' ב"א דכתיב ביה. ב' ב"א ליג סוף הפסוק. ג' ב"א שבחה. וניא דא שבת ול"ג שבחא. ד' ב"א דעובדיהון. ה' ב"א מוסיף אמר הכי הוא ודאי, ו' ב"א מוסיף מתעטר מעילא, ז' ב"א מנשמתיהון. ח' ב"א חייך. ט' ב"א אתיחיהב.

טוב איש חונן ומלוה

הסולם

מאמר

העולם. ואומר, הם נשמות הצדיקים, שהם פרי מעשיו של הקב"ה.

(כא) ר"ש אמר וכו': רש"א בשעה שהקב"ה מתעטר בעטרו של, הוא מתעטר מלמעלה ומלמטה, מלמעלה הוא מהמקום העמוק מכל, שהוא או"א, ומתעטר מלמטה, במה, היינו מנשמות הצדיקים. אז נוסף חיים מלמעלה ומלמטה, ונכלל מקום המקדש מכל הצדיקים, והבור נתמלא, והים נשלם, ואז נותן חיים לכל.

פירוש כי המוחין דנשמות הצדיקים יוצאין בסוד תלת נקודין חולם שורק חירק, כמו המוחין של ז"א, ונתבאר בהמוחין דז"א, שבישסו"ת יוצאים תחלה ב' נקודות חולם ושורק, בסוד מ"י אל"ה, שהם ב' קוין ימין ושמאל, והם במחלוקת ואינם יכולים להאיר עד שנעשה זיווג על מסך דז"א שעלה שם בסוד מ"ן, ויוצאת עליו קוצת חסדים, שה"ס נקודת החירק וקו אמצעי ואז מכריע בין הקוין שה"ס מ"י אל"ה, ומתחברים בסוד השם

אלהים והוא כמ"ש בזהר אמור דף צט: וק' ע"א. ויעקב אתער, שה"ס קו אמצעי שיצא על מסך דחירק, וחמילאברהם שהוא נקידת החולם

וקו

(יט) ד"א טוב וכו': פירוש אחר, טוב איש, זה צדיק שכתוב אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. הרי שהצדיק נקרא טוב. רבי יוסי אומר טוב איש זה נח, שכתוב נח איש צדיק. ושיעור הכתוב טוב איש היינו היסוד דז"א שנקרא צדיק או נח הצדיק, חונן ומלוה שפע המוחין להנוקבא, שבה יכלכל דבריו שהיא הנוקבא, במשפט, במוחין דגדלות.

רבי יצחק אומר וכו' רי"א טוב איש נאמר, בשבח השבת דהיינו במוחין דיום השבת שבו פתח הכי עם המלה טוב, שכתוב טוב להודות לה'. פירוש כי אור השבת ה"ס אור תכלית שמים וארץ המאיר בגמר התקון, כמ"ש בנוסח התפלה אתה קדשת וגו'. ולפיכך מטרם גמר התקון הוא מאיר רק בדרך הלואה, (כמ"ש בת"ז תקון י"ט ל"ח ע"א) לזו עלי ואני פורע, ע"ש. וע"כ אומר ר"י, טוב איש חונן ומלוה נאמר באורות השבת, הניתנים בהלואה.

(כ) ר' חייא וכו': ר"ח אמר, הכל אחד, וכולם דבר אחד אמרו, שזה עושה תולדות בעולם, דהיינו הצדיק, ושואל, מי הם תולדות (דפיו דף ס' ע"א)

כב) כתיב " שְׁתֵּה ^ה מִיַּם מְבוֹרֵךְ וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בָּאֲרֶךְ, אִם אִמְאִי יִבּוֹרֵךְ בְּקִדְמִיתָא, וְלִבְתֵּר בָּאֲרֶךְ. דְּהָא בּוֹר לֹא אֲקִרִי, אֲלֵא רִיקְנִיא לֹא נָבִיעַ, בָּאֲרֶ: מִיָּין דְּנִבְעִין, אֲלֵא כֹּלָא אֲתֵר חַד הוּא, יִבּוֹר לֹא אֲתֵר יִדְמִסְכְּנִי אַחֲדִין בִּיה, אֲקִרִי בּוֹר, דְּלִית לֵיה מְדִילִיה, אֲלֵא מַה דִּיהֲבִין בְּגוּיָה, וּמֵאֵן אִיהוּ יִדְלִיָּת.

מסורת הזהר

א) שְׁתֵּה מִיַּם מְבוֹרֵךְ: (משלי ה') ח"א רלה. ח"ג קכד. רסו. חק"ח ק"ז טא שמח.

דרך אמת

ה) מקן קל"ד ב' ויהי כל"ה א'

חלופי גרסאות א' ג'א מהו (אה"ל) ג' ג'א מוסיף הכא. ג' ג'א ל'א אלא (אה"ל) ד' ג'א דמסכנאות. ו' ג'א ל'א דמסכני אחידן ביה. ה' ג'א ד'

טוב איש חונן ומלוח

הסולם

מאמר

הצדיקים דהיינו במוחין דנקודת החירק היוצאים על מסך שלהם כנ"ל. וז"ש כדן אתוסף חיים מעילא ותתא, ואתכלל אתר מחדשא מכל סטריין ואז מתרבים החיים מכח החסדים שמלמעלה מנקודת החולם, ושמלמטה מנקודת החירק, ונכלל מקים המקדש, שהיא הנוקבא, מכל הצדדים, כי הנוקבא דו"א, שהיא בחינת מוחין דנקודת השורק וקי שמאל כנ"ל, שהיתה במחלוקת עם ז"א שה"ס קו ימין, נתפייסה עתה מכח שמוקפת מחסדים מב' הצדדים, מבחינת קו ימין ומבחינת קו אמצעי, כמ"ש בזהר אמר הנ"ל, דא מהאי סטרא ודא מהאי סטרא ולא יכלין הוקפוי לנפקא לבר, ע"ש, ואז ובירא אחמליא ויטא אשתלים, מבחינת החסדים שלה מכנה אותה בור, ומבחינת החכמה מכנה אותה ים, וע"כ אחר שהבור מתמלא בחסדים מתלבש החכמה שלה בחסדים והים נשלם, וכדן יהיב חיין לכלא ואז נותן חיים לכל, דהיינו שנותן מוחין לנשמות הצדיקים, כי אותו השיעור שנשמות הצדיקים גרמו להשתלם בז"א ונוקביה זוכים ב' גסם כנ"ל.

מאמר שחה מים מבורך

כב) כתיב שחה וכו': כתוב שחה מים מבורך ונוזלים מתוך בארך, ושואל למה כתוב תחלה בורך ואח"כ בארך, שהרי לא נקרא בור אלא מקום ריקן שאינו נובע מים, ובאר הוא מים הנובעים, ואינם דומים זה לזה, ומשיב אלא הכל מקום אחד הוא, ששניהם רומים על הנוקבא, אלא המקום שעניים נאחזים בו, כלומר כשאניה מחוברת עם ז"א בעלה והיא עניה, נקראת בור שאין לו משלו אלא מה שמכניסים בו, ומי הוא, הוא אות ד', דהיינו הנוקבא בפרדא מ"א שנקראת אז ד'.

ומי

וקו ימין, מתתקן בניסא אחרא, כדן אחידן ביה תרוייהו ביצחק, שהוא נקודת השורק וקו שמאל, דא מהאי סטרא ודא מהאי סטרא ולא יכלין תוקפוי לנפקא לבר, אלא שהוא מתלבש ונכלל בימין, עש"ה, וכיון שז"א גרם השלמת המוחין בישסו"ת זכה גם בעצמו באלו המוחין, כנ"ל בראשית א' דף רפ"ז ד"ה תלת) כיון דתלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא ע"ש, ועד"ז ממש יוצאים המוחין בסוד נשמת הצדיקים, כי תחלה יוצאים בזו"ן ב' הנקודות חולם ושורק, שה"ס ב' קוין ימין ושמאל, אמר ז"א נתתקן בנקודת החולם וקו ימין, והנוקבא נתתקנה בנקודת השורק וקו שמאל, ואז הם במחלוקת ושניהם אינם מאירים בשלמות, עד שנשמות הצדיקים עולים אליהם למין, ויוצאת שם קומת חסדים על המסך שבנשמות הצדיקים, שה"ס נקודת החירק וקו האמצעי, ואז מתרבים החסדים ע"י קו האמצעי וע"י קו ימין, ומתבטלים הדינן שבנוקבא ומתחברת עם ז"א, ואותו שיעור השלמות שנשמות הצדיקים גרמו בזו"ן, זכו בו גם הם.

וזה אמרו בשעתא דמב"ה מתעטר בעטרוי בשעה שז"א מתתקן בעטרויתו, דהיינו במוחין, מתעטר מעילא ומתתא, היא מתתקן מלמעלה ומלמטה, דהיינו במוחין דנקודת החולם מסוד קו הימין המקיבל לו מלמעלה מאו"א, ובמוחין דנקודת החירק שה"ס קו האמצעי המקיבל לו מלמטה מנשמות הצדיקים כנ"ל, וז"ש מעילא מאתר רעמיקא דכלא מלמעלה, הוא מקבל מקום העמוק מכל דהיינו מאו"א, שממם המוחין דנקודת החולם, וקו ימין, מתעטר מתתא, במה, מנשמחחון דצדיקיא, ובמה מתתקן מלמטה, הוא בנשמות

(דפו"י דף ט' ע"א)

(כה) ג' תיאובתא דנוקבא, לגבי דכורא, לאו איהו, אלא כד עייל רוחא בה, י' ואשרת י"א מייא לקבלא, מין עלאין דכורין, כך כנסת ישראל, לא אתערת תיאובתא לגבי קב"ה, אלא י"ב ברוחא דצדיקא דעאלין בגווה, וכדין י"ג נבעין י"ד מייא ט"ו מגווה, לקבלא מין ט"ז דדכורא וכלא י"ח אתעביד תיאובתא חדא, י"ח וצורא חדא, וקשורא חדא, ודא הוא רעוא דכלא, י"ט ב' וטיולא ז' דמטייל קב"ה ה' בנשמתהון דצדיקייא.

מסורת הזהר

(א) שובע מלחמה אור מנשמות של זדקיס במעשרים
הסוֹבִיִּים פקודי נט, (ב) פדרם בשער מהיה והנהגה
ולקמן מלחמה קליה ק"ו, (ג) מרובה קע"ז ב' וולמן
רמיר ב', (ד) י' בי מ' ע"ב ע' א' ע"ו בי פ"ד בי
זב א' ק' א' קל"ו בי קע"ח א' ב' ס"ח, (ה) לקמן
קל"ז בי.

חלומי גרסאות א גיט ולבחר ב גיט דאיהי. וגיט דאיהו מליא ולייב נביע. ג גיט דמליא. וגיט וואמליא.
ד גיט מאן. ס גיט הי. ו גיט לייב מתחא. ז גיט לחם וגיט. ח גיט דאחבר. ט בריק חי.
מוסיף כאן בפנים הספר, אית מאן דיימר ונוזלים דא יצחק מתוך דא משה דאיהו באמצעיתא בארץ דא אחר.
דאחברי ברא מים חיים ורוד מלכא דאחבר עמיהן. ובשאר הפרקים היא גליין נדפס בהצר. ובאה"ל כתב, כאן
שייך הכתיבה הדקה הכתובה בתוך הרף, ואית מאן דיימא ונוזלים דא יצחק וגוי. גיט ואושרת ויט גיט מיין
ויט גיט ברוח. יט גיט מוסיף נענין גנדין (אה"ל). יט גיט מיינ. קו גיט בבויה. קו גיט דכורין. יט גיט
עכיד. יח גיט וצבורא חרא. יט גיט סייקא וגיט וטיילא.
עכיד.

שְׁתֵּה מִיָּם מְבוֹרָךְ

(ג) לבתר וכו': לאחר כך, דהיינו כשמזווגות עם ז"א, היא נעשית באר שהוא נובע ומתמלא מכל הצדדים, דהיינו שמחמלא מפי ימין מז"א ומקו אמצעי מנשמות הצדיקים, (כנ"ל בדבור הסמך). ומי הוא, הוא ה', דהיינו כשהוא בזוג עם ז"א שנקראת אז ה'. שנתמלא מלמעלה ונובע מלמטה, מתמלאת מלמעלה כמו שאמרנו, (לעיל בדבור הסמך) דהיינו מז"א מסוד נקודת החלם, והיא נובעת מלמטה, דהיינו מנשמות הצדיקים. מסוד נקודת השרק, כנ"ל.

(כד) דבר אחר וכו': שזה מים מבורך זה דור המלך, שכתוב בו מי ישקני

(דמויי דף ס' ע"א * ס' ע"ב)

(כו) ת"ח, כל אינון תולדות דגנתא דעדן, לא נפקין מצדיק, אלא כד עייל בהאי תיבה בחבורא חדא, וכלא גניזין בה, ולבתר מינה ^ה נפקין. אוף הכא נח איש צדיק, לא אפיק תולדות ^ה למפרי בעלמא, עד דעאל לתיבה, ואתכנש כלא בה, והווי גניזין בה, ולבתר ^ה מנה נפקו, למפרי בעלמא, ולא תקיימא בארעא, ואלמלא דנפקו מגו תיבה, לא אתקיימו בעלמא.

(כז) וכלא כגוונא דלעילא, מגו תיבה נפקי לעילא, מגו תיבה נפקי לתתא, דא כגוונא דא ^ה והכא אתקיים עלמא ולא מקדמת דנא, דבגיני כך ^ה כתיב ונוזלים מתוך בארך. וכתיב ^ה וילד נח שלשה בנים. (כח) ^ה ותשחת הארץ לפני האלקים, א"ר יהודה, כיון דכתיב ותשחת הארץ, אמאי לפני האלקים, אלא כיון ^ה דעבדו חוביהון באתגליא, לעיניהון דכלא, כדין לפני האלקים כתיב.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) וילד נח שלשה בנים (בראשית ו' ח"א סב.
ז"ח בראשית כ"א טא ש"א. (ב) ותשחת הארץ;
(בראשית ו' ח"א סא : ז"ח פ' נח כ"א טג שו.

(ה) להסרות ולהכנות בעולם.

חלופי גרסאות ^ה נ"א נפקי. ^ה נ"א מינה. ^ה נ"א הכא. ונ"א ומגו הכא. ^ה נ"א כתיב ותשחת וליג ונוזלים עד בנים. ונ"א כאן שייך וילד נח וגו'. הנדפס לקמן כדף סיב א' אמר ר' [יהודה] חייא וגו' ^ה נ"א דעבדו.

שתי מים מבורך

הסולם

מאמר

לתבה, והכל נתקבץ בתוכה, והיו גנוזים בתוכה זמן מסוים, ואח"כ יצאו ממנה לפרות בעולם ולהתקיים בארץ. ואלמלא שיצאו מתוך התבה, לא היו מתקיימים בעולם.

(כו) וכלא וכו': והכל נעשה כעין של מעלה, מתוך התבה, שהיא הנוקבא, יצאו למעלה, מתוך התבה, יצאו למטה, דהיינו מתחת נח, זה כמו זה, ועתה נתקיים העולם, ולא מקודם לכן. שמשום זה כתוב ונוזלים מתוך בארך, וכתוב וילד נח שלשה בנים, פירוש, ונוזלים מתוך בארך, קאי על זוג צדיק ותבה העליונים, הבא בג' קוין הנקראים אברהם יצחק יעקב, כנ"ל, אשר ונוזלים, זה אברהם, מתוך, זה יעקב, בארך, זה יצחק, ועל דרך זה כתוב גם כאן, בנח ותבה, וילד נח שלשה בנים, שגם הם סוד ג' קוין, שם, ה"ס קו ימין. חם ה"ס קו שמאל, יפת, ה"ס קו אמצעי, כי נח ותבה למטה דומים לגמרי לצדיק ותבה שלמעלה.

מאמר ותשחת הארץ

(כח) ותשחת הארץ וכו': אמר ר' ^ה כיון דכתוב ותשחת הארץ למה כתוב, לפני האלקים. שהוא מובן מאליו, ונ"ש. אלא כיון

שעשו

חסדים מבחינת נקודת החירק המאירים בה מכת נשמות הצדיקים כנ"ל. לקראת המים של הדכר, שהם האורות דקו ימין, עם מוחין דנקודת החולם כנ"ל, ובחינתה עצמה ה"ס נקודת השורק, כנ"ל, וכל ג' בחינות חש"ת הללו נעשה חשוקה אחת ואגודה אחת וקשר אחד, וזהו רצוי כל, וזהו הטיול שהקב"ה מטייל עם הצדיקים בגן עדן. וחושב ה' בחינות, הנעשים מג' הבחינות חלם שורק חירק, והם ה' בחינות מוחין הנקראים ג' נח"י, תיאובתא, הוא אור נפש, צרורא תא אור הרוח, כשורא, הוא אור הנשמה, רעוא דכלא, הוא אור החיה, טיולא, דמטייל קב"ה בנשמתהון דצדיקא, היא אור היחידה.

(כו) ת"ח כד אינון וכו' : בוא וראה כל אלו התולדות של ג"ע, שהיא הנוקבא ד"א, המלבשת לאמא עלאה, שנקראת או ג"ע, וחולות שלה הם הנשמות, אינם יוצאים מהצדיק, היינו יסוד דו"א, אלא כשהוא נכנס בהתבה שהיא הנוקבא, בחיבור אחד, וכולם, כל ההולדות שמקבלה מהצדיק, גנוזים בה זמן מסוים, ואח"כ נולדים ויוצאים ממנה, אף כאן, נח איש צדיק לא הוציא תולדות לפרות בעולם, עד שנכנס

(דפויו דף ס' ע"ב)

(כט) ר' יוסי אמר, אנא אפכא אמרית, ותשחת הארץ לפני האלקים, בקדמיתא לפני האלקים, דלא הוּו עבדי באתגלייא, לפני האלקים עבדו, ולא לפני בני נשא, ולבסוף עבדו באתגליא, ה' הה"ד ונתמלא הארץ חמס, דלא הוּו אתר בכל ארעא, דלא הוּו באתגליא ובגין כך, בתרי גווני דאמר קרא.

(ל) אלה תולדות נח, ר' אבא אמר, מיומא דעבר אדם על פקודא דמריה, כל בני עלמא דאתלידו לבתר, אקרון בני האדם, ולא לשבחא אקרון הכי, אלא כמאן דאמר, בני דההוא דעבר על פקודא דמריה.

(לא) כיון דאתא נח, אקרון ו בני עלמא על שמיא דנח, תולדות נח לשבחא. דקאים לון בעלמא, ולא תולדות דאדם, דאעבר לון מעלמא, וגרים מותא לכהו.

(לב) אמר ליה ר' יוסי, אי הכי, הא כתיב לבתר. וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם, בני האדם כתיב, ולא כתיב בני נח, יאמר ליה, בגין דאדם י חטא י קמי מריה, טב, ליה דלא אברי, ולא יכתוב עליה האי קרא.

(לג) ואלא כו ת"ח כתיב בן חכם ישמח אב, כד ברא י טב, כל בני עלמא, דכרין ליה לאבוי לטב, וכד איהו ביש, כלא דכרין ליה.

מסורת הוהר

(א) ונתמלא הארץ חמס (בראשית ו') ח"א סו: ז"ח פ' נח כ"א טד שיג. יב) וירד ה' לראות: (בראשית י"א) ח"א ער: עה. ח"ב לג: ג' בן חכם ישמח אב (משלי יוד) ח"א ככו: ח"ג ער: תק"ח קטו טב שלה שמב.

חלופי גרסאות ה' גיא ליג מהה"ד עד ובגין כך, ג גיא ולא. ג גיא גוונין. ד גיא הוה אמר, וגיא אמר קרא ד"א אלה תולדות נח ופסל את הראשונים בגין ותשחת ר' אבא, (אה"ל) ס גיא מוסיף, ופסל את הראשונים בגין ותשחת (תרמ"ק) ו גיא בני דעלמא. ז גיא שמא ה גיא דקיים ט גיא אדם. י גיא ליג בני האדם כתיב. יא גיא אדם, יב גיא ליג אמר ליה, וגיא מוסיף אל ר' אבא, יג גיא דחטא. יד גיא קמיה. טו גיא אל ת"ח ח"ה וליג אלא. טז גיא ת"ח פתח ואמר כתיב. יז גיא מוסיף טב איהו.

ותשחת הארץ

הסולם

מאמר

שעשו את חטאיהם בגלוי לעיני כל, כתוב את לפני האלקים.

(כט) רבי יוסי וכו' ר"א, אני אומר להיפך. ותשחת הארץ לפני האלקים, מתחלה היה לפני האלקים, שפירושו, שלא חטאו בגלוי.

כי לפני האלקים עשו מעשיהם ולא לפני בני אדם, ולבסוף עשו מעשיהם בגלוי, ובב' אופנים אומר הכתוב שחטאו, דהיינו בסתר ובגלוי.

(ל) אלה תולדות נח וכו' ר"א, מיום שאדם עבר על מצות רבונו, כל בני האדם שגולדו אחרינו נקראים בני האדם, ולא לשם שבחו נקראים כן, אלא כמי שאומר, בניו של פלוני שעבר על מצות רבונו.

(לא) כיון דאתא וכו' כיון שבא נח, נקראים

(דפוסי דף ס' ע"ב)

בני

לֹאבוֹי לְבִישׁ, אָדָם בָּגִין דַּחְטָא, וְעֵבֶר עַל פְּקוּדָא דְמִרְיָה, כַּד אַתּוּ אִינוּן, דְּמִרְדּוֹ בְּמִרְיָהּ, מַה כְּתִיב, אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם, בְּנוֹי, דָּאָדָם קְדַמָּא, דְּמִרְדָּ בְּמִרְיָה, וְעֵבֶר עַל פְּקוּדִיהָ.

ד(ד) וּבְגִינֵי כָךְ, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ, אֵלֶּה, וְלֹא קְדַמָּא, אֵלֶּה דְנִפְקוּ מִן וְעָאֵלוּ מִן גּוֹי תִּיבָה מִן וְאִפִּיקוּ תּוֹלְדִין מִן לְעֵלְמִין, וְלֹא תּוֹלְדוֹת מִן אָדָם דְנִפְקוּ מִגִּנְתָּא דְעֵדֶן, וְלֹא אִפִּיקוּ מִן מִתְמָן.

ד(ה) תִּנְחַ, אֵלֹּו אִפִּיקוּ אָדָם תּוֹלְדוֹת. מִגִּנְתָּא דְעֵדֶן, לֹא יִשְׁתַּחֲצוּן לְדֹרֵי דְרִין, וְלֹא אֶתְחַשֵּׁךְ נְהוּרָא דְסִיְהֵרָא לְעֵלְמִין, וְכִלְהוּ הוּוּ קִימִין לְעֵלְמִין, וְאִפִּילוּ מִלֵּאכִי יֹא עֲלֵא, יֹא לֹא יִקְיִימִי קִמִּיָּהּ, בְּנְהוּרָא יִדּוּ וְזִיוָא וְחִכְמָתָא, מִן כְּדָא בְּצֵלָם אֱלֹקִים מִן בְּרָא אוֹתוֹ, אֲבָל כִּיִּין (* דְּגִרִים חֲטָא, וְנִפְקוּ אִיהוּ מִן מִגִּנְתָּא דְעֵדֶן, וְעֵבֶר תּוֹלְדוֹת לְבָר, לֹא אֶתְקִימוּ בְּעֵלְמָא, וְלֹא יִהְיֶה כְּדָקָא חֲזִי.

ד(ו) אִיר יִחְזָקִיה, וְכִי הֵיךְ יִכְלִין לְמַעְבַּד תּוֹלְדוֹת תְּמָן, דְּהָא אֶלְמֵלֵא לֹא מִן אֶתְמַשִּׁיךְ עֲלֵיהּ יִצֵּר הָרַע וְחֲטָא, אֶתְקִימִים אִיהוּ בְּעֵלְמָא בְּלַחֲדוּי, וְלֹא יַעֲבִיד כֹּל תּוֹלְדוֹת. כְּגֻוּנָא דָא, אֶלְמֵלֵא דְחָבּוּ יִשְׂרָאֵל מִן בְּעֵלְמָא, כִּי וְאִמְשִׁיכוּ עֲלֵיהּ יִצֵּר כִּי הָרַע לֹא עֲבָדוּ מִן תּוֹלְדוֹת לְעֵלְמִין, וְלֹא יִתְּחִין דְרִין מִן אַחֲרָנִין לְעֵלְמָא.

מסורת הזהר

(א) בְּצֵלָם אֱלֹקִים בְּרָא אוֹתוֹ: (בְּרֵאשִׁית א') ח"א רסד: ח"ב עה: ח"ג קיו. קכב: קנט. רכב: שז: שט. ז"ח בְּרֵאשִׁית ה' טא שמד. יתרו ל"ח טב שמא.

חֲלוּפֵי גִרְסָאוֹת א' נִיָּא פְקוּדָא וְנִיָּא פְקוּדָא דְמִרְיָהּ. ב' נִיָּא דְנִפְקוּ מִן וְלִיג וְעָאֵלוּ בּוֹ, ג' נִיָּא מִן, ד' נִיָּא תִיבָתָא. ה' נִיָּא לִיג וְאִפִּיקוּ תּוֹלְדִין לְעֵלְמִין. ו' נִיָּא לְעֵלְמָא. ז' נִיָּא מוֹסִיף אֵלֶּה וְלֹא. ח' נִיָּא הָאָדָם. ט' נִיָּא מִנִּיעַ. י' נִיָּא דְאִפִּילוּ. וְנִיָּא וְאִפִּילוּ מִלֵּאכֶת (דִּיק) יֹא נִיָּא לִיג עֲלֵא. יב' נִיָּא לִיג לֹא. יג' נִיָּא קִימִין וְנִיָּא וְקִימִי. יד' נִיָּא לִיג וְזִיוָא וְחִכְמָתָא. טו' נִיָּא לִיג כְּדָא בְּצֵלָם אֱלֹקִים בְּרָא אוֹתוֹ מִן נִיָּא בְּרָא אוֹתוֹ וְזִיוָא וְחִכְמָתָא. וְנִיָּא עֲשֵׂה. יז' נִיָּא מִנִּיעַ יֹא נִיָּא חוּן. יח' נִיָּא יִצְחָק (אֲחִי"ל) כ' נִיָּא דְאֶתְמַשִּׁיךְ וְלִיג לֹא. כ"א נִיָּא תּוֹלְדִין. כ"ב נִיָּא לִיג בְּעֵלְמָא. כ"ג נִיָּא וְאִמְשִׁיךְ. כ"ד נִיָּא מוֹסִיף הָרַע וְחֲטָא (אֲחִי"ל) כ"ה נִיָּא תּוֹלְדִין לְעֵלְמִין. כ"ו נִיָּא בְּתִרְאִין לְעֵלְמִין.

אלמלא חטא לא הוליד תולדות

הסולם

מאמר

אָדָם תּוֹלְדוֹת מִגֵּ"ע לֹא הָיוּ כְּלִים לְדוּרֵי דוֹרוֹת, וְלֹא הָיָה נַחֲשׁ אֹר הַלְבָנָה לְעוֹלָם, דְּהֵינּוּ אֹר הַמַּלְכוּת הַמְכֻנָּה לְבָנָה, וְכֹלָם הָיוּ חַיִּים לְעוֹלָם, וְאִפִּילוּ מִלֵּאכִים הַעֲלִיּוֹנִים לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְעַמּוֹד בְּפִנְיָהֶם, בְּאוֹר וְזִיו וְחִכְמָה, כְּמִ"ש בְּצֵלָם וְכו', אֲבָל כִּיִּין שְׁגֵרָם הַחֲטָא, וְהוּא יִצָּא מִגֵּ"ע, וְעֲשֵׂה תּוֹלְדוֹת מִחוּץ לְגֵ"ע, לֹא נִתְקִימוּ בְּעוֹלָם, כִּי לֹא הָיוּ כְּרֹאוּי.

ל(ו) אִיר חֻזְקִיה וְכו': אִירָה, וְאִיךְ הָיוּ יְכוּלִים לְהוֹלִיד תּוֹלְדוֹת שֵׁם בֶּן עֵדֶן, הָרִי אֵלֹו לֹא הָיָה הִיצָה"ר נִמְשָׁךְ עֲלֵיו וְחֲטָא הָיָה הוּא בְּלִבּוֹ מִתְקִימִים בְּעוֹלָם, וְלֹא הָיָה עוֹשֶׂה תּוֹלְדוֹת. כְּעִין זֶה, אֶלְמֵלֵא חֲטָא יִשְׂרָאֵל וְהִמְשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם הִיצָה"ר

בְּנֵי הָעוֹלָם מִזְכִּירִים אֶת אֲבִיו לְטוֹב, וְאִם הֵבִן רַע, הַכֹּל מִזְכִּירִים אֶת אֲבִיו לְרַע. אָדָם, מִשּׁוּם שְׁחָטָא וְעֵבֶר עַל מִצְוֹת רַבּוֹנָה, לִכֵּן כְּאִשֶּׁר בָּאוּ אֵלֹו שְׁמִרְדּוֹ בְּרַבּוֹנָה, דְּהֵינּוּ בְּנוֹי הַמְגֻדִּל מַה כְּתוּב עֲלֵיהֶם, אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם, בְּנוֹי שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שְׁמִרְדּוֹ בְּרַבּוֹנָה וְעֵבֶר עַל מִצְוֹת. ל(ד) וּבִנְיָן כָּךְ וְכו' וּמִשּׁוּם זֶה כְּתוּב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ, אֵלֶּה, נַחֲשִׁים תּוֹלְדוֹת, וְלֹא הָרֵאשׁוֹנִים, אֵלֶּה, שִׁיבָאוּ וּבָאוּ מִחוּץ הַתֵּבָה הֵם תּוֹלְדוֹת, וְלֹא תּוֹלְדוֹת אָדָם, שִׁיבָאוּ מִגֵּ"ע וְלֹא הוֹצִיָא אוֹתָם מִשָּׁם, וְעִ"כ אֵינָם בְּנֵי קִימָא.

מאמר אלמלא חטא לא הוליד תולדות

ל(ח) תִּנְחַ וְכו': בּוֹא לְרֹאא אֵלֹו הוֹצִיָא (דְּסוּרִי דִף ס' ע"ב *) יֹא עִיָא

(ז) א"ל אלמלא ^ה לא חטא אדם, לא עבד תולדות כגוונא דא, נ מסטרא דיצה"ר אבל עבד תולדות מסטרא ^ג דרוחא קדישא, דהשתא לא עבד תולדות, אללא מסטרא דיצה"ר, ובגין, דכל תולדות דבני נשא, כלהו מסטרא דיצר הרע, בגין כך לית לון קיום, ^ז ואי אפשר לון לאתקיימא, דסטרא אחרא אתערב ^י בהו.

(ח) אבל אלמלא לא חטא אדם, ולא אתתרך מגנתא דעדן, ^י הוה עבד תולדות מסטרא ^ז דרוח קודשא ^ח דקדישין, ^ט כמלאכי עלאין קיימין לדרי דרין כגוונא ^י דלעילא, כיון דחטא ואוליד בנין לבר מגנתא ^{יא} דעדן, ולא זכה לאפקא לון מגנתא, לא אתקיימו, ^{יב} אפילו לאשתרשא בעלמא ^{יג} דא, עד דאתא נח ^{יד} דאיהו צדיק, ועאל בתיבה, ומן תיבה נפקו כל דרין דעלמא, ^ה ומתמן אתבדרו ^{טו} לכל ^{טז} ארבע רוחי עלמא.

(ט) ^א וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה. אמאי נשחתה, בגין כי השחית כל בשר את דרכו כמה דאתמר. ^ב חייא פתח קרא ואמר, ^ג וירא אלקים את מעשיהם כי שכו מדרכם הרעה, ת"ח, בשעתא דבני נשא זכאן, ונטרי פקודי ^י דאורייתא, כדין ארעא אתתקפת, וכל

דרך אמת

(ה) ומשם נסונו.

מסורת הזהר

(א) וירא אלקים את הארץ: (בראשית י') ח"א סב. סח. ח"ג רמד. שח: ב) וירא אלקים את מעשיהם: יונה ג'.

חלופי גרסאות ^א נ"א ליג דא, ^ב נ"א ליג מסטרא. ^ג נ"א דרוח קודשא קדישין. ^ד נ"א ואפשר לון בסטרא אחרא. וניא ואי אפשר לון בסטרא אחרא, ול"ג לאתקיימא עד בהו. ^ה נ"א בהון. ^ו נ"א ליג הוה. ^ז נ"א דרוחא קדישא קדישין. ^ח נ"א קדישין. ^ט נ"א כמלאכין. ^י נ"א מוסיף דלעילא הוה ולא אשתכח בהו יצה"ר, (אה"ל) ונ"א דלעילא ולא הוה אשתכח בהון [בהו] יצה"ר. ^{יא} נ"א ליג דעדן. ^{יב} נ"א לאשתרשא אפילו (אה"ל). ^{יג} נ"א ליג דא. ^{יד} נ"א ליג דאיהו צדיק. ^{טו} נ"א ליג לכל. ^{טז} נ"א ארבע ול"ג לכל. ^{יז} נ"א בדרווי כתב שייך לקמן ריש ס"ב. ^{יח} נ"א אורייתא.

מאמר

הסילים

אלמלא חטא לא הוליד תולדות

העליונים. והיו חיים לדורי דורות כמו שהוא למעלה. כלומר, שיש ב' זוונים: א' זווג רוחני למלאכים, ב' זווג דיסודות לנשמות, ומ"ש שצריכים יצה"ר, הוא רק לזווג דיסודות, ולא לזווג רוחני שהוא מצד רוח הקודש. כיון שחטא והוליד בנים מחוץ לג"ע, ולא זכה להוליד אותם מגן עדן, לכן לא נתקיימו, אפילו להשתרש בעולם הזה עד שבא נח ונכנס בהתבה, ומהתבה יצאו כל דורות העולם ומשם נפוצו לכל ארבע רוחות העולם.

מאמר וירא אלקים את הארץ

(לט) וירא אלקים וכו': למה נשחתה וכי הארץ בת עונשין היא. ומשיב, משום כי השחית כל בשר את דרכו כמו שאמרו. ר"ח פתח קרא ואמר, וירא אלקים את מעשיהם וגו', בוא וראה בשעה שבני אדם הם צדיקים

היצה"ר אחר קבלת התורה, לא היו עושים תולדות לעולם, ולא היו באים דורות אחרים בעולם. ועיקר טושתו הוא, הרי כל עיקר כח הזווג בא רק מפאת היצר הרע (כמ"ש לעיל בזהר בראשית ב' דף קלא אות כ"ז) ובלי יצה"ר אין תולדות.

(ז) א"ל אלמלא וכו': אמר לו, אם לא חטא אדם לא היה מוליד תולדות, בדרך זה מצד היצר הרע, אלא שחיה עושה תולדות מצד רוח הקודש, כי עתה אינו עושה תולדות רק מצד היצה"ר ומשום שתולדות בני אדם כולם הם מצד היצה"ר, אין להם קיום משום זה, ואי אפשר להם להתקיים, כי הסטרא אחרא נתערב בהם.

(ח) אבל אלמלא וכו': אבל אם לא חטא אדם, ולא נגרש מגן עדן, היה עושה תולדות מצד רוח קודש הקדשים כמלאכים (דפו"י דף ט"א ע"א)

חידו אשתכחת בה, מ"ט בגין דשכינתא שריא על ארעא, וכדין כלל עלאי ותתאי בחדוה.

(מ) וכד בני נשא מחבלין ארחייהו, ולא נטרי פקודי אורייתא, וחטאן קמי ח' מאריהון, י וכדין כביכול דחיין לה לשכינתא, מעלמא י ואשתארת ארעא מחבלא, דהא שכינתא אתדחייא, ולא שריא עלה, וכדין אתחבלת, מ"ט אתחבלת, בגין דשריא רוחא אחרא י עלה דמחבלא עלמא י וע"ד אמרינן דישאל י יהבי עוז לאלקים, י דמקיימין עלמא, י אלקים דא שכינתא, י ואם ח"ו י אי ישראל ישתכחו חייבין, מה כתיב * רומה על י' השמים אלקים וגו' משום דרשת הכינו לפעמי. כפף נפשי בסבת חמס ושנאת חנם, כרו לפני י שוחה וגו'. כגוונא דדור המבול, דבגין י חמס י דהות ביניהון, יו הוה ביניהון שנאה ודבבו.

(מא) יכול אף י דארעא י' דישאל כן, והא תנינן, י ארעא דישאל לא שריא עלה רוחא אחרא, ולא ממנא אחרא, בר קב"ה בלחודוי. י ת"ח, י דארעא דישאל הכי הוא, דלא י שריא כ' עלה ממנא ולא שליחא אחרא, בר קב"ה בלחודוי. אבל שעתא חדא שריא כ' עלה, י לחבלא בני נשא, מנלן מדוד, דכתיב י וירא דוד את מלאך י' ה' וחרבו שלופה כ' בידו נטויה על ירושלים, וכדין אתחבלת ארעא.

מסורת הזהר

(א) רומה על השמים: (תהלים נ"ז). ח"א. נ"ה: סח: קנ: ח"ב פנ. ח"ג פה: ב) ארעא דישאל, ח"א נו: סח: עח. פג: פד: קה: קיד. קכח. קעז: רמ. רג: ח"ב לג. עט. קל: קלו. קח: קמא. י קנא: קנב. קנו. רט. ח"ג יוד. עב: ג) ארעא דישאל-קב"ה בלחודוי: ח"א פד: קח: ח"ב לג. קל: קח: רט. ד) וירא דוד את מלאך ה': (ד"ה א' כא) ח"ב יט:

חלופי גרסאות ח' גיא מריהון. כ' גיא כדין. ג' גיא ואשתארת. ד' גיא עליה. ס' בריק ומי' ליג מכאן עד שנאה ודבבו ובדפוס ז' הוא בסוגריים. ו' גיא הם וליג יחבי, ז' גיא דמקיים ח' גיא ואלקים. ט' גיא ואי חיו ישראל, י' גיא ל"ג אי. יא' גיא שמים. יב' גיא נפלו בחוכה סלה וליג וגו' יג' גיא החמס, ונ"א החמס דהוה ביניהון שנאה ודבבו. יד' גיא דהוה טו גיא והוה. טז גיא בארץ ישראל. יז גיא מוסיף דישאל דאסתלקת שכינתא. יח גיא וחכי הוא דארעא דישאל דלא שלטא עלה ממנא ולא שליחא וליג ת"ח. יט גיא בארעא. כ' גיא שלים כא גיא עליה. כב גיא ל"ג עליה. כג גיא לקטלא. כד גיא ה' וגו' כס גיא בידו וגו' וליג נטויה על ירושלים.

וירא אלקים את הארץ

הסולם

מאמר

וע"ד אמרינן, עד שנאה ודבבו ל"ג בדפוסים הראשונים. וניאה שהוא גליון.

(מא) יכול אף וכו': יכול שאסילו בארץ ישראל הוא כן, שגם עליה שורה רוח אחרי. והרי

למדנו ארץ ישראל אינה שורה עליה לא רוח אחר ולא ממונה אחר זולת הקב"ה בלבדו. וא"כ למה נשחתה ארץ ישראל. ומשיב, בוא וראה כי ארץ ישראל, כן הוא, שממונה אינה שורה עליה ולא שליח אחר חוץ מהקב"ה בלבדו, אבל שעה אחת יוכל המהכל לשרות עליה לחבל בני אדם, מאין לנו זה, מדוד, שכתוב. וירא

את

צדיקים, ושומרים מצות התורה אז הארץ מתחזקת וכל חדוה נמצאת בה. מהו הטעם, משום שהשכינה שורה על הארץ ואז העליונים וחתחתונים כולם הם בחדוה.

(מ) וכד בני וכו': וכשבני אדם משחיתים דרכם ואינם שומרים מצות התורה, וחוטאים לפני רבונם, אז, כביכול, דוחים את השכינה מהעולם, והארץ נשארת נשחתה, שהרי השכינה נדחה ממנה ואינה שורה עליה, ואז נשחתת. מהו הטעם שנשחתת, הוא משום שרוח אחר שורה עליה המשחית העולם. מן

(דמויי דף ס"א ע"א)

מב) א"ר ארעזר, א אפי' בההיא שעתא, קב"ה הוה, כתיב הכא מלאך י' ה' וכתביב התם * המלאך הגואל אותי, וכתביב י' ויסע מלאך האלקים, הן לטב י' והן לביש, קב"ה י' שליט עליה, לטב: בגין דלא י' אתמסרא תחות י' שאר ממנן, וכל דיירי י' עלמא (ה) י' יכספון מן עובדיהו. לביש בגין דלא י' יחדון אינון לשלטא עליה.

מג) ואי י' תימא והא כתיב י' כי ראתה גוים באו מקדשה, וחריבו ביתא, ואי י' לאו י' שלטין אינון ממנן, לא אתחרב י' מקדשא, ת"ח כתיב י' כי אתה עשית, וכתביב עשה ה' את אשר זמם.

מד) י' ת"ח, כתיב וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה. נשחתה ודאי, כמה דאתמר. הכי טו נמי י' וירא אלקים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה, דהא כדן ארעא קראת לעילא, י' וסלקא בסליקו עלאה, ומקשטא אנפיה, כנוקבא דמקשטא לגבי דכורא, הכי נמי ארעא, י' דהא י' גדילת בנין זכאין למלא.

מה) י' והכא דלא תבו דרא דטופנא. מה כתיב, י' וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה כ"א וגו', כאתתא דאסתאבת ואסתירת אנפיה

דרך אמת

מסורת הזהר

(ה) ינוסו ממעטיהם.

(א) המלאך הגואל אותי (בראשית מ"ח). ח"א

רכח: רכט. רל. רלב. ח"ב קטו: ח"ג צה: קטו:

רע. תק"ח ק"א טב של קי"ב טא שכב. (ב) ויסע מלאך: (שמות י"ד) ח"ב ו. נא: זב. קטו: ח"ג כה.

קכה. קנ: רטו. רסט: ת"ז חק' ה' בהשטות קמ"ב ז"ח שה"ש ע"ב. טא שטו. (ג) כי ראתה גוים: איכה א'.

(ד) כי אתה עשית: איכה ב'. (ה) וירא אלקים את מעשיהם: לעיל דף י"ד ציון ב' ושינ.

חלופי גרסאות א' ג"א ואפי' ב' ג"א ל"ג ה' ג"א הן. ד ג"א שלטא עלאה. ה ג"א אתמסרת. ו ג"א דשאר

ול"ג דלא אתמסרא תחות. ז ג"א ארעא, ה ג"א יכספון, ט ג"א יחדון, י ג"א תימא לא.

יא ג"א לא. יב ג"א ישלטון. יג ג"א בי מקדשא, יד ג"א ותא חזי טו ג"א מוסיף נמי לטב (אה"ל) טו ג"א ל"ג וסלקא

בסליקו עלאה. ונ"א וסלקת ו ג"א ל"ג דהא ער מה כתיב. יז ג"א גדלה ונ"א גדולת. יט ג"א מתחיל וירא ול"ג

והכא ער מה כתיב. כ ג"א ובניכ וירא. כ"א ג"א ל"ג וגו'.

מאמר

הסילם

וירא אלקים את הארץ

הבית, שמשמע, שאם הממונים לא היו שולטים לא היה נחרב הבית. בוא וראה, שכתוב, כי אתה עשית, וכתוב עשה ה' אשר זכם, הרי שנעשה ע"י הקב"ה עצמו ולא ע"י ממונים.

מד) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כתיב וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה, היא נשחתה ודאי, כמו שכבר נאמר (לעיל אות ל"ט).

כמו כן, וירא אלקים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה, כי אז קוראת הארץ למעלה, אל ז"א. ועולה במעלה עליונה, ומיפה פניה כמו נקבה המיפה את עצמה בפני הזכר, כן הארץ, כי בנים צדיקים גדלה להמלך, לז"א.

מה) והכא דלא וכו': וכאן, שלא שבו דור המבול, מה כתוב, וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה וגו', כאשה שנשמתה ומסתרת פניה

מבעלה

את מלאך ה' עומד, וחברו שלופה בידו נטויה על ירושלים, ואז נשחתה הארץ.

מב) א"ר ארעזר וכו': אפילו בשעה ההיא, שראה מלאך ה' עומד, היה זה הקב"ה,

ויליף גזרה שוה, כאן כתוב מלאך ה', ושם כתוב המלאך הגואל אותי, וכתוב ויסע מלאך האלקים. מה שם הוא הקב"ה, אף כאן הוא הקב"ה. ובין לטיב ובין לרע שולט עליה הקב"ה: לטוב, משום שא"י לא נמסרה תחת שום ממונה ואין מי שיטיב לה רק הקב"ה בלבד, וכל דרי עולם יבושו ממעשיהם, להיותם תחת ממונים. לרע, שולט עליה רק הקב"ה, כדי שלא ישמחו אז הממונים לשלוט עליה.

מג) ואי תימא וכו', ואם תאמר, הרי כתוב, כי ראתה גוים באו מקדשה, והחריבו

(דפו"י דף ט"א ע"א)

ח מבעלה, ובזמנא דאסגיא חובי בני נשא באתגליא, ארעא י שויתא אנפהא, כנוקבא דלית י לה כסופא מכלא, כד"א * והארץ חנפה תחת י יושביה, ועל דא פ וירא כי נשחתה ודאי, מ"ט בגין כי השחית כל * בשר את דרכו על הארץ.

(מו) ח ר' אלעזר אזל לגביה, דר' יוסי ב"ר שמעון בן לקוניא חמוי, כיון דחמא ליה, ואתקין ז ליה (ג) ח תופסיתא (ג) דקומרא, במטון (ג) דקולפא, ס ויתבו. א"ל חמוי, אפשר דשמעת מאבוך, האי דכתיב י עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם.

(מז) ח א"ל הא אוקמוה חבריא, בצע אמרתו י דבוע (ס) י פורפירא דיליה, אשר צוה מימי קדם, י להא פורפירא פקיד י לה, מאינון יומי קדמאי עלאי, וביומא דאתחריב בי מקדשא, בוע י לה, בגין דהאי י פורפירא איהי יקרא דיליה, ותיקונא דיליה, ובוע י ליה.

(מח) ח א"ל עשה ה' אשר זמם, וכי מלכא ס חשיב לאבאשא לבנוי, עד לא ייתון י למחטי י א"ל, למלכא דהוה ליה, מאן יקר, ובכל יומא הוה דחיל עליה, דלא יתבר, והוה מסתכל ביה, ותקין בעינוי

מסורת הזהר

(א) והארץ חנפה: (ישעיה כ"ד). (ב) עשה ה' אשר זמם: (איכה ב') ז"ח בלק נ"ו טג שז. (ג) פורפירא: ח"א מא. סא: רכד: ח"ב רמו: ת"ז חק' כא מח. ז"ח בראשית ז' טג שלג. בלק נ"ה טג שלג נ"ו טג שז. שה"ש ע' טד שז.

דרך אמת

(ח) עיין בפסדס שער ח' פ' י"ב דף מ' ע"א. (ב) מרכדים. (ג) מכסה. (ד) מקלות עזים ור"ל שסין כדמות חוסה דהיינו מרכדים לחמים בעלים ומכסה חקן עליהם מלמעלה וישנו שם כיחד לעסוק בזוהר. (ה) בארמי לעיל פ' בראשית ועי' בפסדס שער מוסף והנהגה.

חלופי גרסאות ח ג"א מן בעלה. כ ג"א שויתא. ג ג"א בה. ד ג"א מוסיף וישיבה כי ענינו תורת חלפן חוק הפסד בריח עולם (הרמיק). ה ג"א ל"ג וירא. ו ג"א אתקיל. ז ג"א ל"ג ליה. ח ג"א טופססא וג"א טופססא. ט ג"א ויתבו. י ג"א דבצע. יא ג"א דהאי. יב ג"א ליה. יג ג"א ליה יד ג"א לה. טו ג"א מוסיף א"ל חמוי. טז ג"א דחשיב. וג"א מוסיף חשיב קודם. יז ג"א למיחטי, וג"א מוסיף מה תהא עליהו, יח ג"א מוסיף א"ל ר' אלעזר וג"א א"ל ר' אלעזר מתל.

עשה ה' אשר זמם

הכולם

מאמר

שנקרא פורפירא. אשר צוה מימי קדם, פורפירא זו צוה אותה מאלו ימי קדם העליונים, היינו מהספירות דפרצוף עתיק הנקראות ימי קדם. וביום שנחרב בית המקדש קרע אותה, באשר פורפירא זו הוא הכבוד שלו ותיקון שלו, דהיינו המלכות הנקראת כבוד ה' והיא תיקונה כי הוא מתתקן על ידה בהמוחין דהארת החכמה (כנ"ל בראשית א' דף ע"ה ד"ה כמראה) וקרע אותה, דהיינו שנסתלקו ממנה ס"ס ראשונות ולא נשארה בה כי אם חלק העשירית ממנה.

(מח) ח א"ל עשה וכו': הקשה לו, עשה ה' אשר זמם, הכי דרכו של המלך לחשוב להרע לבניו עוד קודם שבאים לחסוא. והשיב לו, זה דומה, לפלך שהיה לו כלי יקר ובכל יום

מבעלה, ובשעה שעונות בני אדם מתרבים לחטא בגלוי, משימה הארץ פניה כנקבה שאין לה בושה משום דבר, כמשה והארץ חנפה תחת יושביה, וע"כ וירא, כי נשחתה ודאי, מהו הטעם, משום כי השחית כל בשר דרכו על הארץ.

מאמר עשה ה' אשר זמם.

(מו) ר' אלעזר וכו' ר"א הלך אל רבי יוסי ברבי שמעון בן לקיניא חותנו. כיון שראה אותו, תקן לו שטיחים של מכסה על מוטות עץ, וישבו. אמר לו חותנו, אפשר ששמעת מאביך זה שכתוב, עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם.

(מז) ח א"ל וכו': אמר לו הרי פירושהו החברים בצע אמרתו, שקרע לבוש היקר שלו. (דפו"י דף ס"א ע"א י' ע"ב)

ליומין אתא בריה, וארגיז ליה למלכא, נטל מלכא, ההוא מאן יקר. ^א ותבר ליה, הה"ד עשה ה' אשר זמם.

מט) ת"ח, מן יומא דאתבני בי מקדשא, הוה קב"ה מסתכל ביה, וחביב עליה ^ב סג, והוה דחיל עלייהו דישראל, ^ג דיחטון, ויחרב בי מקדשא, וכן בכל ^ד זמנא דהוה אתי ^ה לגבי בי מקדשא, הוה ^ו לביש ההוא פורפירא, לבתר דגרמו חובין, וארגיזו קמי מלכא, ^ז אתחרב בי מקדשא, ובזע ההיא פורפירא, היינו דכתיב עשה ה' אשר זמם.

נ) בצע אמרתו. ^ח האי אמרתו, בקדמיתא יתבא בראש אמיר, והא ^ט אתעטרו ^א עטרא ^י לרישא, ואילן נאה לפניו, ואיה מימי קדם ודאי. וכדין עציבו קמיה, בבתי בראי ודאי, והן ^ב אראלם צעקו חוצה.

נא) ^ג ויקרא ה' צבאות ביום ההוא וגו'. היינו בזמנא דאתחריב ^א בי מקדשא, אבל בזמנא אחרא, לית חדוה קמי קב"ה, ^ב כזמנא דאתאבידו חייבי עלמא, ואינן דארגיזו קמיה, הה"ד ^ד ובאבוד רשעים רנה. וכן בכל דרא ודרא, דעביד דינא בחייבי עלמא, חדוה ^ה ותושבחתא ^ו קמי קב"ה.

נב) ^{טו} ואי תימא, הא תנינן, דלית חדוה קמי קב"ה, כד איהו עביד

מסורת הזהר

א) עטרא לרישא ואילן נאה לפניו: ח"ג רעט: ב) אראלם צעקו חוצה (ישעיה ל"ג) ח"א קכ, קפכ. רי. ח"ב א: יח. קצו. רמה: ח"ג קט: ת"ז בהקדמה ג. חק' ה. כא. תק' י"א כו: תק' כ"א נח. ז"ח יתרו לו סד שלג תק"ח ציג טד שלכ. צה טא שמה ג) ויקרא ה' צבאות (ישעיה כ"ב) ח"א רי. ח"ג עה. ד) ובאבוד רשעים רנה (משלי י"א) ח"א קכא: ח"ג רכז: רל: ת"ז תק' ט' כד: תק"ח קי"ז טא שמה טב שא. ק"כ טב שמר. ט"ב ש"א.

חלופי גרסאות א) נ"א ותביר, ב) נ"א סגיא, ג) נ"א דלא יחטון, ונ"א דלמא יחטון (אה"ל) ד נ"א יומא (אה"ל) ס נ"א לבי ההוא מקדשא ול"ג לגבי, ונ"א לגביה ול"ג בי מקדשא, ו נ"א לבש, ז נ"א אתחריב, ונ"א בזע ההוא פורפירא ואתחרב בי מקדשא, ה אור הלבנה כתב אפשר דלא גרסינן זה מכאן עד הכי, ויקרא ה' צבאות וז"ח כתב ששמע שהוא מספר הכהן וברפ"י הוא בסוגריים ט נ"א אתעטרו, ונ"א אתערז, י נ"א לראש, יא נ"א ליג בי, יב נ"א מוסיף אלא בזמנא, יג נ"א ותושבחתא יד נ"א קמיה דקב"ה טו נ"א ליג ואי תימא עד כד.

מאמר

יום היה מפחד עליו שלא ישר, והיה מסתכל בו והיה ישר בעיניו. לימים בא הבן והכעיס את המלך, לקח המלך את כלי היקר ושבר אותו. זה שכתוב עשה ה' אשר זמם.

מט) תא חזי וכו': בוא וראה מיום שנבנה בית המקדש. היה הקב"ה מסתכל בו, והיה חביב עליו מאד. והיה מפחד על ישראל שלא יחטאו ויחרב בית המקדש. וכן בכל פעם שהיה בא לבית המקדש, היה לובש פורפירא הוה. דהיינו שהיה מזווג עם המלכות ואחר שגרמו החטאים והכעיסו את המלך, נהרב בית המקדש וקרע לאותה פורפירא. היינו שכתוב, עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו.

נ) האי אמרתו וכו': אמרתו זו, שהיא המלכות, מתחילה היתה יושבת בראש אמיר, ומתעטר בה המלך עטרה לראשו, ואילן נאה לפניו, היינו אילן הנשמות מטרם שבאים לעולם. (דפו"י דף ס"א ע"ב)

הסולם

עשה ה' אשר זמם

ועתה כשנחרב בית המקדש קרע אותה, דהיינו שנסתלקה ממנה ט' ספירות ראשונות ונשארה באור הנפש בלבד.

וכדין עציבו וכו': ואז, כשנחרב בהמ"ק, נעשה עצבות לפניו בבתים החיצונים כודאי, ולא בפנימים, כמ"ש והן אראלים צעקו חוצה, דהיינו רק בחיצוניות.

נא) ויקרא ה' צבאות וכו': היינו רק בזמן שנחרב בהמ"ק, קרא לבני ומספר, אבל בזמן אחר, אין שמחה לפני הקב"ה, כזמן שרשעי עולם והמכעיסים אותו נאבדים מהעולם, וז"ש ובאבוד רשעים רנה, וכן בכל דור ודור, בעת שעושה דין ברשעי עולם, שמחה ורנה לפני הקב"ה.

וא' תימא וכו': ואם תאמר, הרי למדנו, שאין שמחה לפני הקב"ה כשהוא עושה דין

ברשעים

דינא ^א בחייביא. נאלא תיח, בשעתא דאתעביד דינא ^ב בחייביא, חדון ותושבחן קמיה, על דאתאבידו מעלמא, והני מלי, כד מטא ההוא זמנא, דאוריך לון, ולא ^ג תאבן ^ד לגביה ^ה מחובייהו, אבל אי אתעביד בהו דינא, עד לא מטא זמנייהו, ^ו דלא אשתלים ^ז חובייהו, כד"א ^ח "כי לא שלם עון האמורי עד הנה, כדין לית חדוה קמיה, ^ט ובאיש קמיה על דאתאבידו.

(נג) ואי תימא, איהו, עד לא מטו זמנייהו, אמאי עביד בהו דינא. אלא ^י אינון ^{יא} גרמין ^{יב} בישא לגרמייהו, דהא קב"ה לא עביד בהו דינא, עד לא מטא זמנייהו, אלא, בגין דמשתתפי בהדיהו דישראל, לאבאשא לון, ובג"כ עביד בהו דינא, ואוביד לון מעלמא בלא זמנא, ודא הוא ^{יג} דאבאיש קמיה. ^{יד} ובג"כ אעבר מצראי בימא, ואוביד שנאיהון דישראל ^{טו} בימי יהושפט. ^{טז} וכן כלהו, דהא בגיניהון דישראל, אתאבידו בלא זמנא.

(נד) אבל כד אשתלים זמנא דאוריך לון, ולא תבו, כדין חדוה ותושבחתא קמיה על דאתאבידו מעלמא. בר בזמנא דאתחריב בי ^{יז} מקדשא, דאע"ג דאשתלים זמנא דלהון, דארגיו ^{יח} קמיה, לא הוה חדוה ^{יט} קמיה, ומההוא זמנא, לא הוה ^כ ים חדוה לעילא ותתא.

(נה) ^{כא} כי ^{כב} לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על כל הארץ ארבעים יום

דרך אמת

(ה) שאין יחל לפניו לאבד מעט ידיו קודם שיתמלא (א) כי לא שלם עון האמורי (בראשית ט"ו) ח"א קינ: ח"ב טו. ב) כלימים עוד שבעה: בראשית ו'.

חלופי גרסאות א) נ"א ל"ג בחייביא (הרמ"ק) ב) נ"א מוסיף לאו הכי אלא (אה"ל) ונ"א לאו הכי ול"ג אלא תיח (הרמ"ק) ג) נ"א בחייבין (הרמ"ק) ד) נ"א חייבין. ס) נ"א לגבייהו. ו) נ"א מחובייהו ז) נ"א מוסיף ועד דלא ח נ"א חובא דלהון ט) נ"א ובאיש קמיה. י) נ"א ל"ג אינון עד קביה. יא) נ"א ל"ג גרמין: יכ) נ"א ביש. יג) נ"א דטבע מצראי בימא ודאוביד ול"ג ובג"כ, ונ"א כגון דטבע, ונ"א ובגין דא טבע, ונ"א ובג"כ אשבע (ד"א) יד) נ"א ביומין. טו) נ"א ל"ג וכן כלהו. טז) נ"א מוסיף מקדשא דכתיב [וכתיב] ויקרא ה' אלקים וגו', יז) נ"א מוסיף קמיה ולא תבו, יח) נ"א מוסיף קמיה על חייבי ישראל לעלמין בגין יקרא דאורייתא ואינון בגין דקביה בני בכורי ישראל דקבול אורייתא. יט) נ"א מוסיף חדוה קמיה לעילא ותתא דכתיב ויקרא ה' אלקים וגו', (אה"ל) כ) נ"א לימים וגו', כל נ"א הארץ וגו'.

עשה ה' אשר זמם

לפני זמנם. ולכן רע לפניו להאכירם לפני זמנם, ומשום זה הטביע את המצרים בים, והאביד שונאיהם של ישראל בימי יהושפט, וכן כולם, כי בשביל שהריעו לישראל נאבדו לפני זמנם. (נד) אבל כד וכו': אבל כשנשלם הזמן שהמתין להם ולא שבו בחשובה, אז שמחה ורנה לפניו על שנאבדו מהעולם. חוץ בזמן שנחרב בית המקדש, שאע"פ שכבר נשלם זמנם שהכעיסו לפניו, מכל מקום לא היה שמחה לפניו, ומעת ההוא ואילך, אין שמחה למעלה ולמטה.

מאמר כי לימים עוד שבעה

(נה) כי לימים וכו': רי"א, ארבעים יום וארבעים לילה הללו מה ענינם. ומשיב, אלא ארבעים יום הוא להלקות בהם

רשעי

הסולם

מאמר

ברשעים. אלא בא וראה, בשעה שנעשה דין ברשעים שמחה ורנה לפניו על שנאבדו מהעולם, במה דברים אמורים כשהגיע הזמן שהמתין להם שיעשו תשובה, ולא שבו אליו מחטאם, אבל אם נעשה בהם הדין מטרם שהגיע זמנם, ועוד לא נשלם עונם, כמו שאתה אומר כי לא שלם עון האמורי עד הנה, דהיינו שזר אפטר שיעשו תשובה, אז אין שמחה לפניו, ורע לפניו על שנאבדו.

(נג) ואי תימא וכו': ואם תאמר, אם הוא מטרם שהגיע זמנם, למה עושה בהם דין, אלא הם גרמו רעה לעצמם, כי הקב"ה לא היה עושה בהם דין מטרם שהגיע זמנם, אלא משום שנתחברו לישראל להרע אותם, משום זה עשה בהם דין והאביר אותם מהעולם (דפו"י דף ס"א ע"ב)

וארבעים לילה, וגו'. רבי יהודה אמר, ה' הני ארבעים יום וארבעים לילה, מאי עבדתיהו, אלא, ארבעים יום לאלקא חייבי ע'מא, וכתב * ארבעים יכנו לא יוסיף, לקבל ארבע סטרי ע'מא, י לכל חד עשרה, בגין דב'נ מארבע סטרי ע'מא אתברי, וע'ד ומחיתי את כל היקום, ואצטריך ארבעים לאלקא י ולאמחי ע'מא.

(נו) רבי יצחק הוה שכיח קמיה דר'ש, א"ל האי ס קרא ודכתיב י ותשחת הארץ * (לפני האלקים, י אי בני נשא חטאן, ארעא ס במה. ס א"ל, בגין דכתיב כי השחית כל בשר את י דרכו, כמה דאתמר, כגוונא דא, י ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה. יא אלא בני נשא חטאן, ואי תימא ארעא יי במה, יי אלא עקרא דארעא בני נשא אינון, יי ואינון מחבלין ארעא, סו והיא אתחבלת, וקרא אוכח דכתיב י וירא אלקים את ס הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ.

(נו) תיח כל חטאוי דבר נש, י כללו חבלותא דיליה, י תליין י בתשובה, י וחטאה דאושיד זרעא י על ארעא, כ ומחבלא ארחיה, ואפיק זרעא על כ ארעא, כ מחביל ליה, כ ומחביל ארעא. כ ועליה כתיב י נכתם יעונך לפני, וכתב ביה י כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע, כ בר בתשובה סגי. וכתב י ויהי ער בכור יהודה רע בעיני כ ה' וימיתו ה', והא כ אתמר.

מסורת הזתר

(א) ארבעים יכנו: (הכריס כ"ה) ח"א קד: קלו: ח"ג רס: ב) ותשחת הארץ: לעיל דף י"א ציון ב' וש"נ. ג) ותטמא הארץ ויקרא י"ח. ד) וירא אלקים את הארץ לעיל דף י"ד ציון א' וש"נ. ה) וחטאה דאושיד זרעא ח"א יט. נד: נז. סט. קב. ריט: ח"ב ג: קל. קנ: רסב: ח"ג ז' רסו. רמד. ו) נכתם עונך לפני (וירמיה ב') ח"א סב. ענ: ח"ב סג: ז) כי לא אל חפץ רשע: (תהלים ה') ח"א כז. נב. נז: סב. קפה. ריט: ח"ב קג. קיז: קצג: ריד: ח"ג ז'. קה: קנה. רכה. רסב: תיז בהקדמה ט. ח) ויהי ער בכור יהודה: (בראשית לח) ח"א נז. נח: סב. קמו: ריט: ח"ב ק"ג: ריד: ח"ג רפ: תיז תק' ג"ו ז'.

חלופי גרסאות א ג'א ליג הני כ ג'א בכל. ג ג'א ולאמחאה. ד ג'א בע'מא. ה ג'א ליג קרא, וגי'א דקאמרו. ו ג'א כתיב. ז אהיל כתב אי וגו' עד כגוונא דא אדל"ג. ח ג'א מוסיף במה חטאת, ט ג'א אמר לה (ד"ז) י ג'א דרכו על הארץ, יא ג'א אי בני נשא חטאן ארעא במה. (אהיל) יכ ג'א מוסיף במה חטאת. יג ג'א אבל. יד ג'א ואי אינון מחבלין ארעא אתחבלת (אהיל) טו ג'א והא. טז ג'א הארץ וגו'. יז וכללו וגי'א וכללו סכלותא דיליה תליין וקיימן לאתעכרא בתשובה (אהיל) יח ג'א ותליין. יט ג'א מוסיף לאתעכרא בתשובה, כ ג'א ליג על ארעא. כא ג'א וחביל. כד ג'א זרעא. כז ג'א מחביל וגי'א ומחביל. כז ג'א ומחביל. כס ג'א עליה. כו ג'א ליג בר בתשובה סגי. כז ג'א ה' וגו'. כח ג'א אוקימנא.

מאמר

רשעי עולם, וכתוב ארבעים יכנו לא יוסיף כנגד ארבע רוחות העולם. שה"ס חו"ב חו"מ, לכל אחר עשרה, שהם ארבעים, משום שהאדם נברא מארבע רוחות העולם. ועל זה אומה"כ ומחיתי את כל היקום, וצריכים ארבעים, להלקות ולמחות העולם.

(נו) רבי יצחק וכו': ר"י היה מצוי לפני ר"ש, אמר לו, מקרא זה שכתוב, ותשחת הארץ לפני האלקים. אם בני אדם חוטאים הארץ במה חטאת. א"ל משום שכתוב

(דפו"י דף ס"א ע"ב *) סיב ע"א

הסולם

כי לימים עוד שבעה

כי השחית כל בשר את דרכו, כמו שכבר אמרנו (לעיל אות ל"ט) כעין זה ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה. אלא בני אדם הם חוטאים, ואם תאמר, הארץ במה חוטאת, אלא עיקר הארץ הם בני אדם, והם משחיתים הארץ והיא נשחתת. והמקרא מוכיח שכתוב וירא אלקים וגו'.

(ז) תיח כל וכו': בוא וראה כל החטאים של האדם, וכל ההשחתה שלו, תלויים בתשובה. והחטא של השופך זרע על הארץ,

שמשחת

נח) א"ל אמאי דאין קביה עלמא במיא, ולא באשא, ולא במלה אחרא. א"ל רוא הוא, דהא אינון חבילו ארחייהו, בגין דמיין עלאין ומיין תתאין לא אתחברו י דכר ונוקבא כדקא יאות, י מאן אינון י דחבילו י ארחייהו, כגוונא דא מיין דכורין י ונוקבי. י ועל דא אתדנו במיא, י במה דאינון י חבו. נט) ומיין הוו רתיחן (ב) ופשטו משכא מנייהו, כמה דחבילו ארחייהו במיין רתיחן, דינא לקבל דינא, הה"ד * נבקעו כל מעיינות תהום י רבה, הא מיין תתאין. י וארובות השמים נפתחו, י דא מיין עלאין. מיין עלאין י ותתאין.

ס) רבי חייא ורבי יהודה, הוו אזלי בארחא. י ומטו יו לגבי טורין, יו רברבן, (ב) ואשכחו י ביני טוריא, גרמי בני נשא, דהוו מאינון בני טופנא ופסעו, תלת מאה פסיעו, בגרמא חדא. י תוהו, אמרו, היינו י דאמרו י חברנא, דאינון לא הוו מסתפי מדינא דקב"ה, כמה דכתיב י ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו, מה כה עבדו, הוו יי סתימין ברגלייהו, מבועי יי תהומא, ומיין נפקין רתיחן, ולא יכילו למיקם בהו, עד דהוו נשמטין, יו ונפלו בארעא, יי ומייתין.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) חמימות מכול המים שבה עליהם היו כל כך רוחחין עד שעורם נמק מנשרם מזה כנגד מזה כהם השחיתו דרכם בשכנת זרע רוחחם כאלו כהם דחבילו כה. (ב) שאלו בין הרים הגדולים עננות אש דור המבול שנסטפו לשם והיו רואים גדול קומתן ע"י עננותם הגדולים שהיו מונחים שם.

חלופי גרסאות א גיא אמרי דאין, ב גיא ליג דכר ונוקבא, ג גיא גיב ומאן אליון [אינון] מיין עלאין בינא ומיין תתאין מלכות היא עלאה ה"א תתאה וכד אינון מחבלין [ארחייהו] אסתלק ייו [ו] דהוא דכר ואשתאר היא בהיא מיין במיין, ואח"ל כתב כאן שייך הכתיבה הדקה דבסמוך ומאן אנון וגו'. וגיב מה ד גיא חבילו, ה גיא ליג ארחייהו, ו גיא ליג ונוקבי, וגיב ומיין נוקבין. ז גיא על. ח גיא כמה. ט גיא חאבר. י גיא ליג רבה. יא גיא מוסיף תתאין ומיין הוו רתיחין, יב גיא הא מיין עלאין דינא לקבל דינא כמה דאתמר וליג מיין עלאין ותתאין. יג גיא מוסיף ותתאין דינא לקבל דינא. יד גיא וסטין, טו גיא לגבייה, וגיב מוסיף לגבי אינון, טז גיא רברבין י גיא בני ית גיא ותוהו. יז גיא דאמרי. כ גיא חבירנא. כא גיא עבדי. כב גיא סתמי וגיב סתמין. וגיב סתמין. כג גיא מוסיף מי תהומא. כד גיא ונפלי. כה גיא מתין וגיב ומייתין.

כי לימים עוד שבעה

הסולם

מאמר

שמשחית דרכו ומוציא זרע על הארץ. משחית את עצמו ומשחית הארץ, ועליו כתוב, נכתם עונך לפני, וכתוב בו כי לא אל חפץ רשע

אתה לא יגורך רע. דהיינו המוציא זרעו על הארץ שנקרא רע, לא יגור עוד עם הקב"ה. כלומר, שלא יקבל תשובתו, חוץ בתשובה רבה. וכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה' וימיתו ה', וכבר נתבאר.

נח) א"ל אמאי וכו': אמר לו מפני מה דן הקב"ה את העולם, היינו את דור המבול, במים, ולא באש ולא בדבר אחר. א"ל

טוד הוא, כי הם השחיתו דרכם, בזה, שמים עליונים ומים תחתונים לא נתחברו זכר ונקבה כראוי. כי כל מי שמשחית דרכו, הוא משחית

(דסו"י דף ס"ב ע"א)

סא) * ויולד נח שלשה בנים וגו'. אמר רבי א' חייא לרבי יהודה, תא ואימא לך מלי, דשמענא בהאי, י מתל, לבר נש דאעיל לנוקבא איבא, דמעהא בזמנא חדא, ד נפקי תרין או תלתא ב' בנין, י חד, ד מתפרשא מאחרא, ב באורחוי, בעובדוי, דא זכאה, ודא חייבא, ב ודא בינוני, אופי הכא נמי, י תלת, י קטרי דרוחא אזלין, י' ושתאן, ואתכלילן בתלת עלמין. (סב) ת"ח, נשמתא נפקאת, ואעיל בין טורי פרודא, י ואתחבר רוחא בנשמתא, נחית לתתא, אתחבר י' נפש ברות, י' וכלהו אזלי י' ומתחברין דא

מסורת הזהר

א) ויולד נח שלשה בנים: לעיל דף י"א: ציון א' וש"נ. ב) תלת קטרי: לעיל דף ב"א דף ר"כ ציון ג' וש"נ. ג) רוחא נשמתא-נפש: לעיל דף ר"כ ציון ד' ה' וש"נ. חלופי גרסאות א' ניא יהודה לרבי חייא, ב נ"א ל"ג מתל, ג נ"א דמעריא, ונ"א איבא דמעריא, ונ"א דמעריא ונ"א דמעהא, ונ"א איבא דמעהא, ד נ"א ל"ג נפקי, ונ"א ונפקין. ס נ"א מוסיף הדין בנין, ו נ"א וחד, ונ"א מוסיף כל חד ונ"א לכל חד וחד, ז נ"א מתפרשאן, ח נ"א באורחוי ט נ"א ל"ג ודא בינוני, י נ"א סטרי יא נ"א ושתאן, יב נ"א רוח ונפש, יג נ"א נחתין, יד נ"א ומתחברין.

ויולד נח שלשה בנים

הסולם

מאמר

נפש, קו ימין הוא נשמה. בבריאה, קו שמאל הוא רוח ביצירה, קו אמצעי הוא נפש בעשיה. כי קו האמצעי הוא למטה מקו שמאל, וז"ש תרת קטרי דרוחא אזלין ושתאן ואתכלילן בנ'. עלמין, כי אחר שיצאו מאצילות וכללו בג' עולמות בי"ע נפרדו ונחלקו מחמתם זה מזה, ונעשו על ידיהם ג' בנים, שה"ס נשמה רוח נפש, והם שם חס ויפת. אמנם בחינת הרוח דהיינו קו השמאל, שהוא חס, עוד לא היה נתקן או כראוי, וצ"כ היה חס רשע, ויפת להיותו מכריע בין שם לחס נבחן לבינוני.

סב) ת"ח נשמתא וכו' בוא וראה, הנשמה יוצאת מו"ן דאצילות, ונכנסת בין הרי הפירוד.

לבי"ע, ונהחבר הרוח בהנשמה, ויורדת יותר למטה, נתחבר הנפש ברוח, וכולם הולכים ומתחברים זה בזה. פירוש, כי הגם שהמוחין נפרדים לג' מחמת יציאתם לבי"ע דפרודא, מ"מ יש להם עוד חיבור זה בזה, והוא מטעם, כי בעודה בזו"ן דאצילות, יש לה כח"ב תו"מ דכלים ונרנח"י דאורות, וכשיוצאת לג' עלמין דפרודא נעשתה לוי"ק: והג' קוין שבה נפרדים זה מזה, ו"ק דקו ימין, הוא נשמה, ובאה בבריאה, ו"ק דקו שמאל הוא רוח ובא ליצירה. ו"ק דקו אמצעי הוא נפש ובאה לעשיה, והג' דאורות דכל אחד נשארות בעולם העליון ממנו, והבינה ותו"מ דכלים דכל אחד נופלים להעולם שלמטה ממנו, ונמצא כשהנשמה באה בבריאה יורדים בינה ותו"מ דנשמה, ומתלבשים בהרוח שביצירה, שהוא מדרגה התחתונה, ונעשה בזה חיבור בין הרוח להנשמה, וז"ש נשמתא נפקאת ואעיל בין טורי פרודא, דהיינו שבאה

לבריאה

פסיעות בתוך עצם אחד, תמהו ואמרו, היינו שאמרו החברים, שהם לא היו יראים מדינו של הקב"ה, כמ"ש, ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו. מה עשו, היו סותמים עם רגליהם את מעיינות הההום אבל המים יצאו רותחים, ולא יכלו לעמוד בהם, עד שהיו נשמטים ונופלים על הארץ ומתים.

מאמר ויולד נח שלשה בנים

סא) ויולד נח וכו': אר"ח לר"י, בוא ואומר לך דברים ששמעתי בזה, משל לבן אדם שהכניס לנוקביה פרי הבטן בפעם אחת, ויצאו ב' או ג' בנים, שאחד נבדל מחברו, בדרכיו ובמעשיו: אחד הוא צדיק ואחד הוא רשע, ואחד הוא בינוני.

אופי הכא וכו': אף כאן גם כן, ג' קטרי הרוח הולכים ומעופפים ונכללים בשלשה עולמות, שהם בריאה יצירה עשיה, פירוש, כי הוקשה לו מאחר שפירש לעיל באות כ"ז אשר ויולד נח שלשה בנים, ה"ס המוחין הבאים בג' הקוין, הנמשכים מג' הנקודות חולם שורק חירק, בסו"ה ונוזלים מתוך בארץ, ע"ש בהסולם, א"כ היה צריך להוליד ממוחין הללו רק בן אחד, ולמה הם ג', ולא עוד, אלא שנבדלים כל כך אחד מחברו, אשר שם, היה צדיק, וחם, היה רשע, שכתוב עליו וירא חם אבי כנען את ערות אביו וגו', וז"ש מתל לבר נש וכו', אף כאן, אע"פ כשהיו בנוקבא דאצילות היו שלשתם רק מוח אחד, בסוד ג' קוין שבו, מ"מ כשנולדו ויצאו משם, באו לג' עולמות בי"ע דפרודא, ונתחלקו שם ג' הקוין, שה"ס ג' קטרי הרוח, זה מזה, המכונים נשמה רוח

(דטו"י דף ס"ב ע"א)

עם דא. א"ר יהודה, נפש ורוח כלילין דא עם דא, נשמתא שריא בארחי דב"נ, ה והיא מדורא טמירא דלא אתידע ב אתרהא.

(ג) (ה) " אתא בר נש לאתדכאה, מסייעין ליה בנשמתא קדישא, ודכאן ליה, ומקדשין ליה, ואקרי קדוש. לא זכה, ולא אתי לאתדכאה, תרין ד דרגין ה פתחין, דאינון נפש ורוח ביה, נשמתא קדישא לית ביה. ו ולא עוד, אלא י דאי יסתאב מסאבין ליה, וסיועא דלעילא, אעדיו מיניה. מכאן ולהלאה, כל חד לפום ארחיה.

ח תוספתא

(סד) י (ז) קטורי ס רמאי, דקסטורי יא דההוא סטרא (ז) אנן פתיחן עיינין, פתיחן אודנין, (ז) י קל מן קליא נחית מעילא לתתא, מתבר טורין

דרך אמת

(א) אחא—ראתדכאה מסייעין ליה בנשמתא: ח"א קלו: ב"ה ג. ו"ח בראשית יוד טג שלח, י"א טא שיא. פ' נה. כ' טג שח. (ב) אי יסתאב מסאבין ליה: ח"א רסד: (ג) קטורי רמאי: ח"א קו: בתוספתא.

למטה ומכריז ולוחו קול משבר הרים וסלעים ולומר מאן אינון וכו' כל אוחס שדוחים נשמתם נמשכים הרעים.

חלופי גרסאות א ג"א והאי. ב ג"א אתרא. ג"א אתרה. ג"א ודכאן. ד ג"א ליג דרגין. ה ג"א ליג פתחין. ו ג"א סיועא דלעילא ודא [ודאי] כפום ארחיה. ז"ל ולא עוד עד טוף האות. ז ג"א אעדיו. ח ג"א מתניחין וכו' תוספתא. ט ג"א ליג רמאי. י ג"א קסטורי. יא ג"א דהוסטרא. ו ג"א דקוסטרא ו ג"א דקוסטיטא. יב ג"א קלא וליג קל. ו ג"א מוסיף קל קלא

ויולד נח שלשה בנים

הכולם

מאמר

לבריא דפרודא, ואתחבר רוחא בנשמתא, כי בינה ותו"מ דנשמה ירדו ונתלבשו ברוח שביצירה, ועי"ז נתחברו. נחית לתתא דהיינו ליצירה, אתחבר נפש ברוח כי בינה ותו"מ דרוח שביצירה נופלים ומתלבשים בהנפש שבעשיה, ועי"ז נתחברו. וכלהו אזלין ומתחברין דא עם דא דהיינו כל הג', הנשמה ברוח ורוח בנפש.

אמר ר' יהודה וכו' נפש ורוח כלולים זה בזה, בעת שנולדים בעולם, ואין נפש בלי רוח, אכן הנשמה שוררת בדרכיו של האדם, כלומר, שאינה נולדה ביחד עם הנפש רוח, אלא שהאדם צריך להמשיך אותה, ע"י שילך בדרך הישר והטוב. והיא במדור עלם שלא נודע מקומה. כי הנשמה נולדת בוי"ק, שהיא נפש רוח, והגיד נשאים בהנפקא דאצילות (כנ"ל בדיבור הסמוך) הנעלמת מדרי בי"ע.

(ג) אתא בר נש וכו': אם האדם בא לטהר, עוזרים אותו עם נשמה קדושה, ומטהרים אותו ומקדשים אותו ונקרא קדוש. ואם לא זכה ואינו בא לטהר, רק ב' (דטורי דף ס"ב ע"א)

ומאיר

וטנרין, מאן אינזן דחמאן ולא חמאן, אטימין אודנן, סתימין עיינין, לא חמאן ולא שמעין, לא ידעין בסכלתנו, חד י דכלילא בתרין בגווייהו, דחיין י ליה לבר.

סה) אינזן י מתדבקן י ביה י באינזן י תרי. חד (ב) אומנא י דאומנא, לא י שריא בגווייהו, לא עאלין בין י ספרי קדישין, כל אינזן דאומנא דא לא * שריא בגווייהו, לא יא אכתבו י בספרי י דכרניא, י אתמחון מספרא דחי, כדאי י ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו.

סו) וי לזן כד יפקון מהאי עלמא, ווי י לזן, מאן יתבע לזן, יו כד יתמסרון בידא י דדומה, יו ויתוקדון בנורא דדליק י ולא יפקון מניה, בר בריש ירחי ושבתי, כדאי י והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת י בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר ה'. לבתר כרוזא דבסטר צפון אכריו עליהו ואמר י ישובו רשעים לשאולא וגו'. כמה י חבילי טריקין אתכנשו עליהו, בארבע סטריין אשא מלהטא י בגיבן י הנם.

דרך אמת

א) אומן על כל האומנין מלך שהנמה היא מחמת כסא הכבוד שהיא הבינה שנקראת אומן כמ"ל לעיל כ"ב ח"י ע"ט, ז) חבורות אגודות המכים ומעגשים מהאספים עליהם ומלת טריקין לשון הכאה כענין הל"ז בהעניה טרק באסקטולא ספי שהמלאך הכהו במלחמו וכן הוא לשון נשיכה כענין חויל דרבנן טריקא במס' ע"ז כ"ט והכל ענין אחד.

מסורת הזהר

א) ספרי דכרניא: (ספר הזכרון) ח"א רמנ. ח"ב ר. ריי. רמנ. ח"ג רסה. ב) ימחו מספר חיים: (תהלים ס"ט) ה"א סו: סט. קכא. ת"ז תק' ע' קכו. ג) דומה: ע' בהקדמת הזהר, דף ק"ו ציון ד' וש"ג ד) והיה מדי חדש בחדשו: (ישעיה ס"ו) ח"א מא. קטו. קטא. ח"ב קנו: קנו. ח"ג ע: עז. עט: קמה. קנט: קפב: ה) ישובו רשעים רשאולא: (תהלים ט') ח"א רלו: ח"ב רו.

חלופי גרסאות א) גיא מוסיף לא ידעין ולא משגיחין בשמא בסכלתנו, (אה"ל) ז גיא דכללא. ג גיא לה. ד גיא מתדבקין. ס גיא ליג ביה. וגיבא בין. ו גיא אינזן ז גיא תרין. ח גיא דאומנא. ט גיא שריין, וגיבא שריין. י גיא בספרי וליג בין. יא גיא אכתבו. יב גיא דוכרניא. יג גיא יתמחון. יד גיא להון. וגיבא לתייתון. וגיבא לחיין. טו גיא ליג כד. טז גיא יתוקדון. יז גיא לא. יח גיא בשבתו וגו' יט גיא כניא. כ גיא הנם.

מאמר

ומאיר ממעלה למטה ומשבר כל הקליפות החזקות הנק' הרים וסלעים. אבל ב' קולות העליונים. שהם חו"ב דדעת אינם נמשכים למטה, מאן אינזן דחמאן ולא חמאן וכו', מי הם הרואים ואינם רואים, ונעשו אטומי אזנים ושתומי עינים, שאינם רואים, אינם שומעים, ואינם יודעים להשכיל את האחד הכלול ביניהם בהשנים, דוחים אותם לחוץ. פירוש, משום שאינם יודעים להשכיל ולהמשיך את האחד הכלול בשנים, שהוא קו האמצעי, ע"כ נעשו אטומי אזנים ושתומי עינים, דהיינו שאינם יכולים לקבל המוחין הקדושים של חכמה הנק' עינים ושל בינה הנקראים אזנים, ואינם רואים ואינם שומעים. ולכן דוחים אותם לחוץ מהקדושה.

סה) אינזן מתדבקן ביה באינזן תרי: הם מתדבקים באלו השנים, דהיינו בב' הקוין ימין ושמאל שהם חכמה ובינה, חד, אומנא (דפו"י דף ס"ב ע"א ט' ע"ב)

הסולם

דאומנא לא שריא בגווייהו וכו', האחד, שהוא קו אמצעי, והוא, אומן האומנים, שבו תלויים כל המוחין, הוא אינו שורה ביניהם, לכן אינם נכנסים בין הספרים הקדושים. כי כל אלו, שאומן הזה, קו האמצעי, אינו שורה בתוכם אינם נכתבים בספרי הזכרונות, כלומר, שאינם מקבלים המוחין הגדולים דבינה, הנקראים ספר זכרון וספר החיים. וע"כ, נמחים מספר החיים, שאין להם חלק שם, כמו שאתה אומר, ימחו מספר החיים ועם צדיקים אל יכתבו.

סו) ווי לזן וכו': ווי להם כאשר יצאו מעזה"ו, מי ידרוש ויבקש בעדם, כאשר ימסרו בידי המלאך דומה וישרפו באש דולס, ולא יצאו משם, חוץ בר"ח ושבתי, כמס"ה, והיה מדי חודש וגו'. לאחר השבת ור"ה, כרוז מכריו עליהם מצד צפון, ואומר, ישובו רשעים לשאולא וגו'. וכמה מלאכי חבלה מתאספים ובאים

סז) תלת זמנין ביומא ^א מתפקדן, ולא עוד אלא בזמנא ד' ישראל אתיבו בקול רם * אמן יהא שמיה רבא מברך, קב"ה אתמלי רחמין, וחייס על כלא, ורמיזי ^ב למלאכא ^ג דממנא על תרעי ^ד דגיהנם, סמריא ^ה ל שמיא, ותלת מפתחן בידיה, ופתח תלת תרעין דבסטר מדברא, וחמאן נהורא דהאי עלמא, אתא תננא דנורא, וסתים ^ו אורחין.

סח) כדן תלת ממנן, דתחות ^א ידיהו ^ב תלת מגרופין, מנשבן בידיהו, ואתיבו תננא לאתרייהו. ורווחין ^ג לון ^ד שעתא ופלגות שעתא, ולבחר תייבין

דרך אמת

(א) בלתי לעיל וכול כמין כף שמיטין כה הקדשה. (ב) כי וציון שלח קס"ו ח' אחד נשתאה בלתי גיהנם שעה ומחלה.

חלופי גרסאות א ג"א מתוקדן. ב ג"א מיטין על מלאכא. ג ג"א ממנא ד ג"א פתח ה ג"א ארחין ו ג"א ידיה ז ג"א ליה.

מסורת הזהר

(א) איש"ר מברך: ח"א לח: ח"ב קה. ח"ג כ. רב. (ב) גיהנם: לעיל ב"א דף נ"ח ציון גי ושיג.

הסולם

ויולד נח שלשה בנים

אורחין. כי נסחמו דרכי האור ונעשה חשך. כמ"ש שם.

סח) כדן תלת ממנן וכו', אז ג' ממונים שתחת ידם נמצא ג' מגרופות, הם מנשבים בידיהם ומחזירים העשן למקומו. פירוש: אחר שכבר פייס הנוקבא בהארית השמאל, והנוקבא אינה יכולה לעמוד בו. כמ"ש שם, כי אתא תננא דנורא וסתים ארחין, עושה זווג בשליטת הימין, וממשיך לה הארה מושלמת. ונמצא שמוזוג הימין הזה נמשכים ובאים תלת ממנן, שנמשכים מג' קוין של הזווג, וג' מגרופין, היינו ג' כחות הימין המנקים את צנורות השפע מן הדינים, כמו עם מגרופות, והם ממשכים חסדים, שבוה נבחן, אשר מנשבין בידיהו ואתיבו תננא לאתרייהו דהיינו שמחזירים הדינים המכונים עשן ואש, אל מקומם, שהוא הגיהנם, ובינתים, דהיינו מעת שהאירו ג' הקוין בשליטת השמאל, ומטרם שבא עשן האש וסתם הדרכים, נבחן ורווחין לון שעתא ופלגות שעתא, והיה להם הרוחה שעה וחצי שעה. פירוש: כי ג' קוין של המוחין שהם חכמה בינה דעת, נקראים שלש שעות, וקו הדעת נחלק לשנים, שהם חסד וגבורה, ולפי זה נמצא שבעת שהאיר השמאל, האירה הבינה שהיא שעתא, והגבורה, שהוא פלגות שעתא מן הדעת, אבל משעתא ופלגות שעתא שלצד ימין, שהם: חכמה, וחסד שבדעת, לא האיר אז כלום. הרי שהשיגו הרוחה להנות בינתים, רק משעה וחצי שעה בלבד. ולבחר תייבין לאשייהו, ואחר שחזר הימין להאיר בהזווג חוזרים לאש שלהם דהיינו

מאמר

ובאים עליהם. בארבע רוחות לוחט האש בגי בן הנם. דהיינו להעניש הרשעים, שפגמו בד' בחינות, חו"ב תו"מ.

סז) תלת זמנין ביומא מתפקדן וכו', ג' פעמים ביום נפקדים, להקל על

עונשם, והיינו בעת ג' זווגי זו"ן שבג' התפלות, כמ"ש להין, ולא עוד אלא בשעה שישראל אומרים אמן יהא שמיה רבא וכו', בקול רם. נעשה זווג למעלה, והקב"ה מתמלא רחמים, והוא חס על הכל, ורומז להמלאך הממונה על שערי גיהנם, ששמו סמריאל, וג' מפתחות בידו, ופותח ג' שערים שבצד המדבר, והם רואים האור של עוה"ז, ובא עשן של אש וסותם דרכי האור.

פירוש: כי נתבאר לעיל (בראשית ב' דף סל"ו ד"ה ויטול רשו) שנטילת רשות ופיוסא נוגה בכל זווג זו"ן שפירוש, שז"א ממשיך בתחילת הזווג מהארת הקו שמאל, בסוד שמאלו תחת לראשי, ואח"כ מזווג עמה בשליטת הימין, עש"ה. ונמצא שבשליטת קי שמאל, הוא רומז להמלאך סמריאל הממונה של גיהנם, שהוא הענף של קו שמאל, שיפתח ג' שערים שבצד המדבר: ג' שערים היינו ג' הקוין שבהזווג, שבצד המדבר, היינו שליטת צד השמאל, שממנו כחות המדבר, ואז נמשך הארת השמאל ממעלה למטה עד לעוה"ז וז"ש וחמאן נהורא דהאי עלמא, הרי כי תלת זמנין ביומא מתפקדן, דהיינו בג' זווגי זו"ן, הנעשים בכח ג' התפלות, כי הארת השמאל שבתחילת כל זווג, מגיע אל הרשעים שבגיהנם, כמבואר והמשכה זו אינו נעשה רק ברגע תחילת הזווג דזו"ן, כדי לפייס הנוקבא, כמ"ש שם, ותכף אתא תננא דנורא וסתים (דפו"י דף סי"ב ע"ב)

לאשיהו. וכן ^ה תלת זמנין ביומא, ובכל ^ז זמנין דאמרי ישראל אמן יהא שמיא רבא מברך וכו' ^י אינון רווחין לון. זכאין אינון צדיקייא דאורחיהון ^י מנהרא בההוא עלמא, לכל סטרין כד"א ^י ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום. (ע"כ לשון התוספתא).

סט) ^ה ר' אבא ^ה אמר בגיהנם, אית מדורין על מדורין, תניינין ^י תליתאין ^י עד שבע, והא אוקמוה חברייא. וזכאין אינון צדיקיא, דאינון ^ה מסתמין מחובי חיביא, ^י ולא אזלי בארחייהו, ולא מסתאבי בהו, וכל מאן דאסתאב, כד אזיל לההוא ^י עלמא, נחית לגיהנם, ^י ונחית עד מדורא ^י תתאה. (ע) ותרין מדורין אינון, דסמיכין דא עם דא. שאול ואבדון. מאן דנחית לשאול דיינין ליה תמן, ומקבל ענשיה. וסליקו ליה ^י למדורא אחרא עלאה, ^י וכן דרגא בתר ^י דרגא, עד דאנון סלקין ליה. אבל מאן דנחית לאבדון, לא סלקין ליה לעלמין, ובג"כ אקרי אבדון דהא אביד הוא מכלא. (א) ת"ח, נח ^י זכאה, הוה אתרי בבני דריה, ולא הוו ^י שמעי ^י ליה, עד דקב"ה אייתי ^י עלייהו דינא דגיהנם. מאי ^י דינא דגיהנם, אשא ותלגא, מיא ואשא, דא צנינא ודא רתיחא. וכלהו בדינא דגיהנם אתדנו, ואתאבידו מעלמא.

(ב) ולבתר, אתקיים עלמא כדקא חזי ליה, ועאל נח בתיבה, ואעיל ^י בה

דרך אמת

(ה) ילקוט יעקב ס' רל"ז.

מסורת זוהר

(א) ואורח צדיקים כאור נוגה: לעיל ב"א דף רנב ציון א' וש"נ. (ב) דינא דגיהנם אשא ותלגא: ח"א סח: רלח:

חלופי גרסאות ^ה ג'א בחלת. כ' ג'א זמנא. ג' ג'א ל"ג אינון רווחין לון. ד' ג'א מנהרין. ה' ג'א אומר (אה"ל) ומוסיף הוא לשון זוהר, ו' ג'א ותליתאין. ז' ג'א ל"ג עד שבע. ח' ג'א מסתמין. ט' ג'א ל"ג ולא עד ת"ח נח. ו' ג'א ל"ג עד תרין מדורין. י' ג'א מוסיף עלמא ולא אתרכי עד לא יסתלק מהאי עלמא (הרמ"ק). י"א ג'א ונחיתין ליה. י"ב ג'א תתאי. י"ג ג'א למדורא אחרא עלאה. י"ד ג'א ל"ג וכן דרגא בתר דרגא. טו ג'א מוסיף דרגא, מקבל כל ענשיה אבל סלקין [מסלקין] ליה סז ג'א ל"ג זכאה. יז ג'א שמעין יח ג'א ל"ג ליה. יט ג'א עליהון. כ ג'א בית,

מאמר

הסולם

דינא דגיהנם

(ע) ותרין מדורין וכו', ושני מדורים הם הסמוכים זה לזה. הנקראים שאול ואבדון. מי שיורד לשאול דנים אותו שם. ומקבל ענשו, ואח"כ, מעלים אותו למדור אחר העליון מזה, וכן עולה מדרגה אחר מדרגה, עד שמעלים אותו משם. אבל מי שיורד לאבדון, אינם מעלים אותו משם לעולם. ומשום זה נקרא אבדון. כי הוא אבוד שם לגמרי.

(א) ת"ח נח וכו': : בוא וראה נח הצדיק היה מתרה בבני דורו, ולא היו שומעים לו. עד שהביא הקב"ה עליהם דינו של גיהנם. מהו דינו של גיהנם. הוא אש ושלג. מים ואש זה קר וזה רותח. וכולם נידונו בדינו של גיהנם ונאבדו מן העולם.

(ב) ולבתר אתקיים וכו'. ואחר כן, נתקיים העולם כראוי לו. ונכנס נח

בהתבה

דהיינו לאש הגיהנם. ואינם יכולים להנות מחכמה וחסד שבדעת המאיר בעת הזווג הזה וכן תלת זמני וכו' : וכן ג' פעמים ביום ובכל פעם שישראל אומרים אמן יהא שמיא רבא וכו', הם משיגים הרוחה. דהיינו בתחלת כל זוג, כנ"ל, אשריהם הצדיקים אשר דרכיהם מאירים בעולם הבא לכל הצדדים, כמו שאתה אומר, ואורח צדיקים וגו'. ע"כ לשון התוספתא.

מאמר דינא דגיהנם

סט) רבי אבא וכו' : רא"א, בגיהנם, יש מדורים על מדורים, שניים שלישיים עד שבע, והחכרים בארו אותם. (ח"ב רס"ג). ואשריהם הצדיקים, המשמרים את עצמם מחטאי הרשעים ואינם הולכים בדרכיהם ואינם נטמאים בהם. וכל מי שנטמא, כשנפטר והלך לעולם האמת הוא יורד לגיהנם, ויורד עד המדור התחתון.

(דפו"י דף ס"ב ע"ב)

כל זינא א זינא י דעלמא. ודאי נח * עץ עושה פרי י הוה, ונפקו מן תיבה כל זייני עלמא, ד כגוונא דלעילא.

עג) ת"ח, כד (ה) האי * עץ עושה פרי אתחבר בעץ פרי, כל אינון זיינין דלעילא, חיוון רברבן וזעירן, וכמה זיינין, וכל חד לזיניה, כד"א י חיות קטנות עם גדולות. כגוונא דא נח בתיבה, וכלהו נפקו מן תיבותא, ואתקיים עלמא כגוונא דלעילא. ובגיני כך נח איש האדמה אקרי. י נח איש צדיק אקרי, והא אוקמוה.

עד) רבי חייא אמר, תלת מאה שנין, עד לא אתי טופנא, הוה נח י אתרי בהו, על עובדיהון, ולא הוה שמעין ליה, עד דקב"ה אשלים י זמנא דאוריך לון, ואתאבדו מעלמא. י ת"ח, מה כתיב לעילא י ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה, ובנות יולדו להם, והוה אזלין ערטילאין לעיניהון דכלא, מה כתיב י ויראו בני י"ה האלקים את בנות האדם וגו', ודא י הוה יסודא ועקרא למיגד י בחוביהון, עד דגרים לון לאשתצאה מעלמא. י ובגין כך יו אתמשכאן בתר יצר הרע, ובגזעו, י ושרשו, ודחו מהימנותא קדישא מבייניהו, י ואסתאבו, כמה דאתמר. י בגין כך קץ כל בשר בא לפני לאלפא קטיגוריא עלייהו.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) עץ עושה פרי: (בראשית א') לעיל ב"א דף (ב) חיות קטנות עם גדולות: (בראשית א') ו"ש"נ. (ג) חיות קטנות עם גדולות: (בראשית א') ו"ש"נ. (ד) ויראו בני האלקים: לעיל ב"א דף קנ"ט ציון ב' ו"ש"נ.

חלופי גרסאות א נ"א מוסיף וזינא מברין. ב נ"א מעלמא. ג נ"א הוה. ד נ"א מוסיף ועבדו [ועבדו] תולדות. ס נ"א כל. ו נ"א ל"ג נח. ז נ"א אתי בחרייהו. ח נ"א זימנא. ט אה"ל כתב חזון לאחור ב' עלים באמצעי הדף ותמצא ותשחת הארץ כאן הוא מקומו עכ"ל גליון. י נ"א האדם וגו'. יא נ"א האלקים וגו'. יב נ"א הוא י נ"א חוביהון. יד נ"א דאתמשכו בתר יצר הרע וליג ובג"כ. ונ"א ובגין דאתמשכו. סו נ"א אתמשכו סו נ"א ובשרשו. יז נ"א ואתאבדו, ונ"א ואתעברו. יח נ"א ל"ג בגין כך עד סוף האות ואה"ל כתב כאן חסר ומביא מה שכתוב בהשמות שבסוף ספר הזהר דפו"י סימן י' שזוהו מה שחסר, עד ר' יהודה פתח הודיעני.

דינא דגיהנם

הסולם

מאמר

בהתבה, והביא לתוכה כל מין ומין מבריות העולם. ודאי הוא, שנה היה עץ עושה פרי, דהיינו יסוד צדיק הנקרא כך, ויצאו כל המינים שבעולם מן התיבה, כמו למעלה. דהיינו כמו ביסוד ומלכות שלמעלה. כמ"ש לפנינו.

עג) ת"ח כד וכו': בוא וראה, כאשר, עץ עושה פרי הוה, שהוא יסוד דו"א, נתחבר בעץ פרי, שהיא מלכות, ויצאים ממנה, כל אלו המינים של מעלה, חיות גדולות וקטנות, וכמה מינים, וכל אחד למינו. כמ"ש, חיות קטנות עם גדולות. כעין זה היה נח בהתבה, וכולם יצאו מן התבה, כלומר שכולם קבלו תיקונים מצד היותם בהתבה, כמו התולדות שלמעלה המקבלים תקונים מהמלכות. ונתקיים העולם כעין שנתקיים למעלה. ומשום זה נקרא נח איש האדמה, דהיינו

נח וכו': בוא וראה, מה כתוב למעלה, דהיינו בפרשה הקדומה, ויהי כי החל האדם וגו', והיו הולכים ערומים לעיני כל, מה כתוב, ויראו בני האלהים את בנות האדם, וגו', וזה היה להם יסוד ועיקר. שגם להם, להמשיך בחטאיהם, עד שגרם להם להשמד מהעולם, ומשום זה, נמשכו אחר יצר הרע, ובגזעו.

נח וכו': בוא וראה, מה כתוב למעלה, דהיינו בפרשה הקדומה, ויהי כי החל האדם וגו', והיו הולכים ערומים לעיני כל, מה כתוב, ויראו בני האלהים את בנות האדם, וגו', וזה היה להם יסוד ועיקר. שגם להם, להמשיך בחטאיהם, עד שגרם להם להשמד מהעולם, ומשום זה, נמשכו אחר יצר הרע, ובגזעו.

נח וכו': בוא וראה, מה כתוב למעלה, דהיינו בפרשה הקדומה, ויהי כי החל האדם וגו', והיו הולכים ערומים לעיני כל, מה כתוב, ויראו בני האלהים את בנות האדם, וגו', וזה היה להם יסוד ועיקר. שגם להם, להמשיך בחטאיהם, עד שגרם להם להשמד מהעולם, ומשום זה, נמשכו אחר יצר הרע, ובגזעו.

(דפו"י דף ס"ב ע"ב)

(ע) * ויאמר אלקים אל נח קץ כל בשר בא לפני. (א) ה' יהודה פתח ב' הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני. אמר דוד קמי קב"ה תרין קצין ב' אינון, חד לימינא וחד לשמאלא, ג' ואינון תרין י' אורחין למיהך בהו בני ה' נשא. ליהוה ו' עלמא. קץ לימינא, דכתיב י' לקץ הימין, וקץ לשמאלא, דכתיב י' קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר י' אבן אופל וצלמות. ה' מאי ולכל תכלית הוא חוקר, ט' מאן הוא חוקר, אלא ההוא קץ לשמאלא דמחשיך אפיהון דברייתא.

(עו) * קץ לימינא, כדקאמרן, דכתיב לקץ הימין. א"ל קב"ה לדניאל, ואתה לך לקץ י' ותנוח. י' א"ל מנוחה בהאי עלמא, או בההוא עלמא, א"ל בההוא עלמא, כד"א ינוחו על משכבותם. א"ל בזמנא י' דיקומון מעפרא, י' איקום בינייהו, טו' או לאו, א"ל ותעמוד, א"ל הא ידענא די יקומון כתות כתות, מנהון דזכאי קשוט, ומנהון דחייבי עלמא, ולא ידענא עם מאן מנהון

דרך אמת

(א) ויאמר-קץ כל בשר: לעיל ב"א דף ש"ל זכ ס"י י' וכוהר חדש דף ל"ב ע"ב.

(ב) ויאמר-קץ כל בשר: לעיל ב"א דף ש"ל זכ ס"י י' וכוהר חדש דף ל"ב ע"ב. (ג) ויאמר-קץ כל בשר: לעיל ב"א דף ש"ל זכ ס"י י' וכוהר חדש דף ל"ב ע"ב. (ד) ויאמר-קץ כל בשר: לעיל ב"א דף ש"ל זכ ס"י י' וכוהר חדש דף ל"ב ע"ב. (ה) ויאמר-קץ כל בשר: לעיל ב"א דף ש"ל זכ ס"י י' וכוהר חדש דף ל"ב ע"ב.

חלופי גרסאות א בדפויי כתוב חסר. ונ"א מוסיף אהרנא למלך קדמא קץ כל בשר בא לפני, בא לפני ודאי בגין דאינון גרמ. ב נ"א שוית על עלמא וליג אינון. ג נ"א לקביל [לקבל] דא וליג ואינון ד נ"א מוסיף אורחין איתא. ס נ"א מוסיף נשא. בהאי עלמא בגין למזכ. ו נ"א מוסיף עלמא, דא לימינא ודא לשמאלא תחת. ז נ"א ארץ חשך וצלמות [והוא באיוב י'] ח נ"א מאי ולכל תכלית [הוא חוקר] בזמנא דדינא [דהוא] שריא על עלמא לשיצאה אבן אופל וצלמות [ארץ חשך וצלמות] קץ [שם לחשך] דא מלאך המות דא נחש קץ כל בשר [שם נחש] [קץ שם לחשך] דהא מסטרא [דהתוכא] דהתיכא [דהתוכא] דהתוכא קאתי [אתי] [קא אתי] [ולכל תכלית הוא חוקר מאן הוא דאיהו חוקר] ולכל תכלית [הוא] בזמנא דדינא שריא [בעלמא] על עלמא [לשיצאה] [הוא חוקר] למחוי קסיגוריא [עלמא] לעלמא לאחשכא [לאשחרא] אפיהון דברייתא וכו' ט נ"א ליג מאן הוא חוקר. י נ"א דהחשיך אנפיהון. יא נ"א מוסיף ותנוח ותעמוד ונ"א ותעמוד לגורלך לקץ הימין וכו' נ"א כתב מן ותנוח ער הימין מנויין. יב נ"א א"ל לאן אתר דהא לא ידענא מה יהא עלי. בההוא עלמא א"ל ותנוח. ונ"א א"ל למנוחה דהאי עלמא או למנוחה דהוא עלמא א"ל מנוחה דההוא עלמא כד"א ינוחו. (הרמיק) יג נ"א דיקומון. יד נ"א מוסיף אי איקום. כו נ"א אי.

מאמר

בגוצו ושרשיו ודחו אמונה עדושה מביניהם ונטמאו. כמו שאמרנו. ומשום זה. קץ כל בשר בא לפני, למד שטנה עליהם.

מאמר קץ כל בשר

(ע) ויאמר אלקים וגו': רבי יהודה פתח. הודיעני ה' קצי וגו': אמר דוד לפני הקב"ה. שני קצים הם, אחד לימין ואחד לשמאל, והם שני דרכים לבני אדם ללכת בהם לעולם האמת.

קץ לימינא וכו': יש קץ לימין. כי כתוב לקץ הימין. ויש קץ לשמאל. כי כתוב קץ שם לחשך וגו' אבן אופל וצלמות. מהו ולכל תכלית הוא חוקר. מי הוא החוקר. אלא ההוא קץ שהוא לשמאל. הוא החוקר, שהוא (דפוי דף ט"ב ע"ב) (ס' ס"ג ע"א)

קץ כל בשר

מחשיך פניהם של הבריות. פירוש סיום האצילות נקרא קץ, ויש בו בחינת ימין. המאיר ממטה למעלה. והוא קדוש. ונקרא קץ הימין. ויש בו בחינת שמאל, ששם גאחו הס"א להמשיך האור ממעלה למטה. והוא בחינת מלאך המות. (כס"ש בהקדמת הזהר דף קס"ב אות ר"י).

(עו) קץ לימינא כדקאמרן וכו': הקץ לימין, הוא כמו שאמרנו. שכתוב לקץ הימין אמר לו הקב"ה לדניאל, ואתה לך לקץ ותנוח. א"ל דניאל, בעולם הזה או בעולם האמת. א"ל בעולם האמת. כמס"ה. ינוחו על משכבותם. אמר לו בשעה שיקומו מעפר, דהיינו נחית המתים, אקום ביניהם או לא. א"ל ותעמוד. א"ל דניאל, יודע אני שיקומו. לתחתית המתים.

כתות

איקום, א"ל ל גורלך. אמר ליה, הא אמרת ואתה לך לקץ, אית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא, ולא ידענא לאן קץ, לקץ הימין, או לקץ הימים, א"ל לקץ הימין.

(עז) אוף הכא דוד, א"ל לקב"ה * הודיעני ה' קצי, מה איהו חולק עדבי, ולא נח דעתיה, עד דאתבשר דיהוי לימינא, דכתיב י שב לימיני. ת"ח אוף קב"ה א"ל לנח, קץ כל בשר בא לפני, מאן איהו, דא קץ, דאחשך אפייהו דברייתא, דאיהו קץ כל בשר.

(עח) בא לפני. מכאן אוליפנא, חייבי עלמא, מקדימין ליה, י ומשכן ליה עליהו, לאחשכא לון, דכיון דיהבי ליה רשותא, נטיל נשמתא, ולא נטיל עד דיהבי ליה רשותא, ועל דא בא לפני, למיטל י רשו, לאחשכא י אפייהו דבני עלמא, ובגיני כך, והנני משחיתם את הארץ י. ועל דא, עשה לך תיבת עצי גופר, בגין לאשתובא, ולא יכיל לשטאה עלך.

(עט) ת"ח תנינן, י בזמנא דמותא אית במתא או בעלמא, י לא יתחזי בר נש בשוקא, בגין דאית ליה רשו למחבלא לחבלא כלא. בגיני כך א"ל קב"ה, בעי לך י לאסתמרא, ולא תחזי גרמך, י קמי דמחבלא דלא ישלוט עלך. (פ) וואי תימא מאן יהיב י הכא י מחבלא, י דהא מיין הו ואתגברו.

מסורת הזהר

(א) הודיעני ה' קצי: לעיל דף כ"ח ציון ב' וט"ז. (ב) שב לימיני: (תהלים ק"י) ח"א נ: פז. רמז ח"ב קסב: ח"ג קמב: רמב: ז"ח חקת נ"ב טג שמא. ג) לא יתחזי בר נש בשוקא—דאית ליה רשו: ח"א סח: קב. קז: רד: ח"ב לו. קצו. רסד: ח"ג לח. נד.

חלוסי גרסאות א ג"א מוסיף [לגורל] דאינון צדיקא כוונתך. כ ג"א ומשכין. ג ג"א רשות. ד ג"א אנפיהו כ ג"א מוסיף דאחיהב רשו למלאך המות לחבלא ועל דאחיהב ליה רשו עשה לך. (אח"ל) וגי"א מוסיף וע"ד דאחיהב ליה רשות. וגי"א ועל דאחיהב ליה רשו. ו ג"א בזמנא דאחיהב רשו למלאך המות לחבלא. ומתא אית במתא, וגי"א בזמנא דמותא אית במתא דאחיהב רשו למ"ה ול"ג או בעלמא (אח"ל) ז ג"א לאסתמרא. וגי"א מוסיף לאסתמרא בתיבותא ח ג"א קמיה. ט ג"א ואיתימא. י ג"א מוסיף הכא בטופנא. יא ג"א מוסיף מחבלא ומלאך המות, יכ ג"א דהא מיא דאתגברו (אח"ל).

קץ כל בשר

הסולם

מאמר

מקדימים אותו ומושכים אותו עליהם להחשיך להם. כיון שנותנים לו רשות, הוא נוטל הנשמה, ואינו נוטל הנשמה עד שנותנים לו רשות. וע"כ אה"כ בא לפני, שבא לפני לקבל: רשות להחשיך פניהם של בני העולם, ועל כן והנני משחיתם את הארץ. היינו שנתתי לו רשות וע"כ עשה לך תיבת עצי גופר. כדי שתנצל ולא יוכל לשלוט עליך.

(עט) ת"ח תנינן וכו': בוא וראה למדנו בשעת שיש מגפה בעיר או בעולם, לא יתראה האדם בשוק, משום שיש לו רשות להמשיחית להשחית הכל, משום זה אמר לו הקב"ה, אתה צריך להשמר, ולא תראה עצמך לפני המשחית, שלא ימשול עליך.

(פ) ואי תימא וכו': ואם תאמר, מי נתן כאן משחית, הרי רק מים היו ונתגברו,

ונעשו

כחות כחות, מהם צדיקי אמת ומהם רשעי עולם ואיני יודע עם מי מהם אקום. א"ל לגורלך. היינו עם הצדיקים, א"ל והרי אמרת ואתה לך לקץ, הרי יש קץ לימין ויש קץ לשמאל, ואיני יודע לאיזה קץ, לקץ הימין או לקץ השמאל. אמר לו לקץ הימין.

(עז) אוף הכי דוד וכו': אף דוד כן, אמר לו להקב"ה. הודיעני ה' קצי, מהו חלק גורלי, ולא נח דעתו עד שנתבשר שיהיה לימין, שכתוב, שב לימיני.

ת"ח אוף וכו': בוא וראה, אף לנח אמר הקב"ה, קץ כל בשר בא לפני, מי הוא אם קץ הימין או קץ השמאל. ואומר, זהו הקץ, שהחשיך פניהם של הבריות, להיותו קץ כל בשר. דהיינו קץ השמאל שהוא מלאך המות.

(עח) בא לפני. מכאן למדנו, שרשעי עולם

(דפו"י דף ס"ג ע"א)

ת"ח, לית לך דינא בעלמא, או כד אלתמחי, או כד אתמסר עלמא בדינא, דלא אשתכח ההוא מחבלא, דאזיל בגו אינון דינין דאתעבידו בעלמא. אוף י הכי הכא, טופנא הוה, * ומחבלא אזיל י בגו טופנא, ואיהו ד אקרי י הכי י דאתכליל בשמא דא. ועל דא, אמר קב"ה לנח, לטמרא גרמיה, ולא יתחזי בעלמא.

פא) ואי תימא, י האי תיבותא י אתחזי בגו האי עלמא, ומחבלא י אזיל בגוויה. י כל זמנא דלא יא יתחזי אפי דב"נ קמי מחבלא, לא יכיל לשלטאה עליה. מנלן ממצרים, דכתיב י ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, מאי טעמא. בגין י דאיהו אשתכח, ויכיל י הוא לחבלא, ולא אצטריך לאתחזאה קמיה. בגין כך הוה גניז נח, וכל אינון דעמיה בתיבותא, ומחבלא לא יכיל לשלטאה עלייהו.

פב) רבי חייא ורבי יוסי, הוו אזלי בארשא, יד אערע ה) טו בהני טורי ט' דקדרו, חמו י רשימין בקיעין י בארשא, דהוו ימן יומי י דטופנא, א"ל רבי חייא לר' יוסי, הני בקיעין דהוו כל מיומיו דטופנא, כג וקב"ה יי שביק לון לדרי דרין, בגין דלא כד יתמחי חוביהון דרשיעיא קמיה.

פג) דכך ארחוי דקב"ה, לזכאין כג דעבדין רעותיה, בעי דידכרון להו לעילא ותתא, ולא טו יתנשי דוכרניהון לדרי דרין לטב. כגוונא דא לרשיעייא דלא עבדין רעותיה, כגבין דלא יתנשי חוביהו, ולאדכרא עונשיהו ודוכרניהון לביש לדרי דרין. כגהיינו דכתיב י נכתם עונך לפני וגו'.

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) בלחון הרי חושך שסג גבוהים וחזקים (יחזר נכון) (הרי אררט)
א) מחבלא אזיל גו טופנא : ח"ב רכו. ב) ואתם לא תצאו (שמות י"ב) ח"א קב. קו : ח"ב לו.
ג) נכתם עונך לפני : (ירמיה ב') לעיל דף כ' ציון ר' וש"ג.

חלופי גרסאות א) ג"א אתמחי עלמא בדינא. וליג או כד אתמסר. ב) ג"א ל"ג הכי. ג) ג"א גו. ד) ג"א אתקרי. ה) ג"א מוסיף הכי בשמא דא. ו) ג"א דאתכליל. וניא ל"ג דאתכליל בשמא דא. ז) ג"א הא. וניא הכא. ח) ג"א אזיל בגו עלמא (אה"ל) ט) ג"א אזיל בגיניה וניא אזיל בגווה (ד"א) י) ג"א מוסיף אלא כל. יא) ג"א אתחזי. יב) ג"א דהוה יג) ג"א ל"ג הוא. וג"א הוה, יד) ג"א אערע, טו) ג"א באינון. טז) ג"א קדרו. יז) ג"א רשיעין. יח) ג"א בארעא (אה"ל). יט) ג"א מיומי, כ) ג"א טופנא. כל) ג"א מן יומי, ככ) ג"א קב"ה, כג) ג"א קיים לון מן יומא דטופנא. כד) ג"א אתמחי. כה) ג"א מוסיף דעבדין קשט רעותיה. כו) ג"א יתנשיה. כז) ג"א בעי. כח) ג"א דלא יתנשי דוכרניהון. (אה"ל) כה) ג"א ל"ג היינו.

קץ כל בשר

הסולם

מאמר

ונעשו למכול. בוא וראה. אין לך דין הנעשה בעולם. אם כשהעולם מוכה, או אפילו כשהעולם רק נמסר לדין, שלא ימצא אותו המשחית הולך בתוך הדינים הנעשים בעולם. אף כאן כן הוא. מבול היה והמשחית הלך בתוך המבול, והוא נקרא כן בשם מבול, כי נכלל בשם הזה. וע"כ אמר הקב"ה לנח להסתיר עצמו בתוך התבה ולא להראות בעולם.
פא) ואי תימא וכו': ואם תאמר, הרי התיבה נראתה בעולם הזה שהמשחית הלך בו וא"כ עדיין הוא מגולה לפני המשחית, אלא כל עוד שפניו של אדם אינם נראים לפני המשחית אינו יכול למשוך על האדם. מאין לנו זה.

(דפו"י דף ט"ג ע"א)

רצוה

פד) פתח רבי יוסי ואמר, * צהלי קולך בת גלים הקשיבי (ה) לישע עניה ענתות. האי קרא ^א אוקמוה חבריא, אבל האי קרא על כנסת ישראל אתמר. צהלי קולך בת גלים, ברתיה דאברהם ^ב אבינו. ^ג הכי אוקמוה, בת גלים ^ד כדכתיב ^ה גל נעול. גלים אינון ^ו נהורין דמתכנשי ואזלי ^ז ועאלין לגווה, ומליין לה ^ח כדכתיב ^ט שלחך פרדס רמונים.

פה) הקשיבי לישע. כד"א ^י ליש אובד מבלי טרף, ^{יא} ליש דכר, לישע נוקבא. אמאי ^{יב} אקרי ^{יג} ליש, אי משום דכתיב ^{יד} ליש גבור בבהמה ^{טו} או משום דכתיב ^{טז} ליש אובד מבלי טרף. ^{יז} אלא ^{יח} כי כלל ^{יט} סו איהו ליש: גבורה תתאה, טודאתי מגבורה עלאה; ליש אובד מבלי טרף, בשעתא דאינון נחלין מסתלקין ולא עאלין לגווה, כדין אתקרי ^כ לישע, ^{כא} דאכידת מבלי טרף, דכתיב ליש אובד מבלי * ^{כב} יט טרף ובני לביא יתפרדו.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) צהלי קולך בת גלים: ישעיה יור ח"א רמט: ב) גל נעול: (שה"ש ד') ח"א לב. רמט: רסב: ח"ב ד. ח"ג טו: ת"ז חק' י"ט לח: חק' כ"ה עב: חק' כ"ט עב: חק' ל"ז עה. תק"ח ק"ב טד שיב. ק"י טג שכג. ג) שלחך פרדס רמונים: שה"ש ד'. (ד) ליש אובד מבלי טרף: (איוב ד') ח"א רנ. (ה) ליש גבור בבהמה: (משלי ל') ח"א רמט:

חלופי גרסאות א) נ"א אוקמוהו, ב) נ"א ל"ג אבינו. ג) נ"א דהכי ד נ"א כד"א, ה) נ"א גל נעול. ו) נ"א נהורין. ז) נ"א ועיילי. ח) נ"א כד"א. ט) נ"א לישע נוקבא ליש דכר. י) נ"א אתקרי ו"א נ"א לישע, יב) נ"א ואי. יג) נ"א אלא ער בשעתא. יד) נ"א כולת. טו) נ"א איהי. יז) נ"א מוסף לישע עניה ענתות. יח) נ"א דאתאכידת יט) נ"א טרף ובני.

צהלי קולך - עניה ענתות

הסולם

מאמר

להמלכות. כמו נהרות ונחלים. ושיעור הכתוב צהלי קולך בת גלים נאמר על המלכות שתשמח ותרנן בקולה בעת שהיא בת גלים, דהיינו שיש לה המוחין הגדולים הנקראים גלים, שהם מוחין דאבא.

פה) הקשיבי לישע וכו': לישע פירושו, כמו שכתוב ליש אובד מבלי טרף. דהיינו בהיפך מהשם גלים כי יורה לעת שהמלכות נאבדת מחמת חוסר שמע, ליש הוא שם זכר, לישע היא שם נקבה, וכשאומר לישע יורה על המלכות שהיא נוקבא, ושואל, למה היא נקראת על השם ליש, אם משום שכתוב, ליש גבור בבהמה, דהיינו על מדת הגבורה שבה, או משום שכתוב ליש אובד מבלי טרף שהוא על חוסר שמע שבה, ומשיב אללא הכל הוא בריש שהשם ליש יורה על זמן חיותה בבחינת נקודת השורק, שאז שניהם בה, הן מדת הגבורה והן חסרון השמע, שהוא או גבורה תחתונה, מלכות, ושהוא נמשכת מגבורה עלאה, דהיינו מהגבורה שבבינה, ע"כ נאמר עליה ליש גבור בבהמה, וז"ל, ליש אובד מבלי טרף, בשעה שאלו הנחלים, שהם אורות העליונים מסתלקים ואינם נכנסים לתופה, אז נקראת לישע, הנאבדת

רוצה שיזכרו אותם למעלה ולמטה, ולא ישכח זכרונם לדורי דורות, כעין זה, להרשעים שאינם עושים רצונו, רוצה ג"כ שיזכרו אותם, כדי שלא ישכחו עונותיהם, ולזכור עונשם, וזכרונם לרע, לדורי דורות. והיינו שכתוב, נכחם עונך לפני וגו'.

מאמר צהלי קולך - עניה ענתות

פד) פתח וכו': פתח ר' יוסי ואמר, צהלי קולך בת גלים הקשיבי לישע עניה ענתות מקרא זה כבר פרשוהו החברים, אבל כתוב זה נאמר על כנסת ישראל, היא המלכות, צהלי קולך בת גלים היינו בת אברהם אבינו, שהוא בסוד אבא יסד ברתא, והוא חסד שעלה להיות חכמה, וכשיש לה מוחין דאבא, נקראת בת גלים, וכן פרשוהו, בת גלים היינו כמו שכתוב גל נעול, שהמלכות נקראת גל בעת שיש לה מוחין דאבא, וכן כאן נקראת גלים, כי גלים, הם האורות המתקבצים, בסוד ג' הנקודות חולם שורק חירק, והולכים ונכנסים לתוך המלכות וממלאים אותה, כפ"ש שלחך פרדס רמונים, אשר שרדך פידושו ג"כ האורות המתקבצים ונמשכים

(דפו"י דף טג ע"א *) טיג ע"ב

פו) ומה דאמר, לישא היינו עניה ענתות, ^ה מסכנא דמסכנותא, כד"א *מן הכהנים אשר בענתות, וכתב ^י ענתות לך על שדך. מאי איריא. אלא כל זמנא דדוד מלכא הוה קיים, אסתלק אביתר בעותרא ובכללא, לבתר א"ל שלמה ענתות לך על שדך.

פז) אמאי קרי ליה שלמה הכי. אלא אמר ליה ביומך הוה אבא במסכנו, והשתא לך על שדך. השתא אית ילומר, אמאי אקרי אביתר ענתות, אי תימא ^י דהוה מן ענתות הא ^ז תנינן ידכתיב ^י וימלט בן אחד, לאחימלך בן אחיטוב ושמו אביתר, והוא מנוב הוה, דהא נוב עיר הכהנים ^י הוה. ^ז ואע"פ דאמרו ^י דהיא נוב היא ענתות, ואמאי ^ס אקרי ענתות. בגין דנחתת למסכנו, ואתאביד קרתא על ידא דשאו"ל, ואתאבידו כהני. אלא ^י ענתות כפר הוה, ולאו הוה נוב, ^ה וועל דא קרי ליה יאביתר ענתות, בגין דאמר ^י וכי התענית בכל אשר התענה אבי, ומקרתא דנוב הוה, ועל מסכנו דדוד ^י דהוה ביומוי, ^י אקרי ליה הכי.

פח) אמר רבי חייא במסכנותא הוה עלמא, מיומא דעבר אדם, על ^{טו} פקודי ^{טז} קב"ה, עד דאתא נח, וקריב ^י קרבן, ואתיישב עלמא. אמר ר' יוסי לא אתיישב עלמא ^י ולא נפקא ארעא מוזהמא דנחש, עד דקיימו ישראל, על טורא דסיני, ואתאחידו באילנא דחיי, כדין אתיישב ^י עלמא.

מסורת זוהר

א) מן הכהנים ונו' (ירמיה א' זב) ענתות לך על שדך: (מלכים א' ב) ח"א רמט: ג) וימלט בן אחד לאחימלך: (שמואל א' כ"ב) ז"ח רות פ"א טד שח. ד) ענתות כפר הוה: ח"א רמט: ה) וכי התענית ונו' מ"א ב'. ו) ולא נפקא—מוזהמא דנחש—טורא דסיני: ח"א נב. קכו: ח"ב ג. פב. צד. קצנ: ח"ג קסב: חלופי גרסאות א ג"א אתרא. וניא אתר דמסכנותא (אה"ל) ז ג"א למימר. נ ג"א מוסיף משום דהוה. ד ג"א ל"ב תנינן. ס ג"א כתיב. ו ג"א הוה. ז ג"א ואע"ג. ח ג"א היא. ט ג"א קרי. וניא קרי ליה. י ג"א היא. יא ג"א ווא. יב ג"א לאביתר. יג ג"א מוסיף דהוה ליה. יד ג"א קרי. טו ג"א פקודא. טז ג"א דקביה. יז ג"א קרבנא. יח ג"א מוסיף עלמא. ואיר חייא כלל כמה דאתמר (הרמיק)

צהלי קולך—עניה ענתות

הסולם

מאמר

הנאבדת מבלי טרף. כמו שכתוב ליש אובד מבלי טרף ובני לביא יתפרדו. פו) ומה דאמר וכו': ומה שאומר הכתוב לישא היינו עניה ענתות, כלומר לישא ועניה ענתות היינו הך, עניה ענתות, פירוש עניות שבעניות כמש"ה מן הכהנים אשר בענתות, וכתוב ענתות לך על שדך, שענתות האלו פירושם עניות, אף כאן, פירוש עניות, ושואל מה משמיענו שלמה כמה שקראו ענתות, שלא מצינו לו לאביתר שהיה נקרא בן עד הנה, ומשיב. אלא כל זמן שדוד המלך היה חי, נתעלה אביתר בעושר ובכלל. לאחר כך דהיינו אחר שמת דוד נעשה עני. אמר לו שלמה. ענתות לך על שדך, ומיושב בזה שער עתה, כל עוד שדוד המלך היה חי, לא נקרא בשם ענתות, כי היה עושר. אלא אחר מיתתו של דוד נעשה עני, וקראו שלמה ענתות.

פז) אמאי קרי וכו': שואל סוף סוף, למה קרא לו שלמה כן, בשם ענתות ומה לו לקרוא וקראו שלמה ענתות.

פז) אמאי קרי וכו': שואל סוף סוף, למה קרא לו שלמה כן, בשם ענתות ומה לו לקרוא וקראו שלמה ענתות.

פח) אמר וכו': אר"ה העולם היה בעניות, מיום שאדם עבר על מצות הקב"ה, עד שבא נח והקריב קרבן, ונתיישב העולם. אמר רבי יוסי. לא נתיישב העולם, והארץ לא יצאה מוזהמת

פס) ואלמלא ^א דהדרו ישראל וחאבו קמיה קב"ה, לא הוו מתין ^ב לעלמין, דהא אתפסק מנייהו וזהמא ^ג דנחש. ^ד כיון דחבו, כדן אתברו אינון לוחי קדמאי, דהוו בהו חירו דכלא, חירו דההוא נחש, דאיהו קץ כל בשר. (ז) וכד קמו ליואי, לקטלא ^ה קטלא, כדן אתער חויא בישא, והוה אויל קמיהו, ולא יכיל לשלטאה בהו, בגין דהוו ישראל מזדרזין כללהו בחגירו ומזינין, ולא יכיל ההוא נחש לשלטאה בהו. וכיון דאמר ^ו למשה ^ז ועתה הורד עדיך מעליך. אתייהיב רשו להאי נחש לשלטאה עלייהו.

צא) ת"ח, ^ח מה כתיב, ^ב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב, ויתנצלו וינצלו מבעי ליה. אלא, ויתנצלו, על ידא ^ט דאחרא, בגין דאתייהיב רשו לנחש לשלטאה. את עדיים מהר חורב, ^י דקבלו מטורא דחורב, כד אתייהיב אורייתא לישראל.

צב) אמר ר' חייא ^י נח ^י דהוה צדיק, אמאי לא הוה יבטיל מותא מעלמא. סאלא, ^ה בגין דעד לא סילקת וזהמא ^י מעלמא. ^י ויעוד דאינון לא הוו מהימנין ביה בקב"ה, וכלהו אחידן ^כ בטרפי אידנא ^י לתתא, ^כ ומתלבשן ברוח מסאבא.

דרך אמת

א) ועתה הורד עדיך: (שמות ל"ג. ב) ויתנצלו בני ישראל: (שמות ל"ג) ח"א נ"ב: רסב: ח"ב קצד. רכו. ח"ג קסב: קסט: קצנ. ז"ח תצא נ"ח טד שמא. שה"ש ס"ו טד שטו. ג) מרפי אלנא: (עלה תאנה) ח"א כח: לו: נג: נג. ח"ב לס. חלופי גרסאות א נ"א דאהדרו. ב נ"א לעלמא. ג נ"א מוסיף דנחש, ואוקמה אל תקרי חרות אלא חירות ממלאך המות דאיהו נחש. ד נ"א ליג כיון דחבו. ה נ"א קטולא, ונ"א מוסיף קטולא כל אינון דחבו. ו נ"א מווינין. ז נ"א משה. ח נ"א ליג מת. ט נ"א מוסיף דאחרא והא אוקמה. י נ"א מוסיף לשלטאה כמה דאתמר. יא נ"א דקבילו. יב נ"א מוסיף ביומי דנח. יג נ"א מוסיף איש צדיק, יד נ"א אבטיל ול"ג חוה (אח"ל) טו נ"א מוסיף אלא אמר ר' יוסי. טז נ"א נפקא וזהמא דנחש מעלמא ונ"א ספקת ונ"א נפקת יז נ"א דעלמא. יח נ"א ותו. יט נ"א לתתא. ו תו דאיהו אמשיך ליה לעלמא לבתר דכתיב וישכר ויתגל. נ"א ואיהו אמשיך ליה בעלמא לבתר דכתיב וישת מן חייך וגו' והא אתמר. כ נ"א ליג ומתלבשן עד והא אתמר.

מאמר

הסולם

צהלי קולך - עניה ענתות

דלא יכול לשלטאה עליהו האי חויא, שהם העדי שקבלו מהר חורב, ע"ש. וע"כ, לא היה יכול הנחש למשול עליהם. וכיון שאמר למשה, ועתה הורד עדיך מעליך, ניהן רשות להנחש למשול עליהם.

צא) ת"ח מה וכו': בא וראה, מה כתוב, ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב, ושואל כתוב, ויתנצלו, וינצלו, היה צריך לכתוב, ואומר, אלא ויתנצלו יורה שנתנצלו ע"י כח אחר, כי ניתן רשות להנחש למשול עליהם. את עדים מהר חורב, פירושו, העדי שקבלו מהר חורב כאשר ניתנה התורה לישראל.

צב) אמר וכו': אר"ח נח שהיה צדיק, למה לא ביטל המות מהעולם כמו שהיה במתן תורה. ואומר, אלא שהוא משום שוועת הנחש עוד לא יצאה מהעולם, ועוד שבני העולם

מוזהמת הנחש, עד שעמדו ישראל על הר סיני, ונתאחזו בעץ החיים, אז נתישב העולם. פס) ואלמלא וכו': ואם לא חזרו ישראל וחטאו ללפני הקב"ה לא היו מתים לעולם, כי הוסרת מהם זוהמת הנחש כיון שחטאו נשברו אז לוחות הראשונות שהיה בהם חירות מכל, חירות מאותו נחש, שהוא קץ כל בשר. דהיינו מלאך המות.

צ) וכד קמו וכו': וכשעמדו הלויים להרוג הרג, דהיינו בעת שאמר להם משה שימו איש חרבו על ירכו וגו', אז חזר ונתעורר נחש הרע, והיה הולך לפניהם ולא יכול למשול בהם. כי ישראל כולם היו מזוינים בחגורות מזוינות, דהיינו במ"ש בזהר. לעיל (דפו"י ח"א נ"ב): שבעת מתן תורה חגרו לן קב"ה חגורין דאתון דשמייה. קדישא (דפו"י דף ס"ג ע"ב)

צג) ותו, לבתר א' אוספו ב' למחטי ג' ולמהך בתר יצר הרע, יכד בקדמיתא, ואורייתא קדישא דאיהי אילנא דחיי, אכתי לא נחית לה קב"ה ב' בארעא. ותו, דאיהו אמשך ליה י' בעלמא לבתר, דכתיב * וישת מן היין וישכר ויתגל' ב'תוך אהל'ה. והא אתמר.

צד) עד דהוו אזלי, חמו חד יודאי, דהוה אתי, אמר ר' יוסי, האי בר נש יודאי איהו, ב' ואתחזי. כד מטא גבייהו, שאילו ב' ליה, אמר לון, שליחא דמצוה אנא, דהא אנן דיירי בכפר י' דראמין, י' ומטי זמנא ב' דחג, ואנן צריכין לולב, ב' י' וזינין דעמיה, ב' ואנא אזיל י' לקטעא י' לון ס' למצוה, אזלו כחדא.

צה) א"ל ההוא יודאי, הני ג' ארבע מינין ס' דלולב, י' דבכלהו י' אתאן לרצויי י' עלמא, ב' שמעתון אמאי אנן צריכין לון בחג. א"ל כבר אתערו ל' בהו חברייא, אבל אי מ"ה חדתא איהו תחת ידך אימא כ' ל'.

צו) אמר לון, ודאי ההוא אתר דאנן כ' דיירי ביה, הוא זעיר, כ' וכלהו עסקי באורייתא. כ' ואית עלן צורבא מרבנן, רבי יצחק בר יוסי מחוזא שמי, ובכל יומא ויומא כ' אמר לן מלין חדתין באורייתא. כ' ואמר, דהא בחג

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) כלי הדם וערכו ואחריו שהם מינין הנריכים אל (א) וישת מן היין וישכר: (בראשית ט') ח"א (לולב. ב) ואלי הולך לקוטעם מהלילות.

ח"ב קפב: קפו: קפו. ח"ג לא: לב. צב. קג: קד. רנט. ג) ארבעה מינין דלולב: ח"א רכ: רסו: ח"ב קכא. ח"ג כד. לאו רסו. רנה: רסו: ח"ב קכא. קפו: ח"ג כד. לא: לב. קד. רצב. ת"ז חק' ו' כג. חק' י"ג כס. חק' כ"א ב"ו: תק"ח צ"ח טד שלד.

חלופי גרסאות א' ג"א אוספי. ב' ג"א למחטא. ג' ג"א ולמהר (ד"ז) ד' ג"א כבקרמיתא. ונ"א כדבקדמיתא. ס' ג"א בארעא ועד' ול"ג ותו ער סוף האות. ו' ג"א לעלמא ז' ג"א ל"ג בתוך אהל'ה. ח' ג"א ל"ג ואתחזי. ט' ג"א מוסיף ליה מאן הוא. י' ג"א חנין. י"א ג"א ומטא י"ב ג"א ור' זינין י"ג ג"א למספיקא. ונ"א לקטעא ונ"א לקטעא. יד' ג"א דלהן. ונ"א דיקון. טו' ג"א מוסיף ולמייני לון למצוה. טז' ג"א דלולב. יז' ג"א דכלהו יח' ג"א אתיין. יט' ג"א על מ"א. כ' ג"א שמעתין. כ"א ג"א ביה כ"ב ג"א ליה. כ"ג ג"א דיירין. כ"ד ג"א מוסיף וכלהו דדיירי ביה [בה] [אנין]. כ"ה ג"א מוסיף ואית לן. כ"ו ג"א מוסיף הוא אמר. כ"ז ג"א ואמר יאות דכלא על מ"א אלא תיח' דהא (אה"ל).

מאמר

הסולם

ההוא יודאי

העולם עוד לא היה להם אמונה בהקב"ה. והיו נאחזים כולם בעלי האילן למטה שהם כחות החיצונים והיו מתלבשים ברוח הטומאה.

צג) ותו וכו': ועוד שאחר כך, שיצאו מן התיבה, הוסיפו לחטא וללכת אחר היצה"ר כבתחילה, והתורה הקדושה, שהיא עץ החיים, עוד לא הוריד אותה הקב"ה בארץ. ועוד שהוא עצמו חזר והמשיך המות לעולם. שכתוב וישת מן היין וגו', והוא כבר נתבאר.

מאמר ההוא יודאי

צד) עד דהוו וכו': בעוד שהיו הולכים, ראו שהיה בא לנגדם יהודי אחד, אמר ר"י אדם זה הוא יהודי, שהוא גר אהיכהודי, כשהגיע אליהם, שאלו לו מי הוא: אמר להם שליח מצוה (דפו"י דף ס"ג ע"ב)

ב'תורה

זמנא הוא, ^א לשלטה. * אזי עבר על נפשנו המים הזדונים, ברוך ה' שלא נתננו טרף לשיניהם וכי אית שינים למים. אלא אינון שאר עמין, ^ב אינון רברבין ממנן על שאר עמין עכו"ם, ^ג ומתברכאן מסטרייהו דישראל, וקריןן לון מים הזידונים, כד"א המים הזידונים.

צו) ובגין לשלטה עלייהו ^ד אתינא ברזא דשמא קדישא, באינון ארבע מינין שבדלדב, לרצויי ליה ^ה לקב"ה, ולשלטה ^ו עלייהו ברזא דשמא קדישא, ^ז ולא תערא עלן ^ח מיין קדישין, ^ט לנסכא על גבי מדבכא. צח) תו אמר לון, ^א בר"ה, אתערותא קדמאה, איהו בעלמא. מאי אתערותא קדמאה, ^ב דא ^ג בי דינא דלתתא, דאתער למידן עלמא, וקביה יתיב על עלמא בדינא, ודאין ^ד עלמא.

צט) ושלטא האי בי ^א דינא, למידן עלמא, עד ^ב יומא דכפורי, דנהרין אנפאה, ולא אשתכח חויא דלטורא בעלמא, דאיהו אתעסק ^ג במה דאתין ליה ^ד יי ההוא

דרך אמת

ה) אמר דף ל"א ונ"ס וסוף פתחם רנ"ס כ'. א) אזי עבר על נפשנו המים הזדונים: (תהלים קכ"ד) ח"ב סד: רעב: ז"ח בשלח ל' סד של. מ) לנסכא עין מדבכא: ח"ג רמט. ג) ראש השנה ח"א סד. סס: קיד. קס: רכ. ח"ב לב: לב: יד: קסד. רנ: רסה: ח"ג יח: צה. צט: ק. קא. קמט: רלא: רנח: ד) כי דינא דלתתא: ח"א קו. קט: ח"ב מד: ה) יומא דכפורי: ח"ב קפה: קפו. ח"ג ק: רב: ריד:

חלופי גרסאות ^א גיא מוסיף לשלטה וישראל שליטין [ישראל שליטין] בההוא זמנא ונקיטנא לולב דמתחזי [דמתחזי] דאנן נציחנא עלייהו על כל אינון דאקרון המין העם ולשלטה עלייהו דכל [כל] אינון רברבין ממנן [דממנן] על שאר עמין [עמין] ומתברכין מסטרייהו דישראל וקריןן לון המים [מים] הזידונים [אזי עבר על נפשנו המים הזידונים] ברוך ה' שלא נתננו טרף לשיניהם וכי אית שינים למים [שיניהם למעלה] אלא אינון שאר עמין ובגין לשלטה, ^ב גיא דכל אינון וליג אינון שאר עמין, ^ג גיא ומתברכין, ^ד גיא ליג אתינא ברזא דשמא קדישא [אה"ל] ^ה גיא לקביה עלייהו, ^ו גיא ולעברא, ^ז גיא מוסיף מיין קרישין מים חיים, ^ח גיא דא ריה [ממש] דאתער [הרמ"ק] ^ט גיא ליה, [אה"ל] ^י גיא מוסיף דינא דלתתא, ^{יא} גיא בשעיר דיהבין ליה, וגיא בההוא שעיר דריח דאיהו מסטרא, ^{יב} גיא ליג ההוא.

מאמר

הסולם

ההוא יודאי

בתורה. ואמר, כי בחג הגיע הזמן לממשלה. כלומר שישראל ישלטו על השרים של ע' אומות, וכתוב, אזי עבר על נפשנו המים הזידונים ברוך ה' שלא נתננו טרף לשיניהם, ושואל וכי יש שינים למים. ואומר, אלא מים זידונים הם שאר העמים, ושינים הם השרים הממונים על שאר העמים עכו"ם, והם מתברכים מצדם של ישראל. צו) ובגין לשלטה וכו'. ובכדי למשוף עליהם על שרי האומות, אנו באים בסוד השם הקדוש, המרומז באילו ארבעה מינים שבלולב. הדסים ה"ס חג"ת מה"י דשם הויה, ערבות ה"ס נו"ה הנמשכים מה"י דהויה, לולב ה"ס יסוד מה"י דהויה, אתרוג ה"ס מלכות ה' תתאה, לרצות לו להקב"ה, ולמשול עליהם בסוד השם הקדוש. ולעורר עלינו מים קדושים דהיינו שפע מים העליונים לנסך אותם על המזבח. שהיא המלכות. המכניעים את המים הזידונים, הנ"ל.

(דפו"י דף ס"ג ע"ב *) ס"ד ע"א

א שער, דאיהו מסטרא דרוח מסאבא, ב כדקא חזי ליה. ובגין דאתעסק בההוא שער, לא קריב למקדשא.

ק) ושער דא י כההוא י שער דר"ח דאתעסק ביה, י ואנהירו י אנפהא דמקדשא. ועל דא ישראל כלהו, י משכחין רחמי, י קמי קב"ה, ואתער חובייהו. ורזא ב חדא, אמר לון, ולא ט אתייהב רשו לגלגאה, בר לחסידי קדישין י עליונין חכימין. אמר רבי יוסי מאן איהו, אמר לון, עד לא בדיקנא בכו.

קא) אזלו. לבתר אמר לון, כד סיהרא יא אתקריבת בשמשא, אתער קב"ה סטרא דצפון, ואחיד בה ברחימו, ומשיך לה לגביה, ודרום אתער מסטרא אחרא, וסיהרא סלקא ומתחברא במזרח, וכדין ינקא מתרין סטרין, ונטיל, ברכאן ב) בחשאי, וכדין אתברכא סיהרא, ואתמליא. והכא יאתקריבת אתתא בבעלה. קב) כמה דאית רזא י דיוקנא י שייפי דאדם, י ותיקוני. הכי נמי טו אית רזא דדיוקני דשייפי נוקבא, ותקוני דנוקבא. וכלא פריש טו בגוון. י הכי נמי

דרך אמת

ה) בלחש.

מסורת הזהר

א) שער (קעזאול): ח"א קלח: ח"ב לב. קנו.

קפד: קפה. קלו. ח"ג סב: סג. צ. קא: קב. רמח.

ב) שער ראש חודש: ח"א סה. קלח: ח"ב לב. ג) בחשאי: לעיל ב"א דף מ"ב ציון ב' וס"ג.

ד) שייפי דאדם—דאדם תתאה אחרא: ח"ב קצד:

חלופי גרסאות א) ג"א כדקחזי. ב) ג"א דא ול"ג כההוא. ג) ג"א אנהירו. ו"א כך בריה. ד) ג"א אנפוי ו"א אפהא. ה) ג"א דר"ח ו"א דריה. ו"א דמקדשי. ו"א בריה. ז) ג"א משכחן. ו"א משכחאן. ז) ג"א מקמי ח ג"א דא. ט) ג"א ייהב לן. י) ג"א ל"ג עליונין. יא) ג"א אתקרב. יב) ג"א אתקריב. יג) ג"א בדיקנא דשייפי גופא. ו"א בדיקנא דשייפי נמי אית רזא דדיוקנא דשייפי נוקבא (ד"א) יד) ג"א ותיקוני. ו"א ותיקוניה ו"א ותיקונא (ד"א). טו) ג"א איהו. ו"א אית רזא ותיקונא דנוקבא. ו"א אית רזא דדיוקנא דשייפי ותיקונא דנוקבא. ו"א אית דיוקנא דשייפי גופא דנוקבא ותיקונא. (ואה"ל) ו"א איהו ותיקוני דנוקבא (ד"א) טז) ג"א מוסיף בגוון בנוקבא. יז) ג"א ל"ג מן ה"נ עד ח"ב אית לתתא.

מאמר

הסולם

ההוא יודאי

אחר, מצד נקודת החירק, והלבנה, היא הנוק' עולה ומתחברת במזרח, שהוא ז"א, ואז יונקת משני הצדדים, מדרום ומצפון, ולוקחת הברכות, דהיינו שפע הזווג, בלחש. שהיא בחי' ו"ק מכת נקודת החירק, שה"ס וקולה לא ישמע. כי קול ודיבור פירושו ג"ר. ואז מתברכת הלבנה ומתמלאת משפע, וכאן מתסרבת האשה לבעלה כלומר, זה הוא זווג שלם המשפיע מוחין שלמים להעולם. (וענין ג' הנקודות המרומזים כאן, עי' לעיל בראשית א' דף ט"ו ד"ה ההוא נקודה) ומשמיענו בזה, שסדר הזווג הוא שמתחילה ממשיך ז"א להנוקבא, הארת קו השמאל, שהסוה"כ שמאלו תחת לראשי. ואח"כ את קו הימין, שה"ס וימינו תחבקי, ומשמאל נמשך הארת החכמה, ומימין חסדים כנודע. ואח"כ מבאר, איך הנחש מתאחז בעת הארת קו השמאל, כמ"ש לפנינו.

קב) כמה דאית וכו': כמו שיש סוד צורות איברי אדם, דהיינו ז"א, ותקוניו, כן יש סוד צורות אברי הנוקבא וז"א, ותקוני הנוקבא. וכל ההפרש הוא

רוח הטומאה, כראוי לו. להמקטרג, ומשום שמתעסק באותו השער, אינו קרב למקדשא, שהיא הנוקבא. כלומר, אינו קרב לקטרג על ישראל ולהפריד הזווג של ז"א ונוקבא.

ק) ושער דא וכו': ושער הזה הוא כמו שער החטאת של ראש חודש, כי מתעסק בו, וע"כ מאירים הפנים של המקדש, שהיא הנוקבא. וע"כ ישראל כולם מוצאים רחמים לפני הקב"ה ומעביר עונם. ועל סוד אחד, אמר להם, אותו היהודי, שלא ניתן רשות לגלותו חוץ לחסידים קדושים עליונים החוכמים, א"ל רבי יוסי, מה הוא הסוד. אמר להם, עוד לא בדקתי אתכם, ואיני יודע, אם אתם ראויים לשמוע סוד הזה.

קא) אזלו, לבתר וכו': הלכו, אחר כך אמר להם, כאשר הלבנה שהיא הנוקבא נקרבת אל השמש שהוא ז"א, מעיר הקב"ה את צד הצפון, שהוא קו השמאל, הנמשך מנקודת השורק, ואוחז בה באהבה, ומושך אותה אצלו, שה"ס הפיוסא ונטילת רשות, כנ"ל (בראשית ב' דף קל"ו ד"ה פנימיות) והדרום, שהוא קו ימין, נתעורר מצד (דפויי דף סיד ע"א)

אית לעילא, ^א אחיד י בה, ואתער לקבל ברחימו, ה"נ י אית לתתא, רזא ותקונא דאדם תתאה אחרא ^ב תחות סיהרא, ^ד קג) כמה דדרועא שמאלא ו לעילא אחיד בה, ^ה ואתער לקבלה ברחימו, הכי נמי י אית לתתא, ^ו האי נחש, איהו דרועא שמאלא ^ז דרוח מסאבא, ואחיד י ביה מאן דרכיב י^א ביה, י^ב וקרבא לגבי י^ג דסיהרא, ומשיך ^ה י^ד דה ^{טו} בינייהו ^{יז} דקוטפא ואסתאבת. קד) וכדין ישראל לתתא, מקרבין שעיר. וההוא נחש, אתמשך אבתריה דההוא שעיר, וסיהרא ^{יח} אתדכיאת, ^{יט} וסלקאת לעילא, ואתקשרת לעילא, לאתברכא, ונהירין אנפאה, מה דאתחשכת לתתא.

דרך אמת

(א) ומושך את עצמו. (ב) בין ההמדנקות שיש לשכינה למעלה להיות נקנן מסריד חלוק חלוטו של עולם וזה מקטורר הסומאס חגנורס הקליפה ועיין בפרסם בשער מיעוט הירח.

חלוטוי גרסאות ^א ב גיא מוסיף מאן אחיד. ^ב גיא ^ג ביה. (דא) ^ד גיא ^ה ב גיא ^ו מוסיף לעילא ^ז ב גיא ^ח מוסיף סיהרא ותקונא דנוקבא. ^ט ב גיא ^י ביה דדרוע (דא) ^{יא} ו גיא מוסיף לעילא ^{יב} ב גיא ^{יג} ביה. ^{יד} גיא מוסיף ווי העמודים בלה קיימי שייפין לאתאחדא דא ברא ולאקשרא דא ברא קשרי מהימנותא סטרא דקדושה מסטרא דרוח מסאבא דאיהו רזא דנחש. [לתתא]. ^{טו} גיא רוח י גיא ביה. ^{טז} גיא ביה. ^{יז} גיא וקרבה. ^{יח} גיא סיהרא י^ט גיא ליה ^{טו} גיא בדביקו דקוטפא וליג בינייהו. ^{יט} גיא בדביקו דקוטפא וניא ביני קרקוטפא. ^{כז} גיא אתדכאת. ^י גיא וסלקת.

ההוא יודאי

הסולם

מאמר

המוחין ממעלה למטה, אז מחקרב הנחש אל הנוקבא, ומגלה את הנקודה דמדת הדין שבה. שאינה ראויה לקבל מוחין ושפע מז"א, מכח צמצום א' כנ"ל, ומחמתה מתקלקלת גם נקודה הב' דמדת הרחמים, וע"כ נסרד הזווג, ונבחנת כמו שנטמאה, ואינה ראויה עוד להזדווג ולקבל שפע מז"א. (ועיין כל זה לעיל בהקדמת הזהר דף צ"ט באות קכ"ב וקכ"ג ובהסולם שם) וז"ש כאן, וקרבא לגבי דסיהרא ומשיך לה בינייהו דקוטפא ואסתאבת. דהיינו שמגלה את הנקודה דמדת הדין הגנוזה בין הדבקים. ואז ואסתאבת. כלומר שאינה יכולה עוד להזדווג ולקבל שפע בשביל העולם, כמבואר.

קד) וכדין ישראל וכו' ואז ישראל למטה מקריבים שעיר, ברה"ש שעי' השעיר. ממשיכים מיתוק המלכות בהבינה, והארת השמאל ממטה למעלה, ונחש ההוא נמשך אחרי אותו השעיר כי כל תאוותו הוא להארת השמאל, והלבנה נטהרת, כי היא עתה ראויה לקבל שפע מז"א בעלה, ועולות למעלה ונקשרת למעלה, דהיינו בז"א, כדי להתברך, ופניה מאירים עתה, כלפי מה שנחשכה מקודם בהיותה למטה, מטרם שבאה בזווג עם ז"א. ובוה נתבאר ענין שעיר ר"ה, שהוא בא לטהר הנוקבא, דהיינו להמשיך לה הכלים דמדת הרחמים מבינה, עם הארת השמאל, שעיי' היא חוזרת לטהרתה. ואע"פ, שהנחש יכול עוד לעורר הנקודה דמדה"ד אחר שכבר נתגלתה לו

מ"ם

רק בהגיון, שז"א ה"ס גוין ירוק, ונוקביה, ה"ס גוין אדום. אמנם בצורות האברים הם שוים. וכמו כן יש למטה, מאצילות, סוד תקון אדם תחתון אחר, מסטרא אחרא, שמתחת הלבנה. שיש בו אותן צורות אברים, דהיינו ימין ושמאל וכדומה, ומשמעין בזה, שהמדרגות נחתמות זו מזו, והצורות שבעליונה עוברות על התחתונה, והתעוררות כל בחינה שבאחת מהן, מעוררת הבחינה שכנגדה באחרות. כמו שמבאר לפנינו.

קג) כמה דדרועא וכו': כמו שזרוע השמאל למעלה, בז"א, אוחו בה בהנוקבא, ומתעורר כנגדה באהבה, כן יש למטה, מהנוקבא, נחש הזה, שהוא זרוע שמאל של רוח הסומאס, והוא הנוקבא דסומאס. ואוחז בו, מי שרוכב עליו, שהוא הזכר דסומאס, המזדווג עם הנחש. והוא קרב אז אל הלבנה שהיא הנוקבא, ומושך אותה, היינו שיונק ממנה מבין הדבקים, דהיינו ממקום הזווג, ונטמאת, פירוש, כי ב' נקודות הן בהנוקבא: אחת, דמדת הדין, שאינה ראויה לקבל מוחין מכח צמצום א', והיא גנוזה בה, ואחת דמדת הרחמים, מהבינה שבה מקבלת כל המוחין ומאירה לעולם, והיא גלויה בהנוקבא. וע"כ היא נקראת עץ הדעת טוב ורע, כי אם וכי ברנש הא טוב, ואי לא זכי הא רע. שמירושו, אם האדם מקבל הארת השמאל בחקוני הקדושה, שהוא ממטה למעלה, אז הוא טוב, שמקבל ממנה כל המוחין בשלמות. ואם לא זכי, אלא שממשיך

(דמוי דף ס"ד ע"א)

קה) כ' כדין הכא ביומא דכפורי, כיון דההוא חויא בישא, אתעסק בההוא שעיר, י' סיהרא אתפרשת מניה, י' ואתעסקת ד' לאולפא עלייהו סניגוריא, וסוככת עלייהו, כאמא על בנין, וקב"ה בריך לון ו' מלעילא, ומחיל לון. קו) לבתר, ישראל כד' ז' מוטו לחג, ס' מתערי סטרא דימינא לעילא, בגין ס' דיתקשר ביה סיהרא, י' ויתנהירו אנפיה כדקא חזי. וכדין י' פלגת חולקא דברכאן, לכל אינון ממנן י' דלתתא, י' דיתעסקון בחולקהון, ולא ייתון לינקא ולקרבא בסטרא דחולקהון דישראל.

קז) כגוונא דא לתתא, י' כד שאר עמין ס' אתברכוך, כללהון אינון מתעסקין באחסנת חולקהון, ולא הוו אתיין לאתערבא בהדייהו דישראל, ולחמדא חולק אחסנתייהון, ובגין כך ס' ישראל, אינון "משכין ברכאן לכל אינון ממנן, בגין דיתעסקון בחולקהון, ולא יתערבון י' בהדייהו.

קח) וכד סיהרא אתמלי ברכאן לעילא, כדקא יאות, י' וישראל אתיין וינקין מנה בלחודייהו. ועל דא כתיב י' ביום השמיני עצרת תהיה לכם, מאי י' עצרת, כתרגומו, י' כנישו. כל מה י' כנישו, מאינון ברכאן עלאין, לא ינקין כל מנה עמין אחרנין, בר ישראל בלחודייהו, ובגין כך כתיב, עצרת תהיה לכם, לכם ולא לשאר עמין, לכם ולא לשאר ממנן.

מסורת הזהר

א) משכין ברכאן (ע' פרים) ח"ב קפו. ח"ג קג: רנה. רנו. ב) ביום השמיני עצרת וגו' (במדבר כ"ט) ח"א רח: רכא. רכז: רסא: ח"ב קלה. ח"ג צו: צו. קד: רנו: רנס: ג) עצרת: ח"א רכ. ח"ב קפו. לעיל ציון ב' וש"נ.

חלופי גרסאות א' גיא כגוונא דא. ב' גיא סיהרא סלפא ואתפרשת. ג' גיא ואתעסקת בישראל וליג' לאולפא, עד וקביה. ד' גיא לאולפא, וביא לאולפא סניגוריא עלייהו דישראל. ה' גיא שסוככת. ו' גיא לעילא ז' גיא מטאן. ח' גיא מתער. ט' גיא דאחשרת. י' גיא ואתנהירו. יא' גיא יהב. יב' גיא יהבת. יג' גיא יהבי. וביא הכי פליגת. וביא הכי יהבית פלגת חולקא. יד' גיא לתתא. יז' גיא מוסיף בגין דיתעסקון. יח' גיא כל. טו מתברכין, וביא מתברכין טו גיא ליג' ישראל, יז' גיא מוסיף בהדייהו דישראל. יח' גיא לא ינקין מינה אחרנין בר ישראל בלחודייהו. יט' גיא כנישו. כ' גיא דכנישו. כא' גיא מינה.

ההוא יודאי

הסולם

מאמר

מ"מ אינו עושה זאת. מחמת שאינו רוצה לקלקל את הארת השמאל, שהוא תאב מאד להארה זו. ונמצא עתה שקטגור נעשה סגור. קה) כדין הכא וכו': כמו כן, גם כאן ביוהכ"פ, כיון שאותו נחש הרע, מתעסק באוחו שעיר לעזאזל, שהוא ג"כ המשכת הארת השמאל כמו שעיר ר"ה (כנ"ל באות ק') הלבנה נפרדת ממנה מהנחש, כי נעסק בהשעיר ואינו רוצה עוד לקסרג עליה, כנ"ל בדיבור הסמוך, והנוקבא עוסקת עתה ללמד זכות על ישראל ומסכת עליהם כאם על הבנים. והקב"ה מברך אותם מלמעלה, ומוחל להם עונותיהם. קו) לבתר ישראל וכו': ואח"כ כשישראל מגיעים לחג הסוכות, מתעורר צד הימין של מעלה, בס"ה וימינו חתבני כדי שהלבנה, דהיינו הנוקבא, תתקשר בו, בימין, ופניה יאירו כראוי, ואז מחלקת חלק מברכותיה לכל אלו הממונים

דפו"י דף ס"ד ע"א

של מטה, דהיינו ע' שרים, כדי שיתעסקו בחלקם. ולא יבוא לינק וליקרב לצד חלקם של ישראל. דהיינו על דרך שנחבאר אצל הנחש והנוקבא, שלהיותו מתעסק בהשעיר, אינו מקסרג על הנוקבא, כנ"ל.

קז) כגוונא דא וכו': כעין זה למטה בעוה"ה, כאשר שאר האומות כולם מתברכים, הם נעסקים בנחלת חלקם, ואינם באים להתערב עם ישראל ולחמוד את נחלת חלקם. דהיינו כמ"ש בנחש והנוקבא, ובע' ממונים העלונים וישראל, כן הוא גם בין ע' האומות וישראל, ומשום זה בחג ע"י הקרבת ע' פרים ממשכין ישראל ברכות לכל אלו הממונים על ע' אומות. כדי שיתעסקו בחלקם, ולא יתערבו עמהם.

קח) וכד סיהרא וכו': וכאשר הלבנה מתמלאה עם ברכות למעלה כראוי, באים ישראל ויונקים ממנה בלבדם. וע"כ כתוב ביום השמיני

קט) ועל דא אינון * מרצין על המים, למיהב לון חולק ברכאן, דיתעסקון ביה, ולא יתערבון לבתר, בחדוותא דישראל, כד ינקין ברכאן עלאין. י ועל ההוא יומא כתיב, י דודי לי ואני לו, דלא י אתערב אחרא י בהדן. קי) למלכא י דומן רחימוי בסעודתא עלאה, דעכיד ליה י ליומא רשימא. הא רחימוי דמלכא ידע, דמלכא * אתרעי ביה. אמר מלכא השתא אנא בעי למחדי עם רחימאי, ודחילנא דכד אנא בסעודתא, עם רחימאי, י יעלון כל ב) אינון י קסטורי ממנן, ויתבון עמנא לפתורא, למסעד סעודתא דחדוה, עם רחימאי. מה עבד אקדים ההוא רחימוי י קסטורין דירוקי, ובשרא י דתורי, ואקריב י קמיייהו, דאינון י קסטורי י ממנן למיכל. י לבתר יתיב מלכא עם רחימוי, לההיא סעודתא עלאה, מכל עדונין דעלמא. י ובעוד דאיהו בלחודוי, עם מלכא, שאיל ליה י כל י צרכוי, י ויהיב ליה. י ואחדי מלכא עם רחימוי, י בלחודוהי, ולא אתערבין אחרנין בינייהו. כך ישראל, עם קב"ה, בגין כך כתיב ביום השמיני עצרת תהיה לכם.

קיא) י אמרו רבי יוסי ור' חייא, קב"ה אתקין כל אורחא קמן. זכאין אינון דמשתדלי באורייתא. יכ אתי יג נשקוהו. קרא עליה ר' כד יוסי י וכל בניך למודיה.

מסורת חזרה

א) מרצין על המים: ח"ג רט. ב) דודי לי ואני לו: (שה"ש ב') ח"ב כ: רעד. ג) וכל בניך למורי ה' (ישעיה נ"ד) ח"א צו: ח"ב קסט: קע. ח"ג לו: סב: צא:

דרך אמת

א) כל חוקן שלומי המלך שהם ממונים ושומרים על מדינתו לקיים דמו. ב) מיני ירקוק וכשר שור כלוקן שמתן להם מאכלים נסים. ג) לפני חוקן ממונים שלומי המלך המכרים.

חלופי גרסאות א) גיא בה. ב) גיא ליג ועל עד למלכא. ג) גיא יתערב אחרא ד גיא בהון. ד) גיא דומין. ו) גיא ליג ליומא רשימא. ז) גיא ייעלון. ח) גיא קורסוטי. וניא קורצין. וניא קורסוקני. וניא קורסוטי. וניא קורצון. ט) גיא קוסדריין. י) גיא דטורי. יא) גיא קורסוני, וניא קורסוטי וניא קורסוטי יכ גיא ליג ממנן. יג) גיא ולבתר. יד) גיא ליג ובעוד עד ואחדי. וניא ולא אתערבין אחרנין בינייהו ובעוד דאיהו בלחודוי עם מלכא שאיל ליה כל צרכוי ויהיב ליה כך ישראל, טו) גיא על (ר"א) טז) גיא צרכון, וניא צרכיו. יז) גיא ליג ויהיב ליה יח) גיא והוי. יט) גיא בלחודייהו. כ) גיא אמר ר' יוסי לר' חייא. כא) גיא ארחא. כב) גיא אתו. כג) גיא ונשקוה כד גיא ליג יוסי.

ההוא יוראי

הכולם

מאמר

המלך. עתה אני רוצה לשמוח עם אוהבי לבדו ואני מתירא, שאני אחיה בתוך הסעודה עם אוהבי, יבואו כל אלו השוטרים הממונים, וישבו עמנו אל השולחן, לסעוד סעודת השמחה עם אוהבי ביחד. מה עשה האוהב, הוא הקדים תבשילין של ירקות ובשר שור והקריב לאכול לפני אותם השוטרים הממונים. ואחר כך ישב המלך עם אוהבו, לאותה סעודה העליונה מכל מעדני עולם, ובעוד שהוא עם המלך בלבדו שואל ממנו כל צרכיו, והוא נותן לו, והמלך שמח עם אוהבו בלבדו, וזרים לא יתערבו ביניהם. כך ישראל עם הקב"ה, כנ"ל משום זה כתוב ביום השמיני עצרת תהיה לכם.

קיא) אמרו רבי יוסי וכו': אמרו ר' ור"ה, הקב"ה תקן את הדרך לפנינו, אשריהם העוסקים בתורה. באו ונשקוהו לאחור יחודי.

השמיני עצרת תהיה לכם, מהו עצרת, הוא כתרנומו, כנישו. דהיינו אוסף, כי כל מה שנאסף מהברכות העליונות אינם יונקים ממנה עמים אחרים חוץ מישראל בלבדו. ומשום זה כתוב עצרת תהיה לכם, שהמשמעות הוא לכם, ולא לשאר עמים. לכם ולא לשאר ממונים. קט) ועל דא אינון וכו': ועל כן ישראל מרצים את הקב"ה במים שמנסכים על המזבח. כי לתת להממונים של האומות חלק מהברכות, שיתעסקו בו ולא יתערבו אח"כ בשמחתם של ישראל כאשר ינקו ישראל ברכות העליונות. ועל יום זה כתוב, דודי לי ואני לו, שאחר אינו מתערב עמנו.

קי) למלכא דומן וכו': משל למלך שהזמין את אוהבו לסעודה שהוא עושה ביום מסוים, כדי שאוהב המלך ידע שהמלך רוצה בו. אמר (דמרי דף ס"ד ע"א *) סיד ע"ב)

ורב שלום בניך. כד מטו א בי חקל, י יתיבו. אמר ההוא בר נש, מאי שנא, דכתיב * וה' המטיר על סדום ועל עמורה וגו'.^א ומאי שנא^ב בטופנא, דכתיב אלקים אלקים בכל אתר, י ולא כתיב ד וה'.

קיב) ה אלא י תנינן בכל אתר י דכתיב י וה' הוא ובית דינו. י אלקים סתם, י דינא בלחודי. אלא י בסדום, אתעביד דינא, ולא לשיצאה עלמא, ובגין כך אתערב איהו י בהדי דינא. אבל בטופנא, כל עלמא שצי, וכל אינון י דאשתכחו י בעלמא.

קיג) ואי תימא י נח י ודעמיה. יו סתים י מעינא הוה, דלא אתחזי, ועל דא כל מה דאשתכח בעלמא שצי ליה, ועל דא וה' באתגליא, ולא שצי כלא. יו אלקים בעי סתימו, י ובעי לאסתמרא, דהא כלא שצי, ועל דא יו אלקים בלחודי י הוי.

קיד) ורזא דא י ה' למבול ישב, מהו ישב, אלמלא קרא כתיב, לא יכלינן

מסורת הזוהר

דרך אמת

ה) כמבול, ב) פקודי רכ"ז ע"א, א) וה' המטיר על סדום: (בראשית י"ט) ח"א קט: ח"ב מד: נו. מי. רכו: רנו: ח"ג ט: קלו: רלד: ב) וה' הוא ובית דינו: ח"א טו: ח"ב לו: לה. רכו: ח"ג קמט. ת"ז תק' י"ח לג: לד: תק' כ"א מה. ג) אלקים: ח"א יב. לא: סד: קא. קמד: קעד. ח"ב מב: צו. קנט: קעת. רכו: רנו. רנח: רסא. רסב. ח"ג יוד: יא: סה. קיג. רנח. ת"ז בהקדמה ד: יג. יד: ז"ח בראשית ט' טא שלט. שה"ס ס"ח טב שכז: תק"ח צ"ו סד שו ד) ה' למבול ישב: (תהלים כ"ט) ח"א נו: ח"ב קסו: רכו: ז"ח מ' נח. כ"א סד שכא.

חלופי גרסאות א גיא מוסיף חד בי חקל. גינ"א יתבו ג ג"א אמאי לא. ד גיא ח'. (אה"ל) וגי"א מוסיף וה' בכל. ס גיא אלא בכל אתר דתנינן, ו גיא תנינן, ו גיא ל"ג דכתיב. ח גיא מוסיף בי דינא. ט גיא בהחוא, י גיא בהאי יא גיא בלחודי. יג גיא מוסיף בעלמא, בר קביה בלחודי. יג גיא מוסיף הא נח. וגי"א דהא נח. יד גיא מוסיף ודעמיה אשתויבו, טו גיא מוסיף ת"ח נח [חא] סתימ. וגי"א הא סתים. וגי"א חא סתם (ר"א) טז גיא אלקים סתים ובעי לאסתמרא. יז גיא מוסיף ובעי בר נש [לאסתמיר] יח גיא ב"ם אלקים, יט גיא הוה.

מאמר

הסולם

ההוא יודאי

יהודי וקרא עליו רבי יוסי, וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך.

כד מטו וכו': כשהגיעו לשדה ישובו. אמר אותו אדם, מה נשתנה, שכתב וה' המטיר על סדום ועמורה ואינו כתוב ואלקים המטיר וגו'. ומה נשתנה בהמבול, שכתוב בו בכל מקום אלקים, ואלקים, ולא כתוב בו וה'. כמו במהפכת סדום ועמורה.

קיב) אלא תנינן וכו': אלא למדנו, בכל מקום שכתוב וה', פירושו, הוא ובית דינו. דהיינו ז"א שהוא רחמים, בייחד עם נוקביה. שהיא דין, ואם כתוב, אלקים סתם יורה על הבית דין בלבד. דהיינו הנוקבא בלבדה בלי ז"א. כי בסדום, נעשה הדין שלא לכלות העולם, וע"כ נתערב הוא, ז"א. עם הדין, וע"כ כתוב שם, וה', שיורה על מדת הרחמים שהוא ז"א הנקרא הוי"ה, ובית דינו יחד, שהיא נוקביה. כי ה' הנסמך אל הויה מרבה את

(דפו"י דף ס"ד ע"ב)

קיד) ורזא דא וכו' וז"ס ה' למבול ישב. ושאל מהו פירושו של ישב, ואמר, אלמלא המקרא

כתוב

ל' למימר, ישב בלחודוי, דלא י אתיא עם דינא, כתיב הכא ישב, וכתוב התם בדד י ישב, בלחודוי.

קטו) ובגין דנח הוה סתים מעינא, ד לבתר כד אתעביד דינא, ושצי עלמא, ונח רוגייה, מה כתיב, ויזכור אלקים את נח י וגוי. דהא כד שצי עלמא, לא אדכר, דסתים מעינא י הוה.

קטז) ורזא אולפינא, קב"ה סתים וגליא. גליא: ה' הוא בי דינא י דלתתא. סתים: ' הוא אתר דכל ברכאן נפקי מתמן. ובגין כך כל מלוי דבר נש, דאינון י בסתימו, ברכאן שריין עלוי. וכל דאינון באתגליא, ההוא אתר י' דבי דינא י שריאן עלוי, בגין דאיהו אתר י' באתגלי, י' וההוא דאקרי רע עין, שליט עליה, וכלא הוא ברזא עלאה, כגוונא דלעילא.

קיז) בכה ר' יוסי ואמר, זכאה דרא דר' שמעון שריא בגויה, דהא זכותא דיליה אומין טו לן טו בטורי, מלין עלאין

מסורת הזהר

(א) בדר' ישב: (ויקרא י"ב) ח"א קטו: ת"ז חק' ס"ט קט. חק' ה' בהשמות קמג: ז"ח איכה צ"א טב שכא. טד שיט. (ב) בסתימו ברכאן שריין ח"א רב. ח"ב רכה.

חלופי גרסאות א' נ"א לומר. ב' נ"א אחא. ג' נ"א מוסיף ישב [בלחודוי] אבל התם מה כתיב ויה' המסיר על סרום ועל עמורה [נ"א וגוי] גפרית ואש מאת ה' מן השמים אבל הכא בלחודוי. ד' נ"א ל"ג לבתר עד ורזא אולפינא, ונ"א ובגין דנח הוה סתים מעינא אסתמר [אסתמיר] ולא יכול לשלטה עלוי אי הכי במאי נוקים ה' למבול י שב [ישוב] אשתאר שובותא [שויבותא] בעלמא ותיח בגין אלקים [דאלקים] בלחודוי הוה כד הוה דינא ולא [לא] אחיב [אחיהב] רשו לכל אינון דעמיה לשאכחא דכר ונוקבא ולאחברא ההיד ויבא נח ובניו גוברין לחוד ואשתו ושני בניו [בלחודוי] נשין לחוד ורזא וכו' (רמיק ואה"ל) ה' נ"א ל"ג וגוי ומוסיף ואת החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה. ו' נ"א ל"ג הוה. ז' נ"א ודא. ונ"א ורזא דאולפינא. ח' נ"א התא. ט' נ"א לתא, י' נ"א הוה יא נ"א דבי דינא דאיהו באתגליא שריא עלוי בגין דאתר דבי דינא באתגליא וההוא דאקרי רע עין שליט עליה וכלא [אח"ל] יכ נ"א שרייא. יג נ"א באתגליא. יד נ"א ל"ג וההוא דאקרי רע עין שליט עליה. טו נ"א לון. טז נ"א בטורא. ונ"א מוסיף בטורא דא. ונ"א בטורי עלאין רמאין וגלי לון דא מלין.

ההוא יורא

הסולם

מאמר

יוצאים משמה, שהיא הוויג ז"א ולא, העומדת מחזה ולמעלה דו"א. שמוווג הוה באים כל הברכות. ומשום זה, כל דברי האדם שהם בהעלם אצלו שורה עליהם ברכות. וכל שהם בהתגלות, מקום ההוא של בית דין שורה עליו. דהיינו הנוקבא שמחזה ולמטה דו"א. משום שהיא מקום הגילוי. דהיינו עלמא דאתגליא. כלומר, שהחסדים מתגלים בה בהארות החכמה, ואותו שנקרא רע עין שולט עליו, כלומר שבמקום הגילוי, דהארות חכמה, מתאחזים כל הדינים והקליפות, אבל בהנוקבא שמחזה ולמעלה ששם חסדים מכוסים, שמשום זה הוה נקראת עלמא דאתכסיא, אין שום קליפה יכולה להאחז בה, ולפיכך כל שדבריו מכוסים שורה עליו ברכה מעלמא דאתכסיא. וכל שדבריו מגולים שורה עליו דינים מעלמא דאתגליא. והכל הוא בסוד עליון כעין של מעלה.

קיז) בכה וכו': בכה ר"י ואמר אשרי הדור שר"ש שורה בתוכו, כי זכותו של ר"ש הזמין לנו על ההרים לשמוע דברים עליונים

כתוב לא יכולנו לומר זה כי ישב פירושו לבדו בפני עצמו, כי לא נתחבר עם הדין שנעשה בהמבול. וילפינן גזרה שוה. כתוב כאן ישב, ושם כתוב בדד ישב מחוץ למחנה, מה שם פירושו לבדו בפני עצמו, אף ישב שבכאן. פירושו לבדו בפני עצמו. ושיעור הכתוב הויה למבול ישב שבעת דינו של המבול ישב בפני עצמו ולא נתחבר לדון דין הזה. וע"כ היה כולו דין בלי רחמים.

קטו) ובגין דנח וכו': ומשום שנח היה נעלם מעין לכן אחר שנעשה הדין ונכלה העולם ושכך כעסו, מה כתוב ויזכור אלקים את נח, כי עד עתה, דהיינו בעת שכילה העולם, לא נזכר נח, שהיה נעלם מעין.

קטז) ורזא אולפינא וכו': וסוד למדתי שהקב"ה נעלם וגלוי, גלוי, היינו חב"ד שלמטה, שהיא הנוקבא רחל, העומדת מחזה ולמטה דו"א נעלם, היינו המקום שכל הברכות (דמויי דף סיד ע"ב)

כאלין. ^א אמר רבי יוסי האי בר נש לאודעא דין מלין אלין י קא אתי, ושדריה קב"ה לגבן. כד אתו וסדרו מלין קמיה דר' שמעון אמר, ודאי שפיר י קא אמר.

קית) * ר' אלעזר, הוה יתיב יומא חד, קמיה דר"ש אבוי. א"ל האי קין כל בשר, אתהני מאינון דקרבנין דהווי ישראל מקרבין על גבי מדבחא י או לא. א"ל כלל הווי מסתפקי כחדא, לעילא ותתא.

קית) ות"ח כהני וליואי וישראל, אינון אקרון אדם, כחבורא דאינון רעותין קדישין דסלקין מגווייהו. ההוא י כשבה או י אמרא, או ההיא בהמה דקרבין, י אצטריך עד לא י יתקריב על י גבי מדבוחא, לפרשא עלה כל חטאין וכל י רעותין י בישין, י לאתודאה י עלה. וכדין י ההיא אתקרי בהמה בכלא, בגו אינון חטאין ובישין והרהורין.

מסורת הזהר

א) רבי אלעזר הוה יתיב, עד ד"ה ת"ח ויאמר : כל המאמר הזה שבדף סה, נדפס בצורתו כח"ב רסח : ב) קרבנין : לעיל ב"א דף קע"ח ציון ד' וס"ג. ג) לאתודאה עלה : (וידוי) ח"א נו. ח"ב מא רסב : ח"ג כ. כט : קצה. רלא.

חלופי גרסאות א בדפ"י כתב עד כאן. והרמ"ק ואה"ל מוסיפים זכאין אינון ישראל דאיתבה [דאיתבה] קין אורייתא קדישא ואינון משתדלין בה [יממה ולילה] ביממא ולילי תיח דהא משמע דאלו לא אשתכח נח עם תיבותא בחבורתא כחדא ואסתים מעינא גו תיבותא. לא אשתובי קמו ואולו אמר ההוא יודאי [יודא] בודאי [יודאי] כתיב עשה לך לגרמך בגין לאתחברא בהרה לאשתובא [ולאשתובא] מה כתיב ויעש נח ככל אשר צוהו ה' ת"ח כמיש לקמן דף ס"ה ע"ב עד למחכה לו שבדף ס"ו א' ואח"כ א"ר יוסי האי בינ. נ ג"א קין נ ג"א קאתא ד ג"א קאמר ס ג"א ליג או לא. ו ג"א כשבא. ו ג"א אימרא, ה ג"א מוסיף אצטריך בר נש. ט ג"א יתקרב ונ"א יקרב. י ג"א ד"ג גבי. יא ג"א הרהורין. יב ג"א מוסיף בישין דעבר. יג ג"א עליה. יד ג"א תהוא.

הסולם

מאמר

רוין דקרבנא

עליונים כאלו. אמר ר"י אדם זה בא אלינו רק להודיע לנו דברים האלו, כי הקב"ה שלחו אלינו. כשבאו וסדרו הדברים ששמעו לפני ר"ש, אמר, ודאי יפה הוא אומר. כלומר, שדבריו אמיתים המה.

מאמר ריון דקרבנא

קית) רבי אלעזר וכו' : ר"א ישב איזה יום לפני ר"ש אביו. שאל אותו, קין כל בשר זה, שהוא הס"א (כנ"ל באות ע"ה) נהנה מאלו הקרבנות שהיו ישראל מקריבין על המזבח, או לא. אמר לו כולם היו מקבלים סיפוקם ביחד הן למעלה והן למטה.

קית) ות"ח כהני וכו' : ובוא וראה, כהנים ולוים וישראלים שה"ס ג' קוין ימין שמאל ואמצע, נקראים אדם בהחיבור של אלו רצוניות הקדושים העולים מהם למ"ן, מהכהנים בעבודתם, ומלוים כשירתם, ומישראל כמעמדם, בעת הקרבת הקרבן. כשבה תהוא, או האיל, או בהמה ההיא, שמקריבים צריכים לפרש עליה, מטרם שמקריבים אותה על המזבח, כל החטאים וכל רצוניות הרעים, להתודות עליה, ואז נקרא קרבן תהוא כשם בהמה בתוך כל אלו החטאים והרעות

(דפ"י דף ס"ד ע"ב)

אתקרי

קכ) כגוונא * דקרבנא דעזאזל, דכתיב י והתודה עליו את כל עונות בני ישראל וכו'. הכי נמי הכא, וכד סלקא על גבי מדבחא, י מטו לה על חד תרין, ובגין כך, דא סלקא לאתריה, ודא סלקא לאתריה, דא ברזא דאדם, ודא ברזא דבהמה כד"א י אדם ובהמה תושיע ה'.

קכא) חביתין, וכל שאר י מנחות, לאתערא י רוחא קדישא, ברעותא דכהני י ושירתא י דליואי, ובצללותא דישראל. ובההוא תננא ושמןא וקמחא דסליק מתרוון י ומסתפקין *) כל שאר מארי דדינין, דלא יכלין לשלטאה בההוא דינא דאתמסר לון וכלא בזמנא חדא. ת"ח, כלא אתעביד ברזא דמהימנותא לאסתפקא דא י בדא, ולאסתלקא לעילא, מאן י דאצטריך, עד אין סוף.

קכב) ה) אמר רבי שמעון י ארימת י ידאי בצלותין יא לעילא, דכד רעותא עלאה, לעילא י לעילא, קיימא על ההוא רעותא, דלא אתידע, ולא י אתפס י כלל לעלמין, רישא דסתים יתיר לעילא, וההוא רישא, אפיק יו מאי דאפיק, יו ולא ידיע, ונהיר י מאי דנהיר, כלא בסתימו.

מסורת הזהר

ה) פקודי רכ"ו ע"ל ט' כפרה להרמ"ק כשער (א) קרבנא דעזאזל לעיל דף ל"ו ציון א' וש"ג. (ב) והתודה עליו וגו' : (ויקרא ט"ז) ח"א רסב. רסח: ח"ג סג: ג) אדם ובהמה תושיע ה'.

(תהלים ל"ו) ח"ב קעה. רלח: רלט. רמד: רסח: ד) מנחות: ח"א רמח. ח"ג צו. רמד. רמה. רמה.

חלופי גרסאות א) נ"א ליג וגו' ב) נ"א מטולא. ג) נ"א רוח קודשא, ד נ"א ושירותא. ס) נ"א וליואי וישראל וליג ושירתא. ו) נ"א ומתפנקין ונ"א ומתפנקי. ונ"א ומתפשטן, ונ"א ומתפסקי, ונ"א ומסתפקי. ז) נ"א ודא, ח) נ"א דיצטריך. ט) נ"א ארימית. י) נ"א ידא, יא) נ"א לי: לעילא, יב) נ"א ליג לעילא, יג) נ"א אתפסק. יד) נ"א ליג כל. קו) נ"א מאן ונ"א מה. קז) נ"א דלא. יז) נ"א מאן ונ"א מה.

רוא דקרנא

הסולם

מאמר

אתקרי בהמה בכלא, כנו אינון חטאין וכו' כלומר, מכח הוידוי, וכפרת עונות שבהקרבן, הוא נבחן בשם בהמה. שה"ס הארת החכמה שבשמאל, שמשם כפרת העונות.

קכ) כגוונא דקרנא וכו': כמו הקרבן של עזאזל, שכתוב בו, והתודה עליו כל עונות וגו' כן כאן, ככל קרבן נהג וידוי העונות. כי כאשר הקרבן עולה על המזבח ואינו נשלח המדברה מגיע לו על אחת שתיים, שצריכים להתודות עליו, ומשום זה, זה עולה למקומו וזה עולה למקומו זה בסוד אדם, שה"ס ג' קוין. וזה בסוד בהמה, שה"ס הארת הקו שמאל בלבד כמו שאתה אומר, אדם ובהמה תושיע ה'.

קכא) חביתין וכו': מנחת חביתים וכל שאר המנחות, צריכים לעורר רוח הקדוש דהיינו בחינת אדם, בהרצון של הכהנים ובשירת הלויים ובחפלת ישראל, שה"ס ג' קוין (כנ"ל בדיבור הסמוך) ובאותו העשן, ושמן וקמח העולה על המזבח, מתרויים ומסתפקים כל בעלי הדין, שאינם יכולים לשלוט בדין ההא שנמסר להם, והם בחינת בהמה. הרי שגם במנחות יש ג"כ ב' (דפו"י דף ס"ד ע"ב *) סיה ע"א)

קכב) אמר ר' שמעון וכו': אמר ר"ש הרימתי ידי למעלה בתפילה, כי בא לגלות סדר אצילות ג"ר דא"א הנקראים כתרא, מוחא דאורא, ומוחא סתימאה, ואיך עולים לרישא דלא אתיידע, שה"ס א"ס ב"ה, שהוא ענין גבוה ונסתר מאד. ע"כ התפלל שגילוי הסודות הללו יהיה לרצון לפני השי"ת.

דכד רעותא וכו': י, כאשר רצון העליון למעלה

קכג) רעו ^א דמחשבה עלאה למרדך אבתריה, ולא תנהרא מניה. חד ^י פריסו אתפריס, ומגו ההוא פריסא, ברדיפו ^י דההיא מחשבה עלאה, מטי ולא מטי. עד ^י ההוא ^ס פריסא, נהיר ^י מה דנהיר. וכדין ^י איהו מחשבה עלאה, ^ח נהיר ^ס בנהירו ^י סתים דלא ידיע, ^י א וההוא מחשבה ^י לא ידיע. קכד) כדין בטש האי נהירו דמחשבה דלא אתיידע, בנהירו דפרסא ^י דקיימא, דנהיר ממה דלא ידיע ולא אתיידע, ולא אתגלייא. ^א וכדין ^י דא

מסורת הזוהר

(א) וכדין דא נהירו: מכאן עד מחשבה עלאה אקרי א"ס נמצא בצורתו ח"ב רכו.

חלופי גרסאות א ניא במחשבה. ב ניא פרישא אתפריש, ג ניא דההוא, ד ניא דההוא, ה ניא פריסתא. ו ניא מאן וניא מאי. ז ניא איהי, וניא [ההוא]. ח נהירו ס ניא, בסתימו. י ניא סתם. יא ניא [והאי יכ ניא מוסיף לא ידיע ולא אתיידע ולא אתגלייא. יג ניא דקיימא. יד ניא האי

הסולם

ארימת ידאי בצלותין

מאמר

ו"ש חד פריסו אתפריס: שפירושו עלית המלכות למקום בינה. ומסיימת שם המדרגה, שסיום חדש זה נקרא פרסא, ועל ידי סיום זה, ירדו ג' הספירות בינה ותו"מ מכל מדרגה להמדרגה שמתחתיה, (כנ"ל דף כ"ב ד"ה ת"ח).

ע"ש) ונמצא בינה ותו"מ דמחשבה עלאה שהוא כתרא, ירדו למוחא דאורא. ובתו"מ של מוחא דאורא ירדו למוחא סתימאה. ובתו"מ דמו"ס ירדו לאו"א וכו'. באופן שלא נשאר בכל מדרגה רק כתר וחכמה דכלים. שלא יכלו לקבל בהם מרדליא, רק ב' אורות נפש רוח, הנבחנים לו"ק, ולקטנות של ג' רישין. וז"ש וכדין ההוא מחשבה עלאה: שהוא כתרא דא"א, נהיר בנהירו סתים, מאיר בהארה סתומה למוחא סתימאה. דהיינו ו"ק, דלא ידיע, ולמוחא דאורא מאיר באור שאינו נודע, דהיינו ג"כ רק ו"ק. וההוא מחשבה עצמה דהיינו כתרא דא"א, לא ידעו דהיינו ג"כ רק בחי' ו"ק. אמנם יש הפרש ביניהם, כי נהירו סתים פירושו, שגם בגדלות כשישיג ג"ר ישאר סתום ולא יאיר לאחרים. ונהירו דלא ידיע, פירושו שרק עתה אינו נודע אבל בגדלות יהיה נודע, וע"כ נקרא מוחא דאורא, כי בגדלות יוצאת ה' מאויר שללונעשה אור, ולא ידיע, הוא כמו לא אתיידע. שפירושו, שגם בגדלות לא יהיה נודע, וכל אלו המיעוטים נעשו משום הפרסא שעלתה למקום בינה וסיימה שם המדרגה, והורידה את בינה ותו"מ דכל ראש להראש שמתחתיו, וכיון שלא נשארו אלא ב' כלים בכל ראש, לא יכלו לקבל יו"ת מב' אורות שהם נ"ר, הנבחנים לו"ק.

קכד) כדין בטש וכו': אז, הארה זו של המחשבה שלא נודע, הכה בהארת הפרסא העומדת, גוהמאירה בג' המעוטים הנ"ל שהם

למעלה, למעלה שה"ס כתרא דא"א, עומד ונתקן על אותו רצון שלא נודע ולא נתפס לעולם, שה"ס ראש עתיק הנקרא רישא דלא אתיידע, נעשה כתרא דא"א משום זה, ראש הסותם ביותר למעלה, וראש הזה האצילי מה שהאצילי, ולא ידוע, הוא מוחא דאורא דא"א, והאיר מה שהאיר, בדרך סתום. הוא מוחא סתימאה דא"א, וטעם הדברים מבאר לפנינו.

קכג) רעו דמחשבה וכו': הרצון של מחשבה העליונה, הוא כתרא דא"א, הנקרא רעותא עלאה, ואחר שנתקן לבחינת ראש נקרא מחשבה עלאה, הוא, לרדוף אחריו, אחר רדל"א, ולקבל הארתו, אבל פרסא אחת נפרשה, בין רדל"א לכתרא, ומתוך פרסא זו ברדיפת מחשבה העליונה, כתרא, אחר אורו של רדל"א, האור מגיע ואינו מגיע אליו, כי הפרסא מעכבת עליו, וכך עד הפרסא מאיר מה שמאיר, ולא מפרסא ולמטה. וע"כ, מחשבה העליונה מאירה בהארה סתומה למוחא סתימאה, ובאור שאינו ידוע למוחא דאורא. והמחשבה עצמה שהוא כתרא, הוא בבחינת לא ידיע.

פירוש, ר"ש ממשיך לבאר כאן ב' ענינים: א) איך הקץ כל בשר נהנה מהקרבנות שישראל מקריבים, בכדי ליישב שאלת ר"א בנו. ב) ענין ההארה של ראש פרצוף עתיק דאצילות, הנק' רישא דלא אתיידע, שה"ס אין סוף ב"ה שממנו נמשך ענין יציאת המוחין דקטנות והמוחין דגדלות של ג' רישין של א"א. הנקראים כתרא, מוחא דאורא, ומוחא סתימאה שה"ס יהיו של א"א עצמו, וכן מבאר הקטנות והגדלות של הלבושים דא"א הנקראים אר"א, ישו"ת, וזו"ן. ואיך יהיו דלבושים נכללים ביה"ו דא"א גופיה, וכולם נכללים בראש עתיק הנזכר, הנק' רדל"א שה"ס א"ס ב"ה שהיא כונת הקרבן, כנ"ל לאסתפקא דא בדא, ולאסתלקא וכו' עד אין סוף.

(דפו"י דף ס"ה ע"א)

קכה) ^ז והיכליך, ^ח לאו אינון נהורין, ולא ^ט אינון רוחין, ולא אינון
נשמתיך, ^י ולא ^{יא} אית מאן דקיימא בהו. רעותא, דכל ^{יב} תשע נהורין, ^{יג} דקיימי
כלהו במחשבה, ^{יד} דאיהו חד מנייהו בחושבנא, כללו ^{יז} למרדף ^{יח} בתרייהו,
בשעתא דקיימי במחשבה ולא ^{יט} מתדבקן ולא ^כ אחידעו, ואין לא קיימי
^{כא} לא ^{כב} ברעותא, ^{כג} ולא במחשבה ^{כד} עלאה ^{כה} ^{כז} תפסין ^{כח} בה, ולא תפסין. באלין
קיימי כל רזי דמהימנותא, וכל אינון נהורין מרזא דמחשבה ^{כט} עלאה כללו
אקרון אין סוף. עד הכא ^ל מוטו נהורין ולא מטון, ולא אתיידעו, לאו הכא
רעותא, ולא מחשבה.

(ה) משיגים ואינם משיגים לרוב העלמחו (עיין סקודי רכ"ז ע"א ודס"ט ע"א).

חלומי גרסאות 6 ג'א תשעה. 5 ג'א תהיליין. 4 ג'א דלאו. 3 ג'א מוסיף נקודין ולא אינון. 2 ג'א ולא. 1 ג'א
 איהו וג'א איהי. וג'א איתי. 4 ג'א תשעה וג'א תשעי. 3 ג'א קיימי כלהו. 2 ג'א דאיהי. 1 ג'א
 מבחרייהו. 10 ג'א מתדבקין. 11 ג'א אחידיעו. 12 ג'א דלאו. 13 ג'א מוסיף ברעווא עלאה. 14 ג'א ולאן
 ען ג'א עלאיו. 15 ג'א תפסו. 16 ג'א בהו. 17 ג'א יט ג'א מוסיף עלאה דלתתא. וג'א ולתתא 18 ג'א מטון.

מאמר

ואתעבדו מ' היכלין וכו') ונעשו מהם ט' היכלות ברדל"א. כי הג' רישין דא"א נכללות זו מזו והם תשע נהרין במקום עצמם. דהיינו בא"א, ועל ידי עלותם לרדל"א, ונהרין כחדא (כנ"ל בדיבור הסמוך) נעשו שם ברדל"א תשע היכלות. ואין הפירוש שהם אורות נעדרו ממקום עצמם בסבת העליה לרדל"א, אלא הפירוש הוא שמאירים בשני מקומות : שהם ט' היכלות ברדל"א, והם ט' אורות במקום עצמם. כי אין העדר ברוחני אלא כל תנועה יורה רק תוספות.

קכה) והיכלין, לא אינון וכו'; והיכלות הללו אינם אורות, כמו הס' אורות דא"א במקומם עצמם. ואינם רוחות ואינם נשמות, ואין מי שיעמוד עליהם מה הם. כי אור א"ס ב"ה מאיר ברישא דלא אחידע, וע"כ נבחנו תשע היכלין הללו שנעשו ברדל"א, לבחינת א"ס, שאין מחשבה תפיסה בו, כמ"ש לפנינו. רעותא דכל תשע נהורין וכו': הרצון של כל תשע האורות, דג' רישין דא"א, שכולם עומדים במחשבה, דהיינו במקומן בא"א הנקרא מחשבה, שהוא אחד מהם בחשבון. שהמחשבה דא"א הוא אחד מהתשע האורות. והוא לאפוקי היותם ברדל"א שאין רדל"א מבחינתם כלל. הנה רצון כולם הוא לרדוף אחריהם תשעה היכלין העומדים במקום רדל"א בשעה שחתשע אורות עומדים בהמחשבה, שהוא א"א, אבל ההיכלות אינם מושגים ואינם נודעים להס' אורות

שהם, ממה שאינו ידוע במחא דאדורא. ואינו נודע, בכתרא ולא נגלה במחא סתימאה. וכך הכה הארת המחשבה שלא נודע, שהיא רדל"א בהארת הפרסא, ומאירים יחד. פירוש, כי הארת רדל"א הכה וחזר והוריד הפרסא למקומה למלכות. שעל ידי זה חזרו לכל מדרגה ג' הכלים בינה ותו"מ שנפלו ממנה, ונשלמו שוב בכח"ב תו"מ דללים ובנרגחי דאדורות. וז"ש וכרין, דא נהירו דמחשבה דלא אתיידע, בכש בנהירו דפריסא, ונהרין כחדא. כי ע"י ביטוש הזה חזרו להאיר בכל השלימות כמקודם לכן. ומ"ש ונהרין כחדא. שמשמע, שג' רישין דא"א הכלולים בהפרסא, מאירים יחד עם רדל"א. הענין הוא. כי ראש עתיק הנקרא רדל"א, היא בחינת ראש הנוקבא דעתיק, שהיא נתקנה בסוד בקע כנ"ל בראשית א' דף ה' ד"ה וזה ונמצא שבעת עלית הפרסא למקום בינה, נפלו גם בינה ותו"מ דרדל"א למקום הג' רישין דא"א, ועתה אחר שנעשה הביטוש, החזר ומעלה הבינה והתו"מ מכל המדרגות, עלו ג"כ בינה ותו"מ דרדל"א למקומם. ונודע שעם עלית בינה ותו"מ דעליון עולה עמהם גם התחתון, שהחזיק בהם מקודם לכן, כנ"ל ב"א דף י' ד"ה איבה אי ונמצא לפי"ה, שג' רישין דא"א עלו לרדל"א עם חזרת בינה ותו"מ שלה, ונעשו למדרגה אחת. וז"ש ונהרין כחדא שג' רישין דא"א מאירים ביחד עם רדל"א, כי נעשו עתה למדרגה אחת.

(דמוי דף סיה ע"א)

קכו) ה' כד נהיר מחשבה, ולא י' אתיידע י' ממאן י' דנהיר, כדין אתלבש ואסתים גו בינה, ונהיר, ה' למאן דנהיר ואעיל דא בדא, עד דאתכלילו כללו כחדא. קכז) וברוא דקרנא כד סליק, כלא י' אתקשר דא בדא, ונהיר דא בדא, כדין קיימי כללו י' בסליק, ומחשבה י' אתעטר באין סוף. ההוא. נהירו

חלופי גרסאות ה' גיא כדין 5 ג'א ידיע, ו'א ידע, ג' גיא ממה ד' גיא נהיר ס' ג'א מאן, י' גיא ואתקשר י' גיא בנהירו, ה' גיא אתעטר אה' (ה')

מאמר

הסולם

ארימת ידי בצלותין

רעו דמחשבה ע"ש). וע"כ נבחן, שגם אחר שעלתה לראש א"א, אינה מלבשת אותם, אלא למוחא דאורא בלבדו.

ונתבאר שם (בהק' הזהר דף י"ז ד"ה אתלבש) שבכדי לפתוח הארת החכמה מסתימתה נעשה זיוג הממשיך קומת חסדים, ונתלבשה החכמה בהחסדים, ואז נגלה הארתה ע"ש. וז"ש כאן, ונהיר למאן דנהיר. דהיינו שנזדווג והאיר קומת החסדים, הנק' לבוש יקר דנהיר, כמ"ש שם. ועל ידי זה ואעיל דא בדא שהחכמה נכנסה ונתלבשה בתוך אור החסדים, וכן אור החסדים נכללה באור החכמה. עד דאתכלילו כללו כחדא, עד שנכללו כולם כאחד, דהיינו לרבות גם זיוג הנכללים ג"כ בזווג הזה, להיותם הגורמים ליציאת קומת החסדים בהבינה כנ"ל בראשית א' דף רפ"ז ד"ה תלת ע"ש. קכז) וברוא דקרנא כד סליק, וכו'. ובסוד

הקרבן, כשעולה על המזבח, נעשו כל אלו היחודים דג' רישין דא"א ברדל"א, ובינה בראש א"א וכו' על דרך שנתבאר עד הנה, כלא אתקשר דא בדא, שמתחילה נתקשר הכל זה בזה, כי בעת ירידת הפרסאות, שבינה ותו"מ דכל מדרגה, חוזרים ממקום התחתון למדרגתם בהעליון. מעלים אז עמהם גם את התחתון. להיותו דבוק בהם, ונמצאים אלו בינה ותו"מ החוזרים למדרגתם, שהם מקשרים כל תחתון בהעליון, ועל ידי זה נמצאים הזו"ן עולים לבינה, והבינה לראש דא"א, וראש דא"א לרדל"א לט' היכלות שבו. כנ"ל. ונתבאר לעיל שעל ידי עליה זו נסחם הבינה מטעם חוסר חסדים, ואז, ונהיר דא בדא, ומאירים זה בזה, כי מזדווג ומוציא קומת החסדים בסוד לבוש יקר דנהיר, ואז מאירים החסדים בהחכמה והחכמה בחסדים כנ"ל. כדין קיימי כללו בסליק, ואז נמצאים כל המדרגות בסוד העליה. כי בינה וזו"ן נמצאים בהעליה לא"א. לסוד ג' רישין שבו, וג' רישין דא"א בהעליה לרדל"א לסוד ט' היכלות אשר שם, כמ"ש לעיל. ונמצא ומחשבה אתעטר באין סוף. והמחשבה שה"ס א"א, נתעטר,

כי אלו ט' היכלות אינם עומדים לא בבחינת רצון. ולא בבחינת מחשבה העליונה, שהיא א"א, חופסים בה ואינם תופסים. באלו ט' היכלין, נמצאים ועומדים כל סודות האמונה. וכל אלו האורות מסוד המחשבה העליונה, שהיא א"א, מקובלים מהם, כולם, כל הט' היכלין, נקראים אין סוף. כי עד כאן האורות מגיעים ואינם מגיעים, ואינם נודעים, אין כאן לא רצון ולא מחשבה.

קכו) כד נהיר מחשבה ולא ידע וכו': כאשר מאירה המחשבה שלא נודעה ממי היא מאירה, דהיינו מוחא דאורא כנ"ל, וכה היא נתלבשה ונסחמה תוך הבינה, ומאירה למי שמאירה, ונכנסים זו בזו עד שנכללים כולם כאחד.

פירוש. כי נתבאר לעיל (באות קכ"ד ד"ה כדין בטש) שעל ידי הביטוש דנהירו דרדל"א בנהירו דפרסא, חזרה הפרסא למקומה למלכות, ובינה ותו"מ שנפלו מכל המדרגות חוזרות למעלתם למקומם כבתחילה. ע"ש. ונמצא שגם הבינה שיצאה מראש דא"א, חזרה עתה לראש א"א ומקבלת שמה שוב אור החכמה. גם נודע שבהיות חכמה דא"א בחוסר חסדים ע"כ הבינה נסחמה שם. בסוד עמיק וסתים בשמא. (כנ"ל בהקדמת הזהר דף י"ז בד"ה קיימא ולא קיימא ע"ש). כי הז"ת דבינה אינן יכולות לקבל חכמה בלי לבושהו חסדים. כמ"ש שם. וז"א. כד נהיר מחשבה ולא ידע ממאן

דנהיר, דהיינו ראש הבי' דא"א הנקרא מוחא דאורא, שהוא מאיר בג'ר, אחר ביטוש רדל"א באור הפרסא כנ"ל. (כד"ה כדין בטש) אשר אז חוזרת גם הבינה לראש דא"א, כנ"ל. כדין אתלבש ואסתים גו בינה, נמצא אז שמתלבש בהארתו ונסחם תוך הבינה. כי הבינה עלתה לראש ומלבשת אותו, ואור החכמה שמקבלת ממנו סותמתה. כמבואר. ומ"ש מחשבה ולא ידע, שהוא מוחא דאורא, הוא בדיוק, להוציא ב' ראשים דא"א האחרים, שהם כתר, ומו"כ, שהם אינם מאירים לאחרים, כי כתר הוא בבחינת לא ידע, להיותה מלבישה לרדל"א. ומו"ס בנהירו סתים, כנ"ל (באות קכ"ג ד"ה

(דפו"י דף ס"ה ע"א)

א דאתנהיר מניה מחשבה ב עלאה, ג אקרי אין ד סוף. י ומניה אשתכח וקיימא ונהיר למאן דנהיר, ועל דא י כלא קאים. זכא חולקיהון דצדיקייא בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

קכח) ת"ח האי קץ כל בשר, כמה דקשורא אשתכח לעילא בחדו, אוף הכי נמי לתתא, ב בחוודתא ורעותא, לאסתפקא כלא לעילא ותתא, ואימא ס קיימא עלייהו דישראל, כדקא יאות.

קכט) ת"ח, י בכל יא רישי ירחא וירחא, כד סיהרא י מתחדשא (ב) יהבין ליה להאי קץ כל בשר, חולקא חדא יתיר על קרבנין, לאתעסקא ביה, וישתמש בחולקיה, ויהא סטרא י דישראל בלחודייהו, בגין י דיתאחדון ס במלכיהון ודא איהו שעיר, בגין דאיהו ס בחולקא דעשו, דכתיב ביה שעיר, * הן עשו אחי איש שעיר. ועל דא י איהו י אשתמש בחולקיה. וישראל אינון י משתמשין בחולקיהון, ובג"כ כתיב י כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) הן עשו אחי איש שעיר: בראשית כ"ז ח"ב

(ב) עתה לנו טעם של כ"ח.

רסט. ח"ג כח. סג. סד. רלב: ז"ח רות ע"ה סד שנא:

(ב) כי יעקב בחר לו יה: (תהלים קל"ה) ח"א קסא: ח"ב מט. קכז. קכו. רסט. רעו. ח"ג קיט רפו: רצח: ז"ח ל"ז טג שטו.

חלופי גרסאות א נ"א דנהיר ונ"א דאתנהירו (ר"א) כ נ"א מוסיף עלאה דלא אתיידע [בה] כלל. ונ"א דלא ידע. ונ"א אקרי אין סוף עלאה דלא ידע [אתיידע] איהו בה כלל [כלא] ונ"א עלאה דלא ידע איהו בה כלל ונ"א ל"ג עלאה (ר"א) ג נ"א מוסיף איהו אקרי ד נ"א ל"ג סוף ה נ"א דמניה (אה"י) ו נ"א ל"ג כלא. ו נ"א מוסיף האי סטרא אתרא דאקרי. ח נ"א וחדווא. ט נ"א ל"ג קיימא. י נ"א כל יא נ"א ריש יכ נ"א אתחדשא, ונ"א מתחדשן. יג נ"א לישראל, יד נ"א דיתאחדון. טז נ"א במלכהון. טז נ"א חולקא. יז נ"א דאיהו. יח נ"א משתמש ונ"א ישתמש יט נ"א משתמשי.

ארימת ידאי בצלותין

הסולם

מאמר

ותו"מ למדרגתם, הגורם להם שמחה, אחר שנתלבשה החכמה בחסדים, אף כמו כן למטה, בוז' ועולמות התחתונים. נעשה התקשרות כל תחתון בעליון בשמחה ורצון ליתן סיפוק לכל, למעלה ולמטה דהיינו גם לקץ כל בשר. ואימא, היא השכינה, שורה על ישראל כראוי.

קכט) ת"ח בכר רישי, וכו': בוא וראה בכל ראש הדש ור"ח בעת שהלכנה

מתחדשת, דהיינו שהנוקבא מתחדשת בווגה עם ז"א, נותנים אז לקץ כל בשר זה, חלק נוסף על קרבנות הרגילים, שהוא שעיר ר"ח, שיתעסק בו וישתמש בחלקו, שע"י שעיר ר"ח נתחדש הארת צד השמאל, שהקץ כל בשר נהנה ממנו, והוא חלקו (כנ"ל) באות ק"ד ד"ה וכדין ישראל, ע"ש) וישאר הצד של ישראל, שהוא הימין, להם לבדם, כדי שיתיחדו במלכם. וזה הוא שמקריבים דוקא שעיר, משום שהוא בחלקו של עשו שכתוב בו שעיר, שכתוב הן עשו אחי איש שעיר, ועל כן הקץ כל בשר משתמש בחלקו של עשו שהוא צד שמאל, וישראל משתמשים בחלקו, שהוא צד ימין, ועל כן כתוב, כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו

ת"ח

בעלייתו לרדל"א, בסוד אור אין סוף, דהיינו בהארת תשע היכלין אשר ברדל"א, שבהם מאיר אור אין סוף, כי ההוא נהירו דאתנהיר מניה מחשבה עלאה אקרי אין סוף, כי אותו ההארה שהמחשבה עלאה, שהוא א"א, מאירה משם, שהם תשע היכלין כנ"ל. הוא נקרא אין סוף, ומניה אשתכח וקיימא, ונהיר למאן דנהיר, וממנה מא"ס, נמצא א"א, עומד ומאיר למי שמאיר, ועל זה עומד הכל, דהיינו על המשכת אור א"ס אל העולמות ע"י א"א, על דרך שנתבאר, זכא חולקיהון דצדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי, אשרי חלקם של הצדיקים המעלים מ"ן ומייחדים היחודים הגבוהים האמורים, בעוה"ז ובעוה"ב, כי נוחלים שני עולמות.

קכח) ת"ח האי קץ כל בשר וכו': בוא וראה קץ כל בשר הזה, הנה כמו שהקישור נמצא למעלה, בכינה וא"א, בשמחה, דהיינו התקשרות כל תחתון בעליון, ע"י חזרת כינה (רס"י דף ס"ה ע"א)

סל) ה' ת"ח, ה' האי קץ כל בשר, כל רעותיה לאו איהו, אלא בבשרא תדיר, ה' ובגין כך תקונא דבשרא תדיר לגביה, ועל דא אקרי' קץ כל בשר. וכד איהו שליט, שליט על גופא, ולא על נשמתא, נשמתא סלקא ד' לאתרא ובשרא א'תיהיב לאתר דא. כגוונא דא, ה' בקרבנא, דרעותא סלקא לאתר חד, ובשרא לאתר חד.

דרך אמת

(ה) שלח ק"ט א' ומשפטים ל"ו ב'.

חלופי גרסאות א' ג'א וחי' ב' ג'א ליג האי. ג' ג'א ליג קץ, ד' ג'א לאתריה. ס בקרבנא.

מאמר

הסולם

ארימת ידאי בצלוחין

בלבד. כנ"ל ב"א דף פ' ד"ה ביאור עש"ה. ונודע שיש ערך הפסי בין כלים לאורות, ובזמן שאין לו לז"א רק מוחא, יש לורק אור הנפש. וכשמשיג פריצוף עצמות קינה אור הרוח, ובפרצוף גידין אור הנשמה, ובפרצוף בשר אור החיה, ובפרצוף עור אור היחידה. ולפי שאסור להמשיך ג"ר דאור החיה. מטרם גמ"ה"ת, נמצא שבפרצוף הד' שהוא בשר, חסרים לו הכלים התחתונים ממנו, שהם בשר ועור, ואין לו בו אלא ג' כלים. שהם מוחא עצמות גידין, המסתיימים על החוה דפרצוף זה. ומחזה ולמטה, שהם בשר ועור דפרצוף בשר זה. חסרים לו עד גמ"ה"ת. ולפי המחבאר מובן. שכל חשקם של הס"א הוא, שהאדם ימשיך להם אלו האורות דג"ר דחיה. הבאים בכלים דבשר ועור של פריצוף הד' דז"א. כי פחות מזה. שהם האורות שאינם מאירים אלא בכלים המתוקנים, לא יוכלו הקליפות להנות מהם מאומה. כי אין להם כלום מכלים האלו, וז"ס שאמרו לעיל (בהקדמת הוהר דף קס"ג אות ר"י) שהחטא דעצה"ד היה כי חבר רתתא ואתפרש לעילא דהיינו שהמשיך האורות מחוה ולמטה דפרצוף הד', שהוא אור החכמה, לתוך הכלי דבשר. והחטא דעצה"ד הוא המקור שכל החטאים מסתעפים ממנו כנודע.

וזה אמרו. האי קץ כל בשר לאו רעותיה אלא בבשרא תדיר, דהיינו להמשיך לו הג"ר דחיה. המאירים אחר גמר התקון. כי מהאורות הנוהגים לפני גמ"ה"ת אין לקליפות שום הנאה, כי ע"כ המה בחינות קליפות משום שאין להם כלים המתוקנים לקבלת אורות הללו כנ"ל. ע"כ אין רצונם של הקליפות, אלא בבשר, דהיינו שימשיכו להם האור בבחינת הכלי דבשר דפרצוף הד'.

ועם זה תבין. סוד שעיר ר"ח. וכן כל הקרבנות שאז נמשך מבחינת ג"ר הללו, ע"י שליטת קו השמאל שברגע תחילת הזווג, אשר הקליפות מקבלים אז האור מבחינת הבשר שלהם. ואין בזה הפסד לקדושה כי חלק קטן

הוא

קל) ת"ח האי קץ וכו': בוא וראה, קץ כל בשר זה, כל רצונו תמיד אינו אלא בבשר ומשום זה, תקין הבשר, בכל מקום שהוא, רק בשבילו. ועל כן נקרא קץ כל בשר. וכשהוא שולט, שולט על הגוף. שהוא בשר. ולא על הנשמה. הנשמה מסתלקת למקומה, והבשר, דהיינו הגוף, ניתן למקום הזה, דהיינו לקץ כל בשר. כמו זה הוא בקרבן שהרצון של המקריבו עולה למקום אחד דהיינו להקדושה, והבשר של הקרבן עולה למקום אחד, דהיינו לקץ כל בשר.

פירוש. כי מהותם של הקליפות הם מהכלים הנשברים שנשתיירו בזמן שביה"כ, שגם בעת שהמאציל בירר ותקן העולמות אבי"ע וכל אשר בהם, לא תקן אותם, ואינם ראויים לתקונם במשך שתא אלפי שני מטרם גמר התקון. אבל בגמר התקון יתוקנו גם הם, ואז יתבטלו כל הקליפות, כמ"ש בלע המות לנצח. ועתיד הס"מ להיות מלאך קדוש, כנודע. ומכאן תבין שכל כחם להחטיא את האדם, הוא כי להיותם ריקנים מכל אור מטרם גמ"ה"ת, ע"כ רודפים אחר האדם שימשיך להם מעט מאורות השלמים שיאירו בגמ"ה"ת, כדי להיות את נפשם בדומה לרעב וצמא הרורף אחר מי שיש לו לחם ומים ולוחם עמו. וז"ס שאמרו ז"ל על עצה"ד שהחטא היה מפני שאכלו פגה שהפירוש הוא מחוסר זמן, כי עצה"ד הוא מהאורות השלמים, שלא יתוקנו אלא בגמר התקון, שהאורות הללו ישלימו הקליפות ויתקנו אותם, וע"כ רדף הס"מ והנחש לפתות לאדם וחוה שימשיכו לו מאור הזה תכף. ואע"פ שידעו שעוד אינם ראוי לזה כי מחסרי זמן המה, מ"מ נופל להם איזה חלק מכח החטא כנודע.

ונודע שה' הכלים כח"ב תו"מ מכונים מוחא עצמות גידין בשר ועור. ונמצא שכלי, דת"ת נק' בשר, וכלי דמלכות נק' עור. גם נודע שמשעם גניזו דאו"א הפנימים אחר שביה"כ, אסור להמשיך מטרם גמ"ה"ת הג"ר של מוחין דחיה, שהוא אור החכמה, אלא רק ו"ק

(דפו"י דף סיה ע"א)

קלא) וב"נ דאיהו זכאה, איהו קרבנא ממש ^ב לכפרה, ואחרא דלאו איהו זכאה, לאו איהו קרבנא, בגין דביה מומא, דכתיב * כי לא רצון וגו'. ועל דא צדיקא ^ג כפרה אינון דעלמא, וקרבנא אינון ^ד בעלמא. ^ה ת"ח, ^ו ויאמר אלקים לנח, קץ כל בשר בא לפני, למיטל רשו לאחשכא ^ז אפיהו * דבני עלמא, ובגיני כך ^ח הנני משחיתם את הארץ. ^ט

קלב) ^י ת"ח, מה כתיב ^י ונח בן שש מאות שנה וגו', וכי אמאי אתא ^{יא} חושבנא דא לממני, אלא אילו לא הוה נח בן שש מאות שנה, לא ייעול לתיבותא, ולא יתחבר בהדה, כיון דאשתלים בשש מאות שנה, כדין אתחבר בהדה.

קלג) ועל דא, מן יומא דאשתלים חובייהו דבני עלמא, אוריך לון קב"ה, עד דאשתלים נח, בשש מאות שנה, ואשתלים ^כ דרגיה ^{כא} כדקא יאות, ^{כב} יא והוה

מסורת הזהר

(א) כי לא לרצון: (ויקרא כ"ב) ח"ב רסט. (ב) ויאמר—קץ כל בשר: לעיל ב"א דף ש"ל ציון ד' וש"נ. (ג) הנני משחיתם: לעיל ב"א דף ש"ל ציון ד' וש"נ. (ד) ונח בן שש מאות: בראשית ז'. חלופי גרסאות א ג"א לכפרא. ב ג"א כפרה אינון וקרבנא דעלמא. וגי'א כפרה איהו וקרבנא ממש. ג ג"א לעלמא ד ער כאן נדפס בח"ב רסט. וגי'א מוסיף זכאין אינון [ישראל] צדיקא בעלמא דין ובעלמא דאתי. [ע"כ] ה ג"א אנפיהו. ו ג"א מוסיף, כתוב ויעש נח כאשר צוהו ה' ת"ח וכו'. וגי'א מוסיף ועל דא עשה לך תיבת עצי גופר בגין לאשתובא בה ולא יכול שלטאה עלך רבי חייא ורבי יוסי הוו. אולי בארתא אמר חד כתיב ויעש נח וכו'. ואה"ל כתב ע"ה, מכאן שייך בוף ס"ד עב. ז בדפויי כתב מה שחשד כאן עיין בסוף הספר סימן י"א והוא בחלופי גרסאות לעיל דף מ"ב אות א' ה ג"א חשבנא ט ג"א בדרגיה. י ג"א ל"ג כדקא יאות. יא ג"א ל"ג וחזו צדיק שלים.

ארימת ידאי בצלוחין

הסולם

מאמר

שכתוב. כי לא לרצון וגו'. וע"כ הצדיקים הם כפרה של העולם והם קרבן בעולם, בוא וראה, ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני. היינו הס"א כנ"ל, והוא בא לקבל רשות להחשיך פניהם של בני אדם, ומשום זה, והנני משחיתם את הארץ.

קלב) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב, ונח בן שש מאות שנה וגו', ושואל, למה בא הכתוב למנות חשבון הזה, של שני נח. ומשיב, אלא אלו לא היה נח בן שש מאות שנה, לא היה נכנס להתיבה, ולא היה מתחבר עמה. כיון שנשלם בשש מאות שנה אז נתחבר עמה. פירוש, כי אמר לעיל דף ב', אות ו' שהתבה היא כנגד הנוקבא של מעלה, ונח כנגד יסוד של מעלה, ויסוד הוא ספירה הששית של ז"א, ולפיכך, כל עוד שלא נשלמו לו שש מאות שנה, לא היה עוד ראוי להיות מרכבה לספירה הששית, ומה שחושב מאות, הוא לרמוז על המזחין שלו שהיו מבינה שה"ס מאות.

קלג) ועל דא מן יומא וכו': וע"כ מיום שנשלמו עונותיהם של בני העולם, דהיינו שנעשו ראויים לקבל עונשם, המתין עוד להם הקב"ה עד שנשלם נח בשש מאות שנה

הוא מאד, ועוד כי על ידי חלק זה שמקבלים הם נפרדים מהקדושה, ואינם מקטרגים עוד על ישראל להחטיאם. ועיקר תיקון זה נעשה בשעיר ר"ח. וז"ש בכל רישי ירחא וירחא וכו'. ועל דא איהו אשתמש בחולקיה, וישראל אינון משתמשין בחולקיהו, כי הס"א נוטלת אותה הארת השמאל המאירה בתחילת הזווג, שזה חלקם כנ"ל. וישראל נוטלים המזחין השלמים המתוקנים בג' קיום שה"ס ו"ק דחיה, שזה חלקם. ואחר שנעשה עיקר התקון בשעיר ר"ח, נוהג ענין זה בכל הקרבנות. וז"ש כנונא דא בקרבנא דרעותא סלקא לאתר חד שע"י עלית מ"ן שנק' רעותא זוכים הכהנים ליום וישראלים לקבל מוחין השלמים בהכלים המתוקנים בג' קיום כנ"ל, ובשרא לאתר חד דהיינו לסטרא אחרא, שבשר הוא חלקם, ולא דבר פחות ממנו, כנ"ל. אלא שאין להם רק נהירו דיקק מרגע תחילת הזווג, כנ"ל.

קלא) ובר נש דאיהו זכאה וכו' ואדם שהוא צדיק, הוא עצמו קרבן ממש לכפר דהיינו ע"י שמקריב רעותא שלו. ואחר שאינו צדיק, הוא אינו קרבן, משום שיש בו מום, (דפויי דף סה ע"א *) (סיח ע"ב)

צדיק שלים וכו' וכו' עאל לתיבותא, וכלא כגוונא דלעילא. ונח בן שש מאות שנה. כמה דאמרן. ובגיני כך לא אתמר כבן שש מאות שנה. קלד) תו פתח ואמר, " ואני הנני מביא את המבול מים. מ"ט הנני, כיון דאמר ד ואני. אלא אני הנני, כלא מלה חדא היא. ת"ח בכל אתר אני, אתעביד גופא לנשמתא, ודאי, דמקבלא ממה דלעילא, ובגין כך, אתרמיז באת קיימא, דכתיב אני הנה בריתי אתך, אני דקיימא באתגליא, מזומנת למנדע. אני, כרסיא, למה דלעילא. אני. יא דעבידנא י נוקמין לדרי דרין. ואני. כליל דכר ונוקבא כחדא, לבתר אתרשים בלחודוי, דאודמן למעבד דינא. הנני מביא את המבול מים.

קלה) כיון דאמר, מביא את המבול, לא ידענא דאיהו מים, אלא את המבול, לאסגאה מלאך המות, דאע"ג דמיא הוו, י מחבלא, אויל בעלמא, לשיצאה באינון מין.

קלו) אני ה'. י הכי תנינן, נאמן אנא, לשלמא אגר טוב לצדיקא, ו לאתפרע מרשיעא, ובגין כך, אבטח מ לון קרא לצדיקא, באני, לשלמא אגר טב דלהון, לעלמא דאתי. ואגזים לרשיעא, לאתפרע מנייהו לעלמא דאתי, באני.

מסורת הוזהר

א) ואני הנני מביא את המבול (בראשית ו') ח"א טו. סז: ז"ח פ' נח כ"ג טא שיו. ב) ואני הנה בראשית יז חלופי גרסאות א' נ"א ובכך. ב' נ"א מוסיף בר ת"ק שנה (דיו). ג' נ"א מוסיף לקבל [לקביל] שית סטריין דעלמא ואח"כ כתב לקביל וכו' אר"ג. ד' נ"א מוסיף ואני, אמאי כתיב הנני. ה' נ"א מוסיף אנכי הנני ונ"א אנכי ול"ג הנני. ו' נ"א מלחא ז' נ"א כל ח נ"א ודא. ט' נ"א מזומנא. י' נ"א כחדא, ול"ג למה. יא נ"א דאעביד יב נ"א נוקמא יג נ"א מוסיף מחבלא, לחבלא בהון מחבלא אויל, ונ"א מחבלא הוה אויל. ונ"א מחבלא הוה אויל בגן פיא לחבלא בהון מחבלא אויל. (דיו). יד נ"א ל"ג הכי תנינן, טו נ"א ולאתפרע מן רשיעא. טז נ"א לון קב"ה.

ואני — מביא מבול מים

הסולם

מאמר

העושה נקמה לדורי דורות. ואני, שכתוב כאן עם ו' יורה שכלול דכר ונוקבא ביחד. כי ה' של ואני, יורה על הדכר שהוא ז"א. ואח"כ גרשמת הנוקבא בלבדה בלי ז"א, בעת שנזדמנה לעשות הדין, דכתיב הנני מביא מבול מים על הארץ. וכתוב הנני בלי ו'. ובוזה מיושב מ"ש כאן, ואני הנני, כי ואני כתוב עם ו' שורה על ז"א המחובר בהנוקבא הנקראת אני, וזהו קודם שנגמר לעשות הדין. ואח"כ שכבר נגמר, כתוב הנני בלא ו', להורות שהדין נעשה על ידי הנוקבא בלבדה בלי ז"א.

קלה) כיון דאמר וכו': שואל, מאחר שאומר, מביא את המבול, אין אנו יודעים עוד שהוא מים עד שהוצרך לומר המבול מים. ומשיב, אלא את המבול, הוא לרבות מלאך המות, שהיה שם, כי אע"פ שהיו רק מים, היה המחבל הולך בעולם להשחיתם במים האלו. קלו) אני ה' וכו': אני ה', כך למדנו, שהוא יורה, נאמן אני לשלם שכר טוב לצדיקים ולהפרע מרשעים, וע"כ מבטיח הכתוב לצדיקים עם המלה אני לשלם שכרם הטוב לעולם

שנה, ונשלם מדרגתו כראוי, והיה צדיק שלם ואז נכנס להתיבה והכל כעין של מעלה. כלומר, הכל נעשה, באופן שיהיה עליו השראה מיסוד ומלכות של מעלה. וז"ש, ונח בן שש מאות שנה, כמו שאמרנו, ומשום זה לא נאמר כבן שש מאות שנה. כי שש מאות שנה הוא בדיוק, כדי להשלים ספירת היסוד, כנ"ל.

ואני — מכיא מבול מים

קלד) תו פתח ואמר וכו': עוד פתח ואמר, ואני הנני מביא את המבול מים, ושואל מה הטעם שאומר הכתוב הנני, אחר שכבר אמר ואני. כי אומר ואני הנני, ומשיב, אלא אני הנני, הכל דבר אחד הוא. בוא וראה, בכל מקום שכתוב אני, נעשה גוף לנשמה, כלומר אני, היא הנוקבא, שהיא בחינת גוף לז"א, הנכחן כנשמה שלה. ודאי שמקבלת ממה שלמעלה, מז"א. ומשום זה מרומזת המלה אני באות הברית, דהיינו עם ו' שהוא יסוד דז"א, שכתוב אני הנה בריתי אתך. משום שמקבלת מברית דז"א, אני יורה העומדת להתגלות המזומנת להשגה. אני יורה: אני כסא למה שלמעלה. אני יורה: אני

(דפו"י דף ס"ה ע"ב)

קלז) לשחת כל בשר, כמה דאוקימנא, דדא ^א הוא מחבלא דעלמא. ועל דא כתיב * ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם ^ב לנגוף. ודא הוא לשחת כל בשר, מסטרא דקץ כל בשר בא לפני. דהא כיון דמטא זמנא, ^ג דאוריך לון קב"ה, ^ד עד ^ה דאשלים נח, לשש מאות שנה, כדין לשחת כל בשר. אמר הכי אוליפנא משמיה דר' ^ו יצחק ^ז דאמר ^ח לן.

קלח) פתח ואמר, ^א אמרתי לא אראה ^ב יה יה בארץ החיים לא אביט אדם עוד עם יושבי חדל. אמרתי לא אראה יה, כמה אטימין אינון בני נשא, דלא ידעין ולא משגיחין, במלי דאורייתא, ^ג אלא מסתכלי במלוי דעלמא, ואתנשי מנייהו ^ד רוחא דחכמתא.

קלט) ^א דכד ^ב בר נש, אסתלק מהאי עלמא, ויהיב חושבנא למאריה, מכל מה דעבד בהאי עלמא, בעוד דאיהו קאים רוחא וגופא כחדא, וחמי מה דחמי, עד דאזיל לההוא עלמא, ^ג י ופגע ליה לאדם הראשון, ^ד י יתיב לתרעא דגנתא דעדן, למחמי כל אינון, דנטרו פקודי דמאריהון, וחדי בהו. קמ) וכמה צדיקא סחרניה דאדם, אינון דאתמנעו מארחא דגיהנם, וסטו לגבי ארחא דגן עדן. ואילין אקרון ^א יושבי חדל. ^ב ולא כתיב יושבי

מסורת הזהר

(א) ורא יתן המשחית לבא (שמות י"ב) ח"ב לה: לו. מא. ח"ג יר. ב) אמרתי לא אראה יה (ישעיה ל"ח) ח"ב רנד: ג) ב"נ אסתלק מהאי עלמא: ח"א עט. צח. צט. קל: רא: רית: רכו. ח"ב נט. קמא: קמב: רסג. ח"ג נג. נד: פח. קכו: ד) ופגע ליה לאדה"ר: ח"א נו: פא. קכו.

חלופי ברסאות ^א גיא הוה. ^ב גיא מוסיף לנגוף לא שביק ליה הקב"ה לאבאשא לבנוי (הרמ"ק) ^ג גיא דאורי. ^ד גיא מוסיף ואוריך לון עד. ^ה גיא דאשלים. ^ו גיא מוסיף ב"ר יוסי מחזא, ^ז גיא דאמרת לכון. ^ח גיא לון. וגיא מוסיף לן האי דאמרי לכון. ^ט גיא ל"ג ב"ם יה. ^י גיא ולא מסתכלי במילוי דההוא עלמא. ^{יא} גיא רוא דחכמתא. וג"א רוח חכמתא, ^{יב} גיא מוסיף דכד [כד] בר נש אסתכל בהאי עלמא [במילין] במלוי דאורייתא ופקודין דמאריה זמנין דאסטי בתר מלין דעלמא ואתרן כפופ עובדוי כד בר נש זכאה הוא ובעי לאסתלק [לאסתלקא] מהאי עלמא (רמ"ק ואה"ל). ^{יג} גיא וחמי. ^{יד} גיא דיתיב. ^{טו} גיא יושב. ^{טז} גיא ל"ג ולא כתיב יושבי חדל.

הסולם

מאמר

לעולם הבא. וכן מאיים לרשעים להפרע מהם לעולם הבא עם המלה אני. פירוש. כי השם אני יורה דקיימא באתגליא. ואין התגלות, אלא על גילוי שכר ועונש. ונמצא בהכרח, כי אני יורה, נאמן אני לשלם שכר וכו'.

קלז) לשחת כל בשר וכו': כמו שביארנוהו, שזה הוא מחבל העולם, וע"כ כתוב ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף, דהיינו שאינו נותן לו רשות, וזה הוא לשחת כל בשר, שהוא מצד המשחית המרומז בהכ', קץ כל בשר בא לפני. שפירושו בא לפני ליטול רשות, כי מאחר שהגיע הזמן שהמתין להם הקב"ה, עד שנשלמו לנח שש מאות שנה, שאפשר לקיים בו ליתן שכר טוב לצדיקים, אז הוא הזמן להפרע מן הרשעים, וע"כ אתן רשות להמשחית לשחת כל בשר. כנ"ל דף כ"ט ד"ה

(דפוי דף ס"ה ע"ב)

ואני — מביא מכול מיס

בא לפני ע"ש. אמר לו, כך למדנו משמו של רבי יצחק, שאמר לנו כך.

מאמר אמרתי לא אראה יה

קלח) פתח ואמר וכו': פתח ואמר, כתיב אמרתי לא אראה יה וגו'. אמרתי לא אראה יה:

כמה אטומים הם בני אדם, שאינם יודעים ואינם משגיחים בדברי תורה אלא שמסתכלים בדברי העולם, ורוח החכמה נשכח מהם.

קלט) דכד ב"נ וכו': כי כשהאדם מסתלק מהעולם הזה, ונותן חשבון לרבונו מכל מה שעשה בעולם הזה, בעודו נמצא ברוח וגוף ביחד. והוא רואה מה שרואה, עד שבא לעולם האמת, ופוגע שם באדם הראשון, היושב בשער גן עדן, לראות כל אלו שומרי מצות רבונם, ושמח בהם.

קמ) וכמה צדיקיא: וכמה צדיקים הם מסביב אדה"ר, שמנעו את עצמם מדרך

הגיהנם

ח' חלד בגין דלא הוּי כְּמו חולדה דגורא, ומנחא, ולא ידעא למאן שבקא, אלא יושבי חדל. כד"א * חדלו לכם מן האדם י וגו'. ד דאתמנע לון מארחא דגיהנם י ואתקיפו י בהו לאעלא י להו בגנתא דעדן.

קמא) ד"א יושבי חדל אינון י מריהון דתשובה, דמנעו גרמייהו מאינון חובין דחייביא, ובגין דאדם הראשון, תב בתיובתא קמי מאריה, יתיב י על אינון דאתמנעו מחוביהון, ואינון בני חדל, כד"א י אדעה מה חדל אני. ובגין כך איתו יתיב, לתרעא דגנתא דעדן, וחדי בהו בצדיקייא, דאתיין בההוא י אורחא דגנתא דעדן.

קמב) ת"ח, מה כתיב, אמרתי לא אראה יה, וכי מאן יכיל למחמי י יה. אלא סופא דקרא אוכח, דכתיב יה בארץ החיים, תא חזי, כד סלקין נשמתין, לאתר י צרורא דחיי, תמן מתהנן, בזהרא דאספקלריא דנהרא, דנהיר * (י) מאתר עלאה דכלא, י ואילו לא י מתלבשא נשמתא, י בזהרא דלבושא אחרא, לא תיכול לאתקרבא י למחמי ההוא נהורא.

מסורת הזהר

(א) חדלו לכם מן האדם: (ישעיה ב') ח"ב קפב. ז"ח רות טג שסו: ב) מאריהון דתשובה ח"א לט. קכט. קלד: סנא. רצא: ח"ב קה. קו: קצ. רמה: ח"ג יג: כג: עה: עח: פכ: קכב: קכג: קעת. ריד: ג) אדעה מה חדל אני: (תהלים ל"ט) ח"א רלג: ד) צרורא דחיי: ח"א קו: רכד: ח"ג נד. עא: צ: ה) מתלבשא נשמתא: ח"א ז. יא. יג: כ: כב: לח. עה: עו. פא. צא. קי: ריס. רכד: רכה. רכו: ח"ב עו. צו. צח: צט. קי. קמב: קנ. קנו: רי: רכט: רמו: רמו. ח"ג קא. קנט: קסח: קסט: קע. ריד:

חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף חלד אלא יושבי חדל ול"ג מן בגין עד דאתמנע. (רימ) ז נ"א כחולדה [כחולדא] שגוררת [הגוררת] ומנחת ואינה יודעת למי מנחת ג נ"א ליג וגו'. ד נ"א דאמנע. ונ"א דאתמנע. פ נ"א ואתקיף ו נ"א בית. ז נ"א בהו. ת נ"א עס. ק נ"א ארחא. י נ"א ליג יה. ונ"א למיחמיה. יא נ"א מוסיף מאתר ה'. יכ נ"א ואלו. יג נ"א וזהרא. יד נ"א למיחמי. ונ"א למיחמיה.

אמרתי לא אראה יה

הסולם

מאמר

הכונה, שכתוב יה בארץ החיים, בוא וראה כאשר הנשמות עולות להמקום צרור החיים הן נהנות שמה מזהר אספקלריא המאירה, המאיר ממקום העליון על כל המקומות. ואלו לא היתה מתלבשת הנשמה בזהר לבוש אחר, לא היתה יכולה להתקרב לראות אור ההוא. פירוש. כשזו"ן עולים ומלבישים את אורא עלאין, אשר האור שלהם נקרא אור החיה. נקרא אז ז"א עין החיים, וכן הוא נקרא אספקלריא המאירה והנוקבא ארץ החיים. ויסוד של ז"א נקרא צרור החיים. להיותו מקום הקבוצ של המוחין, הנגלים בתלת דוכתי, שהם חולם שורק חירק, (כנ"ל בראשית א' דף כ' אות י"ב ע"ש בהסולם). שהסו"כ יקו המים מתחת השמים אל מקום אחד. שהם נקיים מתלת דוכתי, ובאים אל היסוד דז"א הנקרא מקום אחד. וע"כ נקרא צרור החיים. וכשהנשמות עולות לזו"ן הם עולות עם אתון אל"ה דזו"ן. שנפלו למקומם ונתדבקו בהם (כנ"ל דף ט' ד"ה ועד"ז) והם סוד נה"י דז"א, שעקרים הוא קו

הגיהנם ונטו לדרך הגן עדן, ואלו נקראים יושבי חדל. ושואל למה לא כתוב יושבי חלד: ואומר, משום שאינם כמו החולדה, שגוררת ומצנעת ואינה יודעת למי היא עוזבת. אלא שהם יושבי חדל. כמו שאתה אומר. חדלו לכם מן האדם וגו'. שחדלו פירושו מנעו, אף כאן נקראים יושבי חדל, משום שנמנעו מדרך הגיהנם, ונתגברו בעצמם להכנס בגן עדן.

קמא) ד"א יושבי חדל: פירוש אחר. יושבי חדל, פירושו בעלי תשובה שמנעו את עצמם מעונותיהם של הרשעים. ומשום שאדם הראשון חזר בתשובה לפני רבונו הוא יושב עם אלו ששבו ונמנעו מעונותיהם שהם נקראים בני חדל, כש"א, אדעה מה חדל אני. ומשום זה אדה"ר יושב בשער הגן עדן, והוא שמח בהם בהצדיקים הבאים בדרך גן עדן.

קמב) ת"ח מה כתיבוכי: בוא וראה מה כתוב, אמרתי לא אראה יה ושואל וכי מי הוא שיכול לראות יה. ומשיב סוף הכתוב מוכיח את (דפו"י דף ס"ה ע"ב *) ס"ו ע"א)

קמג) ורוא דמלה, כמה ל דיהבי לנשמתא, י לבושא דמתלבשא ביה, למיקם בהאי עלמא. הכי נמי יהבי י לה לבושא, דזהרא עלאה, למיקם ביה בההוא עלמא, ולאסתכלא בגו ההוא אספקלריאה דנהרא, מגו י ההוא ארץ החיים.

קמד) ת"ח, משה לא יכיל לקרבא. לאסתכלא, במה דאסתכל, אלא כד י אתלבש בלבושא אחרא, כד"א * ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר. י ותרגום במציעות י עננא. ואתלבש י בה, כמאן דאתלבש בלבושא, ובגיד, י ומשה נגש אל י הערפל אשר שם האלקים, וכתיב ויבא י משה בתוך הענן וגו'. ויהי משה יא בהר ארבעים יום וארבעים לילה. ויכיל לאסתכלא במה דאסתכל.

קמה) כגוונא דא, י מתלבשין נשמתהון דצדיקיא, בההוא עלמא, בלבושא, כגוונא י דההוא עלמא, י דלא יו יתנהג אלא בלבושא, כגוונא דא. ס וקיימי לאסתכלא בנהורא דנהיר, בההוא ארץ החיים. י וזהו י, יה יא בארץ החיים. י דהוה סביר דלא י יוכי לדההוא נהורא, ולדההוא אסתכלותא, בגין דנהרא דנגיד, פסיק ליה, ולא אוליד. כל לא אביט אדם עוד, דא אדם קדמאא כמה דאתמר.

מסורת הזהר

א) ויבא משה בתוך הענן: (שמות כד) ח"ב נא. צט. קצו. רכט. ח"ג ב: נט. ב) ומשה נגש אל הערפל ח"ב כא: עט: ת"ז חק' ל' עד :

חלופי גרסאות א) נ"א דיהבי, ונ"א דיהבין לה. ב) נ"א מוסיף לבושא דאיהו גליסא. ונ"א גוסא (אה"ל) ג נ"א ליה. ד נ"א ל"ג החוה. ס נ"א אתלבשא. ו נ"א ל"ג ותרגום [אה"ל] ז נ"א מוסיף עננא עאל. ח נ"א ביה. ט נ"א הערפל וגו'. י נ"א משה וגו'. יא נ"א בהר וגו'. יב נ"א מתלבשן. יג נ"א דהאי. יד נ"א ל"ג מן דלא עד וקיימי. טו נ"א יתנהיג. טז נ"א וקיימו. יז נ"א ל"ג מן וזהו עד לא אביט. יח נ"א ל"ג בארץ החיים. יט נ"א כסבר. כ נ"א יזכה. כל נ"א ולא.

אמרתי לא אראה יח

הסולם

מאמר

קמג) ת"ח משה: בוא וראה, משה, לא היה יכול לגשת להסתכל במה שנסתכל, אלא כאשר התלבש בלבוש אחר. כמ"א, ויבא משה בתוך הענן וגו' ותרגום במציעות עננא, ונתלבש בו כמו שמתלבשים בלבוש, ומשום זה, ומשה נגש וגו'. וכתיב ויבא משה וגו' ויהי משה בהר וגו' והיה יכול להסתכל במה שנסתכל.

קמה) כגוונא דא וכו': כמו זה, מתלבשות נשמות הצדיקים בעולם האמת, בלבוש כעין עולם ההוא, שלא יתנהגו אלא בהתאם לאותו הלבוש. ואז הם מוכנים להסתכל באור המאיר בארץ החיים ההוא. דהיינו באור הנוקבא שמתוכה הם מסתכלים בתוך אספקלריאה המאירה כול וזהו, יה יה בארץ החיים, שאמר חזקיהו, שהיה חושב, שלא יזכה עוד לאותו האור ולאותו הסתכלות, משום שנהר הנמשך, מג"ע, הפסיקו ולא הוליד. כי מי שאינו עוסק בפריה ורביה

לוגם

קו אמצעי, שהוא יסוד דו"א, הרי שמקום עליית הנשמות לז"א, הוא ביסוד שלו הנקרא צרור החיים, ושם נהנים בזהר ז"א הנקרא אספקלריא המאירה. וענין הלבוש, יתבאר להלן בדיבור הסמוך.

קמג) ורוא דמלה וכו': וסוד הדבר, כמו שנותנים להנשמה לבוש להתקיים בו בעולם הזה, שהוא הגוף, כמו כן נותנים להנשמה לבוש זהר העליון, להתקיים בו בעולם הבא. ולהסתכל בתוך אספקלריאה דנהרא, שהוא ז"א, מתוך ארץ החיים ההוא. שהיא הנוקבא דז"א, ומיושב מה שהקשה בהכתוב, אמרתי לא אראה יח, כי הכוונה היא באמצעות ב' התקונים הללו, א) על ידי לבוש זהר העליון ב) על ידי הנוקבא דז"א הנקראת ארץ החיים. ש"ע ב' תקנים הללו זוכים הצדיקים להסתכל באספקלריא המאירה. שה"ס יה בארץ החיים כמ"ש להלן בסמוך.

(דמו"י דף ס"ו ע"א)

קמו) וכל ^א דא למה ^ב בגין ^ג דאמר ליה נביאה, ^ד כי מת אתה, בהאי עלמא, ולא ^ה תחיה, ^ו לההוא עלמא, ^ז בגין דמאן דלא ^ח אוליד בנין, בהאי עלמא, כד נפיק מניה, מתרכין ^ט ליה, מכל מה דאמרן, ולא שריא ^י למחמי ^{יא} בההוא נהורא דנהיר, ^{יב} ומה ^{יג} חזקיה, דהוה ליה זכות אבות, ואיהו זכאה צדיקא וחסידא ^{יד} כך, ^{יז} כל שכן מאן דלית ליה זכות ^{יח} אבות וחטי ^{יט} קמי מאריה.

קמו) האי לבושא דקאמרן, ^א איהו מה ^ב דאמרו חברייא, ^ג חלוקא ^ד כ דרבנן, ^ה כל דאתלבישו בההוא עלמא. זכאה ^ו חולקיהון דצדיקייא, דגניו ^ז כן לון קב"ה, כמה ^ח כד טבין ^ט ועידונין, לההוא עלמא, עלייהו כתיב, ^י עין לא ראתה ^{יא} אלקים ^{יב} זולתך יעשה למחכה לו. ^{יג}

קמח) ^א ואני הנני מביא את ^ב המבול מים על הארץ, ^ג ר' יהודה פתח, ^ד המה מי ^ה מריבה אשר רבו בני ישראל ^ו את ^ז ה' ויקדש במ, וכי באתר אחרא, לא רבו בני ישראל את ^ח ה', מ"ש הכא דקאמר המה מי ^ט מריבה, ולא ^י לאחרנין. אלא ^{יא} לני ^{יב} מי מריבה ^{יג} לו הו ודאי, דיהבו חילא ותוקפא, ^{יד} למאריהון דדינא לאתתקפא, בגין דאית ^{יז} מין ^{יח} לו מתוקין, ואית

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) כחוטא שלונשטס בעו"כ ונקירא חלוקא דרבנן. א) כי מת אתה ולא — תחיה: (ישעיה ל"ח) ח"א רכח: ז"ח רות פס סא שמג: (כי מת אתה בעוה"ז וכו')

שם. ב) עין לא ראתה: (ישעיה ס"ד) לעיל ב"ב דף י"א ציון ג' וש"ג. ג) ואני הנני מביא מבול. לעיל דף ג' ציון א' וש"ג. ד) המה מי מריבה במדבר כ'. ה) מים מתוקים—מרים—צלולים: ח"א רמא:

חלופי גרסאות א) ג"א מוסיף דא חזקיהו (אחיל) ב ג"א מוסיף בגין חזקיה. ג ג"א ליג מן דאמר ליה ער בגין דלא אוליד. ד ג"א יחיה. ו ג"א בההוא. ז ג"א ליג בגין ונ"א בגין, דלא הוה אוליד בגין דכל מאן דלא אוליד בנין, ז ג"א מוסיף הוה אוליד. ח ג"א מוסיף ליה בתירוכין סגיאין. ט ג"א למחמי י ג"א בהאי יא ג"א מוסיף כ"ש וכ"ש שאר [עכא ושא] בני נשא. יב ג"א חזקיהו. יג ג"א ליג כך. יד ג"א מוסיף כ"ש וכ"ש טו ג"א אבהן טז ג"א קמיה. יז ג"א אינון. יח ג"א דאמרן. יט ג"א חלוקה. כ ג"א ליג דרבנן כל ג"א דאתלבושו. ונ"א מוסיף דאתלבישו בה. ונ"א ביה, ככ ג"א חולקהון כג ג"א קן. כד ג"א סב. כה ג"א ליג ועידונין כו ג"א אלקים וגוי. כז אה"ל כתב ע"פ שייך ברף סידר. כח ג"א המבול וגוי' כט ג"א מריבה וגוי'. ל ג"א ליג את ה'. לא ג"א מוסיף מריבה וכי הני הוו מי מריבה (הרימק). לב ג"א באחרנין. לג ג"א הני הוו. לד ג"א היו. לס ג"א למריהון. לו ג"א מתיקן.

מאמר

הסולם

אמרתי לא אראה יה

סוגם בנהר היוצא מעדן שהוא יסוד דו"א (כנ"ל בהקדמה דף קס"ח ד"ה ברית) לא אביט אדם עוד, זהו אדם הראשון, כמו שאמרנו לעיל, שאדה"ר יושב בשער ג"ע וכקבל נשמות הצדיקים הנכאים לג"ע. וחזקיה חשב, שלא יזכה לתביט אדם בשער הג"ע.

קמו) וכר דא למה וכו': וכל זה למה, למה חשב חזקיהו כל זה, הוא משום שאמר לו הנביא כי מת אתה בעולם הזה, ולא תחיה לעולם האמת.

כי כל מי שאינו מוליד בנים בעולם הזה, כאשר נסטר ויצא ממנו, מגרשין אותו מכל מה שאמרנו לעיל. ואינו שורה שם לראות באותו אור המאיר, ומה חזקיהו שהיה נקי צדיק

(דפו"י דף ס"ו ע"א)

מאמר ואני—מבול מים ב'

קמח) ואני הנני מביא מבול וגוי': ר"י פתח,

המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל וגוי'. ושואל, וכי במקום אחר לא רבו בני ישראל את ה', מה נשתנה כאן שאומר, המה מי מריבה, שמשמע, ולא אחרים, ומשיב:

אלא

מִיֵּין מְרִירָן, אֵית מִיֵּין צִלְדֵן, וְאֵית מִיֵּין עֵכִירָן, אֵית מִיֵּין שְׁלָם, וְאֵית מִיֵּין קֶטְטוֹ. וְעִדְּהָמָה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר רַבּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה', דַּאֲמַשִּׁיכוּ עֲלֵיהֶוּ, לְמֶאֱן דְּלֹא אֲצִטְרִיךְ, ^א וְאֶסְתַּאֲבִּיבוּ בֵּיה, הֵהִד וּיְקַדֵּשׁ בִּם.

קֶמֶט) אִלֵּר ר' חֻזְקִיָּה, אִי הֵכִי, מֵאִי וּיְקַדֵּשׁ, וּיְקַדֵּשׁוּ מִבְּעֵי לֵיה, אֲלֹא מִלָּה י אֶסְתַּלִּיקֶת, וּיְקַדֵּשׁ, י אֶתְפַּגֵּם מֵאֵן דְּלֹא אֲצִטְרִיךְ, כְּבִיכּוֹל, דַּאֲתַפְּגִימַת סִיְהֵרָא. וּיְקַדֵּשׁ לָאוּ לְשִׁבְחָא אִיהוּ הֵכָא. וְאֵנִי הֵנִי מֵבִיא אֶת הַמְּבּוֹל, כְּמָה דַּאֲוִקִּימָנָא, לְאִיִּיתָאָה מַחְבֵּלָא עֲלֵיהֶוּ, כְּמָה דַּאֲיִנּוֹן אֶסְתַּאֲבִּיבוּ בֵּיה.

קֶנָּה) אִלֵּר יוֹסִי, וְוִי לֶרֶן לְרִשִּׁיעִיָּא, דְּלֹא בַעֲאֵן לְאַתְבָּא, קִמִּי קִבִּיָּה עַל חוּבִיָּהוֹן בַּעֲוֹד דַּאֲיִנּוֹן בַּהֲאִי עֲלֵמָא, דְּכַד בִּינְ אֲתִיב, וְאַתְנַחֵם עַל חוּבִי, קִבִּיָּה י מַחִיל לֵיה. וְכַל אֲנּוֹן ^ב דַּמְתַּתְּקִפִּין בַּחוּבִיָּיָהוּ, וְלֹא בַעֲי לְאַתְבָּא קִמִּי ^ס קִבִּיָּה עַל ^ו חוּבִיָּהוֹן, ^ז לְבַתֵּר ^ח יִנְפַּלּוּ לְגִיָּהֶם וְלֹא יִסְקּוֹן ^ט לֵיה מִתְּמֵן לְעַלְמִין.

קֶנָּה) י תִּחַ, בְּגִין יֵא דַאֲתַקִּיפוּ לְבִיָּיָהוּ, כַּל אֲיִנּוֹן דְּרֵא דִנְתָּ, וּבַעֲוֹ לְאַחֲזָאָה י חוּבִיָּיָהוּ בַּאֲתַגְלִיָּא, קִבִּיָּה אִיִּתִּי דִינָא עֲלֵיהֶוּ, י בַּהֲהוּא גּוֹוָנָא. אִלֵּר יִצְחָק, וְאַפִּילוּ כַּד חֲשִׁי בִינְ בַּאֲתַכְסִיָּא, קִבִּיָּה י רַחֲמֵן, וְאִי תֵב סוּ בִינְ לְגִבִּיָּה, חֲפִי ^{טו} עֲלֵיהָ, וּמַחִיל לֵיה וּשְׂבִיֵק לֵיה, וְאִי י לֹא, גִּלִּי לֵיה לְעֵינֵי כְּלָא, מִנְלָן מִסּוּתָה.

דְּרֵךְ אִמְתָּ

(ה) שְׁמַחֲזִיקִים וְעוֹמְדִים בְּטוֹמַחֲסָם וְלַעֲזִירוֹת שַׁעֲבָרוּ חֵיסָם מִהֲרָהִיִּם בַּחֲשׂוֹכָה.

חֲלוּפֵי גֵרְסָאוֹת א' בִּיא וְאֶסְתַּאֲבִּיבוּ, ב' בִּיא אֶסְתַּלִּיקֶת, וּבִיא אֶסְתַּלִּיקֶת, ג' בִּיא אֶתְפַּגֵּם, ד' בִּיא רַחֲמֵן וְאִיִּתֵּב לְבַר נֶשׁ לְגִבִּיָּה חֲפִי עֲלֵיהָ וּמַחִיל לֵיה וּשְׂבִיֵק לֵיה וְאִי לֹא דִאֲיִן. ה' בִּיא דִּקְבִּיָּה ו' בִּיא חוּבִי, ז' בִּיא וּלְבַתֵּר. ח' בִּיא יִנְפַּלּוּ, וּבִיא יִנְפַּלּוּ, וּבִיא וְנִפְלִין ט' בִּיא לִיג לֵיה (אֲחִיל) וּבִיא לֶהֱוֹן וּבִיא לֶהֱוֹן. י' בִּיא לִיג מִן תִּיַּח עַד אִלֵּר יִצְחָק. יא' בִּיא דַּאֲתַקְפּוֹ, יב' בִּיא מוֹסִיף חוּבִיָּיָהוּ וּלְבִיָּיָהוּ, יג' בִּיא כַּהֲהוּא יד' בִּיא לִיג מִן רַחֲמֵן עַד גִּלִּי לֵיה, טו' בִּיא לְגִבִּיָּה בִינְ, עַד בִּיא לֵיה, יז' בִּיא מוֹסִיף לֹא תֵב לְגִבִּיָּה דִאֲיִן לֵיה וְקִבִּיָּה גִלִּי (אֲחִיל).

וְאֵנִי—מִבּוֹל מִים ב'

הַסּוּלָם

מֵאֲמַר

אֲלֹא, אִלּוּ הָיוּ מִי מְרִיבָה וְדֹאִי, שְׁנַתְנוּ כַּח וּבִבּוֹרָה לְבַעַל הַדִּין לְהַתְּחַזֵּק, מִשּׁוֹם שִׁישׁ מִים מִתּוֹקִים וְיֵשׁ מִים מְרוּרִים, שְׁהִיִּם הַקְּדוּשָׁה וְהַלְּעוּמָה, דְּקוּ יִמִּין. וְיֵשׁ מִים צְלוּלִים וְיֵשׁ מִים עֲכוּרִים שְׁהִיִּם הַקְּדוּשָׁה וְהַלְּעוּמָה, שֶׁל קוּ שְׁמַאל. יֵשׁ מִי שְׁלוֹם וְיֵשׁ מִי מְרִיבָה, שְׁהִיִּם הַקְּדוּשָׁה וְהַלְּעוּמָה שֶׁל קוּ הַאֲמַצְעִי, וְעַל כֵּן אוֹהֵב, הֵמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר רַבּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה', לְהוֹרוֹת שְׁהוּא הַלְּעוּמָה שֶׁל קוּ אֲמַצְעִי. כִּי הַמְּשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם אֶת מִי שְׁלֹא הָיוּ צְרִיכִים לְהַמְּשִׁיךְ, דִּהֵיִינוּ אֶת הַלְּעוּמָה הַנִּקְרָא מִי מְרִיבָה, וְנִטְמָאוּ בּוֹ. וְזִישׁ וּיְקַדֵּשׁ בִּם.

קֶמֶט) אִלֵּר רַבִּי חֻזְקִיָּה וְכוּ': אִלֵּר רַחֲמֵן אִם כֵּן, מֵהוּ וּיְקַדֵּשׁ שְׁאוּהֵב, הִיָּה צְרִיךְ לִזְמֹר וּיְקַדֵּשׁוּ, לִשּׁוֹן רַבִּים, דְּקֵאִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִשִּׁיב אֲלֹא הַמְּלָה מִסְתַּתְרָת, כִּי פִירוּשָׁה הִיא, שְׁנַפְּגָם מִי שְׁלֹא הִיָּה צְרִיךְ, כְּבִיכּוֹל, כִּי נִפְגַּמָה הַסִּיְהֵרָא, שְׁהִיא הַנוֹקְבָא, וְהַמְּלָה וּיְקַדֵּשׁוּ לֹא לְשִׁבְחָא כְּתוּב כֹּאן. וְהַכְּתוּב מִסְתִּיר וְאִינוּ רּוֹצֵה לְבַטָּא אֶת זֹה, וּמִסִּיק ר' יְהוּדָה, וְאֵנִי הֵנִי מֵבִיא אֶת הַמְּבּוֹל

קֶנָּה) תִּיַּח בְּנִין וְכוּ': בּוֹא וּרְאָה, מִשּׁוֹם שְׁכַל בְּנֵי דוֹרוֹ שֶׁל נַח חֻזְקוֹ אֶת לְבַם וּבְקִשׁוֹ לְהִרְאוֹת עוֹנָם בְּגִלּוּי, הֵבִיא עֲלֵיהֶם הַסִּבָּה אֶת הַדִּין בְּאוֹתוֹ הָאוּסָן. אִמֵּר רַבִּי יִצְחָק וְאַפִּילוּ כְּשֶׁהָאֲדָם חוּטָא, אִם הוּא בַּסְתֵּר, הַקִּבִּיָּה הוּא רַחֲמֵן, וְאִם הָאֲדָם יָשׁוּב אִלּוּי, מִכְּפַר עֲלִיו וּמוֹחֵל לוֹ וְסוֹלַח לוֹ, וְאִם אִינוּ שָׁב אִלּוּי, מְגַלָּה חֲטָאֵי לְעֵינֵי כָל מֵאִין לְנוּ זֹה, מִן סוּטָה. שְׁחִיא

חֲטָאָה

(דְּמִיָּי דִּף סִי עִיָּא)

קנוג) * (b) וְהַקִּימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּךָ, אָמַר ר' אֲדֵעוֹר, י' מֵהָכָּא קִיּוּמָא דְּבִרְיָת דְּעִילָא, י"ד כְּקִיּוּמָא דְּבִרְיָת דְּתַחָא, מִשְׁמַע דְּכְתִיב אִתְּךָ. וְאִיר אֲדֵעוֹר, מִכָּאן אֲוִלִּיפְנָא, טו' דְּכַד זְכָאִין אֵינּוֹן בְּעֵלְמָא, טז' אִתְקִיִּין עֵלְמָא דְּעִילָא וְתַחָא.

מסורת הזהר

(א) סרדמ שער פ"ז פ'ו.

(ג) וימחו מן הארץ: (בראשית ז') ח"א כה. גו:

חלופי גרסאות א גיא בארעא, צ גיא לעב באהגליא. ג גיא מוסיף אהמחן והיך. וגיא היך ד גיא מוסיף אהמחן ררא דנה. ס גיא מיא, ו גיא מוסיף וסליף עלייהו. ז גיא משכא מנייהו. ח גיא מוסיף בשרא אהמחי. ט גיא אשהתוך. י גיא משהתוך. יא גיא לעב מן רי יצחק עד וחקימתי יב גיא להין. יג מוסיף מוכא אהמחי. יד גיא לעב מן מהלך עד מכאן אוליפנא. יז גיא ביומא. יח גיא כר וליב מכאן אוליפנא. יט גיא מחקיים. יו גיא לעב כד. יז גיא אשהתורא. יח גיא נוקביה. יט גיא צומא.

הסולם

חטאה בסתר, והקב"ה מגלה עונה בגלוי ע"י ה"ם יסוד, קיום הברית היינו סוד זווג זורן. והכתוב והקמתי את בריתי, קאי על זווג זורן מים המאררים.

קנב) והכי נמי וכו': וכמו כן נמחו הרשעים חללו מן הארץ בגלוי, והיינו דור המבול. ואיך נמחו, אלא שהיו המים יוצאים ועולים

מן התהום והם רותחים, והפשיטו מהם את עורם, וכיון שנפשט מהם העור, נפשט מהם אח"כ גם הבשר, ולא נשארו אלא בעצמותיהם בלבד. לקיים הכתוב, וימחו מן הארץ. וכל עצמותיהם נפרדו זה מזה, ולא נשארו יחד. ומהכל נעברו מהעולם. רבי יצחק אמר, וימחו מן הארץ מהו וימחו, הוא כמו שאתה אומר, ימחו מספר חיים, מכאן למדנו, שאין להם תחיה לעולמים, ולא יקומו בדיון.

מאמר והקמותי את בריתי

קנג) והקימותי את בריתי אתך וכו' אמר רבי קנד) אר"ש מלה וכו' אמר ר"ש דבר סתר אלעזר, מכאן נשמע, ששנים

הברית שלמעלה הוא כקיום הברית של משה. היא בעת שמקנא אותה. בוא וראה סוד הדבר, זהו משמע ממה שכתוב אתך. פירוש. ברית כי כשיש צדיק בעולם, מיד, אין השכינה

(דמוסי דף ס"ו ע"א *) ס"ו ע"ב)

מסתלקת

מיד שכינתא לא ^א אתעדיאת מניה, ותיאובתא דילה ביה, כדין תיאובתא דלעילא ^ב לגבה ברחימו, כתיאובתא דדכורא לנוקביה, כד איהו מקני לה, ועל דא והקימותי את בריתי ^ג אתך. אתער ^ד תיאובתא ^ה בגינך. כגוונא דא ^א ואת בריתי אקים את יצחק.

קנה) והקימותי את בריתי אתך, למהוי את ^א בריתי בעלמא, ולבתר ובאת אל התיבה, ^ב דאלמלא לאו איהו ^ב צדיק, לא ייעול לתיבותא, דהא לא אתחבר לתיבה, בר צדיק, ובגיני כך, ובאת אל התיבה, והא אתמר. קנו) אמר רבי אלעזר, בכל זמנא, דבני נשא, יתאחדון ^ב בברית דא, ולא ישבקון ליה, לית עם ולישן בעלמא, ^ב דייכול לאבאשא לון, ^ב ונח אתקיף בברית דא, ונטר ליה, בגיני כך, קב"ה ^ב נטר ^ב ליה. וכל בני דריה ^ב לא נטרו ליה, בגין כך, ^ב קב"ה אעבר לון מעלמא, והא אתמר, בההוא חובא ממש, דאינון חאבו, בההוא גוונא, אתמחון מעלמא. קנו) ר' יהודה הוה שכיח, קמיה דר"ש, והוו עסקי בהאי קרא

מסורת הזהר

(א) ואת בריתי אקים את יצחק; (בראשית י"ז)
ח"א קנט: ח"ב מח: ח"ג יד. (ב) ברית: לעיל.
בהקדמת הזהר דף ק"ה ציון ה' וש"נ.

דרך אמת

(6) שיכול להרע לכה.

חלופי גרסאות א' נ"א אעדיאת. ונ"א אעדר. ב' נ"א לגביה. ג' נ"א ל"ג אתך. ד' נ"א חייבותא ונ"א חייבו. ונ"א חייבותא. ה' נ"א בג"כ. ו' נ"א ברית. ז' נ"א מוסיף והא אתמר דאלמלא. ח' נ"א ברית ט' נ"א נח. י' נ"א נטר. יא' נ"א מוסיף ליה וכל דיליה. יב' נ"א דלא. יג' נ"א ל"ג קב"ה.

והקימותי את בריתי

הסולם

מאמר

קנה) והקימותי את בריתי אתך: פירושו, שאתה נתעוררת אליה תשוקה העליונה באהבה כתשוקת הזכר להנקה בעת שמקנא אותה. וז"ש והקימותי את בריתי אתך. שפירושו שנתעוררה בי התשוקה בגללך. כעין זה הכ' ואת בריתי אקים את יצחק, פירושו הוא בגלל יצחק. כמו בנח. פירושו. הנה הכל נמשך לעולם על ידי הנוקבא. בין התקנים ובין הקלקולים. כנודע בסו"ה ומלכותו בכל משלה. וכשהשפעה היא מתוקנת. היא נמשכת מזווג זעיר אנפין ונוקביה. וכשהשפעה היא מקולקלת היא נמשכת מזווג זו"ן דטומאה הנקראים אל אדור. שהוא מתדבק בהנוקבא דז"א. (כנ"ל דף ל"ז אות ק"ג). ומושך אליו השפע דקדושה ומהפכה לטומאה וקלקולים. וה"ס הקנאה שז"א מקנא את הנוקבא. שאל אחר לא יתדבק בה. וכשיש צדיק בעולם, אז מתוך גודל חשקה של הנוקבא להשפיע אל הצדיק היא מתרחקת מאל אחר. והאהבה של הז"א מתגברת עתה ביותר. להזדווג עם השכינה. להשפיע להצדיק. כמו שאהבת גבר מתגברת על אשתו בעת שמקנה אותה. ומפחד שלא תסתר עם אחר. כי כן ז"א היה מפחד שהיא לא תתדבק להשפיע לאל אחר כנ"ל.

קנו) אר"א בכל זמנא וכו'; אמר ר"א כל זמן שבני אדם מחזיקים בברית הזו, אין עם ולשון בעולם שיכול להרע להם. ונח החזיק בברית הזו ושמר אותה, משום זה שמר אותו הקב"ה. וכל בני דורו לא שמרו הברית, משום זה העבירם הקב"ה מן העולם. והנה אמרו. באותו החטא שחטאו באותו אופן ממש נמחו מהעולם. היינו כמ"ש לעיל דף כ"א את גי' ונ"ט. ע"ש.

מאמר וירפא את מובח ה' ההרס.

קנו) ר' יהודה הוה שכיח וכו'; ר"י היה מצוי לפני ר' שמעון. והיו עוסקים במקרא הזה, שכתוב. וירפא את מובח ה' ההרס. מהו כאן וירפא. בוא וראה. בימי אליהו ישראל

כולם

(דפדפי דף ס"ו ע"ב)

דכתיב "וירפא את מזבח ה' ה' ההרוס, מאי וירפא, ת"ח, י בימי אליהו, ישראל כלהו, שבקו ליה לקב"ה, ושבקו ברית קיימא דלהון, כד אתא אליהו, וחמא דקא שבקו בני ישראל, האי ברית י קיימא, ואעברו י מנייהו האי ברית.

קנח) כיון דחמא אליהו כך, אתא לאתקנא מלה ס' לדוכתיה, כיון דקריב מלה לדוכתיה, ו' אתסי כלא, ו' הה"ד וירפא את מזבח ה' ההרוס, דא ברית ס' קיימא, דהוה שביק מעלמא. ס' וכתיב י ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים למספר י שבטי בני יעקב, דא הוא ה' תקונא דמזבח ה'. קנט) אשר היה דבר ה' יא אליו לאמר ישראל יהיה שמך. י מ"ט אדכר הכא ישראל, אלא י ודאי ישראל יהיה שמך, ודאי לאסתלקא לעילא, ולאטבא ברית קיימא לאתריה, והיינו י' דכתיב י כי עזבו בריתך בני ישראל, ובגין כך, את מזבחותיך הרסו.

קס) ת"ח, כל זמנא, דישראל נטרו טו קיימא קדישא, כדין עבדי קיומא, לעילא ותתא. וכד טו שבקי להאי ברית, כדין לא אשתכח י' קיום לעילא ותתא. דכתיב י אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, ובגין

דרך אמת

מסורת הזהר

ה' פי' י"ב גבולי אלכסון מאיריס בעטרה נעם שמחמכרת (א) וירפא את מזבח ה' ההרוס מלכים א' י"ח ע"ס בעלה וע"י ביתו פ"ו ב' ולהלן כס"ח ט' ע"ב : ת"ז בהקדמה דף ח. (ב) ויקח - שתיים עשרה אבנים: (מלכים א' י"ח) ח"א פ. ג) כי עזבו בריתך: (מלכים א' י"ט) ח"א צנ. רט. ד) אם לא בריתי יומם ולילה לעיל דף א' ציון ג' וס"ג. חלופי גרסאות א' ג"א מוסיף ההרוס בגין דברית קיימא קדישא אעברו מנייהו. (הרמ"ק) ב' ג"א ל"ג בימי אליהו. ג' ג"א מוסיף קיימא קדישא. ד' ג"א ל"ג כנייהו. ס' ג"א ל"ג לדוכתיה. ו' ג"א ל"ג אחסי כלא, ג"א מה כתיב. ח' ג"א מוסיף קיימא קדישא. ונ"א מוסיף קיימא דאתא לאתקנא מזבח ה' ההרוס ברית קיימא ט' ג"א דכתיב י ג"א ל"ג שבטי ו' ג"א אלי. (ד"ק) יב' ג"א ל"ג מן מ"ט עד ודאי. יג' ג"א ל"ג ודאי ישראל יהיה שמך. יד' ג"א דקאמר אליהו, ול"ג דכתיב, טו ג"א ברית, טז ג"א מוסיף שבקי ליה. יז ג"א מוסיף קיום כביכול, שמך.

מאמר

הסולם

וירפא את מזבח ה' ההרוס

לקליפות ותקון הברית חוזר ובונה אותה בעשרה ספירות, שבסוד הארת החכמה הן נחלקות ל"ב. שז"ס י"ב אבנים.

קנט) אשר היה דבר ה' וגו': שואל מה הטעם שנזכר כאן השם ישראל על המזבח, ואומר, אלא ודאי שהתקין הוא להעלותה למעלה. היינו להעלות המלכות לאו"א. ולהשיב ברית קדש למקומו, היינו שהיסוד דו"א יחזור ויחדווג עם המלכות שאין זוג לו"ן אלא אחר עלותם למקום או"א. והיינו שכתוב כי עזבו בריתך בני ישראל, ומשום זה את מזבחותיך, שהיא המלכות, הרסו. ובסוד תקון הברית היא חוזרת ונבנית.

קס) ת"ח כל זמנא וכו': בוא וראה, כל זמן שישראל שומרים הברית קדש, הם עושים קיום למעלה ולמטה, וכשהם עוברים ברית הזה או אין קיום למעלה ולמטה. שכתוב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא

כולם עזבו את הקב"ה, ועזבו את הברית קדש שלהם. כשבא אליהו וראה שבני ישראל עזבו את הברית קדש, והברית הוסר מהם. כיון שראה אליהו את זה, בא לתקן הדבר אל מקומו. היינו שבא לתקן היסוד שהיה ראוי לוזוג עם המלכות. שזה נכון לרפואת המזבח, שהיא המלכות. כמ"ש לפנינו.

קנח) כיון דקריב וכו': כיון שהקריב הדבר למקומו, דהיינו שתקן היסוד להקריבו למלכות, נתרפא הכל. זהו שכתוב, וירפא את מזבח ה' ההרוס, שזה הוא הברית שהיה נעזב מהעולם, פירוש. המלכות נקראת מזבח ה', ונהרסה, מסכת הברית שעזבו בני ישראל, וכתוב, ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים למספר שבטי בני יעקב, זהו התיקון של מזבח ה'. דהיינו תקון ההריסה ורפואתו. כי פגם הברית, מהרס את בנין המלכות כי ט' ספירות תחתונות שלה נהרסו ונופלות (דפו"י דף ס"ז ע"ב)

כך וירפא את מזבח ה' ההרוס. וכי רפואה איהו. הכי ב' הוא ודאי, דהא מקיים להווא אתר, דמהימנותא תליא ביה.

קסא) ת"ח, י אוף הכי פנחס, בשעתא דקני לעובדא דומרי, אתקין להאי ברית י באתריה, ובגין כך כתיב, "הנני נותן לו את בריתי שלום. וכי ס"ה, דבגין פנחס הוה, ומה י קטטא י הוה ליה לפנחס, בהאי ברית, י אלא הכא אתקשר מלה בדוכתיה, הנני נותן לו את י בריתי, י ומה אתן לו י שלום, לאתחברא ברית י באתריה. ועל דא הנני נותן לו את י בריתי. י ומה, שלום דאיהו אתריה י לאתחברא י בהדיה, מה דאתפרש מניה בחובייהו, יו בגיניה אתחבר ביה, ועל דא, הואיל והוא אתקין מלה בדוכתיה, מכאן ולהלאה, י והיתה לו ולזרעו אחרי ברית כהונת י עולם תחת אשר קנא לאלקיו וגו'.

קסב) איר שמעון, לית דך מלה בעלמא, דקביה קני י לה, כמו חובא דברית, כד"א י חרב נוקמת נקם ברית. ות"ח לא אשתלים י חובא דדרא דטופנא אלא בגין דחבו י בחבילו דארחייהו על ארעא. ואע"ג דהו (ה) כל מקפחי דא כן לדא, כדכתיב י ותמלא הארץ חמס, וכתיב י כי * מלאה דרך אמת

(ה) כגלו ותמסולא קינא הס"י אלא כשגיל זנות שפסחיתו (במדבר כה). ח"א רס: ח"ב קצ. ח"ג נז: ריד. רכ. רפ. ת"ז חק' ו' כב: ז"ח יתרו ל"ב טד שפכ. ב) והיתה לו ולזרעו

אחריו: (במדבר כ"ה) ח"ג ז: רכ: ז"ח ד טד שח. ג) חרב נוקמת נקם ברית: (ויקרא כו) ח"א רמ: ח"ב כו. טו. ח"ג יט: ל: ז"ח וישב כס: טא שיב. טד שד. ד) ותמלא הארץ חמס בראשית ו' (ה) כי מלאה הארץ חמס: לשיל דף י"ב ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות א' נ"א ליג הוא ב' נ"א ליג אוף הכי ג' נ"א לאתריה ונ"א באתרה, ד נ"א קטטה. ה' נ"א אית ול"ג הוה. ו' נ"א מוסיף אלא רוא, ונ"א אלא רוא הכא הנני נותן לו ודאי אתן לו להאי ברית לאתחברא ברית באתריה ועל דא הנני נותן לו את בריתי שלום ומאי שלום דאיהו אתריה לאתחברא בהריה (אה"ל) ז' נ"א ברית, ונ"א מוסיף בריתי שלום. ח' נ"א ומאי. ט' נ"א מוסיף שלום לאתחברא כל חד [להאי ברית] בדוכתי [בדוכתה] ינ"א לאתריה. יא' נ"א מוסיף בריתי שלום, יב' נ"א מוסיף ומה איהו, יג' נ"א מוסיף בגין לאתחברא, יד' נ"א כדא טו נ"א בג"כ קו נ"א עולם וגו', יז' נ"א עלה. ונ"א ליה. יח' נ"א ליג חרב, יט' נ"א דינא, כ' נ"א וחבילו ארחייהו כל נ"א דמקפחי ול"ג דהוה. כב' נ"א מוסיף לדא והוה רע לשמים ורע לבריות, כג' נ"א מוסיף חמס מפניהם, ול"ג ער תיח כמה, ונ"א מוסיף וחמס מכלא הוה ובג"כ כתיב כי מלאה הארץ חמס מפניהם. ול"ג ער תיח כמה. (ד"מ).

וירפא את מזבח ה' ההרוס

הס"לם

מאמר

לא שמתי. ומשום זה כתוב כאן, וירפא את מזבח ה' ההרוס, ושעל, וכי נחשב זה לרפואה ואומר, כן הוא ודאי, שהרי הוא מקיים לאותו מקום שהאמונה תלויה בו. כלומר, שהוא מקיים הברית. שהוא היסוד, אשר המלכות, הנקראת אמונה, תלויה בו.

קסא) ת"ח אוף הכי פנחס וכו': בוא וראה. אף פנחס כן, בשעה שקנא למעשה זמרי תקן את ברית הזה במקומו. ומשום זה כתוב, הנני נותן את בריתי שלום. וכי יעלה על דעתך, שבשביל פנחס הוא השלום, ומה הוא המחלוקת שהיה לו לסנח עם ברית הזה. אלא כאן, בהמלה שלום, נקשר הדבר במקומו.

קסב) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש אין לך דבר בעולם שהקב"ה מקנא אותו כמו עין הברית, כמו שאתה אומר, חרב נוקמת

נח

נקם

(דפו"י דף ס"ז ע"ב י' ס"ז ע"א)

הארץ חמס מפניהם, מכל מקום, * ותשחת הארץ לפני האלקים, והנני משחיתם, מדה כנגד מדה, ^ב הנני משחיתם בחובא דחבלותא. קסג) ואית דאמרי, דלא אשתלים קסטייהו, אלא בחובא דחמס, דהוּ מקפחין דא לדא דהוּ בישין לשמים ולבריות. ת"ח כמה י אינון ממנן ס מעילא, דאתפקדן על י קלי דאינון דמסרי דינא על חבריהון, על מה דעבדי י לון, ועל דא כתיב כי מלאה הארץ חמס מפניהם. ובגין כך כתיב, והנני משחיתם את ס הארץ.

קסד) ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ס ביתך, י אר"ש יא אמאי י בכלהו י אלקים והכא ה' מאי שנא הכא, דאתמר ה', שמא עלאה י דרחמי. אלא רזא איהו, דאוליפנא, סו לאו אורח ארעא, לקבלא אתתא אושפיזא בהדה אלא ברשו ס דבעלה.

קסה) אוף הכי י נח, בעא יא לאעלא בתיבותא, לאתחברא בהדה, י ולאו כ הוה כל יאות עד דבעלה דתיבה, יהב ליה רשו, כ לאעלאה, דכתיב בא אתה וכל ביתך אל התיבה. ובגין כך אקרי הכא ה', בעלה דתיבה, וכדין עאל נח ואתחבר בהדה. וכן אוליפנא, דלית י ליה רשו לאושפיזא למיעאל לביתא, אלא ברשו כ בעלה, מאריה דביתא, הה"ד לבתר, י ויבא נח וגו'.

מסורת הזהר

א) ותשחת הארץ לפני האלקים: לפיל דף י"א ציון ב' וס"נ. ב) ויאמר-בא אתה וכל ביתך: (בראשית ז') ח"א סז: ע: ח"ב קצו: ז"ח נח כ טד שמנ. ג) ויבא נח: (בראשית ז') ח"א סח.

חלופי גרסאות א גיא מוסיף מה הנני, ב גיא אית. ג גיא רעים. וגי"א רע [רעים] לשמים ורע [ורעים] לבריות. ד גיא ממנן אינון. ס גיא דלעילא. ו גיא מלי ז גיא מוסיף לון, דמקפחין לון וגולין ממניהון ועבדין לון אונאה. ח גיא מוסיף הארץ, מדה כנגד מדה הנני משחיתם על חובא דחבלותא [דחבילתו] וכלא הוה [הוא] האי והאי. ט גיא ביתך אל התיבה וגו'. י גיא ר"ש אמר יא גיא מאי יכ גיא דבכלהו, יכ גיא מוסיף אמר אלקים יכ גיא מוסיף שמא דרחמי. קו גיא דלאו, וגי"א מוסיף לאו איהו. קז גיא בעלה. יז גיא מוסיף נמי נח. וגי"א נח, וגי"א נמי נח, נח. יח גיא לאעלאה, יח גיא ולא. כ גיא הוה כל גיא יכיל (אהיל) וגי"א מוסיף ליה יאות ככ גיא לאעלא. וגי"א מוסיף לאעלאה בהדה, כג גיא ליג ליה, כד גיא מוסיף בעלה דאתתא.

מאמר

הסולם

וירפא את מזבח ה' ההרוס

נקם ברית, ובוא וראה, לא נשלם עון דור המבול, אלא משום שחטאו בהשחתת דרכיהם על הארץ. ואע"פ, שהיו חומסים זה את זה, כמו שכתוב, ותמלא הארץ חמס, וכתיב כי מלאה וגו', מכל מקום כתוב, ותשחת הארץ וגו', והנני משחיתם, אשר יורה מדה כנגד מדה, הנני משחיתם בשביל החטא של השחתת זרע. הרי שלא נחתם גזר דינם אלא על פגם הברית:

קסג) ואית דאמרי וכו': ויש אומרים, שלא נשלמה סאתם אלא בעון החמס, שהיו חומסים זה את זה. מטעם שכזה היו רעים לשמים ולבריות. בוא וראה, כמה ממונים הם למעלה, שנתמנו על הקולות של מוסרי דין על חבריהם לשמים, על מה שנעשו להם, ועל עון זה כתוב כי מלאה הארץ חמס מפניהם.

קסד) ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך: אמר ר"ש למה בכל הכתובים נאמר כאן אלקים, ובמקרא זה כתוב השם הוי"ה, ומה נשתנה כאן שנאמר הויה שהוא שם העליון של רחמים. אלא הוא סוד שלמדנו, שאינו דרך ארץ, שהאשה תזמין לה אורח, אלא רק ברשות בעלה.

קסה) אוף הכי וכו': אף כן, בקש נח לכנוס בהתיבה, שה"ס המלכות, להתחבר עמה, ולא היה נאה לו עד שבעלת של התיבה יחן לו רשות לכנוס, שכתוב, בא אתה וכל ביתך

(דפרי דף ס"ז ע"א)

קסו) ת"ח, מה כתיב * כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. מכאן אוליפנא, דלא יקבל ב"נ אושפיזא בביתיה, אי איהו חשיד ביה דאיהו חייבא, אלא אי קאים בעינוי לזכאה, דלא חשיד בעינוי כלל, הה"ד בא אתה וכל ביתך אל התיבה, מאי טעמא בגין כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה.

קסז) ואוליפנא, דאי יהיב ה' ליה רשו בלחודוי, ולא יהיב רשו, לכל אינון דאטיין עמיה, לא ייעור לון לביתא, הה"ד בא אתה וכל ביתך אל התיבה, ג' לכלא יהיב רשותא למיעל. ו מקרא דא, אוליפנא, רזא , דאורחוי דארעא. ' .

קסח) רבי יהודה פתח, י' לדוד מזמור לה' הארץ ו' ומלואה תבל ויושבי בה. הא תנינן, לדוד מזמור, דאמר שירתא, ו' ולבתר י' שארת עליה י' רוח קדשא, ה' מזמור לדוד, י' דשארת עליה רוח י' קדישא, ולבתר, י' אמר שירתא.

קסט) לה' ג' הארץ ו' ומלואה, טו' האי קרא י' על ארעא דישראל אתמר, דאיהי ארעא י' קדישא. ומלואה, דא שכינתא, כדא י' כי מלא כבוד ה' י' את

מסורת הוהר

(א) כי אותך ראיתי צדיק; בראשית ז' ח"א רנב. רנדי ז"ח נח כנ סא שטו. תק"ח קח סא שח. (ב) לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה; (תהלים כד) ח"ב כב: ג. קצה; ח"ג מה. ז"ח רות סז סד. שיד.

(ג) הארץ-ארעא קדישא-תבל שאר ארעאן ח"ב כב: ד) כי מלא כבוד ה' ד"ה ב' ה'.

חלוסי גרסאות א' ג'א רשו ליה, ז' ג'א ייעיל. ג' ג'א לכלא בעי למהיב רשותא. ד' ג'א יהיב רשו. ו' ג'א ומן קרא. ו' ג'א דארעא וליג דארעא, ונ"א דארחוי דאורייתא דהא ודאי כלל כנונא דלעילא דצדיק אחתבר בתיבה ואעיל בה כלל לאפקא מניה לבתר. ז' ג'א מוסיף דכתיב בא"א אתה וכל ביתך וגו' ונ"א בא אתה וכל ביתך אל התיבה [וגו']. ח' ג'א ומלואה וגו'. ט' ג'א ולבסוף, י' ג'א שראת, י"א ג'א רוחא קדישא. י"ב דשראת, י"ג ג'א קודשא. י"ד ג'א מוסיף אמר לה. טו' ג'א ליג ומלואה, טז' אה"ל כתב מן האי עד דא אדליג, יז' ג'א בארעא וליג על. יח' ג'א מוסיף קדישא ועלה אתמר האי קרא לה' הארץ הא ארעא קדישא. יט' ג'א ומלא כבוד ה' וליג את בית ה'.

בא אתה וכל ביתך

נתן רשות לכל הבאים עם האורה, אל יכניסם להבית. ז"ש, בא אתה וכל ביתך אל התיבה, אשר לכולם נתן רשות לכנוס. ומקרא הזה למדנו סוד סדרי דרך ארץ.

מאמר לה' הארץ ומלואה

קסח) רבי יהודה פתח וכו'; ר"י פתח, לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה וגו'. הנה למדנו, כל מקום שכתוב, לדוד מזמור, יורה שאמר שירה ואח"כ שרה עליו רוח הקודש ואם כתוב, מזמור לדוד, יורה, ששרה עליו תחלה רוח הקודש, ואח"כ אמר השירה.

קסט) לה' הארץ ומלואה וכו' מקרא זה על ארץ ישראל נאמר, שהיא ארץ הקודש. ומלואה זה השכינה, כש"א, כי מלא כבוד ה'

את

דרך אמת

(א) ס' מזמור דא רוח קדשא ככסוב בפי חנומה ק"מ א' ולוד מזמור הוא סדור מכן עלמו קודם לומר שירה ואח"כ שורה עליו כוה"ק דהיינו מזמור.

הארץ-ארעא קדישא-תבל שאר ארעאן

חלוסי גרסאות א' ג'א רשו ליה, ז' ג'א ייעיל. ג' ג'א לכלא בעי למהיב רשותא. ד' ג'א יהיב רשו. ו' ג'א ומן קרא. ו' ג'א דארעא וליג דארעא, ונ"א דארחוי דאורייתא דהא ודאי כלל כנונא דלעילא דצדיק אחתבר בתיבה ואעיל בה כלל לאפקא מניה לבתר. ז' ג'א מוסיף דכתיב בא"א אתה וכל ביתך וגו' ונ"א בא אתה וכל ביתך אל התיבה [וגו']. ח' ג'א ומלואה וגו'. ט' ג'א ולבסוף, י' ג'א שראת, י"א ג'א רוחא קדישא. י"ב דשראת, י"ג ג'א קודשא. י"ד ג'א מוסיף אמר לה. טו' ג'א ליג ומלואה, טז' אה"ל כתב מן האי עד דא אדליג, יז' ג'א בארעא וליג על. יח' ג'א מוסיף קדישא ועלה אתמר האי קרא לה' הארץ הא ארעא קדישא. יט' ג'א ומלא כבוד ה' וליג את בית ה'.

מאמר

ביתך אל התיבה, ומשום זה כתוב בהמקרא כאן הוי"ה, שהוא בעלה של התיבה. כי הוי"ה הוא ז"א והתיבה היא מלכות, ואז נכנס נח ונתחבר בהתיבה, וכן למדנו, שאין רשות להאורח לכנוס אל הבית, אלא ברשות בעלה, בעל הבית, וז"ש אח"כ ויבא נח וגו'.

קסו) ת"ח מה כתוב וכו'; בוא וראה מה כתוב, כי אותך ראיתי צדיק וכו', מכאן למדנו, שלא יקבל אדם אורח לביחו אם הוא חושד בו שהוא רשע, אלא אם כן שהוא נחשב בעינוי לצדיק ואינו חושד בעינוי כלל. וז"ש בא אתה וכל ביתך אל התיבה, מה הטעם, משום כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה.

קסז) ואוליפנא וכו', ולמדנו, שאם נותן לו לתאורח בלבדו רשות, ולא

(רמזי דף ס"ז ע"א)

בית ה', וכתוב ה' מלא את ה' המשכן. ימהו י מלא ולא מילא. אלא מלא ודאי, דאתמליא 'מכלא, דאתמליא מן שמשא, סיהרא שלים בכל סטרינ. י מלא, מכל י טובא דלעילא, (6) י כאסקופא י דא, דאתמליא מכל טובא דעלמא, ועל דא כתיב לה' הארץ ומלואה. תבל ויושבי בה, דא שאר י ארעאן.

קע) ד"א לה' הארץ ומלואה. דא ארעא קדישא עלאה, דקב"ה אתרעי בה. ומלואה. י אלין נשמתהון דצדיקיא, י אתמליא מנייהו, י מחילא דעמודא חד, י דעלמא קיימא י עליה.

קעא) ואי תימא, י על י חד י קיימא, ת"ח מה כתיב י כי הוא על ימים יסדה. י כי הוא, מאן הוא, דא קב"ה, כד"א י הוא עשנו. וכתוב י כי הוא לקצות הארץ יביט. י

קעב) י על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה, אלין י שבעה י עמודים י דקיימא י עלייהו, כל ומליין לה. י כי היא אתמליא מנייהו, י היך אתמליא דרך אמת

(א) וכתוב ה' מלא את המשכן (שמות מ') (ב) מלא מלא מכל טוב. (ג) מליין לה היינו ציונו הקדוש כידוע ואחמליא מנייהו שבהלך נובע מלמסה כשהיא ממרחיקה לפני המלך נמססה הצדיקים ומגדלת לו ציטס הגוים וע"י לעיל י וכלקמן.

סח. קעד: ה) כי הוא ונ"י (תהלים כד). ח"א קטו. ח"ב כב: כג. קצה: ח"ג לב: מה: ו) הוא עשנו (תהלים ק') ח"א קכ: ח"ב קעו: ח"ג קלד: קעה: קפג: רכג: ז) כי הוא לקצות יוגו' (איוב כח) ח"א קה: ח) שבעה עמודים ח"ב כג:

חלופי גרסאות א) נ"א המשכן ולא כתיב מלא אלא מלא ודאי (אה"ל) ב) נ"א אמאי. ונ"א מלא את המשכן ולא כתיב מלא אלא מלא (אה"ל) ג) נ"א מלא. ונ"א מלא חמה. ונ"א מלא ממה. ונ"א מכל טובא. ד נ"א טובה ה נ"א ליג דא. ו נ"א ארעא. ז נ"א מוסיף דצדיקיא דכלהון מליין לה. (ז) [עין בדיא] ונ"א דכלהון מליין לה. ונ"א דאתמליא. ונ"א דאתמליא, ונ"א בגין דאיהי אתמלייא מנהון. ונ"א בגין דאיהי אתמלייא מנהון (אה"ל) ח נ"א מחילא נשמתהון דעמודא חד דקיימא עלה. ונ"א מחילא דעמודא חד על מה קיימא. ט נ"א על מה דקיימא עלה. י נ"א דקיימא יא נ"א ליג עליה. יב נ"א דעל. יג נ"א מוסיף חד בלחורוי, יד נ"א מוסיף קיימא. איך. טו בדפוסי כתב מה שחסר כאן ע"י בסוף הספר סימן מ"ו. טז אה"ל מביא כאן ההשמטה שבס' מ"ו, ובדפוסים הראשונים הוא תוספתא. יז נ"א מוסיף כד"א על. יח נ"א עמודין. יט נ"א מוסיף דקיימא ארעא. כ נ"א ליג עלייהו ומליין לה. כא נ"א ומתמליין בה. כב נ"א והיא. כג נ"א הא כדן. ונ"א בהי זמנא.

מאמר

הסולם

לה' הארץ ומלואה

את בית ה'. וכתוב כי כבוד ה' מלא את המשכן, אשר מלא זה נאמר על השכינה, אף כאן ומלואה נאמר על השכינה. מהו שנאמר מלא ולא, נאמר מלא, דהיינו שלא נאמר, מלא את המשכן. אלא היא מלא ודאי, שנתמלא מכל, שנתמלא מן השמש. הלבנה, שהיא השכינה. שלימה מכל הצדיקים, מלא מכל טוב שלמעלה כאוצר הזה שנתמלא מכל טוב העולם. ועל זה כתוב, לה' הארץ ומלואה. והכתוב, תבל ויושבי בה, זה נאמר על שאר ארצות מחוץ לארץ ישראל.

סע) ד"א לה' הארץ וכו': פירוש אחר בהכ', לה' הארץ ומלואה, שהיא ארץ הקדושה העליונה. שהקב"ה חפץ בה. דהיינו (דפוס י דף ס"ו ע"א)

ושואל

וְשׂוֹאֵל אֵיךְ הָיָא מַלְאָח מֵהֶם. וְאוֹמֵר, בִּשְׂעָה שְׂצִדִּיקִים מִתְּרַב בְּעוֹלָם, אִז אֶרֶץ הוּא, דְּהֵינּוּ הַנוֹקְבֵי עוֹשׂ נְסִירוֹת, וּמִתְמַלֵּאת מִכָּל קַעֲזָה וּבִשְׂעָתָא וּסְגִיָּא חִיִּיבִין וְכוּ': וּבִשְׂעָה זֶרְשָׁעִים מִתְּרַבִּים בְּעוֹלָם, אִז כְּתוּב, אֲזִלוּ מִיָּם יָם וְנָהָר יִחְרַב וַיִּבְשׁ. אֲזִלוּ מִיָּם מִנֵּי יָם אֶרֶץ קְדוֹשָׁה שְׂאִמְרָנָה דְּהֵינּוּ הַנוֹקְבֵי, שְׂשׁוֹךְ הַמִּשְׁקִי הַעֲלִיּוֹן, וְנָתַת אֲזִלוּ מִיָּם וַאֲיִנֵּם. וְנָהָר יִחְרַב וַיִּבְשׁ, הוּא אוֹתוֹ הַעֲמוּד, שֶׁהָיָא עוֹמְדוֹ עֲלֵיו, דְּהֵינּוּ הַיִּסּוּד, שֶׁנָּתַת נִחְרַב וְנִתְיַבֵּשׁ. כְּמוֹ שֶׁזֶּה אוֹמֵר, הַצִּדִּיק אֲבָד, שֶׁהוּא הַיִּסּוּד הַנִּקְרָא צִדִּיק.

מֵאֲמַר דַּתְאֲבִידוֹ חִיִּיבִין מַעֲלָמָא קַעֲזָה וְאוֹמֵר רַבִּי יְהוֹדָה וְכוּ': וְאִרְי' בְּאוֹתָהּ שֶׁנָּהָר שְׂרָשְׁרָשִׁים נֶאֱבָדִים מִהָעוֹלָם, הַקִּבָּה מִסְתַּחֵב בַּהָעוֹלָם, וְאִינוּ רֹאֶה מִי שִׁיגִין

(דְּרִפְיֵי דִף סִינֵי עֵינֵי אֵי סִינֵי עֵיב)

עֲלֵיהֶם. וְאִם תֹּאמַר, הֵנָּה נָח שְׁהִיָּה לוֹ לַהֲגִין עַל דִּירוֹ בִּזְמַן הַמַּבּוּל, וְלִהְיוֹצֵא תוֹלְדוֹת אֵל הָעוֹלָם, לֵמַעַן לֹא הֵגִין עֲלֵיהֶם. עֵיכְ כְּתוּב, כִּי אוֹתָךְ רֵאִיתִי צִדִּיק לִפְנֵי בְּדוֹר הַזֶּה. בְּדוֹר הַזֶּה הוּא בְּרִיךְ, לִלְמַד שֶׁבְּדוֹר אַחֵר לֹא הָיָה צִדִּיק, וְעֵיכְ לֹא הִסְפִּיק זְכוּתוֹ לַהֲגִין עַל דִּיר הַמַּבּוּל.

קַעֲזָה ר' יוֹסֵי אֹמֵר וְכוּ': רִיִּיא בְּדוֹר הַזֶּה, זֶהוּ לִשְׁבַח, שְׁהִיָּה בְּדוֹר הַחֵיִיב הַהוּא, וְנִמְצָא בְּכָל זֶה אִישׁ צִדִּיק תָּמִים. וְדֹאֵי לֹא דוֹקָא בְּדוֹרוֹ, אֲלֵא אִפִּילוּ בְּדוֹר שֶׁל מֹשֶׁה הָיָה צִדִּיק. אֲבָל לֹא הָיָה יוֹכֵל לַהֲגִין עַל הָעוֹלָם, מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא נִמְצָאוּ עֲשָׂרָה צִדִּיקִים בַּהָעוֹלָם כְּמִשְׁ"א בְּמַהֲפַחַת סְדוֹם, אוֹלֵי יִמְצָאוּן שֵׁם עֲשָׂרָה, וְלֹא נִמְצָאוּ שֵׁם, עֵיכְ נִחְרַב, אִף כָּאֵן לֹא נִמְצָאוּ עֲשָׂרָה, אֲלֵא נָח וּשְׁלֹשָׁה בְּנָיו וּנְקֻבּוֹתֵיהֶם

שֶׁלֹּא

קעז) ר' אלעזר שא"ל ליה, דר"ש אבוי, ה' הא תנינן, בשעתא דעלמא אתמליא ב' חובי בני נשא, ודינא נפק, ווי לההוא זכאה דאשתכח בעלמא, דאיהו אתפס ב' בחובי ד' דחייביא בקדמיתא. נח איך אשתזיב, דלא אתפס בחובייהו. אי"ל הא אתמר, דקב"ה בעא לאפקא מניה תולדין לעלמא מגו תיבותא. ותו דהא דינא לא יכלא לשלטאה עלוי, בגין דהוה טמיר וגניז בתיבה, (ה) ואתכסייא מעינא.

קעז) ות"ח כתיב * בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתרו ביום אף ה'. ונח בקש צדק, ועאל בגווה דתיבותא, ואסתתר ביום אף ה'. ועל דא, דינא לא יכיל ה' לשלטאה, ו' ולקטרגא ה' ליה.

קעז) הכא אתרמיז לאינן קדישי עליונן, למנדע ברזא ס' דאתון ס' קדישין עלאין, הפוכא דאתון כ"ב (ב) י' לאתמחי י' לאינן חייביא. י' ועל דא, ב' וימחו מן הארץ. י' וכתיב, ג' י' בא אתה וכל ס' ביתך.

דרך אמת

(א) ויהי נעלם מן העין כל ל"ח ל"ס ולעיל ס"ג ע"א. (ב) נסוד האלפא ביתוס יכול לכוף כלס ומעשה היה ויהי כחכב נמלחו אמת ולפי ש"ל ע"ז כהונן לכוף תקנתם ה' למחוק ה' מאמת ונשאר מת ח"ס לאתמחי חייבא.

מסורת הזהר

(א) בקשו צדק בקשו ענוה: (צפניה ב) ז"ח רות מיד ס"ב שלה (ב) וימחו מן הארץ: לעיל דף ג' ציון ב' ושי"ג. (ג) בא אתה וכל ביתך לעיל דף ס' ציון ב' ושי"ג.

חלופי גרסאות א' ג"א והא. ב' ג"א מחובי. ג' ג"א בחובי. ד' ג"א חייביא. ה' ג"א ל"ג לשלטאה. ו' ג"א לקטרגא. ז' ג"א עליה. ח' ג"א ל"ג מן דאתון עד לאתמחי. (אה"ל). ט' ג"א ל"ג קדישין. י' ג"א לאתמחי. י"א ג"א אינן. י"ב ג"א ועל דא וימחו מן הארץ (אה"ל). י"ג ג"א כתיב. ונ"א מוסיף כתיב וכתוב. י"ד ג"א בא אל החיבה. טו ג"א ביתך אל החיבה.

מאמר

שלא היו עשרה, וע"כ לא יכלו להגן על הדור.

הסולם

של כ"ב אותיות, הוא למחות לאותם הרשעים, וע"כ כתוב, וימחו מן הארץ. וכתוב בא אתה וכל ביתך אל התיבה.

פירוש. כי יש בכ"ב אותיות ב' סדרים, (א) סדר ישר, א"ב ג"ד ה"ו וכו', שורה על רחמים. (ב) סדר הפוך, תשר"ק צפע"ס וכו', שורה על דין. והנה בית ותיבה הם אותיות שוות (היינו לפי נוסח הזהר שתיבה היא מלאה עם י'). אלא בית, הוא בסדר ישר: ב' י' ת', ותיבה, הוא בסדר הפוך: ת' י' ב' המורה על דין וזה' הסופית היא נחה, ואינה נדרשת. ונאמר בא אתה וכל ביתך אל התיבה. שניתן להשכיל בזה אשר מדת הרחמים הרמוזה בהבית תכנס ותסתתר במדת הדין הרמוז בהתיבה. באופן שכל מה שאין התיבה קולטתו נמחה מן הארץ. ווי"ש ועל דא וימחו מן הארץ, וכתיב (ה"ג) בדפוסים ראשונים) בא אתה וכל ביתך אל התיבה. כי על כן נמחו מהארץ, משום שמדת הרחמים הרמוזה בביתך נצטמצם ובא בתוך מדת הדין הרמוזה בהתיבה. וכל שאינו נקלט בהתיבה נמחה מהארץ.

רבי

קעז) ר' אלעזר שא"ל וכו': ר"א שאל דו לר"ש אבוי, הנה למדנו, בשעה שהעולם מתמלא מעונות בני אדם, והדין יוצא, ווי לאותו צדיק הנמצא בעולם, שהוא נענש תחילה בעונותיהם של הרשעים. ולפי זה הקשה, איך נצל נח מן המבול ולא נענש בעונות הדור. אי"ל, הא אתמר וכו': והשיב לו ר"ש, הנה אמרו שהקב"ה רצה להוציא ממנו תולדות לעולם, וע"כ נצל. ועוד, כי הדין לא היה יכול לשלוט עליו, משום שהיה מכוסה ונחבא בהתיבה ונעלם מהעין.

קעז) ות"ח כתיב וכו': ובוא וראה, כתוב, בקשו צדיק בקשו ענוה אולי תסתרו ביום אף ה'. ונח בקש צדק, ונכנס בתוך התיבה, ונסתתר ביום אף ה'. ועל כן לא היה יכול הדין לשלוט עליו ולקטרג עליו.

קעז) הכא אתרמיז וכו': כאן נרמז לקדושים העליונים להשכיל ולדעת בסוד אותיות הקדושות העליונות, אשר היפוך סדרם

(רמזי דף ס"ז ע"ב)

קעט) רבי יצחק פתח, * מוליך לימין משה זרוע תפארתו, בוקע ^א מים מפניהם לעשות לו שם עולם. ^ב דא זכותא דאברהם, דאיהו ימינא, ממשה, י תפארת דמשה. ובג"כ בוקע מים מפניהם. דהא זכותא דאברהם בוקע מים איהו. וכל דא למה, לעשות לו שם עולם.

קפ) ד ת"ח, מה בין משה, לשאר בני עלמא, בשעתא דא"ל קב"ה למה ^א ועתה הניחה לי וגו'. ואעשה אותך לגוי גדול ^ב וגו'. מיד אמר משה, וכי אשבוך ^ג דינהון דישראל בגיני. השתא ימרון כל ^ד אינון בני עלמא, דאנא ^ה קטלית לון לישראל, כמה דעבד נח.

קפא) דכיון דאמר ליה קב"ה, דישוב ליה בתיבותא, י"ל דכתיב ^ו ואני הנני מביא את המבול מים וגו'. וכתיב ^ז ומחיתי את כל ^ח היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה. ^י ואני הנני מקים את בריתי וגו'. 'ובאת אל התיבה. כיון דאמר ליה, דישוב הוא ובנוי, לא בעא רחמין על עלמא, ^י ואתאבדו. ובגין כך אקרון מי המבול על שמיה. כד"א ^י כי מי נח זאת לי אשר יינשבעתי מעבור מי נח. ^י

קפב) אמר משה, השתא ^י ימרון בני עלמא, דאנא ^י קטלית לון, בגין דאמר לי, ואעשה אותך לגוי ^י גדול. השתא ^י טב לי דאימות, ולא ישתצון

מסורת הזהר

(א) מוליך לימין משה: (ישעיה ס"ג) ח"א סו: ח"ב קיט: ח"ג לר: קמב: רמנ: רעו: רפג. ת"ז תק' י"ג כח. תק' כ"ב ס"ו. תק' ס"ט טב. ^ב ועתה הניחה לי: (שמות ל"ב) ח"ב קצ: קצנ: ג' קטלית—כמה דעבד נח: ח"ג יד: ת"ז תק' כ"א נד: ^ד ואני הנני מביא מבול מים: לעיל דף נ' ציון א' וש"ג. ^ה ומחיתי את כל היקום (כראשית ד') ח"א סא: סח. ^ו ואני הנני מקים את בריתי: (כראשית ט'). ^ז ובאת אל התיבה: לעיל דף כ' ציון ד' וש"נ. ^ח כי מי נח זאת לי: (ישעיה נ"ד) ח"א עב: קיד: ח"ג יד: טו. רטו.

חלופי גרסאות א ג"א מים וגו' מוליכם בתחומות כסוס וגו' ת"ח וליג מן מפניהם עד תיח (דק). ב ג"א מוסיף זרוע תפארתו דא. וב"א תפארתו דא. וב"א מוליך לימין משה זרוע תפארתו דא. ג ג"א מוסיף זרוע תפארתו תפארת. ד ג"א מוסיף מוליכם בתחומות כסוס וגו' תיח. ה ג"א נביאי. ו ג"א ליג למשה ז ג"א ועצום וליג וגו'. ה ג"א דילחון. ז ג"א ליג אינון. י ג"א קטלי. יא ג"א מוסיף כמה דאתמר דכתיב. יב ג"א היקום וגו'. יג ג"א ואתאבדו. יד ג"א נשבעתי וגו'. טו ג"א מוסיף על דהיל לעכבא בצלותיה (הרמ"ק) פז ג"א ליג מן ימרון עד טב (אה"ל). יז ג"א קטלית. יח ג"א מוסיף גדול ועצום.

מה בין משה לשאר בני עלמא

הסולם

מאמר

ואעשה אותך לגוי גדול וגו' מיד אמר משה, וכי בשביל טובתי אעזוב דינם של ישראל ולא אבקש רחמים עליהם. עתה יאמרו כל בני העולם, שאני הרגתי לישראל, כמו שעשה נח.

קפא) דכיון וכו': מכיון שאמר לו הקב"ה שיציל אותו בהתיבה, שכתוב, ואני הנני מביא וגו', וכתוב, ומחיתי וגו', ובאת אל התיבה, כיון שאמר לו שינצלו הוא ובניו לא ביקש רחמים על העולם, ונאבדו. ומשום זה נקראים מי המבול על שמו, כמש"א כי מי נח זאת לי וגו'.

קפב) אמר משה וכו': אמר משה עתה יאמרו בני העולם שאני הרגתי אותם.

מסום

קעט) רבי יצחק פתח וכו': ר"י פתח. מוליך לימין משה זרוע תפארתו וגו'. זרוע תפארתו, זהו זכותו של אברהם שה"ס חסד, שהוא לימין משה, תפארת של משה כלומר, משה ה"ס תפארת, וחסד הוא לימינו של משה שהוא ת"ח. ושיעור הכתוב וזרוע, הוא זרוע ימין, של תפארתו דמשה, ומשום זה, בוקע מים מפניהם, כי זכותו של אברהם, שהוא חסד, הוא בוקע מים. וכל זה למה, כדי לעשות לו שם עולם.

קפ) ת"ח מה בין משה וכו': בוא וראה מה בין משה לשאר בני העולם. בשעה שאמר לו הקב"ה למשה, ועתה הניחה לי וגו'

(דפו"י דף ס"ז ע"ב)

ישראל, מיד * ויחל משה את פני ה' אלקיו. בעא * רחמין עליהו, ואתער רחמי על עלמא.

קפג) ואמר רבי יצחק, שירותא * דבעא רחמי עליהו, * מאי קאמרי * למה ה' יחרה אפך בעמך. וכי מלה דא איך אמר לה משה למה, והא עבדו * כו"מ, כד"א * עשו להם עגל מסכה, וישתחוּ לו * ויאמרו אלה וגו'. ומשה אמר למה. אלא הכי אוּלֵיפנא, מאן דמרצה לאחרא, לא בעי למעבד ההוא * חובא * רב, אלא יזעיר ליה * קמיה. ולבתר יסגי ליה * קמיה * אחרא, דכתיב * אתם חטאתם חטאה גדולה.

קפד) ולא שביק י' ליה לקב"ה, עד דמסר גרמיה י' למותא. דכתיב * ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחנו נא מספרך אשר כתבת. וקב"ה מחיל לון דכתיב * וינחם ה' על הרעה וגו'. ונח לא עבד כן, אלא בעא לאשתזבא ושביק כל עלמא.

קפה) ובכל זמנא דדינא שריא על עלמא, רוח * קודשא אמר ווי, דלא אשתכח כמשה. דכתיבו י' ויזכור וגו', איה המעלם מים * וגו'. דכתיב * ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי. דהא איהו בצלותא, סליק לון מן ימא. ובגין דשוי גרמיה, בצלותא עליהו דישראל בימא, אקרי * המעלם מים, דאיהו * אסיק לון מן ימא.

מסורת הזהר

א) ויחל משה את פני ה' אלקיו: (שמות ל"ב) ח"א ק. רנד: ח"ג יד: טו קעד. רעו: ת"ז תק' ה' בהשמות קמב. ב) למה ה' יחרה אפך: לעיל ציון א' וש"נ. ג) עשו להם עגל מסכה: (שמות ל"ב) ח"א ק. רנד: ח"ג יד: ד) אתם חטאתם חטאה גדולה: שמות ל"ב. ה) ועתה—מחני נא מספרך: (שמות ל"ב) ח"א ק. רנד: ח"ג יד: רמו. ו) וינחם ה' על הרעה: (בראשית ל"ב) ח"א נז. טא שנ. נח כ"ג טא שלו שה"ש פ' טג שלב. ז) ויזכר ימי עולם משה עמו איה וגו': (ישעיה ס"ג) ח"ב מז: ת"ז ח"ג יד: טו: ת"ז תק' כ"א נד: ז) ויאמר—מה תצעק אלי: (שמות י"ד) ח"ב מז: מח. נב: קע: קעד:

חלוסי גרסאות א' גיא רחמי. ב' גיא דבעי. ג' גיא מוסיף ואתער רחמי עליהו. ד' גיא עזי. ה' גיא מוסיף ויזכרו לו. ו' גיא חובת. ז' גיא מוסיף דאיהו רב. ח' גיא קמי. ט' גיא קמי. י' גיא מוסיף אחרא חייבא. יא' גיא להו קביה. יב' גיא למיחה. יג' גיא למוחא. יד' גיא קדשא. יז' גיא ויזכור ימי עולם משה עמו. וגי' ג' ויזכור וגו'. טו' גיא ל"ג וגו' וגי' מוסיף דכתיב ויאמר משה אל העם אל תיראו וכתיב (הרמ"ק) טו' גיא על שמה ול"ג המעלם מים * י' גיא סליק.

הסולם

מאמר

משום שאמר לי ואעשה אותך לגוי גדול, עתה טוב לי שאמות ולא יכלו ישראל. מיד, ויחל משה וגו' ביקש רחמים עליהם ונתעוררו רחמים על העולם. קפג) ואמר ר' יצחק וכו': בהתחלה שביקש רחמים עליהם, מה אמר. למה ה' יחרה אפך בעמך. ושואל וכי מלה זו למה. איך אמר אותה משה, והרי עבדו עבודה זרה כמ"א, עשו להם עגל מסכה, וישתחוּ לו ויאמרו אלה וגו' ומשה אמר למה. ומשיב, אלא הכי למדנו, מי שמרצה לחברו, בעד אדם שחטא לו אינו צריך לעשות אותו החטא גדול, אלא (דפוּי דף ס"ז ע"ב)

מה בין משה לשאר בני עלמא

שימעט החטא לפניו. ואח"כ יגדיל החטא לפני האחר, החוטא, ולפיכך אמר משה לפני הקב"ה למה יחרה אפך, כי מיעט את החטא. ואח"כ פנה לישראל והגדיל החטא, שכתוב אתם חטאתם חטאה גדולה. קפד) ולא שביק וכו': ולא הניח להקביה, עד שמסר עצמו למיתה. על ישראל, שכתוב, ועתה אם תשא חטאתם וגו'. והקב"ה מחל להם, שכתוב, וינחם ה' על הרעה וגו'. ונח לא עשה כן. אלא בקש להנצל, ועזב כל העולם. קפה) ובכל זמנא וכו': ובכל שעה שהדין שורה בעולם, אומר רוח הקודש, ווי שלא נמצא עוד כמשה, שכתוב, ויזכור וגו',

איה

קפו) איה השם בקרבו את רוח קדשו. דא איהו משה, דאשרי
 (* שכונתא, ג בינייהו דישראל. מוליכס בתהומות. כד אתבקעו מיא, ואזלו בגו
 תהומי ביבשתא, דגלידו מיא, ס בגין דאמסר גרמיה על ישראל.
 קפו) אמר רבי יהודה, אף על גב דזכאה הוה נח, לאו איהו כדאי, ד דקב"ה
 יגין ס על עזמא, בגיניה. תא חזי, משה לא ס תלה מלה בזכותיה, אלא בזכות
 יא אבהן י קדמאי, אבל נח, לא הוה ליה, במאן דיתלי י בזכותא, כמשה.
 קפח) אמר רבי יצחק, ועם כל י דא, כיון דאמר ליה, קב"ה * והקימותי
 את בריתי אתך. הוה ליה למבעי רחמי טו עליהו, וקרנא דאקריב טו לבתר,
 י דיקריב ליה מן קדמת דנא, יא דלמא יט ישכך רוגזא מעלמא.
 קפט) אמר רבי יהודה, כ מאי הוה ליה למעבד, דהא חייבי עלמא, הו
 כז מרגזין כ קמי כז קב"ה, ואיהו יקריב קרנא. אלא ודאי נח, דחיל על גרמיה
 הוה, בגין דלא יערע ביה מותא, בגו חייבי עלמא, דהוה חמי כז עובדיהו
 כה בישא כל יומא, טו והיך כז מרגזין כ קמי קב"ה כל יומא.
 קצ) ר' כט יצחק אמר, כל זמנא דחייבי עלמא אסגיא, זכאה דאשתכח

מסורת הזהר

(א) והקימותי את בריתי: לעיל דף ב' ציון ד' וס"ג.

חלוסי גרסאות א גי' איהו כ גי' דאיהו אשרי. ג גי' עליהו. ד גי' תהומא. וגי' מוסיף תחומי דימא
 ס גי' מוסיף וכלא אחמר על משה בגין, וגי' ועיד אקרי משה עמו בגין. וגי' ועיד בגין דמסר
 גרמיה על ישראל הוא אקרי משה עמו (הרמיק ואהיל) ו גי' דמסר. ז גי' מוסיף בגין דקב"ה. ח גי' ליג על.
 ט גי' תלי וגי' תלי, י גי' מוסיף אלא הוה ליה על מאן דתלוי. יא גי' דאבהן. יב גי' מוסיף קדמאי זכר
 לאברהם. יג גי' זכותא. וגי' מוסיף זכותא כלל. יד גי' מוסיף דא נח טו גי' עליהו דאנשי דריה ולא בעי
 וקרנא לא קריב עד לבתר דאלו קריב ליה מן קדמת דנא אולי הוה משכך רוגזא מעלמא. טז גי' מוסיף עיד לבתר.
 יז גי' יקריב וגי' דאלו הוה קריב. יח גי' ליג דלמא. יט גי' שכך. וגי' וישכך. כ גי' ליג מן מאי עד חייבי.
 כא גי' מרגזין. כב גי' קמיה. כג גי' ליג קב"ה. וגי' דקב"ה. וגי' מוסיף וחו [והוה] מרדין ביה. כד גי' עובדון.
 כה גי' ליג בישא. כו גי' מוסיף והיך הוה. כז גי' מרגזין כה גי' קמיה. כט גי' אמר ר' יצחק, וגי' ר' אלעזר, וגי'
 ר' אלעזר פתח ואמר.

מאמר	הסולם	מה בין משה לשאר בני עלמא
איה המעלם מים וגו', שכתוב, ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי. כי הוא העלה אותם מן הים, בתפלה, ומשום ששם את עצמו בתפלה על ישראל, בהים, נקרא על שמו, המעלם מים, שהוא העלה אותם מן הים.	אבל נח לא היה לו במי שיתלה בזכותו. כמו משה. קפח) אמר ר' יצחק וכו': ועם כל זה. כיון שאמר לו הקב"ה, והקימותי את בריתי אתך. היה לו לבקש רחמים עליהם, והקרנן שהקריב אחר המבול, היה לו להקריב מקודם לכן. אולי היה משקיט הכעס מהעולם.	אבל נח לא היה לו במי שיתלה בזכותו. כמו משה. קפח) אמר ר' יצחק וכו': ועם כל זה. כיון שאמר לו הקב"ה, והקימותי את בריתי אתך. היה לו לבקש רחמים עליהם, והקרנן שהקריב אחר המבול, היה לו להקריב מקודם לכן. אולי היה משקיט הכעס מהעולם.
קפו) איה השם בקרבו את רוח קדשו: הוא משה, שהשרה השכינה בתוך ישראל, וכן, מוליכס בתהומות, כאשר נבקעו המים והלכו בתוך התהומות ביבשה, שקפאו המים, והוא משום שמסר את עצמו על ישראל ע"כ נקרא כל זה על שמו.	קפט) אמר ר' יהודה וכו': אר"י מה היה לו לנח לעשות, שהרי רשעי עולם היו מכעיסים לפני הקב"ה והוא יקריב קרבן עליהם. אלא ודאי נח היה מפחד על עצמו שלא ישיגהו המות בתוך רשעי העולם, כי היה רואה מעשיהם הרעים כל היום, ואיך מכעיסים כל היום לפני הקב"ה.	קפט) אמר ר' יהודה וכו': אר"י מה היה לו לנח לעשות, שהרי רשעי עולם היו מכעיסים לפני הקב"ה והוא יקריב קרבן עליהם. אלא ודאי נח היה מפחד על עצמו שלא ישיגהו המות בתוך רשעי העולם, כי היה רואה מעשיהם הרעים כל היום, ואיך מכעיסים כל היום לפני הקב"ה.
קפו) אמר ר' יהודה וכו': אר"י אע"פ שנח היה צדיק, לא היה כדאי, שהקב"ה יגן על העולם בשבילו. בוא וראה, משה לא תלה משחו בזכותו אלא, בזכות אבות הראשונים, משחו בזכותו אלא, בזכות אבות הראשונים, (דפו"י דף ס"ז ע"ב י" ס"ח ע"א)	קצ) ר' יצחק אמר וכו': רי"א בכל זמן שמתרבים רשעי עולם, הצדיק שנמצא ביניהם, הוא נענש תחלה, שכתוב וממקדשי תחלו	קצ) ר' יצחק אמר וכו': רי"א בכל זמן שמתרבים רשעי עולם, הצדיק שנמצא ביניהם, הוא נענש תחלה, שכתוב וממקדשי תחלו

בינייהו, ^א הוא אתפס בקדמיתא. דכתיב * וממקדשי תחלו. ותנינן אל תקרי ממקדשי, אלא ממקודשי. ^ב ונח היך שויב ליה קב"ה, בין כל אינון חייביא. אלא בגין, ^ג דיפקון מניה, ^ד תולדין ^ה בעלמא דהוה צדיק כדקא יאות. קצא) ותו, דאיהו אתרי בהו, כל יומא ויומא, ולא קבילו מניה, וקיים בנפשיה, קרא דכתיב, ^ו ואתה כי הזהרת ^ז רשע וגו'. וכתיב ^ח ואתה את נפשך הצלת. מכאן ^ט כל מאן דאזהר ^י לחייבא, אע"ג דלא קביל מניה, הוא שויב ליה ס' לגרמיה, ^{יא} וההוא חייבא אתפס בחוביה. ^{יב} ועד כמה יי יזהר יי ליה, ^{יג} עד דימחי ליה. ^{יד} הא אוקמוה חבריא.

קצב) רבי יוסי הוה שכיח קמיה ^{טו} דר"ש יומא חד, א"ל, מאי חמא קב"ה לשיצאה כל חיות ברא, ^{טז} ועוף שמיא, עמהון ^{יז} דחייביא, אי בני נשא חטאן, בעירי ועופי ^{יח} שמיא ושאר בריין, ^{יט} מה חטו. א"ל, בגין דכתיב ^כ כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. כל כלהו, הוו כח מחבלי ארחייהו, כג שבקי כי זיניהו כה ודבקו בזינא אחרא. ^{כא}

קצג) ת"ח, אינון חייבי עלמא, גרמו הכי לכל ^{כב} בריין, ובעון כה לאכחשא עובדא דבראשית. ואינון גרמו לכל בריין, לחבלא אורחייהו, כה כמה דאינון

מסורת הזהר

א) וממקדשי תחלו: (יחזקאל ט') ח"א רה: ח"ג פב. ב) ואתה כי הזהרת רשע: (יחזקאל ג') ג) ואתה את נפשך הצלת לעיל ציון כ': ד) כי השחית כל בשר: לעיל דף י"ד ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות א נ"א איהו, ב נ"א וחכא נח, ג נ"א דיפיק מניה [קביה] תולדות בעלמא ויפקון מניה דהוה. ד נ"א תולדות ה נ"א מוסיף צדיק. [צדיקין] בעלמא. ו נ"א מוסיף רשע ולא שב מרשעו הוא וגו'. ז נ"א דכל. ח נ"א לחייביא, ט נ"א מוסיף לגרמיה ולעלמא. י נ"א ההוא. יא נ"א מוסיף ועד כמה חייב. יב נ"א למוזהר. יג נ"א מוסיף ליה בכל יומא ויומא. יד נ"א ליג עד דימחי ליה. ונ"א עד דימחי [דמחי] ונ"א דמחי] ליה וכיון דימחי [וכד מחי] ליה אשתויב בנפשיה וחייבא אחסס בחוביה [בחובת], טו נ"א והא. ונ"א והא אוקמו, טז נ"א מוסיף דריש ביי, יז נ"א ועופי. יח נ"א דחייבי כר"א מארם ועד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ [אה"ל] וט נ"א ליג שמיא. כ נ"א במה, כל נ"א כלהון. כב נ"א מחבלין, כג נ"א שבקו. כד נ"א זינייהו. כה נ"א [דבקי]. כו בד"ז ואה"ל כתבו ד"א א"ר פנחס אמאי שצי [שיצי] קבית חיות ברא ועוף שמיא ושאר בריין עמהן [עמתון] דחייבא [דחייביא] (כי) למלכא דנסיב לבריה אחתא ועבד ליה היצולוי [הצולא] לבתר רגז מלכא על בריה וקטליה כיון דחמא לבריה מת עאל לגו הצולא וחבר כל אינון מאנין ובוש כל אינון לבושתין אמר לא עבדית עבדתי] לון אלא ליקרא דברי וכיון דמת [דמית] ביי אוף הכי אינון לא יתקיימון [ת"ח ובגין כך כתיב עד רמש ועד עוף השמים]. כז נ"א מוסיף וברין לחבלא. כח נ"א לאשכחא, כט נ"א כמו.

הסולם

מה בין משה לשאר בני עלמא

בחטאו. ושואל, ועד כמה מחויב להזהיר אותו ואומר עד שיכנו. וכבר בארוהו החברים. קצב) ר' יוסי הוה שכיר וכו': ר"י היה מצוי לפני ר"ש. יום אחד, אמר לו, מה ראה הסב"ה לכלות כל חיות חשדה וכל עוף השמים ביחד עם הרשעים, אם בני אדם חטאו, בהמות ועוף השמים ושאר הבריות מה חטאו. אמר לו, משום שכתוב כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, כולם היו משחיתים את דרכם, עובו את מינם ונתדבקו במין אחר. קצג) ת"ח אינון חייבי וכו': בא וראה, רשעי העולם האלו גרמו כן לכל הבריות, שיתדבקו

מאמר

תחלו, ולמדנו אל תקרא ממקדשי אלא ממקודשי, ולמי זה, ונח, איך הצילו הקב"ה בין כל אותם הרשעים. ואומר, אלא בשביל שיצאו ממנו תולדות בעולם, הצילו כי היה צדיק כראוי. כלומר, והוא ראוי להוציא תולדות מתוקנים.

קצא) ותו דאידו וכו': ועוד שהוא התרה בהם כל יום ויום ולא קבלו ממנו. וקיים בנפשו המקרא שכתוב, ואתה כי הזהרת רשע וגו' וכתוב ואתה את נפשך הצלת. מכאן, כל מי שמוזהר את הרשע, אע"פ שלא קיבל ממנו, הוא הציל את עצמו, ואותו הרשע נתפס

(דפו"י דף ס"ח ע"א)

מחבלן. אמר קב"ה, אתון ^א בעיתו ^ב לאכחשא עובדי ידי אנא אשלים רעותא דלכון, ^א ומחיתי את כל ^ג היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה. אהדר עלמא דמיין, כמה דהוה בקדמיתא, מיין במיין, והא אתמר. מכאן ^ד ולהלאה, אעביד בריין אחרנין ^ה בעלמא, כדקא יאות.

קצד) ^א ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו. רבי חייא פתח ^ב ואמר, ^א אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'. כמה אינון בני נשא אטימין לבא, סתימין עיינין, דלא ^א משגיחין ולא ^ב ידעין, ביקרא דמאריהון, דכתיב ביה, ^א הלא את השמים ואת הארץ אני מלא. היך בעון בני נשא, לאסתתרא מחובייהו ואמרי מי רואנו, ומי יודענו. וכתיב ^ה והיה במחשך מעשיהם. ^ה דאן יתטמרון ^ה מקמיה.

קצה) למלכא, דבנה פלטרין, ועבד תחות ארעא ^א טמירין פצירין, דיומין מרדו בני פלטרין במלכא, ^א אסתר עלייהו ^א מלכא בגייסו, מה עבדו, עאלו וטמירו גרמייהו, תחות נוקבי ^ב פסירין. אמר מלכא, אנא עבדית דון, ^ב ומקמאי אתון בעאן לאתטמרא. הה"ד אם יסתר איש במסתרים ואני לא ^ד אראנו נאם ה'. אנא הוא דעבדית, נוקבי ^ה פסירין ועבדית חשוכא ונהורא, ואתון איך יכלין לאתטמרא קמאי.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) ומחיתי את כל היקום: לעיל דף ס"ה ציון ה' וש"נ. (ב) ויבא נח ובניו: לעיל דף ס' ציון ג' וש"נ. (ג) אם יסתר איש במסתרים: (ירמיה כ"ג) ח"א פד; קב. קנה. רכב. ח"ב לב: ח"ג פג: ת"ז תק' ה' בהשמטות קמ"ב: ז"ח ויצא כ"ז טב של. תשא. מ"ה טב שכה. ד' הלא את השמים ואת הארץ: לעיל ציון ג' וש"נ. (ה) והיה במחשך מעשיהם (ישעיה כ"ט).

חלופי גרסאות א' נ"א בעיתון (אח"ל) ב' נ"א לאשכחא. ג' נ"א היקום וכו'. ד' נ"א ולהלא (ד"ם) ה' נ"א ליג בעלמא. ו' נ"א ליג ואמר. ז' נ"א משגיחין. ח' נ"א אן. ט' נ"א קמיה. י' נ"א אצער. י"א נ"א ליג מלכא. י"ב נ"א פצירין ונ"א פסירין. י"ג נ"א מוסיף ועבדת [ועבדות] נחורא וחשוכא [וידענו כולח] ומקמאי ונ"א ומקמי. י"ד נ"א אראנו וגו'. טו נ"א פצירין. ונ"א פריסין.

ויבא נח—אל התיבה

הסולם

מאמר

השמים ואת הארץ אני מלא. איך מבקשים בני אדם להסתיר מחסאם, ואומרים, מי רואנו ומי יודענו. וכתוב והיה במחשך מעשיהם, אנה יסתתרו מלפניו.

קצה) למלכא דבנה פלטרין וכו': בדומה למלך שבנה ארמון, ועשה מתחת קרקע הארמון מחבואים מבוצרים. לימים, מרדו בני הארמון בהמלך, והקיף אותם המלך בחיילותיו. מה עשו. באו והסתירו עצמם תוך המחילות המבוצרות. אמר המלך אני עשיתי את המחבואים הללו, ומלפני אתם רוצים להסתתר בהם. וז"ש, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'. אני הוא שעשיתי המחילות המבוצרות. ועשיתי אור וחשך, ואתם, איך תוכלו להסתיר מפני.

תא

שיתדבקו באינו מינם, ובקשו להכחיש מעשה בראשית, דהיינו לערבב המינים זה בזה ולהכחיש צורתם, והם גרמו לכל הבריות להשחית דרכם כמו שהם השחיתו. אמר הקב"ה אתם רוצים להכחיש מעשה ידי. אני אשלים רצונכם, ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה. אחזיר העולם למים, כמו שהיה העולם מתחלה מים במים, וכבר בארוהו. מכאן ולהלאה אעשה בריות אחרות בעולם כראוי.

מאמר ויבא נח—אל התיבה

קצד) ויבא נח ובניו ונ"ו: רבי חייא פתח ואמר, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'. כמה הם בני אדם אטומי לב וסתומי עין, שאינם מסתכלים ואינם יודעים את כבוד רבונם, שכתוב בו, הלא את

(דפו"י דף ס"ה ע"א)

קצח) ^י מה כתיב בבלעם ^ז ונאם הגבר שתם העין. דעינא בישא הוה ליה, ובכל אתר דהוה מסתכל ביה, ^י הוה ^י אמשׁיך עליה רוח מחבלא. ובג״כ הוה בעי לאסתכלא בהו ^ז בישראל, בגין דישיצי, בכל אתר דעיניה ^כ הוה מסתכל. ^כ מה כתיב, וישא בלעם את עיניו. דוקיף עינא חד. ^ג ^א ומאיך עינא חד, בגין לאסתכלא בהו בישראל, בעינא בישא.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות א ג"א ואחשך, וביא ואחשך. ב ג"א ואחשכא. ג ג"א מוסיף קביה בעי. ד ג"א ועבד. ה ס' מוסיף וכד בעי. ו ג"א ואחרכי. ז ג"א לאינש. ח ג"א דשרייא ולג כד. ט ג"א למחבלא וביא מוסיף לחבלא לקי. י ג"א עצמא. יא ג"א ואינעי. יב ג"א לאינש. יג ג"א מוסיף יתוך קמיה. יד ג"א מוסיף בהריה דהא איתוך. טו ג"א לג מן מושום עד מה כתיב. וביא ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). טז ג"א דגא אחאוזא. יז ג"א אחאוזא. יח ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). יט ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). כ ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). כא ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). כב ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). כג ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). כד ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). כה ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). כו ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). כז ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). כח ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). כט ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך). ל ג"א מוסיף ומה מאישר רע עיין בעי אסתמרמא מיניה ולא לאתקרבא בהריה דהא אתוך קמיה דקמיה (אחשך).

המולם

ויבא נח—אל התבה

קצו) והיינו דקאמר רבי שמעון וכו': והוא שאמר רבי שמעון, כל אדם שעינו רעה, עין המשחית שורה עליו, והוא נקרא משחית העולם, וצריך האדם להשמר ממנו, שלא יקרב אליו, ולא יווק. ואסור לקרב אליו בגלוי, כלומר, שיהיה נגלה לעינו הרעה, ומשום זה, אם מאדם רע עין צריכים להשמר ממנה כדי להסתכל בישראל בעין הרעה.

(דמוסי דף־סיח עיטא *) סיח עיטב)

OKW

קצט) ת"ח, מה כתיב, * וירא את ישראל שוכן ב' לשבטיו. י וחמא דשכינתא חפיא עליהו, ורביעא עליהו, מתתקנא בתריסר שבטין תחותה, י ולא יכל לשלטא עליהו עיניה. אמר, ד איך איכול להון, דהא ס' רוח קדישא עלאה, ורביעא עליהו, ו חפת לון ס' בגדפהא. הה"ד י כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו. מי יקימנו מעליהו, בגין ס' דיתגליין, ושלטא עינא עליהו.

ר) ועל דא, קב"ה בעא י' לחפא לנח, לאסתתרא מעינא, דלא יכל רוח מסאבא, י' לשלטא עליה, בגין דלא יחבבל. והא אתמר. י ויבא נח, כמה דאתמר, י' לאסתתרא מעינא. מפני מי המבול. י' דמיין דחקו ליה. אמר רבי יוסי, חמא מלאך המות דהוה אחי, י' ובגין כך עאל לתיבותא. (רא) טו' ואסתמר בה, תריסר ס' ירחי. י' ואמאי תריסר ירחין, י' פליגי בה,

מסורת הזהר

א) וירא את ישראל שוכן לשבטיו: (במדבר כ"ד) ח"ג רב: ריא: ב) כרע שכב כארי: (במדבר כ"ד). ח"ג ריב. ג) ויבא נח-מפני פי המבול: לעיל דף ס' ציון ג' וש"נ.

חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף ותיי עלי רוח אלקים עליהו דמאן לא תימא [תימה] עליה דבלעם אלא עליהו דישאל (הרמ"ק). ב' נ"א חמא. ג' נ"א ולא יכל עיניה לשלטא (אה"ל). ד' נ"א היך. ה' נ"א רוחא. ו' נ"א רביעה. ז' נ"א וחפי. ח' נ"א מוסיף בגדפהא כאימא דרביעא על בגין. ט' נ"א דאתגליא. ונ"א דאתגליין י' נ"א לחמא. יא' נ"א לשלטא. יב' נ"א מוסיף בגין לאסתתרא. יג' נ"א דהא מיין. יד' נ"א מוסיף אחי לגביה טו' נ"א ואסתתר. טז' נ"א מוסיף ירחי שתא. יז' נ"א אמאי יח' נ"א ל"ג מן פליגי עד דכך איהו דינא דחייביא. ול"ג מן וחד עד ר' יהודה.

ויבא נח - אל התיבה

הסולם

מאמר

לשבטיו. וראה שהשכינה חופפת עליהם ורובצת עליהם. ומתתקנת ב"ב שבטים מתחתיה, ולא יכול עינו של בלעם לשלוט עליהם. אמר, איך אוכל להם הרי רוח הקדש העליון, דהיינו בינה, רובץ עליהם וחופה אותם בכנפיה, ז"ש כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו, שפירושו, מי יקימנו, לרוח הקדש העליון שלא יחפה עליהם, כדי שיתגלו, והעין יוכל לשלט בהם. פירוש, כי רוח הקדש העליון, היא בינה שה"ס מדת הרחמים, שהיתה מחפה ומגינה על ישראל, שמדת הדין לא תוכל לשלוט בהם. וע"כ אמר בלעם, מי יקימנו שלא תכסה אותם מדת הרחמים ותוכל עינו הרעה לכלותם.

ר) ועל דא קב"ה וכו': ועל כן ביקש הקב"ה לחפות על נח להסתירו מעין רואה, כדי שלא יוכל רוח הטמא לשלוט עליו, כדי שלא ישחת, וכבר בארנוה. ויבא נח, הוא כמו שאמרנו כדי להסתיר מעין. מפני מי המבול, כי המים דחקו אותו אל התבה. כלומר, כי ראה את מי המבול, ופחד מהם, וע"כ בא אל התבה. אמר ר' יוסי ראה את מלאך המות שהיה בא, עם מי המבול, וע"כ נכנס אל התיבה.

ר) ואסתמר בה תריסר ירחי וכו': ונשמר בה בהתבה י"ב חדשי השנה.

ושואל

שאם האדם זוכה נמצא מדת הדין בגניזו והעלמה, ומדת הרחמים הוא בגלוי והיא פועלת הכל. ואם אינו זוכה, מתגלה עליו מדת הדין והוא אובד הכל. (כנ"ל בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה ב' תריין ע"ש) וז"ש לעיל דלא יתחזי קמי מחבלא וכו'. דהא כל אינון דיתחזון כמיה אית ליה רשו לחבלא, כי כשמתרבים הרשעים בעולם ניתן רשות למשחית לגלות את מדת הדין ולהעניש את העולם, לכן גם הצדיק צריך לפחד ממנו, שהרי כל כחו הוא, מפני שמדת הדין נעלם וגניז, ואינו פועל כלפי הצדיק, לפיכך יוכל המשחית לגלות מדת הדין שבו ולהענישו ביחד עם הרשעים. וז"ס שאומר כאן בבלעם, דעינא כישא הוה ליה וכו' בעי לאסתכלא בישראל בגין דישצי בכר אתר דעיניה הוה מסתכל. דהיינו שבעין הרעה שלו היה מגלה מדת הדין הטמיר, כנ"ל. וז"ש דוקיף עינא חד, שהוא עין השמאלי דמדת הדין. ומאיך עינא חד, שביטל כח עינו הימני ששם מדת הרחמים. בגין לאסתכלא בהו בישראל בעינא כישא, דהיינו בעין השמאלי שלו, שהוא מדת הדין.

קצט) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, וירא את ישראל שוכן

(דפו"י דף פ"ח ע"ב)

ר' יצחק, ור' יהודה, חד אמר, * י"ב ירחין, * דכך נ' איהו דינא נ' דחייביא. וחד אמר, לאשלמא יצדיק * דרגין תריסר, ושאר דרגין דאתחזי לאפקא מן תיבה. (רב) ר' יהודה אמר, שיתא ירחי אינון במיא, ושיתא י' ירחי באשא. והא הכא מייא הוו, אמאי ז' תריסר * ירחי. * אמר רבי יוסי, * בתרי דינין דגיהנם אתדנו, במיא י' ואשא. י' במיא: י' דמיין דנחתו עליהו מלעילא, הוו צנינין כתלגא. באשא: י' דמיין י' דנפקי מתתא, הוו רתיחן כאשא. ועל דא נ' בדינא דגיהנם אתדנו, באשא טו ומייא, עד דאשתציאו מעלמא. ונח, הוה מסתתר בתיבותא, ואתכסי מעינא, ומחבלא לא קריב לגביה, * ותיבותא י' איהו הוה שטיא על אנפי מיא. כד"א י' וישאו את התיבה ותרם מעל הארץ. (ג) ארבעים יום לקו. דכתיב * ויהי המבול ארבעים יום על הארץ וגו'. וכל שאר זמנא אתמחון מעלמא. י' הה"ד י' וימחו מן הארץ. ווי, לון לאינון י' חייביא, דהא לא יקומון לאחייא בעלמא י' למיקם בדינא. הה"ד וימחו. כד"א י' שמם מחית לעולם ועד. כל דאפילו למיקם בדינא לא יקומון.

מסורת הזהר

(א) י"ב ירחין-דינא דחייביא: ח"א קז: קל: רכה. רלח: ב) בתרי דינין דגיהנם אתדנו: ח"א סב: קז: ג) בדינא דגיהנם-באשא ומיא. ח"א קז: רלח: ד) וישאו את התבה: (בראשית ז') ח"ב רלח. ה) ויהי המבול ארבעים יום: בראשית ז'. ו) וימחו מן הארץ: לעיל דף ג' ציון ב' וש"נ. ז) שמם מחית לעולם ועד: תהלים ט'.

חלופי גרסאות א' ג'א דכן דינא וליג איהו. ב' ג'א הוא ג' ג'א דחייבא. ד' ג'א צריך ס' ג'א תריסר דרגין. ו' ג'א ליג ירחי. ז' ג'א שיתא. ח' בד"ו מביא כאן מיש לעיל מן וחד אמר עד לאפקא מן תיבה. ט' ג'א מוסיף אמר ליה. י' ג'א ובאשא י' ג'א מוסיף תיח במיא (אה"ל) י' ג'א ליג דמיין. ונ"א אינון מייין. י' ג'א במיין. ונ"א מוסיף באינון דלתחא דמיין. י' ג'א דנפקין. טו ג'א ובמיא. ונ"א מוסיף ובג"כ תריסר ירחי הוו דאמר ר"א דינא דחייביא בגיהנם תריסר ירחי [הוו והא אוקמוה] ואוקמוה ועל דא כל אינון חייבי עלמא אתדנו בתריין דינין אליון במיא ואשא [ובאשא]. ונ"א ומייא רבי אלעזר וגו'. עד דאשתציאו מעלמא ועד בדינא דגיהנם אתדנו במיא ואשא בג"כ תריסר ירחי הוו בעלמא. (אה"ל) טז ג'א ואיהו שטיא. י' ג'א ליג איהו הוה. יח ג'א דכתיב. יט ג'א חייבא כ' ג'א ולמיקם. כל ג'א אפילו.

ויבא נח — אל התיבה

הסולם

מאמר

כי המים שהיו יוצאים מלמטה מן התהום, היו רותחים כאש. וע"כ נדונו בדינא דגיהנם י"ב חדש במים ובאש. עד שנכלו מהעולם. ונח היה מסתתר בהתיבה ונעלם מעין, והמחבל לא קרב אליו. והתיבה היתה משוטטת על פני המים כמש"א וישאו את התבה וגו'.

(ג) ארבעים יום וכו': מ' יום לקו, שכתוב ויהי המבול ארבעים יום וגו'. וכל שאר הזמן עד י"ב חדש נמחו מהעולם. וז"א וימחו מן הארץ. ווי להם לאותם הרשעים, כי לא יקומו לתחיה בהעולם, לעמוד בדין, וז"ש וימחו, כמש"א. שמם מחית לעולם ועד. כי אפילו לעמוד בדין לא יקומו. כלומר שלא יהיו אפילו בין אותם שיקומו לרראון עולם. כמש"ב בדניאל י"ב.

מאמר

ושואל, למה הם י"ב חדשים. חולקים בה ר' יצחק ור' יהודה, אחד אומר, ש"ב חודש הם, כי כך הוא דינם של הרשעים בגיהנם, ואחד אומר שהם, כדי להשלים ב"ב מדרגות את נח הצדיק ושאר המדרגות שהיו ראויים לצאת מן התבה, שלתקון כל מדרגה צריכים חודש אחד, וע"כ נתעכבו י"ב חדש.

(ב) ר' יהודה אמר וכו': ר"י אמר הרי ששה חדשים דינם את הרשעים בגיהנם במים. וששה חדשים דינם אותם באש. והנה כאן בהמבול רק דין של מים היה, וא"כ למה נדונו י"ב חדש, והיה מספיק ששה חדשים. אמר לו ר' יוסי, בשני הדינים של גיהנם נדונו, במים ובאש: נדונו במים, כי המים שהיו יורדים עליהם מלמעלה היו קרים כשלג. נדונו באש,

(דפו"י דף ס"ה ע"ב)

(ז) והא אתמר, בכל חובין, דחייבי ים עלמא, דחיינ דה לשכינתא, חד מנייהו מאן דמחבל י אורחיה על ארעא, כ^א כדאמרן. ובגין כך, לא חמי אנפי שכינתא, (ג) ולא עאל יי בפלטרין. ועל דא כתיב באלין, וימחו מן הארץ. אתמחון מן כלא.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות א גיא ומרגון. ג גיא מן עלמא ג גיא לג מן ושכינתא עד ח"ה מה כתיב. ד גיא איקרי. ו גיא מחקריאת ס גיא שמם. ז גיא מיניה. ח גיא מלה. ט גיא לא אית. י גיא מוסיף בדינא. יא גיא מוסיף מניה דעלמא. יב גיא מורוהא. יג גיא לאתרהא. יד גיא כדקומיחא. יו גיא אבלי. יז גיא דאזילי. יח גיא אולו והיא אולת (ואחיל) טז גיא מורוהא. יט גיא אחרא נוכראה י"א גיא אחפרשת. י"א גיא מוסיף עלמא עבדי. כ גיא ארחיל. כג גיא כדקאמרן. כד גיא מוסיף בפלפולין דמלכא.

הסולם

מאמר וישאו את התבה
ממנו. מחזרת השכינה את המדור שלה בעולם.
(רו) א"ל ר' ייסא וכו': א"ל ר"י, אם כן, הנה
ארץ ישראל, שנמחו הרשעים שהיו
בה באותו הזמן, של חורבן בהמ"ק, למה לא
חזרה השכינה אחר כך למקומה כבתחילה. אמר
לו, משום שלא נשארו בה שאר צדיקי העולם.
כלומר, שהנשארים אחר החורבן לא נשארו בארץ
ישראל אלא שהלכו למצרים כמ"ש בירמיה. אלא בכל
מקום שהלכו ישראל בגלות ירדה השכינה ושמה
את מדורה עמהם. ומה בארץ נכריה אחרת, לא
נמרדה מהם השכינה, כל שכן אם היו ישראל
נשארים בארץ ישראל, ודי שהיתה חוזרת
אליהם אחר החורבן.
(רו) והא אתמר, בכל חובין וכו': והנה
נתבאר, שבכל החטאים של רשעי
עולם

רח) ת"ח, בההוא זמנא, דזמין קב"ה, א לאחייאה, ב מתייא, כל אינון מתין דישתכחון לבר, בשאר ב ארעין נוכראין, קב"ה י יברא לון גופייהו, כדקא חזי. דהא גרמא חד, דאשתאר ביה בבר נש, תחות ארעא. ההוא ב) ג גרמא ד יתעביד ב כחמירא בעיסה, ועליה ו יבני קב"ה כל גופא.

רט) ולא יהיב לון קב"ה י נשמתין, אלא בארעא דישראל. דכתיב ה הנה אני פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. ו דיתגלגלון תחות ארעא, ולבתר מה כתיב, ו נתתי רוחי בכם וחיייתם וגו'. דהא ב בארעא דישראל יקבלון נשמתין, כל אינון בני עלמא. בר אלין ב דאסתאבו וסאיבו ארעא, באלין כתיב, וימחו מן הארץ. מן הארץ דייקא ואע"ג ב דאקשו ה ואפליגו קדמאי על דא. וימחו, כד"א ב ימחו מספר ב חיים. רי) א"ל רבי שמעון, ודאי לית לון חולקא בעלמא דאתי, דכתיב וימחו מן הארץ. י"א וכתיב, י לעולם ירשו ארץ. אבל יקומון בדין, ועלייהו כתיב י"א ורבים מישני אדמת עפר י יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם. י ופלוגתא בהא, אבל כלא כמה דאוקמוה חברייא.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) לחות עטס כעיסה טיס בו שאור טעולה למעלה (א) לאחייאה מתייא: ח"א קב: קיג: קיד: קסז. למעלה אף כן טעס הזה יתרכה להיות נזנה הגוף ממנו. קכב: קכד. קכו. קכח: קל: קלא. קלד. קלה. קלו: קמ. קעה: קסא. קסח. כג: ח"ב כח: נד. סט: קי. קה: קח: קנא: קצט: רכ. ח"ג צא. קסד. קסט. רכב. רמב: ז"ח בראשית ט"ו טג שמו. ב) ארעין נוכראין — גופייהו: ח"א קיג: קלא. ג) גרמא — כחמירא בעיסה: ח"א קסז. קלו: ח"ב כח: ח"ג רכב. ד) נשמתין — בארעא דישראל: ח"א קיג: קיד: ככח: קכט. קלא. קלד: קלו: ה) הנה אני פותח את קברותיכם: (יחזקאל ל"ז) ח"א קיג: ח"ב טז. ו) יתגלגלון תחות ארעא: ח"א קיג: ככח: קלא. קלד: ז) ונתתי רוחי בכם וחיייתם: (יחזקאל ל"ז) ז"ח בראשית ט"ו טג שמו. ח) ואפריגו קדמאי על דא: ע"י ח"א קיג: ט) ימחו מספר חיים: לעיל דף כ"ד ציון ב'. י) לעולם ירשו ארץ: לעיל דף א' ציון ב' וט"ג. יא) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו: (דניאל י"ב) ח"א קז. קח. קיא. קל. קלא. קמ. קעה: ח"ב נז: קי. קה: ח"ג קלה: ער: שח: ת"ז חק' מ'.

חלופי גרסאות א גיא לאחיא, ב מתייא, ג גיא יברי, וניא יוקים [ויוקים] לון גופייהו. ד גיא אתעביד ס גיא כעיסה [כעסה] בחמירא, ו גיא יבנה. ז גיא מוסיף בארעא קדישא, ח גיא מוסיף דרא דטופא דאסתאבו. ט גיא דקשו, י גיא מוסיף חיים, איך יצחק וימחו מאי וימחו כד"א ימחו מספר חיים דלית פהו תחית לעלמין ולא יקומון בדינא (אה"ל) יא גיא מוסיף וכתיב ועמך כלם צדיקים, יב גיא יקיצו וגו' ול"ג מן אלה עד וימח. יג גיא ל"ג מן ופלוגתא עד וימח.

מאמר

הסולם

וישאו את התיבה

עולם המה דוחים את השכינה. ואחר מהם הוא מי שמשחית דרכו על הארץ, כמו שאמרנו, ומשום זה, אינו רואה את פני השכינה ולא יכנס בהיכל המלך. ועל כן כתוב בהם, וימחו מן הארץ שנמחו מן הכל.

רח) ת"ח כההוא זמנא וכו': בוא וראה. בעת תחוא, שעתיד הקב"ה להחיות המתים, כל אלו המתים שימצאו לחוץ, מהארץ. בשאר ארצות הנכריות, הקב"ה יעמיד אותם בגופם כראוי, כי עצם אחד נשאר בו בהאדם מתחת הארץ, עצם הזה יעשה כשאור בעיסה, ועליו יבנה הקב"ה כל הגוף. רט) ולא יהיב וכו' ולא יתן להם הקב"ה נשמות, רק בארץ ישראל. שכתוב, הנה, אני (דפו"י, דף ס"ט ע"א)

ירשו

ריא) * ו י מ ח את כל היקום אשר על פני האדמה. ר' אבא אמר, לאכללא כל אינון שליטין דשליטין, ממנן על ארעא, ודא הוא, היקום אשר על פני האדמה. דכד עביד קב"ה דינא ב' בכני עלמא, ג' אעבר לאינון שליטין, ד' דממנן עליהו בקדמיתא, ולכתר לאינון דיתבי תחות גדפייהו, דכתיב, ג' יפקוד ה' על צבא המרום במרום. י' ולכתר על מלכי האדמה על האדמה. ריב) והיך מתעברן קמיה, אלא אעבר לון בנורא (ה) דדליק, הה"ד י כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא י אל קנא. י' אשא דאכיל אשא, ההוא י יקום דעליהו ס באשא. ואינון דיתבי תחותייהו במיא. ובגיני כך, וימח את כל היקום אשר על פני האדמה. ולכתר מאדם ועד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ. כל י אלין דלתתא. י' וישאר אך י נח. יי אך י למעוטי, דלא אשתארו בעלמא, בר נח ודעמיה בתיבותא. ר' יוסי אומר, חגיר הוה, דאכיש ליה י אריא. והא אוקמוה.

ריג) י ו י ז כ ו ר אלקים את נח ואת כל הבהמה אשר אתו בתיבה. רבי חייא פתח י ערום ראה רעה ונסתר. האי קרא, אתמר על

דרך אמת

(ה) פ' בנהר דעור.

מסורת הזהר

א) וימח את כל היקום: לעיל דף ג' צית ב' וש"ג. ב) אעבר לאינון שליטין—בקדמיתא וכו': ח"ב ו: יח. מו. נד: קעה. רלב: ג) יפקוד ה' על צבא המרום במרום: (ישעיה כ"ד) ח"ב ו: יח. מו. נד: קעה. רלב: ח"ג קמו. תק"ח ק"כ טב שב. ד) כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא: (דברים ד') ח"א לג. נ: נא. ח"ב כה: ט: עט: פו. קסב: רכו: רעא. ח"ג כה: לג: לד. רמ: ח"ז תק' יח לו: תק"ח ק"ט טב שלי. ה) וישאר אך נח: כראשית ז'. ו) ויזכור אלקים את נח (בראשית ח) ח"א סד: סט. קס. ז"ח נח כ"א טא שיט שלא. ז) ערום ראה רעה ונסתר: (משלי כ"ב) ת"ז תק' ל"ד עז: ז"ח יתרו ל"א טד שמג. תק"ח ק"ח טב שט. טג שלא.

חלופי גרסאות א' ג"א מוסיף אמר את. ונ"א מוסיף את כל. ב' ג"א ל"ג בכני. ג' ג"א אעכיר. ד' ג"א די ממנן. ה' ג"א ועל ול"ג ולכתר. ו' ג"א ל"ג אל קנא. ז' ג"א מוסיף אשא הוא. ונ"א איהו. ח' ג"א דיקום עליהו. ט' ג"א מוסיף מעבר באשא. ונ"א באש. י' ג"א אינון. יא' ג"א מוסיף ואשר אתו בתיבה. יב' ג"א ל"ג אך יג' ג"א מוסיף למעוטי כמו דאמרו אכין ורקין למעוטי. יד' ג"א ארייא. ונ"א אריה. טו' ג"א תחיה וגו'.

מאמר

הסולם

וימח את כל היקום

ריב) והיך מתעברן וכו', ואיך נעברים לפניו הממונים. הוקשה לו, כיון שאין מיחה נוהג בהם איך הוא מעבירם. ואומר, אלא שמעביר אותם באש שורף, וז"ש. כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא וגו'. את היקום שעליהם, שהם הממונים של מעלה העבירים באש. ואותם הנמצאים תחתיהם, שהם בני העולם, מחה אותם במים. וע"כ כתוב מתחילה וימח את כל היקום וגו'. ואחר כך, מאדם ועד בהמה וגו'. וישאר אך נח. אך הוא למעט שלא נשאר בכל העולם רק נח ושעמו בהתיבה. ר' יוסי אומר, אך בא למעט את נח גופיה, שנעשה פסח. שהכה אותו אהיה, וכבר בארזה.

מאמר ויזכור אלקים את נח

ריג) ויזכור אלקים את נח וגו': רבי חייא פתח, ערום ראה רעה ונסתר. מקרא

זה

ירשו ארץ ויליף גזרה שוה. אבל יקומו לתחיה כדי לפמור בדין, ועליהם כתוב, ורבים מישני אדמת עפר יקוצו וגו'. ויש מחלוקת בזה, אבל הכל הוא כמו שבארזה החברים.

מאמר וימח את כל היקום.

ריא) וימח את כל היקום וכו': רבי אבא אמר, הכתוב. בא לרבות כל אלו השליטים ששולטים וממונים על הארץ, דהיינו המלאכים שהם ממונים על עמי הארץ. שגם הם נמחו. וזהו, את כל היקום אשר על פני האדמה. כי כאשר הקב"ה עושה דין בבני העולם מעביר בתחילה להממונים השולטים עליהם, ואח"כ לבני העולם היושבים תחת כנפי חסותם. שכתוב, יפקוד ה' על צבא מרום במרום, ואח"כ, על מלכי האדמה על האדמה.

(דפווי דף ס"ט ע"א)

נח, דעאל לתיבותא, ואסתתר בה. ועאל לגו ל תיבותא, בזמנא דמיא י דחקו ליה. והא אחמר, דעד לא י עאל לתיבותא, חמא ליה, למלאך המות, דאזיל בינייהו, ואסחר לון. כיון דחמא ליה, עאל ל תיבה, ואסתתר בגוה, הה"ד ערום ראה רעה ונסתר. ראה רעה, דא מלאך המות, ונסתר מקמיה, הה"ד מפני מי המבול.

ריד) רבי יוסי אמר, ערום ראה רעה ונסתר. י אהדר על מה דאתמר בזמנא דמותא שריא בעלמא, בר נש חכים יסתר, ולא יקום לבר, ולא יתחזי ו קמי' מחבלא. בגין דכיון דאתייהיב ליה רשו, יחבל כל אינון דישתכחון קמיה י ויעברון קמיה באתגלייא וסופא י דקרא, ופתאים עברו ונענשו. י עברין קמיה. ואתחזיין קמיה, ונענשו. ד"א עברו. עברו פקודא י דמאריהון, י ונענשו. ד"א. ערום ראה רעה ונסתר, י דא נח. ופתאים עברו ונענשו אלין בני דריה. י

רטו) כיון דאסתתר ואשתהי תמן כל ההוא י זמנא. * לבתר, ויזכור אלקים את נח. י אר"ש ת"ח, בשעתא דדינא אתעביד, לא כתיב ביה זכירה כיון י דאתעביד דינא, י ואתאבידו חיבי עלמא, כדין כתיב ביה זכירה. דהא כד דינא י שריא בעלמא, אתחברותא לא אשתכח, ומחבלא שריא על עלמא. רטז) כיון דאתעבר דינא, ואשתכין רוגזא, תב כלא לאתריה. ובגין כך

חלופי גרסאות א ג"א תיבה. ב ג"א דחקון. ג ג"א ייעול. ד ג"א ליג לתיבה. ה ג"א מוסיף ויסתר לא כתיב אהדר. ו ג"א ויסתר כתיב (אה"ל). ז ג"א קמיה. ח ג"א דמחבלא. ט ג"א ויעברון בשוקא או באתגלייא ו ג"א ויעברון קמיה או בשוקא באתגלייא. י ג"א מוסיף דקרא מוכח י ג"א דעברין. יא ג"א דא. ו ג"א דמריהון. יב ג"א ואתנשו. ו ג"א מוסיף ואתענשו. ונענשו אלין בניה דריה כיון דאסתתר ואשתהי תמן כל החורא זמנא ייב חורש דשלטא דינא לבתר. (אה"ל) יג ג"א זה. יד ג"א מוסיף ונענשו כיון טו ג"א מוסיף זמנא ייב חורש דשלטא דינא ולבתר דינא ויזכור אלקים את נח ופתאים עברו ונענשו בני דריה עברו פקודא דמריהון ונענשו. טז ג"א מוסיף אר"ש ויזכור אלקים את נח. ו ג"א ויזכור אלקים את נח ויעבר אלקים רוח על הארץ וישכו המים רוח הרחמים על הארץ העליונה וישכו כד"א וחמת המלך שככה אר"ש (אה"ל) יז ג"א דאתעביד ביה. יח ג"א ואחברו. יט ג"א מוסיף שריא על.

מאמר

הכולם

ויזכור אלקים את נח

אחר, עברו, פירושו שעברו על מצות רבונם ונענשו. ד"א ערום ראה רעה ונסתר: זהו נח ופתאים עברו ונענשו אלו הם בני דורו.

רטו) כיון דאסתתר וכו': כיון שנסתתר בהתבה ונתעכב שם כל אותו הזמן, אחר כך,

ויזכור אלקים את נח. אמר ר"ש, בוא וראה. בשעה שהדין נעשה, לא כתוב בו זכירה, כיון שנעשה הדין ורשעי העולם נאבדו, אז כתוב בו זכירה והוא מטעם, כי בעת שהדין שורה בהעולם, זווג העליון אינו נמצא, והמשחית שורה בהעולם, וע"כ אין זכירה לטוב בעת ההוא כי זכירה פירושו זווג.

רטז) כיון דאתעבר דינא וכו': ואחר שעבר הדין, והכעס נשתכך, שב הכל

למקומו, שווג העליון חזר למקומו, והרחמים מושעים להעולם, ומשום זה כתוב כאן ויזכור אלקים

את

זה נאמר על נח שנכנס אל התיבה ונסתר בה. ונכנס אל התיבה בעת שהמים דחקו אותו, וכבר נתבאר. שמטעם שנכנס בהתיבה ראה את מלאך המות הולך ביניהם ומקיף אותם, כיון שראה אותו, נכנס להתיבה ונסתר בה. וז"ש ערום ראה רעה ונסתר. ראה רעה, זה מלאך המות. ונסתר מפניו, וז"ש מפני מי המבול. דהיינו מפני מלאך המות שראה במי המבול.

ריד) רבי יוסי אמר וכו': רי"א, ערום ראה רעה ונסתר, סובב על מה שאמר, בזמן שמות שורה בעולם, איש חכם יסתר ולא יעמוד בחוץ, ולא יתראה לפני המשחית, משום שמאחר שניתן לו רשות להמשחית הוא ישחית כל אלו שימצאו לפניו ושיעברו בגלוי לפניו, וזה הוא סוף המקרא, ופתאים עברו ונענשו, שהם עוברים לפניו ונראים לפניו, ונענשו, דבר

(רמ"י דף סס ע"א *) ס"ט ע"ב)

כתיב הכא, ויזכור אלקים את נח. דביה ^א שריא זכור, ^ג דנח, איש ^י צדיק ^ד כתיב ביה.

ריז) כתיב * אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבחם. בשעתא ^ה דימא קפיץ ^ס בגלגלוי, ותהומי סלקי ונחת, קב"ה שדר חד חוטא, ^י מסטרא דימינא, ^י ומשיך גלגלוי, ^ס ושכיך זעפיה, ולית מאן דידע ליה.

ריח) יונה נחת לימא, ואזדמן ליה ההוא נונא, ובלע ליה, היך לא ^ט נפקת נשמתיה מניה, ולא ^י פרחא מיד. אלא, בגין דקב"ה שליטא בההוא גאותא דימא.

ריט) וההוא גאותא דימא, הוא חד חוטא ^י דשמאלא, דסליק ליה דימא לעילא, וביה אסתלק. ואי לאו ההוא חוטא. דמטי ליה מסטרא דימינא,

דרך אמת

(ה) טהיט קוסן כנליו.

מסורת הוהר

(א) אתה מושל בגאות הים: תהלים פ"ט.

חלופי גרסאות ^א נ"א שרייא. ^ב נ"א ליג דנח. ונ"א דכתיב איש צדיק. ^ג נ"א צדיק [הוה] ובג"כ כתיב [ביה] ויכתב ספר זכרון לפניו. (הרמ"ק ואח"כ) ^ד נ"א ליג כתיב ביה. ^ה נ"א בגלגלוי. ^ו נ"א ליג מסטרא דימינא. ^ז נ"א ושכיך. ^ח נ"א ומשיך זעפא. ^ט נ"א נפקא ^י נ"א פרחא. ^{יא} נ"א ליג דשמאלא. ונ"א דימינא.

מאמר

הסולם

ויזכור אלקים את נח

ותכף יורדים, כי לא יוכלו לקבל מחוסר חסדים. קב"ה שדר חד חוטא מסטרא דימינא. הקב"ה, שה"ס עמודא דאמצעיתא, מכריע וממשיך החסדים מקו ימין, והחכמה מתלבשת בהחסדים, ואז, ומשיך גלגלוי ושכיך זעפיה, ומושך גלי הים בחזרה. כי מלבישם בחסדים, ונשקט כעסה, כי עתה מאירים בו המוחין בשלימות. אמנם מסבת הלבשת החכמה בחסדים נעלמות הג"ר דחכמה, ורק הו"ק דחכמה מאירה (כנ"ל דף ל"ו ד"ה אולו). וז"ש על הג"ר, ולית מאן דידע ליה, שאין מי שישגי הג"ר. כי נעלמו בסבת התלבשות בהחסדים.

ריח) יונה נחת וכו': יונה ירד לים, ונזדמן לו אותו הדג ובלע אותו, שואל, איך לא יצאה נשמתו הימנו. ולא פרחא מיד הימנו. ומשיב, אלא משום שהקב"ה מושל בגאות הים, פירוש נאות הים, היינו הדיגין הבאים מכח שליטת קו השמאל כמ"ש לפנינו, ועכ"ז נצל יונה מהם, הרי שהקב"ה שה"ס קו האמצעי שהוא רחמים שולט בגאות הים ע"י חוט של חסד ששולח מצד הימין, ומכריעהו, כנ"ל בדיבור הסמוך, וע"כ נשאר חי במעי הדג ונצל ממנו.

ריט) וההוא גאותא דימא וכו': וגאות הים ההוא, הוא חוט אחד של השמאל, המעלה את גלי הים למעלה ובו הוא מתעלה אבל אם לא היה מגיע לו חוט ההוא. של חסד, מימין, לא היה מתעלה לעולם, כי כאשר חוט ההוא של שמאל, יורד להים, והים נאחז בו אזי

מתעוררים

את נח. כי בו, כנח, שורה השם זכור, שפירושו זווג, כי נח איש צדיק כתוב בו. והוא כסא לזווג העליון. וכשחזר הזווג למקומו נמצא שזכר אלקים את נח.

ריז) כתיב אתה מושל בגאות הים וגו': בשעה שהים קוסן בגליו, והתהומות עולים ויורדים, הקב"ה שולח חוט אחד, של חסד מצד הימין, ומושך בחזרה את גלגליו, וכעסו שכי, ואין מי שישגי אותו. פירוש, כשהנוקבא מקבלת חכמה נקראת ים. וענין התרוממות גלי הים, הוא בעת, שהנוק' מקבלת מקו שמאל בלבד, שהיא שפע החכמה בלי חסדים. אז מתרוממים גלי הים, שהוראתם לשון גליו, כי רומז שמימי החכמה עולים ומתגלים וניתנים להשגה. אמנם אין הים יכול לקבל חכמה בלי חסדים, וע"כ הגלים חוזרים ויורדים, כי עולים להתגלות, ומיד יורדים ונעלמים מהשגה מחוסר חסדים (כנ"ל דף מ"ו ד"ה פירוש) ונבחן משום זה שהים זועף, דהיינו שמתאמץ להעלות מימיו בכח גדול, וכן חוזר ויורד בכח גדול. וחוזר חלילה בלי הפסק. וזה נמשך עד שבא קו אמצעי, וממשיך קו הימין שהוא חסד ומלביש החכמה שבשמאל בחסדים שבימין, ואז חוזרים הגלים למקומם וזעפו של הים נשקט, כי עתה מאירים החכמה והחסדים יחדיו בכל תקוניהם בשלימות הנרצה. (כנ"ל דף מ"ד ד"ה ונתבאר ע"ש). וזה אמרו, בשעתא דימא קפיץ בגלגלוי

דהיינו שהנוקבא הנקראת ים מקבלת מקו שמאל בלבדה שאז קוסף הים עם גליו וזועף, ותהומי סלקי ונחת עולים לקבל החכמה

(דשו"י דף ס"ט ע"ב)

לא סלקא לעלמין, ^א דכיון דההוא חוטא, נחית לימא, וימא אתאחיד י בה, כדין י אתערין גלגלוי, ^ז ושאגן למטרף טרפא. עד דקביה אתיב י ליה לאחורא. ויתבין לאתרייהו.

(רכ) הה"ד בשוא גלוי אתה תשכחם. תשבחם, לאינן גלי ימא, תשבחם: תתבר לון, לאתבא לאתרייהו. ד"א, תשבחם ממש, שבחא הוא לון, בגין דסלקין בתיאובתא י למחמי. מכאן כל מאן דכסיף לאסתכלא ולמנדע, אע"ג דלא י יכיל, שבחא איהו דיליה, וכלא משבחן ליה.

(רכא) אמר רבי יהודה, נח כד הוה בתיבה, דחיל הוה, דלא ידכר ליה קביה י לעלמין. וכיון דאתעביד דינא, ואתעברו חייבא עלמא, כדין מה כתיב ויזכור אלקים את נח.

(רכב) רבי אלעזר אמר, ת"ח בשעתא דדינא י שריא בעלמא, לא ליבעי, ליה לאיניש ידיכר שמיא י לעילא, דהא איי אדכר שמיא, ידכרון י חובוי, וייתון לאשגחא ביה.

(רכג) מנלן, ימשונמית, דההוא יומא, יום טוב, ^א דראש השנה הוה, וקב"ה

דרך אמת

(א) בשלח ט"ד ח' וינא ק"ס ופנחם לליא ח'.

חלופי גרסאות א גיא דכר. ג גיא בית. ג גיא אתערבין [ביה] וגיא מתערבין וגיא מתערבין. וגיא מתערבין (אהיל) ד גיא ושאבן. וגיא ושאבין. וגיא ושארין. ה גיא לון ו גיא ותאבין. ז גיא למיחסי. ח גיא מוסיף יכל יחי ליה רשותא. ו גיא ולא יתבי ליה רשותא. וגיא בדיל דלא יתבין ליה רשותא, (אהיל) ט גיא ד"ג לעלמין. י גיא שריא וגיא מוסיף אשתכח ושרייא. יא גיא ליג לעילא. וגיא קמיה דקביה בעלמא, יכ גיא דכר וגיא ידכר. יג גיא מוסיף חובוי כלהו. יד גיא מוסיף משונמית דכתיב ויהי חיום ועבור אלישע [שונם]

ויזכור אלקים את נח

הסולם

מאמר

עינים, והארת החכמה נקראת ראייה. וענין התרוממות הגלים, הוא מכח הארת קו שמאל בחכמה בלי חסדים, שע"כ אינם יכולים לראות דהיינו לקבל חכמה. כנ"ל. ואומר, אע"פ שאינם יכולים לראות, מ"מ שבה נחשב להם, משום שהם רצו בתשוקה לראות.

(רכא) אשר ר' יהודה וכו': אר"י, נח, בעת שהיה בהתיבה, היה מתירא אולי לא יזכור אותו הקב"ה לעולם. ואחר שנעשה הדין ונעברו רשעי העולם, אז מה כתוב ויזכור אלקים את נח. וטעם הדבר אומר ר' אלעזר לפנינו.

(רכב) ר' אלעזר אומר וכו': רא"א בוא וראה בשעה שהדין שורה בעולם, לא ראוי לו לאדם שיהיה נזכר שמו למעלה. כי אם יהיה נזכר שמו יהיו נזכרים חטאיו, ויבואו להסתכל בו ולדון אותו.

(רכג) מנלן משונמית וכו': מאין לנו זה, הוא נשמע משונמית. כי יום ההוא יום טוב של ראש השנה היה, (כמ"ש בזהר ח"ג רל"א) והקב"ה דן אז את העולם. ואז אמר לה אלישע

היש

מתעוררים גליו ושואגים לסרוף טרף. כי אינם יכולים לקבל וליוון משפע החכמה מפני חסרון החסדים (כנ"ל בדיבור הסמוך) וע"כ נמצאים רעבים ושואגים לטרף, עד שתקב"ה מחזיר הגלים לאחוריהם וחוזרים למקומם. דהיינו שממשיך החוט של חסד ומלביש החכמה בחסדים ואז הוא מושך גלי הים בחזרה. כנ"ל בדיבור הסמוך. שבוה מתקנת החכמה ויכולה להאיר בשלמות. הרי שלא יוכל הים להתעלות בהחכמה מקו שמאל מטרם שנמשך חוט של חסד שהחכמה מתלבשת בו, וז"ש, וביה אסתלק. אבל ואי לאו ההוא חוטא דמטי ליה מסטרא דימינא לא סלקא לעלמין. דהיינו כמבואר.

(רכ) הה"ד בשוא גלוי אתה תשבחם וכו': היינו אתה תשבחם לגלי הים, תשבחם הוא כמו תשברם, כי משבר אותם להחזירם למקומם. שהוא ע"י חוט של חסד כנ"ל. דבר אחר. תשבחם ממש, כפשוטו שהתרוממות הגלים הוא שבחם, משום שעולים לראות בתשוקה. מכאן כל החושב להסתכל ולדעת, אע"פ שאינו יכול, נחשב לו לשבח וכולם משבחים אותו. פירוש. החכמה נקראת

(דפו"י דף ס"ט ע"ב)

דאין עלמא. וכדין אמר לה אדישע, *היש לדבר לך אל המלך. דא קב"ה. דכדין אקרי א מלך, ב מלך הקדוש, ג מלך המשפט. ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. דא בעינא דידכרון די וישגחון ז בי, אלא בתוך עמי. מאן דעייל רישיה בין ס עמא, דא ו ישגחון עליה, למידן ליה לביש, בגיני כך ז אמרה בתוך עמי. רכד) ת"ח, ט נח, בשעתא דרוגזא שריא בעלמא, לא י אדכר. כיון דדינא אתעבר, מה כתיב, ויזכור אלקים את נח. השתא אדכר שמייה. ד"א ויזכור אלקים את נח. כד"א ב ואזכור את בריתי.

רכה) ר ב י ח ז ק י ה, הוה אזיל מקפוטקיא ללוד, פגע ביה רבי ייסא, א"ל, תוהנא עך, דאת בלחודך. דהא תנינן, ג דלא יפוק בר נש יחידאי באורחא. א"ל יא רביא חד אזיל י ב בהדא, ואיהו אתי אבתראי. א"ל ועל יי דא תוהנא, יי איך אזיל בהדך, מאן דלא תשתעי ביה, מלי דאורייתא, דהא תנינן, כל מאן דאזיל בארחא, י ולא עמיה מלי דאורייתא, אסתכן בנפשיה. א"ל הכי הוא ודאי.

רכו) אדהכי, מטא ההוא טו רביא, א"ל רבי ייסא, ברי, טו מאן אתר אנת, א"ל מקרתא ולוד, ושמענא דהאי בינ חכים, אזיל תמן, יי וזמינא גרמאי, לפולחניה, יי ולמיהך בהדיה.

רכז) א"ל ברי ידעת יס מלי כ דאורייתא, א"ל ידענא, דהא אבא כל הוה

מסורת הזוהר

א) היש לדבר לך - בתוך עמי אנכי יושבת: (מלכים ב' ד') ח"א קס: ח"ב לג: מד: ב) ואזכור את בריתי: (שמות י') ח"א קכ: קנט: קעט: ח"ג צה. רצו: ג) דלא יפוק בינ יחידאי באורחא: ח"א קמו. קסט: רל. ח"ב רסד: ח"ג נד: ד) ולא עמיה מלי דאורייתא אסתכן: ח"ג ס.

חלופי גרסאות א גיא מוסיף מלך בההיא זמנא. ב גיא המלך. ג גיא המלך. ד גיא בחובאי. ס גיא מוסיף עמא כלא ו גיא ישגחון. ז גיא אמר. ח גיא ל"ג נח. ט גיא שרייא. י גיא מוסיף אדכר שמייה. יא גיא רבייא. יב גיא בהדין. יג גיא מוסיף דא וראי. יד גיא היך. טו גיא רבייא. טז גיא ממאן. יז גיא וזמינית. יח גיא ולמחה. יט גיא פלה. כ גיא באורייתא וליג מלי. כל גיא ליג הוה וניא שוי לי. ונ"א אוליקף. ול"ג הוה ול"ג לי.

ויבן נח מזבח

הסולם

מאמר

מקפוטקיא ללוד. שגע בו רבי ייסא. אמר לו תמיהני עליך, שאתה הולך יחידי, שהרי למדנו. אל יצא אדם בדרך יחידי. אמר לו, תינוק אחד הולך עמי, והוא בא אחרי. אמר לו, ועל זה תמיהני, איך הולך עמך, מי שלא תדבר עמו בדברי תורה. שהרי למדנו כל מי שהולך בדרך ואין עמו דברי תורה, הוא מתחייב בנפשו, אמר לו, כן הוא ודאי.

רכו) אדהכי מטא וכו': בינתים הגיע אותו התינוק. אמר לו רבי ייסא, בני, מאיזה מקום אתה, אמר לו מעיר לוד, ושמעתי, שאדם חכם הזה הולך שמה, זמנתי את עצמי לעבודתו, לשרתו, וללכת עמו.

רכז) אמר ליה ברי וכו': אמר לו בני. יודע אתה דברי תורה, אמר לו יודע

אני

היש לדבר לך אל המלך, זהו תקב"ה שנקרא אז מלך, מלך הקדוש, מלך המשפט. ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. שאמרה, איני רוצה שיזכרו אותי ויסתכלו עלי, אלא בתוך עמי כי מי שמכניס את ראשו בין העם, אין משגיחים עליו לדון אותו לרע, משום זה אמרה בתוך עמי.

רכד) ת"ח נח וכו' בוא וראה, נח, בשעה שהרוגז היה שורה בהעולם, לא נזכר, כיון שעבר הדין, מה כתוב, ויזכור אלקים את נח. עתה נזכר שמו, דבר אחר, ויזכור אלקים את נח. הוא כמו שאתה אומר, ואזכור את בריתי. כלומר שגרם לזווג עליון, כנ"ל באות רט"ז

מאמר ויבן נח מזבח

רכה) ר' חזקיה וכו': ר"ח היה הולך (רפויי דף ס"ט ע"ב)

אוליף לִי, בפרשת קרבנות, (ב) ה' וארכינא אודנאי, לִי למאי דהוה אמר, עם אחי, דאיהו (ג) קשישא מנאי, א"ל רבי ייסא, ברי, אימא לִי.

רכח) פתח ואמר, ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל הבהמה י הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עולות במזבח. * ויבן נח מזבח דא איהו י' מזבח, דאקריב ביה אדם י קדמאה. נח * אמאי קריב עולה, דהא עולה לא סלקא, אלא בגין הרהורא י דלבא, י ונח, במה י חב. אלא, נח הרהר ואמר, הא קביה גזר דינא על עלמא י דיתחרב, דילמא, בגין י דשויב לִי, יא כל זכותא פקע לִי, ולא ישתאר לִי יי זכו בעלמא. מיד ויבן נח מזבח לה'.

רכט) יי ההוא י' מזבח, דאקריב ביה אדם יו הראשון יו הוה. יי אי הכי, אמאי ויבן. אלא, בגין דחייבי עלמא, גרמו דלא קיימא יי בדוכתיה, כיון דאתא נח כתיב ביה ויבן.

רל) ויעל עולות. עלת יט כתיב, י חדא. כתיב י עולה הוא אשה ריח כל ניחח יי לה'. עולה סלקא דכר, ולא סלקא נוקבא, דכתיב זכר תמים יקריבנו. אמאי כתיב אשה, דהא אש יי בעי לאשתכחא תמן.

רלא) אלא, אע"ג דעולה כד אתקריב יי דכר, ולא תריה יי אתקריב, נוקבא לא

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) ויבן נח מזבח: ח"א ע. עא. רנד: רנח. ז"ח

(ב) והפתי אזני כ' זקן ממנו.

פרשת נח כ"ב טב שמש. כ"ג טא שג. תק"ח קי"ז טג

סלה. (ג) מזבח דאקריב ביה אדם: ח"א רנח. ז"ח פרשת נח כ"ב טב שג. (ג) עולה הוא וגו': (ויקרא א').

חלופי גרסאות ה' נ"א וארכינא. כ' נ"א למה. ג' נ"א הטהורה וגו'. ד' נ"א מוסיף ההוא מזבח (אח"ל) ה' נ"א הראשון וגו'. מוסיף קדמאה קרבנא ו' נ"א דרעותא. ז' נ"א נח. ח' נ"א חאב. ט' נ"א דיתחריב. וניש מוסיף דחייבא עלמא גרמי י' נ"א דשויב יא' נ"א סקע לִי כל זכותא. יכ' נ"א זכותא. יג' נ"א אי ההוא מזבח דאקריב [ביה] אדם הראשון [כתיב] אמאי. יד' נ"א לִיג מזבח. טו' נ"א קדמאה טו' נ"א לִיג הוה. יז' נ"א לִיג אי הכי. יח' נ"א בדוכתא. יט' נ"א מוסיף כתיב חסר. כ' נ"א מוסיף חדא הוא, כל נ"א גייחא לה' (ד"א) ככ' נ"א מוסיף לה' לעולם עולה סלקא דכר אי. כג' נ"א בעא. כד' נ"א אתקרי. וניא אק. כה' נ"א בדכר. כו' נ"א אתקרי

ויבן נח מזבח

הסולם

מאמר

ושואל, אם כן מהו ויבן, הלא אדהיר בנהו, ומשיב אלא משום שרשעי העולם גרמו, שלא היה עומד במקומו. דהיינו, במקום ההשפעה לקדושה. כיון שבא נח להקריב עליו כתוב בו, ויבן, כי החזירו למקום ההשפעה אל הקדושה.

רל) ויעל עולות וכו': כתוב עלת בלי' שהוא סימן הרבים. כי הקריב רק עולה אחד. כתוב, עולה הוא אשה וגו'. ומקשה הרי עולה הוא זכר ולא נקבה. שכתוב זכר תמים יקריבנו. ואם כן, למה כתוב אשה עם ה' סופית, שהיא לשון נקבה הרי אש בלי ה' סופית, היה צריך להמצא שמה שהוא לשון זכר.

רלא) אלא אע"ג וכו': ומתרץ. אלא אף על פי שעולה נקרב זכר, ולמקומו

נקרב, דהיינו לז"א שהוא זכר, מכל מקום, אין הנוקבא צריכה, משום זה להסדר מז"א, אלא

בתנוקבא

אני. כי אבי היה מלמדני בפרשת קרבנות, והטיתי אזני למה שהיה לומד עם אחי הגדול ממני. אמר לו רבי ייסא, בני, אמור לי.

רכח) פתח ואמר ויבן וכו' פתח ואמר, ויבן נח מזבח לה' ויקח וגו', ויבן נח מזבח זהו המזבח שהקריב עליו אדם הראשון. והקשה, נח, מפני מה הקריב עולה, הרי עולה אינו בא אלא בשביל לכפר על הרהורי הלב, ונח, במה חטא. והשיב, אלא נח הרהר ואמר, הנה הקב"ה גזר דין על העולם שיחרב, אולי בשכר שהציל אותי יצאה בזה כל זכותי, ולא נשאר לי עוד זכות בעולם. מיד ויבן נח מזבח לה'. ומה שהקריב דוקא קרבן עולה מפרש לסנינו באות רל"ב.

רכט) ההוא מזבח וכו': מזבח זה, הוא שהקריב עליו אדם הראשון

(דפו"י דף ס"ט ע"ב י' ע"י ע"א)

א בעיא ב לאתפרשא מניה, אלא בה אתקריב, בגין לחברא דא בדא. דסלקא נוקבא לגבי דכורא, לאתחברא כחדא. ואע"ג * דאשה לשום אישים.

רלב) י נח אצטריך ליה, למקרב עולה, דאיהו, באתר דדכורא, י ענד ליה קב"ה, ס לאתחברא ו ולאעלאה בתיבה. ועל דא, אקריב עולה. עולה הוא אשה. ב אש ה', דאתחבר שמאלא בנוקבא. ד דהא נוקבא, מסטרא פ דשמאלא, קא י אתיא, יא דאתדבק דא בדא, ובגין כך י אקרי נוקבא אשה. אשה קטירו דרחימו, דאחיד בה שמאלא, לסלקא לה לעילא, ולא תקשרא י כחדא. ובגין י כך, עולה הוא אשה, קשירו טו דדכר ונוקבא, דא בדא.

רלג) י וירח ה' את ריח הניחח. וכתוב, אשה ריח ניחוח. אשה, הכי שמענא (ה) י תננא ואשא טו מחוברין כחדא, דהא לית תננא, בלא אשא, כמה דכתיב ה' והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש.

רלד) תיח, אש נפיק מ' מלגיו, ואיהו דק, ואחיד במלה אחרא לבר, דלאו איהו דק הכי. ואתאחדן דא בדא, וכדין תננא סלקא, מאי טעמא, בגין

מסורת הזהר

דרך אמת

א) אשה לשום אישים: זבחים קמו. ב) אש ה': ח"א מח: ג) וירח ה' את ריח הניחח: בראשית פט: ח"ב קכב: ח"ג קלת. רצד. ז"ח נח

כ"ב טג שמח. ד) תננא ואשא מחוברין כחדא: ח"א ל. ח"ג קלו: (תננא) ח"ב קכב: ח"ג לה: קלו: קלת. רצד. ה) והר סיני עשן כלו: (שמות י"ט) ח"א ל. ח"ב פד. ח"ג רנב: רנה: ת"ז תק' כ"ב סג:

חלופי גרסאות א) ג"א בעי. ב) ג"א לאתפרש. ג) ג"א ונח. ד) ג"א דעבד. וניא מוסיף בגין דעבד. ה) ג"א לאתחבר. ו ג"א ולאעלא. ז) ג"א מוסיף דאתחבר בה. ח) ג"א כל וליג דהא. ט) ג"א שמאלא. י) ג"א אתיא, נ"א מוסיף אתיא ודכורא [וכורא] מסטרא דימינא. יא) ג"א באחדבקוהא מסטרא דימינא. יב) ג"א אתקרי, וניא מוסיף אקרי עולה. יג) ג"א חדא. יד) ג"א מוסיף כך כתיב. טו) ג"א דכר. טז) ג"א מחובר. יז) ג"א מלגו.

ויבן גח מזבח

הסולם

מאמר

בזה, ומשום זה נקראת נקבה אשה, שהשם אשה, יורה, קשר האהבה, אשר השמאל, שהוא אש, אוחו בה שה"ס ה', להעלותה למעלה, לו"א, לקשרם כאחד, ומשום זה אומר הכתוב, עולה הוא אשה, שורה על קשר דכר ונוקבא זה בזה.

מאמר וירח ה' את ריח הניחח.

רלג) וירח ה' את ריח הניחח וכתוב אשה ריח ניחח וכו': כתוב וירח ה' וגו' וכתוב אשה ריח ניחח, המלה, אשה, כך שמעתי מירושלם. אשר עשן ואש מחוברים כאחד, שהרי אין עשן בלי אש, כמו שכתוב, והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש.

רלד) תיח אש נפיק וכו': בוא וראה, אש יוצא מבפנים, והוא דק, ונאחו בדבר אחר מבחוץ שאינו דק כל כך, ונאחזים זה בזה, ואז עולה העשן, מהו הטעם, הוא משום

בהנוקבא הוא נקרב, כדי לחבר ז"א ונוקביה זה בזה, כי על ידי הקרבן, עולה הנוקבא לו"א להתחבר ביחד. ואע"פ שדרשינן (זבחים מו:) אשה לשם אישים ולא לגבבא, מ"מ אפשר גם ללמוד ממנו שרומז על הנוקבא.

רלב) נח איצטריך וכו': נח היה צריך להקריב עולה, משום שהקב"ה התקין אותו במקום זכר, שיתחבר ויכנס בהתיבה שה"ס נוקבא. (כנ"ל דף ב' אות' ה) ועל כן הקריב עולה. ובזה תירץ למה הקריב דוקא עולה ולא קרבן אחר, כיון שבאמת לא חטא, אלא משום שחשב שתמה לו כל זכות, כנ"ל באות רכ"ה ע"ש.

עולה הוא אשה וכו': עולה הוא אשה, שבוכחוב, אשה"ה הוא נוטריקון אש ה', יורה, שהשמאל ד"א המכונה אש, נתחבר בהנוקבא הנק' ה', כי הנוקבא באה מצד שמאל הנקרא אש, שנתדבקו הנוקבא והאש זה (דפו"י דף ע' ע"א)

ה דאתאחיד אשא, במלה דרגיש. י וסימנך, * חוטמא י דנפיק ביה תננא, מגו אשא.

רלה) ה וע"ד כתיב, י ישימו קטורה ה באפך. י בגין י דאהדר אשא לאתריה, ז וחוטמא ח אתכניש, בההוא ריחא לגו לגו, עד דאתאחיד כלא, ותב לאתריה, ואתקריב כלא לגו מחשבה, ואתעביד רעותא פ חדא. וכדין ריח ניחח ז דנח רוגזא ואתעביד נייחא.

דרך אמר

ה) ולא קסורס כי ה"י כה א"ו של הקב"ה ולו כנך ה' חיל, ז) וכחוסס מניש הכית, ג) פירוש ניחח מרי ייחוי משמע וטיין האזינו ר"ל ח'.

חלופי גרסאות א) נ"א דאתאחיד, ב) נ"א רגיש, ג) נ"א וסימן, ד) נ"א דנפיק, ונ"א דנפיק, ה) נ"א וע"כ, ו) נ"א לגו, ז) נ"א דאתהדר, ח) נ"א אתרגיש, ט) נ"א אחרא (אח"ל).

מסורת הזהר

א) חוטמא דנפיק ביה תננא: ח"ג קלו: קלח. רכד. רצד: ב) ישימו קטורה באפך: (דברים ל"ג) ח"ג רכד.

מאמר

משום, שהאש נאחו בדבר המתפעל ממנו, והסימן לך, חוטם, שיוצא בו העשן מתוך האש. פירוש. דינים, מכונים אש, בסו"ה כי באש ה' נשפט וגו' (ישעיה ס"ו) ושורש הדינים הוא מיציאת הבינה לבר מראש דא"א, ששם אור החכמה, ונתמעטה מחכמה ונשארה באור החסדים בלי חכמה, ויש בהתמעטות הזאת ג' בחינות, שה"ס נ"א דשיות, א) אשא דכ"א, וחוא בג"ר דבינה, שה"ס או"א עלאין, והוא מטעם שהתמעטות הזו, מאור החכמה, שבראש דא"א, אינו נוגע להם כלום, כי אין דרכם לקבל חכמה אלא חסדים בלבד, בסו"ה כי חפץ חסד הוא, ואפילו בעת היותם בראש א"א, אינם מקבלים חכמה, לפיכך הם תמיד בבחינת ג"ר, והם תמיד באור חסדים, וההתמעטות מחכמה נבחן בהם לאשא דכ"א, כי נשארו בבחינת ג"ר גם אחר שנתמעטו מחכמה, ב) הוא אשא סחם, והוא בו"ת דבינה, שה"ס ישו"ת, והוא מטעם, שהם שרשי הזו"ן, וצריכים להארת חכמה כדי להשפיע לזו"ן, ולפיכך כל עוד שאין בהם חכמה, הם נבחנים לו"ק בלי ראש, וע"כ אינם נבחנים לאשא דכ"א, להיותם מחוסרי ראש, אלא שנבחנים לאשא סחם. כלומר, שהם בלי טהרה, עד ששיגו הארת החכמה, אמנם אשא סחם שבהם, נבחן לאש דקה, והוא מטעם, שאינם רגישים להארת החכמה, שהרי אינם צריכים הארת חכמה בשביל עצמם, אלא בשביל זור"ן, אבל לעצמם אינם מקבלים אלא חסדים, להיותם בחינת בינה גם הם, ונמצא שהאש אינו יכול להאחו בהם כלום, וע"כ נבחן בהם האש לאש דקה בלי אחיזה, ג) אשא ותננא, והם בזו"ן, והוא מטעם, שז"א רגיש הוא כלפי האש ההוא, שהיא ההתמעטות מחכמה, כי ז"א צריך להארת

רלה) וע"ד כתיב ישימו וכו': וע"כ כתוב ישימו קטורה באפך, דהיינו, על ידי הקטרת ממתיקים הדינים, שהם אש ועשן היוצאים מהחוטם, משום שמחזיר האש מן החוטם אל מקומו, ליסו"ת שמם יצא כנ"ל, והחוטם נאסף באותו הריח של הקטורת, ובא לסנימי פנימיות

רלז) דהא תננא אתכניש, ועייל וקמיט באשא, ואשא אחיד בתננא, ועיילי תרווייהו לגו לגו, עד דנח ^ה רוגזא. וכד ^ב אתאחיד כלא דא בדא, ונח ^ג רוגזא, כדין הוא נייחא. וקשירו חד, ואתקרי נייחא. ^ד נייחא ^ה דרוחא. חדוותא דכלא כחדא. נהירו ^ו דבוצינין. נהירו דאנפין. ^ז ובג"כ כתיב, ^ח וירח ה' את ריח ^ט הניחח. ^י כמאן דארח וכניש כלא, לגו אתריה.

רלז) אתא ר' ייסא ונשקיה. אמר, ומה כל הדין ^י טבא, אית תחות ידך ולא ידענא, ^{יא} ביה. אמר, אהדרנא מן ^{יב} אורחא, ^{יג} ונתחבר בהדך. אזלו, אמר, רבי חזקיה, ^{יד} ארחא דא, בהדי שכינתא, נהך, ^{טו} דהא ^{טז} מתקנא קמן. אחיד בידא דההוא ינוקא, ואזלו. אמרו ליה, אימא ^{יז} לן קרא חד, מאינון דאמר לך אבוך.

רלח) פתח ^{יח} ההוא ינוקא ואמר, ^{יט} ישקני מנשיקות פיהו, דא הוא

מסורת הוזהר

(א) וירח ה' את ריח הניחח: לעיל דף ס"א ציון ג' וש"נ. (ב) ישקני מנשיקות פיהו: לעיל בראשית א' דף ס"ה ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות א' גי'א רוגזא, וגי'א רוגזיה, ב' גי'א מוסיף אתאחיד אחיד. ג' גי'א רוגזא ד גי'א רוגזא, ס גי'א דכלא ו גי'א דבוצינין. ז גי'א וכדין. ח גי'א הניחח וגר. ט גי'א כמח. י גי'א טובא. יא גי'א ל"ג ביה. יב גי'א ארחא. יג גי'א ואתחבר. יד גי'א אורחא. טו גי'א דקא. וגי'א מוסיף דהא היא. טז גי'א מתקנא. יז גי'א לן. יח גי'א פתח. יט גי'א פתח.

וירח ה' את ריח הניחח

הסולם

מאמר

רלז) דהא תננא אתכניש וכו': שהרי העשן נאסף ונכנס ונתקמט בהאש, והאש נאחזה בהעשן, ונכנסו שניהם לסנימי פנימיות. ער שנה הכעס. והיינו פעולה א' שבדיבור הסמוך שנעשה מכח הבינה שחזרה לראש א"א, ע"ש. ואחר שנתחדו כולם זה בזה, והכעס נח. נעשה זוג חדש, אז נעשה נחת רוח וקשר אחד מג' הקוין, ונקרא זה, נייחא. והיינו פעולה הב' שבדיבור הסמוך ע"ש. והוא נחת רוח, מחסרים, וחדות כל מחכמה, כאחד. כי החסדים נשלמו מהארץ חכמה והחכמה מלבוש החסדים, כגיל בדיבור הסמוך. והם הארץ הנרות, מבחינת השמאל, ואור הפנים. מבחינת הימין. ומשום זה כתוב וירח ה' את ריח הניחח. כמי שמריח ומאסף הכל למקומו.

רלז) אתא ר' יוסא וכו': בא רבי ייסא ונשקו. לאותו תינוק. אמר, והרי כל טוב הזה יש תחת ידך, ולא ידעתי בו. אמר אחזור מהדרך שלי ונתחבר עמך. הלכו. אמר ר' חזקיה, דרך הזה עם השכינה נלך, שהוא מתוקן לפנינו. אחז בידו של אותו התינוק והלכו. אמרו לו, אמור לנו מקרא אחד מאותם שאמר לך אביך.

רלח) פתח ההוא ינוקא וכו': פתח אותו התינוק ואמר, ישקני מנשיקות פיהו, זה הוא תשוקה עליונה, כי יצא הרצון דרך הפה, ולא יצא דרך החוטם, בעת שיצאה

האש

עד שכולם מתיחדים זה בזה, וכל אחד חוזר למקומו, ומתקרבים כולם לתוך המחשבה, שהוא א"א. ואח"כ נעשו כולם רצון אחד, ואז הוא ריח נייחא, שנה הכעס, ונעשה נחת רוח. פירוש, ב' פעולות נעשו כאן. על ידי אתערותא דלתתא של הקרבת הקטרת, (א) שנתחדו כל המדרגות זה בזה, דהיינו שכל אחת מהן חזרה והעלה את אתוון אל"ה שלה שנפלו להתחלחלה, עד דאתאחיד כלא ותב לאתריה. ואתוון אל"ה דבינה עם הזו"ן הרבוקים בהם עלו לבינה, ואתוון אלה דא"א עם הבינה, הדבוקה בהם עלו וחזרו לראש א"א, ששם מאיר בהם החכמה בלי חסדים, וז"ש ואתקריב כלא לנו מחשבה, ובוזה נתבטל אש הדינים מהחוסם ומיססות, שהרי הבינה חזרה לראש א"א כמקודם לכן, ועמה כל שאר המדרגות. וע"כ נח רוגזא. (ב) שנעשו כולם לרצון אחד. כי החכמה אינה יכולה להאיר בלי חסדים, וע"כ נעשה אח"כ הזווג על המסך דז"א, שה"ס החוטם, ויוצא קומת חסדים, ומתלבשת החכמה בחסדים, ואז ואתעביד רעותא חדא, כי בזה נקשרו כל ג' הקוין זה בזה כנודע, (כנ"ל דף ע"ז ד"ה כתיב) ובוזה אתעביד נייחא. שנעשה נחת רוח. כי עתה מאיר הכל בשלימות, כי החסדים נשלמו בהארץ החכמה והחכמה בהתלבשות החסדים.

(רמזי דף ע' ע"א)

ה תאובתא עלאה, י דיפוק רעותא י מפומא. ד ולא ב) נפיק מחוטמא, כד אשא נפקא, דהא כד אתחבר פומא לנשקא נפיק אשא, ברעותא, בנהירו, דאנפין, בחדוה דכלא, באתדבקוה דנייחא.

רלט) ובג"כ כי טובים דודין מיין. מההוא י יין, ו דמחדי ונהיר אנפין, ו וחיכין עיינין, ועביד רעותא. ח ולא מיין ס דמשכר, ועביד רוגזא, ואחשיך אנפין י ולהטאן עיינין, יין דרוגזא.

רמ) ועל דא, בגין דחמר יא דא טב, נהיר אנפין, י וחדי עיינין, ועביד תיאובתא דרחימו, י מקריבין ליה כל יומא, על גבי מדבחה. * יד שעורא דמאן דשתי ליה, חדי טו ליה, ועביד ליה נייחא דכתיב * ונסכו טו רביעית ההין. ובג"כ, כי טובים דודין מיין. מההוא יין, דאתער רחימותא ותיאובתא.

רמא) וכלא, כמה דלתתא, אתער רחימותא י דלעיילא. יב תרין שרגין יכ כד אתדעך נהורא דלעיילא, בתננא דסליק, מההוא דלתתא, אתדליק ההוא

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) עיין בפירוש שער ח' ס' כ"א דף ס"ז א'. א) ונסכו יין רביעית ההין: (ויקרא כ"ג) ח"ג קסב: רמז: ב) תרין שרגין: ח"א נא. ח"ג לה:

חלופי גרסאות ח נ"א תיאובתא. ז נ"א דנפקא. נ נ"א מוסיף מפומא לנשקא. ד נ"א לא (ד"א). ה נ"א מוסיף יין. יין. ו נ"א דחדי. ז נ"א וחיכין. ח נ"א ולא. ט נ"א דשכר. י נ"א ולהטא. יא נ"א ל"ג טב, ונ"א טב דין, יב נ"א ונהיר. יג נ"א קריבין. יד נ"א שיעורא. טו נ"א ל"ג ליה. טז נ"א מוסיף ונסכו יין. יז נ"א דלעיילא. יח נ"א ל"ג תרין. יט נ"א כד אתדעך, נ"א דכבה, ונ"א בחד [בחורא] אתדעך.

מאמר

הכולם

וירח ח' את ריח הניחח

אנפין וחיכין עיינין וכו', אמנם אם ממשיכים הארת החכמה ממעלה למטה, אז נפרדו הימין ושמאל זה מזה, והחכמה נמשכת בלי חסדים, שאז אינה יכולה להאיר וכל הדינין נמשכים ממנה. ונק' משום זה יין המשכר, כי כל זה מגיע להם, מפני שממשיכים הארת החכמה יותר מהשיעור הנרצה, דהיינו שממשיכה ממעלה למטה.

רמ) וע"ד בנין דחמר וכו': וע"כ, משום שיין זה הוא טוב, והפנים מאירים והעינים שמחות ופועל תשוקת האהבה, מקריבים אותו כל יום על המזבח, בשעור כזה, שמי ששותה אותו משמחו ופועל בו נחת רוח, כמו שכתוב, ונסכו יין רביעית ההין, דהיינו שנוהר להמשיכו בכחינת ממטה למעלה, כנ"ל, המכונה רביעית ההין. ומשום זה נאמר, כי טובים דודין מיין, מאוחו היין המעורר אהבה ותשוקה.

רמא) וכלא כמה דלתתא וכו'. והכל כמו שהוא למטה כן נתעורר האהבה למעלה. שני גרות, כאשר נכבה אור הנר שלמעלה, בהעשן העולה מהנר של מטה, נדלק הנר שלמעלה. פירוש, בינה זמלכות הן שני גרות עליון ותחתון, ובעת חזרת הבינה לראש א"א, שיש לה שם

חכמה

האש, כי כאשר הפה נתחבר, למי שהוא, לנשק, יוצאת האש: ברצון, בהארת הפנים, בחדות כל, בדביקות של נחת רוח. והוא כמ"ש לעיל (דף ס"ב ד"ה הנ, ודף ס"ה ד"ה כיון) אשר האור היוצא דרך הפה הוא בחינת אוירא דכיא ואור חסדים, והוא בחינת האור מאו"א עלאין שה"ס אשא דכיא כנ"ל. והוא כל בחינת הג"ר שבעולמות עש"ה, וכיון שהוא אור החסדים מאו"א ע"כ אין שום אחיזה בו לקליפות. וע"כ נפיק אשא ברעותא בנהירו דאנפין וכו', להיותו בחינת אשא דכיא כנ"ל.

רלט) ובג"כ כי טובים וכו': ומשום זה אומר הכתוב, כי טובים דודין מיין, דהיינו מיין ההוא המשמח, והפנים מאירים והעינים צוחקות ועושה חיבה ורעות, ולא מיין המשכר שעושה רוגז וכעס, ומחשיך הפנים, והעינים לזהות מיין הרוגז.

פירוש. הארת השמאל מכונה יין, שה"ס הארת חכמה מסוד נקודת השורק כנודע. וכל תיקונו הוא ע"י קו אמצעי המיחד ימין ושמאל זה בזה, ומקיים הארת שניהם באופן שהשמאל יאיר ממטה למעלה והימין גם ממעלה למטה כנ"ל (דף ל"ז ד"ה כמה ע"ש) וע"י תיקון זה נבחן הארת החכמה בסוד יין המשמח ונהיר

(דפו"י דף ע' ע"א ס' ע"ב)

רמג) 'וא"ר חזקיה, * לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם.
 יא מאי הוא, (ב) א"ר ייסא יב הכי שמענא מרבי שמעון, דאמר כל זמנא דאשא
 דלעילא, אוסיף לתקפא, תננא דאיהו דינא יב דלתתא, אתקיף רוגזא, ושצי
 כלא. בגין דכד נפיק אשא, לית יד ליה טו פסק, עד דישתלים דינא. וכד דינא
 דלתתא, לא אוסיף לאתתקפא בדינא דלעילא, עביד דינא ופסיק, ולא

מסורת הזהר

ח"ג קטו. רטו. ז"ח נח כ"ב טב ש"נ.

וירח ה' את ריח הניחח

מאמר

עושה

(דמויי דף ע' ע"ב)

ח' ישתלם דינא לשיצאה. ובגין כך כתיב לא אוסיף. למיהב תוספת, ל' לאתתקפא
י' דינא דליתתא.

רמד) אמר ההוא ינוקא, שמענא, בגין דכתיב, * ארורה האדמה
בעבורך. דהא בההיא שעתא ד' דאתלטיא ארעא, בחובא דאדם. אתייהב רשו,
לשלטאה עלה, ההוא כ' חויא בישא, דאיהו מחבלא דעלמא, ושצי בני עלמא.
י' מההוא יומא דקריב נח קרבנא, ז' וארח ליה כ' קב"ה, כ' אתייהב רשו לארעא,
לנפקא מתחות ההוא נחש, ונפקא י' ממסאבא. ועל דא י' מקריבין ישראל
קרבנא לקב"ה, בגין לאנהרא י' אפי ארעא. י' א"ר חזקיה, יאות הוא, י' והאי
הוה תלי, עד דקיימו ישראל, על טורא דסיני.

מסורת הזוהר

א) ארורה האדמה בעבורך: (בראשית ג') ח"א מו: קמנ: ת"ז בהקדמה יא. חק' ל"ה ע"ז: חק'
ס"ט קיא: ז"ח נח כ"ב טב שמא.

חלופי גרסאות ח' נ"א ישתלים. כ' נ"א לאתקפא (ר"א). נ' נ"א לדינא, ד' נ"א דאתלטיא. ונ"א דאתלטי. ס' נ"א
חויא. ו' נ"א ומההוא. ז' נ"א ואחר. ח' נ"א לקביה ט' נ"א אתייהב. י' נ"א ממסאבא. י"א נ"א
מקריבין. יכ' נ"א אנפי. יג' בדמ"י כתב מה שחסר כאן עיין בסוף הספר סימן י"ג (וכן כתבו הרמיק ואה"י) יד' נ"א
ורא ונ"א והיא.

וירח ה' את ריח הניחח

הסולם

מאמר

שנגלה הרע שהיה מעורב בהטוב, עד שהיה
אפשר להפרידו מהטוב כנ"ל. וז"ש, ובגין כך
כתיב לאחר חמבול, לא אוסיף למיהב תוספת
לאתתקפא דינא דליתתא, כי עתה שכבר
נשלם גילוי הרע, כבר אין לי צורך עוד להוסיף
אש כדי לגלות הדין, כי כבר נגלה הרע כל
צרכו. ואולי תאמר שהקב"ה יעשה זאת כדי
ליטול נקמה בהרשעים, לכן מסיים הכתוב כי
יצר לב האדם רע מנעוריו, ואין לכעוס עליו,
וכל העונשים של הקב"ה הם רק תיקונים
בלבד. וכיון שהתיקון הנצרך למבול כבר נגמר
לכן אמר לא אוסיף וכו'. וכל זה מתבאר לפנינו
להלן בדברי הינוקא, כמ"ש להלן בדיבור
הסמוך.

רמד) אמר ההוא ינוקא וכו': אמר אותו
התינוק, שמעתי, משום שכתוב
ארורה האדמה בעבורך, כי באותה שעה
שנתקללה האדמה בחטאו של אדם הראשון,
ניתן רשות לאותו נחש הרע. לשלוט עליה,
שהוא המחבל של העולם, שבו נגלה הרע לאט
לאט עד שהביא את המבול, (כנ"ל בדיבור הסמוך)
וכילה את כל בני העולם, דהיינו בהמבול שאז נגלה
הרע כל צרכו, והיה אפשר להפרידו. מיום ההוא שנח
הקריב הקרבן, ותריח אותו הקב"ה, שבו הפריד
הרע מהטוב, (כנ"ל בדיבור הסמוך) ניתן רשות
להארץ לצאת מתחת שליטת הנחש, ולצאת
מהטומאה, כי נפרד הרע ממנה. ועל כן מקריבים
ישראל קרבנות להקב"ה, כדי להאיר פני הארץ
שהיא המלכות כלומר, נח עוד לא גמר תיקון הזה, וע"כ

צריכים

עושה הדין ומפסיק אותו, ואינו גומר הדין עד
להשחית, ועל כן כתוב, לא אוסיף שפירושו, לא
אוסיף ליתן תוספת אש להגביר הדין של מטה.
שהוא העשן.

ביאור הדברים. כי נודע, שצ"י החטא
של עץ הדעת נפלו העולמות, והטוב והרע
נתערבו זה בזה, ולא היה ניכר הטוב מסני
הרע, ולפיכך תיקן ה' הוא, לגלות הרע,
ואח"כ להפרידו מהטוב. וז"ס הקללה שקילל
הש"י את האדמה מסבת החטא של עצה"ד,
אשר קללה זו רבצה על הארמה וגילתה הרע
לאט לאט עד שהביאה המבול על הארץ, ואז
נגמר גילוי הרע. וע"כ אחר המבול, שכבר
נגלה הרע כל צרכו, הביא נח קרבן, שעל ידי
זה הפריד הרע מהטוב, כמ"ש בהזהר לפנינו.

וכבר ידעת, שהדינן של המלכות, שהיס
האדמה, נקראים עשן, ונתבאר לעיל באות
רל"ד אש נפיק מדניו דהיינו מבינה ואחיד
במלה אחרא לבר, דהיינו בזו"ן וכדין תננא
סלקא, שעל ידי התפשטות האש מבינה אל
זו"ן מתגלים הדינים של הנוקבא הנקראים עשן
עש"ה בהסולם. ובוה מבאר רבי שמעון ענין
הקללה שקילל ה' את האדמה בעבור האדם.
כל זמנא דאשא דלעילא אוסיף לחקפא
תננא וכו' דכר נפיק אשא לית ליה פסק עד
דישתלים דינא שכדי לתקן את החטא
דעצה"ד, הוסיף הקב"ה המשכת האש של הבינה,
וגילה העשן שבהאדמה, שהיא המלכות, לאט
לאט, עד שנשלם הדין, בביאת המבול. דהיינו
(דס"י דף ע' ע"ב)

רמה) אמר ר' ייסא, קב"ה א' אזעיר לה לסיהרא, ושלטא ההוא נחש. אבל בגין חובא דאדם, ב' אתלטייא, בגין למילט עלמא. ג' בההוא יומא, נפקת ארעא ד' מההיא קללה, וקיימא סיהרא ו' בההיא גריעותא, בר בשעתא דקורבנא ו' אשתכחו בעלמא, וישראל יתבין על ארעהון. אמר ר' ייסא ליההוא ינוקא, מה שמך, א"ל אבא. ח' א"ל אבא תהא בכלא, בחכמה ובשנין. קרא עליה " ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך.

רמו) א"ר חזקיה, זמין קב"ה לאעברא רוח מסאבא מן עלמא, כמה פ' דכתיב ו' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. וכתב ג' בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל י' פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר. רמוז) וזמין קב"ה לאנהרא לסיהרא, ולאפקא לה מחשוכא, בגין ההוא חויא י' בישא. כמה דכתיב ו' והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה י' שבעתים כאור שבעת הימים. מאי אור, ההוא אור, דגניז ליה קב"ה, בעובדא י' דבראשית.

רמח) ה' ו' ב' ר' אלקים את נח ואת י' בניו יאמר להם פרו ורבו וגו'.

מסורת הזהר

א) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך: (משלי כ"ג) ח"א מה: ח"ב פד. קסד. רנ. רסב. ח"ג נה. סא: סז: קיט. קנו. רמ: תק"ח קסז טד שמב. ב) ואת רוח הטומאה אעביר: (זכריה י"ג) ח"א נד. נה. עג: קיד. קכד. קכו. קלא. קסג: ח"ב רלו. רספ. ח"ג נד. קכד: רעז: ת"ז ס"ט קז: ג) בלע המות לנצח: לעיל בראשית א' דף רמ"א ציון ב' ושל. ד) והיה אור הלבנה כאור החמה: לעיל בראשית דף שמ"ב ציון א' ושל. ה) ויברך אלקים את נח: (בראשית ט') ח"א עא.

חלופי גרסאות ח' נ"א אזער. ז' נ"א אחלטיא. ג' נ"א מההוא. ד' נ"א מההוא. ס' נ"א וקיימת. ו' נ"א בגרעונא. ז' נ"א אשתכח. ח' נ"א אמך. ט' נ"א מוסיף דאחמר דכתיב. י' נ"א פנים וגו'. יא' נ"א ליג בישא. יב' נ"א שבעתים וגו'. יג' נ"א מוסיף דבראשית דכתיב אור זרוע לצדיק וגו' (אה"ל). יד' נ"א בניו וגו'.

הסולם

מאמר

צריכים עוד ישראל להקריב סרבנות. א"ר חזקיה, יפה הוא. ותקון זה היה תלוי עד שעמדו ישראל על הר סיני. ואז נפרד הרע לגמרי מן האדמה. כי פסקה הזוהמא ונעשו חירות ממלאך המות כנודע.

רמה) א"ר ייסא קב"ה וכו': אר"י הקב"ה. מיעט את הלבנה, שהיא הנוקבא עוד מטרם שחטא האדם, ושלט הנחש. אבל משום חטאו של האדם היא נתקללה גם כן, כדי לקלל העולם המסבלים ממנה. ביום ההוא, שנה הקריב קרבן, יצאה הארץ, שהיא הנוקבא, רק מאותה הקללה. אבל עוד עומדת הלבנה במיעוטה. חוץ משעה שנמצא קרבן בעולם וישראל יושבים על אדמתם, אז נתקן מיעוט הלבנה. דהיינו בימי שלמה, כנודע. והוא חולט על הינוקא, שאמר (באות רמ"ד), שע"י הקרבן של נח ניתן רשות להארץ לצאת משליטת הנחש. והוא אומר, שרק הקללה נתבטלה, ושליטת הנחש נשארה, שמשום זה צריכים לקרבנות ישראל בבית המקדש.

(דטו"י דף ע' ע"ב)

וירח ה' את ריח הניחח

אמר ר' ייסא לההוא ינוקא וכו': אר"י לאותו התינוק מה שמך, אמר לה. אבא. אמר לו. אבא תהיה בכל, אב בחכמה ואב בשנים. קרא עליו המקרא הזה, ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך.

רמו) א"ר חזקיה זמין, וכו': אר"ח עתיד הסב"ה להעביר את רוח הטומאה מהעולם שכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. וכתוב בלע המות לנצח וגו'.

רמוז) וזמין וכו': ועתיד הקב"ה להאיר את הלבנה, ולהוציא אותה מחשך, שהשיגה מכח אותו נחש הרע, כמ"ש והיה אור הלבנה וגו'. ושואל, מהו אור שבעת הימים, ומשיה, הוא אותו האור שגנזו הקב"ה במעשה בראשית. כנ"ל ב"א דף ר"פ אות שנ"א ע"ש.

מאמר ויברך אלקים את נח

רמח) ויברך וכו': ר' אבא פתח ואמר, ברכת ה' היא תעשיר וגו', ברכת ה'

היא

ר' אבא פתח ^א ואמר * ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה. ברכת ה' דא שכינתא, דאיהי אתפקדא על ברכאן דעלמא, ^ב ומנה נפקי ברכאן לכלא. רמט) תא חזי מה כתיב, בקדמיתא, ^ג ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה וגו'. כמה דאתמר, דמאריה דביתא, יהב ליה רשו דמיעאל. לבתר אתתא ^ד אמרה ליה לנפקא. בקדמיתא עאל ברשותא דבעלה, לסוף נפק ^ה ברשו דאתתא. מכאן אולפנא, ^ו מאריה * דביתא ^ז יעיל, ואתתא ^ח תפיק, הה"ד ^ט ויאמר אלקים אל נח לאמר צא מן התיבה. דרשו הוה ^י בידהא, לאפקא ליה לאושפיזא, ולא ^{יא} לאעלא ליה.

מסורת הזהר

א) ברכת ה' היא תעשיר: (משלי יוד) ח"א עא. רלג: ת"ז בהקדמה יג: תק' גיה פט. תק"ח קטו טב ש"ו: ב) ויאמר—בא אתה וכל ביתך: לעיל דף ס' ציון ב' וש"ג. ג) ויאמר—צא מן התיבה: (בראשית ט') ח"ב קפח: ז"ח נח כ"ב טב שמג.

חלופי גרסאות א' ג"א ואמר. ב ג"א ומינה. ג ג"א אמר. ד ג"א ברשותא. ט ג"א מריה. ו ג"א עייל. ז ג"א מפיק. ח ג"א תפיק. ט ג"א בידא. י ג"א לאעלא.

הסולם

ויברך אלקים את נח

המכוסים מחכמה, אין מהם שום יניקה לחיצונים. ומוחין הללו מכונים אכסניא, כי הם מיועדים בשביל עוברי דרכים. ולפיכך, אע"פ שנח צדיק תמים היה, מ"מ הוא מדמה אותו לאורח עובר דרך. והוא מטעם, שבעת המבול, שניתן רשות להמשחית, היה צריך גם הוא לשמירה מפניו, (כנ"ל דף ס"ד אות קע"ו) וע"כ היה אסור לו לקבל מוחין מבחינת בית, אלא מבחינת אכסניא. המשומר מפני החיצונים, דהיינו כמו עוברי דרך. ומוחין הללו דאכסניא. מיוחסים לז"א הנק' הוי"ה. מטעם שהם נמשכים מבחינת חג"ת שהוא ז"א. אבל מוחין מבחינת בית, מיוחסים רק להנוקבא הנקראת אלקים. משום שמוחין דחכמה אינם מגולים בשום מדרגה באצילות אלא בהנוקבא, (כנ"ל ב"ב דף ט"ז אות ל'). ומתיישב בזה הקושיא שהקשה, למה בביאתו אל התיבה נאמר השם הוי"ה, וביציאתו השם אלקים. כי התבה היא כמו בחינת אכסניא, וע"כ כשנאמר לו בא אתה וכל ביתך אל התיבה, שיהפך בחינת בית שלו שהוא א"ב ביושר לבחינת תיבה שהוא א"ב למפרע, (כנ"ל דף ס"ד ד"ה פירוש) שהם בחינת מוחין דאכסניא. המיוחסים לז"א הנק' הוי"ה, ע"כ נאמר הויה. שז"ס שהבעל, ז"א, מכניס האורח אל האכסניא, כי ממנו נמשכים המוחין כנ"ל. אבל להוציאו מבחינת תיבה ולהחזירו רבית, דהיינו למוחין דג"ר, שהם רק ברשות הנוקבא כנ"ל, צריכה ע"כ הנוקבא הנקראת אלקים. להוציאו, דהיינו להשפיע לו המוחין דבית. וע"כ נאמר השם אלקים בעת ההוצאה, כמ"ש וידבר אלקים אל נח לאמור

צא

היא השכינה, שהיא נתפקדה על ברכות העולם וממנה יוצאות הברכות לכל.

רמט) תא חזי מה וכו': בוא וראה מה כתוב מתחילה, מקורם הכתוב ויברך וגו'. כתוב, ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך, אל התיבה וגו'. בהכניסה לתיבה כתוב ויאמר הויה, שהוא ז"א. ובהציאה נאמר ויאמר אלקים, שהיא הנוקבא דז"א. הוא כמו שאמר, שבעל הבית שהוא ז"א, נתן לו לנח רשות להכנס, ואח"כ אומרת לו האשה לצאת, שהיא נוקבא דז"א, הוא נכנס מתחילה ברשות הבעל, ז"א, ולבסוף הוא יצא ברשות האשה, שהיא, הנוקבא דז"א. מכאן למדנו שבעל הבית יכניס האורח לביתו, והאשה תוציא אותו. וז"ש ויאמר אלקים לנח צא מן התיבה, כי רשות היה בידיה להוציא את האורח, ולא להכניסו.

ויש להבין הדברים משורשם, כי איזה דמיון יש כאן, לענין אורח ובעלי אכסניא. וצריך שתדע, שבשעה שהאדם הוא בכל השלימות נבחן ליושב בית. שמלת בית רומזת על הנוקבא דז"א המאירה במוחין דג"ר, בסו"ה בחכמה יבנה בית. ולפיכך אותם המקבלים ממנה נבחרים ליושבי בית. אמנם בעת שהאדם צריך לתקונים, כי אינו בשלמות, הרי הוא צריך לשמירה שלא יתאחזו בו החיצונים להחטיאו, וע"כ הוא מוכרח לצאת מן הבית, כי אסור לו לקבל מוחין הגבוהים הללו, מפחד שלא יינקו ממנו החיצונים, ומחוייב לצאת לדרך ה', דהיינו לקבל התקונים הצריכים אליו, ומוחר לו בעת הזה לקבל מוחין מבחינת זווג ז"א ולא, כי להיותם בחינת אור החסדים

(דפו"י דף ע' ע"ב י' ע"א ע"א)

(רנ) ב כיון דנפק, יהב מתנן לה, בגין דאיהי ב בביתא, וביתא בידהא. ו ואינון מתנן דיהב לה, בגין לאסגאה לה רחימותא בבעלה. מכאן אוליפנא ד אורח ארעא ס לאושפיוא. ועד לבתר דיהב לה י מתנן, לאסגאה לה רחימותא בבעלה, ב ברכא לה, דכתיב ויברך אלקים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו וגו'. ובג"כ ס כתיב ברכת ה' היא תעשיר. ודאי כמה דאתמר. רנא) ולא יוסיף עצב עמה. רזא, דכתיב * בעצבון תאכלנה, עצבון: עציבו ורוגזא בלא נהירו דאנפין. כד י אתחשך סיהרא, וברכאן לא משחכחי. בעצבון: יא סטרא י' דרוחא אחרא, דאמנע ברכאן מעלמא, ובג"כ ולא יוסיף עצב עמה. ודא הוא י' רזא דכתיב ב לא אוסיף לקלל עוד את י' האדמה.

(רנב) ג ו מ ו ר א כ ס וחתכם יהיה. מכאן ולהלאה, יהא לכון דיוקנין

דרך אמת

(ה) (כתלפי גרסאות). ודאי לזלזל הוסחא ויקח (בראשית ג') ח"א קמנ: חנימין וגו' וסין לאברהם וגו'.

(ב) לא אוסיף לקלל עוד: לעיל דף פ"ה ציון

א' וש"נ. ג) ומוראכם וחתכם: (בראשית ט')

מסורת הזוהר

ח"א יג: קצא. ח"ב מא: גה. ככ: ח"ג לג: קכג: ז"ח בראשית ה' טא שמי. חלופי גרסאות (ה) ב' כיון דנפק יהב מתנן ובגבון בידא דבעלה למיחב לאתתיה ולמחדי בה ולאסגאה לה רחימותא [רחימן הרמיין] [רחימו אה"ר] ויקח מכל [הבהמה הטהורה ומכל עוף השחור] וגו' ויעל עולות במזבח אשין מתנן דיהב בידא דבעלה בגין לאסגאה לה רחימותא בעלמא ומכאן אוליפנא [אוליפנא] אורח ארעא לאושפיוא דיהב [למיהב] מתנן בידא דבעלה לאתתיה ולא בידהא ועד ויעל עלת במזבח קורבנא [קרבנא] לדכורא לאסגאה [ולאסגאה] רחמותא [רחימו] [רחימו] בבעלה [ובג"כ כיון דיהב לה מתנן (אה"ר)] ברכא ליה, ונ"א כיון דנפק יהב מתנן ליה בגין דאיהי בביתא וביתא בידהא. ואינון מתנן דיהב ליה בגין לאסגאה ליה רחימותא באתתיה. מכאן אוליפנא אורח ארעא לאושפיוא למיחב בידא דבעלה מתנן לאתתיה ולא בידהא ובג"כ כיון דיהב ליה מתנן בריך ליה דכתיב ויברך. כ נ"א ביתא. נ נ"א ליג מן ואינון ער אורח, ד נ"א ארע. ס נ"א מוסיף לאושפיוא, לא למיחב בידא דבעלה כד נסיק מתנן לאתתיה אלא בידהא ובג"כ כיון דיהב לה מתנן. ונ"א לאושפיוא. למיחב בידא דבעלה כד נסיק מתנן לאתתיה [בגין] אתתיה (אה"ר)] ולא בידהא ובג"כ כיון דיהב ליה מזנן. ו נ"א מתנה, ז נ"א ברכה. ונ"א ברכת. ח נ"א נח וגו'. ט נ"א ליג כתיב. י נ"א אתחשכת. יא נ"א רוחא דסטרא אחרא (אה"ר). יב נ"א רוחא. יג נ"א ליג רזא. יד נ"א מוסיף האדמה. דכתיב ולא יוסיף עצב עמה.

הסולם

מאמר

וינרך אלקים את נח

ברכת ה' היא תעשיר, שהוא ודאי כמו שנתבאר אשר ברכת ה' דא שכינתא דאיהי אתפקדא ער ברכאן דעלמא. לעיל באות רמ"ה.

רנא) ולא יוסיף עצב עמה וכו': הוא סוד הכתוב בעצבון תאכלנה. עצבון פירושו עצבות וכעס בלי הארת פנים. והוא, כאשר נחשך הלבנה והברכות אינן נמצאות. בעצבון פירושו, הצד של רוח האחר דקליפות. שמונע הכרכות מהעולם, להיותו מחסיא את בני האדם. ועל זה כתוב, ולא יוסיף עצב עמה. וזה הוא הסוד שכתוב, לא אוסיף לקלל עוד את האדמה. כי עצב פירושו אחיזת הסטרא אחרא המביא קללה לעולם, ונמצא כשלא יוסיף עצב עמה, לא יוסיף עוד לקלל, כי היינו הך.

מאמר ומוראכם וחתכם

רנב) ומוראכם וחתכם יהיה וגו': היינו שמכאן ולהלאה, יהיה לכם צורות בני אדם,

שמן

צא מן התיבה, וכן הוא בהוצאת האורח מהאכסניא אל הבית. ואין להקשות הלא יש הרבה מדרגות בינתים, שאפשר לקבלם גם מז"א. והוא כי המדובר היא במי שכבר השיג המוחין דבית. כמו נח, אלא שיצא ממנו לאכסניא משום איזה טעם, כנ"ל, וע"כ ודאי באותו רגע שנתבטל הטעם ויוצא מהאכסניא תכף שב להבית, שזה תלוי, ברשות הנוקבא בלבדה, כמבואר.

(רנ) כיון דנפק יהב וכו': כיון שיצא מהתיבה נתן לה מתנות דהיינו שהקריב קרבן, משום שהיא בהבית והבית בידיה, כלומר המוחין דבית הם רק בידי הנוקבא בלבדה (כנ"ל בדיבור הסמוך) ואלו המתנות שנתן לה, הוא כדי לחבבה על בעלה. מכאן למדנו דרך ארץ לאורח. ליתן מתנות לבעלת האכסניא בשעת יציאתו. וע"כ לאחר שנתי לה מתנות כדי לחבבה על בעלה, ברכת אותו. שנאמר. ויברך אלקים את נח. ומשום זה כתוב, (דמו"י דף ע"א ע"א)

דבני נשא, דהא בקדמיתא לא הוה דיוקנן דבני נשא. ת"ח. בקדמיתא כתיב " בצלם אלקים עשה את האדם. וכתיב ^ב בדמות אלקים ^ה עשה אותו. כיון ^ג דחטו אשתנו דיוקנייהו, מההוא דיוקנא עלאה, ואתהפכו אינון למדחל מקמי חיוון ברא.

רנג) בקדמיתא, ^א כל בריין דעלמא, זקפן עיינין, וחמאן דיוקנא, קדישא עלאה, ^ב וזעאן ודחלין ^ד מקמיה. כיון דחטו ^ה אתהפך ^ו דיוקניהו, מעינייהו, לדיוקנא אחרא. ואתהפך דבני נשא זעין ודחלין, ^ז קמי שאר בריין. רנד) ת"ח, כל אינון בני נשא, דלא חטאן קמי ^ח מאריהון, ולא עברין על ^ט פקודי אורייתא. ^י וזו דיוקנא דלהון, לא אשתני, מחיזו דדיוקנא עלאה. וכל בריין דעלמא, זעין ודחלין ^{יא} קמיה. ^{יב} ובשעתא דבני נשא, עברין על פתגמי אורייתא, אתחלף דיוקנא דלהון, וכלהו ^{יג} זעין ודחלין, מקמי בריין אחרנין, בגין דאתחלף דיוקנא ^{יד} עלאה, ואתעבר מנייהו. וכדין שלטי בהו חיות ^{טו} ברא, דהא לא חמו בהו, ההוא דיוקנא ^{טז} עלאה כדקחוי.

רנה) ^{יז} ועל כך, ^{יח} השתא כיון דעלמא אתחדש כמלקדמין, בריך לון, ^{יט} ברכה דא, ושפיט לון על כלא, כד"א וכל דגי הים בידכם נתנו. ואפילו גוני ימא. ר' חייא אמר, בידכם נתנו. מקדמת דנא. דכד ברא קב"ה עלמא מסר כלא ^כ בידהון, דכתיב, ורדו בדגת הים ובעוף השמים וגו'.

מסורת הזהר

א) בצלם אלקים עשה: (בראשית ט') ח"ב כ. צ. ח"ג מח. קנו: קנט: ב) בדמות אלקים עשה אותו: (בראשית ה') ח"ב ע: ג) כל בריין-זעין ודחלין מקמיה: ח"א קצא. ח"ב נה. ח"ג לג: קכג: ז"ח בראשית ה'. טא שמ. יתרו ל"ח טג שמד.

חלופי גרסאות א ג"א ברא. ג ג"א דחבו. ג ג"א וזעין. ד ג"א קמיה. ה ג"א אתהפך. ו ג"א דיוקניהון. ז ג"א מקמי. ח ג"א מריהון. ט ג"א פתגמי. י ג"א ליג זין. יא ג"א מקמיה. יב ג"א מקמיהו. יג ג"א וכל אינון בני נשא דעברין (הרמיק ואח"ל). יד ג"א זאעין. יז ג"א מוסיף דלהון עלאה. טו ג"א בר. טז ג"א ליג עלאה. יז ג"א וע"ד. יח ג"א ליג השתא. יט ג"א ברכתא, וגי'א ברכא. כ ג"א בידהו. גי'א בידכון. גי'א בידכון. גי'א בידכון. כל ג"א הים וגו'.

ומוראכם וחתכם

הסולם

מאמר

ולא עברו על מצות התורה, זיו צורתם, אינו משתנה מהמראה של צורה העליונה דהיינו צלם האלקים, וכל בריות העולם זעים ומפחדים מפניו, ובשעה שבני אדם עוברים על דברי התורה מתחלפת צורתם, וכולם זעים ומפחדים מפני בריות אחרות. משום שנתחלפה צורה העליונה ונעברה מהם, ואז שולטים בהם חיות השדה, כי אינם רואים בהם אותה צורה העליונה כראוי. רנה) ועל כך השתא וכו': ועל כן עתה כשיצאו מן התיבה, כיון שהעולם נתחדש כבתחילה, בריך אותם ברכה זו, והמשיל אותם על כל הבריות, ואפילו על דגי הים. כש"א, וכל דגי הים בידכם נתנו. ר' חייא אמר, בידכם נתנו, מקודם לכן, כי כשברא הקב"ה את העולם מסר הכל בידיהם, שכתוב ורדו בדגת הים ובעוף

שמהן יראים חיות השדה, שהרי מקודם לכן, מעת החטא דעצה"ד, לא היו להם צורות בני אדם. בוא וראה, מתחילה כתוב, בצלם אלקים עשה את האדם, וכתוב בדמות אלקים עשה אותו. וע"כ יראו מהם חיות השדה, כיון שחטאו, נשתנו צורותיהם מאותה צורה העליונה, ונהפכו הם, לירא מפני חיות השדה.

רנג) בכדמיתא וכו': מתחילה כל בריות העולם נשאו עיניהם וראו צורה קדושה עליונה, שבבני האדם זעו ופחדו מפניה. כיון שחטאו, נהפך צורתם לעיניהם של החיות, לצורה אחרת, וע"כ נהפך, אשר בני האדם זעים ומפחדים מפני שאר הבריות.

רנד) ת"ח כל אינון וכו': בוא וראה כל אלו בני אדם שלא חטאו לפני רבונם,

(דמוי דף ע"א ע"א)

השמים

רנז) ויברך אלקים את נח, ר' ז חזקיה פתח, * לדוד משכיל אשרי נשוי פשע כסוי חטאה. האי קרא אוקמוה, אבל קרא דא, ברוא דחכמתא אתמר. דהא תנינן, ^ז בעשרה זיני שבחא, שבח דוד לקב"ה, וחד מגייהו משכיל. והוא ^ח דרגא חד, מאינן עשרה. ודוד ^ז אתקין גרמיה, עד לא ישרי עלוי, האי דרגא.

רנז) אשרי נשוי פשע: ז דהא בשעתא דקב"ה, אתקיל חובי וזכוני דבני נשא, ז דההוא תיקלא, דבסטר חובין מסתלקין, ואינן אוחרנין, זכין, דאינן בתיקלא אחרא. מכריעין לתתא, ^ס דא הוא נשוי פשע. רנח) כסוי חטאה: ו בשעתא דדינא, ^ז שריא בעלמא. דיהא ^ח מחפיא, דלא ישלוט עלוי מחבלא, כמה דהוה לנח, דכסי ליה קב"ה, מההוא חטאה,

דרך אמת

(ה) עיי' משפטים ק"י ח' ולעיל ס"ו ז'.

(א) לדוד משכיל אשרי נשוי פשע: (תהלים לב) ח"ג טו: קא. ז"ח יתרו לט טב שיג. (ב) בעשרה זיני שבחא: ח"א כנ: ח"ג קא. ת"ז חק' י"ב כז. (ג) אתקין גרמיה—עד לא ישרי: (מזמור לדוד, לדוד מזמור) ח"א לט: טז. ח"ב קמ. קע.

חלופי גרסאות ח נא ל"ג ויברך ומתחיל ר' חזקיה. כ ג"א חייא. נ ג"א דהיא. ד ג"א כר החוא. ו ג"א חחוא. ו ג"א בר ההוא (ד"א). ח ג"א ודא. ו ג"א דבשעתא. ז ג"א שרייא. ח ג"א מחפיא.

מאמר

השמים וגו'. הרי שנתנו בידיהם עוד מיום שנברא אדם הראשון.

פנימיות הדברים. כי האדם הוא אחרון שבבריאה, ונודע שכל בריה היותר זך גברר תחילה. ונמצא שבחינת האדם היא העבה ביותר מכל בריות העולם. גם נודע, שכל מסך היותר עב הוא מקבל קומת זווג היותר גבוה, וע"כ קבל האדם קומת אור יותר גבוה מכל בריות העולם, שה"ס צלם אלקים. וע"כ נפל פחדו על כל בריות העולם. כי מטבע הקטן להכנע ולירא מפני הגדול ממנו. אמנם אחר שחטא בעץ הדעת, ואבד קומת האור, ונשאר לו העוביות, הגדולה יותר מכל הבריות, ריקנית בלי אור, ונגלה ששפל יותר מכל בריות העולם. וע"כ נתהפך השיטה, שהאדם מפחד מבריות העולם. וז"ס שאמרו חז"ל (סנהדרין לח.) אם חטא אדם אומרים לו יתוש קדמך. כי אם אינו חוטא, ומחזיק לו מסך על עוביותו, נמצאת העוביות לשבח אליה, שהרי משיג משום זה קומת אור גבוה יותר. אבל כשהוא חוטא ואובד קומת אורו, ונשאר בעוביותו בלבד, הרי היא לגנאי לו, ואז היתוש קודם במעלה אליו, כי גברר תחילה, והוא זך ביותר.

רנז) ויברך אלקים את נח וכו': ר' חזקיה פתח, לדוד משכיל וגו', מקרא זה בארוהו, אבל מקרא הזה נאמר בסוד החכמה. (דפו"י דף ע"א ע"א)

מסורת הזהר

(א) לדוד משכיל אשרי נשוי פשע: (תהלים לב) ח"ג טו: קא. ז"ח יתרו לט טב שיג. (ב) בעשרה זיני שבחא: ח"א כנ: ח"ג קא. ת"ז חק' י"ב כז. (ג) אתקין גרמיה—עד לא ישרי: (מזמור לדוד, לדוד מזמור) ח"א לט: טז. ח"ב קמ. קע.

חלופי גרסאות ח נא ל"ג ויברך ומתחיל ר' חזקיה. כ ג"א חייא. נ ג"א דהיא. ד ג"א כר החוא. ו ג"א חחוא. ו ג"א בר ההוא (ד"א). ח ג"א ודא. ו ג"א דבשעתא. ז ג"א שרייא. ח ג"א מחפיא.

הסולם

ומוראכם וחתכם

שהרי למדנו, בעשרה מיני שבח שיבחדוד להקב"ה, ואחד מהם הוא משכיל, אשר יורה על סוד החכמה. והוא מדרגה אחת מאלו עשרת המדרגות, והיינו ניצוח, ניגון, משכיל, מכתם, מזמור, שיר, אשרי, תפילה, הודאה, והללויה, שבהם תיקן דוד ספר תהלים. ודוד תיקן את עצמו מטרם ששרה עליו המדרגה הזו, והיינו כמ"ש לעיל (דפו"י דף סז) בהפרש שבין לדוד מזמור או מזמור לדוד ע"ש.

רנז) אשרי נשוי פשע וכו': הכתוב אשרי נשוי פשע, פירושו, כי בשעה שהקב"ה שקל חובות וזכויות של בני אדם במאזנים, אשר הכף שבצד החובות עולה, והאחרות, שהם הזכויות שבכף האחרת מכריעות, ונמשכות למטה, זה הוא נשוי פשע, כי הכף עם הפשעים נשאת ועלתה למעלה, להיותו רבוב זכאי ומיעוטו חייב. סוד הדברים. כי קו ימין ה"ס כף זכויות, וקו שמאל, ה"ס כף חובות, כפני שרץ ממנו כל הדינים, וקו האמצעי מכריע בין כפות המאזנים הללו, שממשיך אור ימין ממעלה למטה, ואור השמאל ממטה למעלה, והכרעה זו נקראת נשוי פשע, שבתיותו מעלה הארת השמאל שלא תאיר ממעלה למטה, נמצא מבטל כל העונות והפשעים, כי אין אחיזה לדינים, בהארה שממטה למעלה.

רנח) כסוי חטאה וכו': הכתוב, כסוי חטאה, פירושו, שבשעה שהדין שורה בעולם יהיה מכוסה, שלא ישלוט עליו המחבל, כמו

דאמשיך עליה אדם ^א על עלמא. דכיון דחטאה דא, אנגיד אדם על עלמא, שאר בריין שלטאן, ובר נש דחיל מנייה, ועלמא לא אתקין בתקוניה. ובג"כ, כד נפק נח מתיבותא, קב"ה ברכיה. דכתיב, * ויברך אלקים את נח ואת בניו וגו'.

רנט) ^ב ואתם ^ג פרו ורבו. בהני ברכאן, לא אשתכחו נוקבי, אלא את נח, ואת בניו, אבל נוקבי לא אמר קרא. א"ר שמעון, ואתם כללא דדכורי * ונוקבי כחדא. ^ד ותו, את נח, לאסגאה ^ה נוקביה. ואת בניו, לאסגאה נוקבי דלהון.

רס) ובגין כך ^ו כתיב, ^ז ואתם פרו ורבו. למעבד תולדות. מכאן ולהלאה שרצו בארץ. והכא יהיב לון קב"ה, שבע פקודי ^ח אורייתא. לון, ^ט ולכל דאתו אבתרייהו, עד דקימו ישראל בטורא דסיני, ואתייהב לון, כל פקודי אורייתא כחדא. ^י

רסא) ^י ויאמר אלקים לנח וגו'. זאת אות הברית אשר אני ^י נותן ביני וביניכם וגו'. ^י את קשתי נתתי בענן. נתתי מקדמת דנא. ר"ש פתח ^י וממעל

דרך אמת

(א) פתח רס"ו ר"מ טייך כהן.

מסורת הזהר

(א) ויברך אלקים את נח: לעיל דף פ"ו ציון

ה' וש"נ. (ב) ואתם פרו ורבו: (בראשית ט')

ז"ח נח כ"ב טב שמו. (ג) ויאמר—זאת אות הברית: (בראשית ט') ח"ג טו. רנז. רסג. (ד) את קשתי נתתי בענן: (בראשית ט') ח"א יח. קיו. ח"ב צט. ח"ג טו. ת"ז חק' ס"ס צט. (ה) וממעל לרקיע: (יחזקאל א') ח"א ריא. ח"ב קלט. ריו. רלח. רעב. ח"ג יוד. רכו: רלט: שא. ת"ז בתקיעה א. ז"ח בשלח ל'. טג שלח. חק"ח צד טג שכת שלב.

חלופי גרסאות א ג"א ועל. ב ג"א פרו וגו'. ג ג"א ל"ב מן ותו עד ובגין כך. ד ג"א נוקבא דיליה. ט ג"א ל"ב כתיב. ו ג"א ואתם. ז ג"א דאורייתא. ח ג"א מוסיף ולכל אינון. ט ג"א נותן וגו'.

מאמר

הסולם

ומוראכם וחתכם

לרבות אשתו של נח. ואת בניו. המלה את באה לרבות הנשים שלהם.

רס) ובגין כך וכו': ומשום זה כתוב ואתם פרו ורבו. דהיינו לעשות תולדות. הרי שגם

הנקבות נתברכו. מכאן ולהלאה. שרצו בארץ. וכאן מסר להם הקב"ה שבע מצות התורה, להם ולכל הבאים אחריהם, עד שעמדו ישראל על הר סיני, וניתן להם לישראל, כל מצות ההורה ביחד. ואיך מרומזים כאן השבע מצות תמצא במסכת סנהדרין דף ג"ו ע"א.

מאמר את קשתי נתתי בענן

רסא) ויאמר אלקים לנח וגו': את קשתי נתתי

בענן. המלה נתתי מורה, שנתן מקודם לכן. פירוש, כי קשת היס אבן שתייה, כמ"ש להלן. ואבן שתייה נתקנה עוד מטרם שנברא העולם שהרי עליה הושחת העולם. וע"כ אומר הכתוב, נתתי, שהוא לשון עבר, שמכבר נתן זאת.

ר"ש פתח וכו': כתוב, וממעל לרקיע וגו', מה כתוב למעלה מזה, ואשמע את קול

כנפיהם

שהיה לנח, שכסה עליו הקב"ה, בשעת המבול, מאותו החטא, דעצה"ד, שהמשיך אדם הראשון על העולם. וע"כ לא ראה אותו המחבל, כלומר שלא היה לו בו שום אחיזה שיוכל להענישו. ומכיון שאדם המשיך חטא הזה על העולם, נמצאו שאר הבריות שולטים והאדם מפחד מפניהם, והעולם אינו מתוקן בתיקונו, ומשום זה, כשיצא נח מהתיבה, ברכו הקב"ה. שנאמר ויברך אלקים את נח וגו' ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית השרה וגו'. דהיינו שהחזירו לאותה בחינה כמו שהיה אדם הראשון קודם החטא דעצה"ד. שכל הבריות היו יראים מפניו.

רנט) ואתם פרו ורבו וכו': מקשה, באלו הברכות לא נזכרו הנקבות, אלא כחוב את נח ואת בניו. אבל נקבות לא אמר הכתוב. אמר רבי שמעון, ואתם, שכתוב בו ו' יחידה, הוא כולל זכרים ונקבות יחד. כי הו' של ואתם מרבה גם את הנקבות. ותו את נח וכו': ועוד, את נח, המלה את המיותרת כאן, שהיא שם הנוקבא (כנל בבראשית א' דף י"ז ד"ה בשעתא ע"ש) באה (דסרי דף ע"א ע"א י' ע"א ע"ב)

לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא. מה כתיב לעילא, ואשמע את קול כנפיהם כקול מים רבים כקול שדי בלכתן. אליו ארבע חיוון ברבן עלאין קדישין, ה' דההוא י' רקיע מתתקנא עלייהו. וכלהו י' גדפיהו י' מתחבראן דא בדא, לחפייא גופייהו.

רסב) ובשעתא דאינון פרשי גדפיהו, אשתמעו קול גדפין דכלהו, דאמרי שירתא, הה"ד כקול שדי. דלא ה' אשתכח לעלמין. כמה דכתיב גלמען יזמרך כבוד ולא ידום. ומאי אמרי. ה' הודיע ה' ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו.

רסג) י' קול המולה כקול מחנה, כקול י' משרייתא קדישא, כד מתחברין י' כל חילין עלאין לעילא. ומאי אמרי, ה' קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. אהדרו לדרום, י' אמרו קדוש. אהדרו י' לצפון, י' אמרו קדוש. אהדרו י' למזרח, י' אמרו קדוש. אהדרו למערב, י' אמרו י' ברוך.

מסורת הזהר

א) ואשמע את קול כנפיהם: ח"ג נט. רכח. ת"ז תל' ל' עה. תל' ל"ח עח: תל' מ' ט. ז"ח בראשית י"ב טב שט. יתרו ל"ד טא שלו. ל"ח טד שיה. מ' טד שכו. תל' צ"ו טד שא. ק"א טג שטו. ב) למען יזמרך כבוד: (תהלים ל') ח"א לט: תל' ק"ג טב שלד. ג) הודיע ה' ישועתו. תהלים צ"ה. ד) קול המולה כקול מחנה: (יהזקאל א') ז"ח בראשית י"ב טב שכו. ה) קדוש קדוש קדוש: (ישעיה ו') ח"א קיד: רסו. ח"ב נב. קכא: קכא. ח"ג צג. קלד. קמג: קצ: רנב. ת"ז בהק' יוד. תל' י"ב כז. תל' י"ח לד: תל' כ"א נט: תל' מ"ז פג: תל' ו' בהשמש' קמה. ז"ח יתרו לט. ו') ברוך: לעיל בראשית א' דף קצ"ד ציון ב' וש"נ.

חלופי גרסאות א' נ"א דהתיא. כ' נ"א חיה. ג' נ"א גדפין. ד' נ"א מתחברין. ונ"א פרישין. ט' נ"א דפרשי ול"ג דאינון. ו' נ"א קל. ז' נ"א אמרי. ונ"א אמרו. ח' נ"א משתכין. ט' נ"א ההיר. י' נ"א משריתא. יא' נ"א ליג כל. ונ"א כל אליו (ויא). יב' נ"א אמרי. יג' נ"א למזרח. יד' נ"א אמרי. טו' נ"א לצפון. טז' נ"א אמרי. יז' נ"א אמרי.

הסולם

את קשתי נתתי בענן

מאמר

מלא כל הארץ כבודו: מחזירים עצמם לדרום אומרים קדוש, מחזירים עצמם לצפון אומרים קדוש, מחזירים עצמם למזרח אומרים קדוש, מחזירים עצמם למערב אומרים ברוך. ביאור הדברים. ר"ש מבאר ב' מיני הקול שבהכתוב. ואומר דההוא רקיע מתתקנא עלייהו. שהתיקון צמצום ב' שבהמלכות הנק' רקיע. (כנ"ל באות רס"א) מתתקן על החיות ומסבה זו נכללת ב' הנקודות שבהמלכות בגוף החיות, שהן מפתחא ומנעולא. (כנ"ל בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה ב') ולפיכך יש בהם ב' בחינת קול. א) קול ממותק הבינה, אשר נקודה דמנעולא נגזזת ונעלמת לגמרי, ורק הנקודה דמפתחא נגלית בהם. וע"כ גרפיהו סתחבראן דא ברא לחפייא גופייהו. דהיינו לכסות בחינת הדין הוכלל בגופם מבחינת מנעולא, שבהם. ואז נבחן קולם בסוד כול המולה ככול מחנה. ואז מתפשטים בהם המוחין שה"ס ג"פ קדוש, בסוד ג' קוין שה"ס דרום צפון מזרח. (כנ"ל דף

כנפיהם וגו'. אלו הן ארבע חיות הגדולות העליונות הקדושות. שאותו הרקיע מתתקן עליהן. וכולן, כנפיהן מתחברות זו בזו. לכסות גופיהן. פירוש. הרקיע, ה"ס הסיום של צמצום ב' הנקרא פרסא. (כמ"ש בפתיחה אות ס"ז) ואמר ר"ש, שרקיע הזה מתתקן על ד' חיות הגדולות שהם חו"ג תו"מ. כמ"ש לפנינו בא"ת רס"ג, רס"ד ורס"ה.

רסב) ובשעתא דאינון וכו': ובשעה שהם פורשים כנפיהם, נשמע קול כנפיהם של כולם, שאומרים שירה. וז"ש ככול שדי, שאינו נדם לעולם. כמ"ש, למען יזמרך כבוד ולא ידום. ושואל, ומה אומרים. ומשיב שאומרים, הודיע ה' ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו.

רסג) קול המולה כקול מחנה פירוש, קול מחנה הקדושה, כאשר מתחברים כל צבאות העליונים למעלה. ושואל מה אומרים, ומשיב שאומרים. קדוש קדוש קדוש ה' צבאות (דפו"י דף ע"א ע"ב)

רסד) והאי רקיע קאים על רישיהון, ובכל אתר דאיהי אזלא, אסחרו
 י אפין י לההיא סטרא, ד דאתכלילו אנפין י ביה. אסחרו י אנפין לארבע
 זויין, וכלהו י מסתחרין י לתתא.
 רסה) ברבועא י דליה, אתגליפת בארבע אנפין, י אנפי יא אריה. אנפי
 נשרא. אנפי שור. אנפי אדם. גליף י בכלהו, אדם. אנפי יא אריה, אדם.
 אנפי י נשר, אדם. אנפי שור, י אדם. י כללהו כלילין ביה. י ובגין כך כתיב,
 י ודמות פניהם פני אדם.

מסורת הזחר

א) אנפי אריה אנפי נשרא וכו': לעיל בראשית א' פ"ה ציון א' ופ"ג. ב) ודמות פניהם פני אדם:
 לעיל בראשית א' פ"ג ציון א' ופ"ג.

חלופי גרסאות א) נ"א אסחר. ב) נ"א אנפין. ג) נ"א להחוא. ד) נ"א ואתכלילו. ונ"א ואתכללו. ס) נ"א בה.
 ו) נ"א אנטוי. ז) נ"א מסתחרין. ונ"א מסתחר (אה"ל). ח) נ"א ליג לתתא. ט) נ"א דילה. י) נ"א
 מוסיף אנפי אדם ואנפי אריה. יא) נ"א אריא. יב) נ"א דכלהו. יג) נ"א נשר. יד) נ"א אריה. ונ"א נשרא. טו) נ"א ליג
 אדם. טז) נ"א וכלהו. יז) נ"א ליג מן ובגין עד ארבע גוויין.

את קשתי נחתי בענן

הסולם

מאמר

רסד) והאי רקיע וכו': ורקיע זה עומד על
 ראשם, ובכל מקום שהחיה חולכת
 משיבה פניה לאותו הצד שד' הפנים נכללות
 בו. כלומר שד' הפנים של החיות נכללות זו בזו ויש
 בפני אריה כל ד' הפנים, וכן בפני שור כל ד' הפנים
 וכו'. וההפך ביניהם, שאותו הצד שהפנים נכללות בו,
 הוא השולט, ורק לאותו הצד משיבה פניה, אם נכללים
 בפני אריה, הרי פני אריה השולט, שהוא צד הדרום.
 ואם בפני שור, צד הצפון שולט, וכו'. וכן הן משיבות
 פניהם לארבע הזוויות כלומר לארבע הרוחות וכולן
 מוחזרות ומתפשטות למטה. דהיינו מחזה ולמטה.
 פירוש החיות בכללן נמשכות מחצוניות המלכות
 דהיינו רק מבחינת נהי"מ שלה. אבל עכ"ז יש
 בהחיות עצמן חג"ת נהי"מ, אשר חג"ת שבהם
 נקראים חיות עליונות הקדושות, (כמ"ש באות
 רס"א) אלין ארבע חיוון רברכן עלאין
 קרישין. ואומר כאן עליהם, וכרהו מסתחרין
 לתתא, שהן גם מוחזרות ומתפשטות לבחינת
 נהי"מ, שהם בחינת מחזה ולמטה. ואלו נקראים
 חיות קטנות. (כג"ל ב"ב דף פ"ג ד"ה מנציתו ע"ש).
 וההפך שביניהם יתבאר לפנינו.

רסה) ברבועא דיליה וכו': בארבעה צדדים שבו
 שהם דרום צפון מזרח מערב, שבהרקיע, נחקקו
 החיות בארבע פנים. פני אריה לצד דרום, פני שור
 לצד צפון, פני נשר לצד מזרח, פני אדם לצד מערב.
 וחקוק בכולם פני אדם: בפני אריה חקוק אדם,
 בפני נשר אדם, בפני שור אדם. כי כולן כלולות
 בו, בפני אדם, ומשום זה כתוב, ודמות פניהם פני
 אדם. שמשמע שיש לכל אחת מהן פני אדם.

והאי

ב"א דף שט"ז אות תי"ג). ומערב שה"ס מלכות
 מקבלת ג' קדושות הללו, ובחינתה עצמה ה"ס
 ברוך כבוד ה' ממקומו, וד' בחינות הללו מאירים
 בהחיות, בסו"ה והחיות רצוא. ב) הוא קול
 גרפין דהיינו בשעתא דאינון פרשי גרפייהו,
 שכנפיהם פרודות, ואינון מכסות על גופם, שאז
 נשמע קול בחינת הדין הכלול בגופם ובכנפיהם,
 אשר קול זה אינו נמתק בהבינה. מחמת הדין
 הנשמע בתוכו. ולפיכך נוהג בו מיתוק אחר.
 והוא, כי מבחינת הדין הזה מתקן המסך
 דחירק, שעליו יוצא קו האמצעי המכריע בין
 ב' הקוין. (כנ"ל בראשית א' דף מ"ח ד"ה
 נפק) וכל עוד שלא נעשה הזווג על מסך
 הזה, יש מחלוקת בין הקוין ואינם מאירים, כמ"ש
 שם. נמצא שכל הארת הקוין תלויה על בחינת
 הדין הזה הכלול בהמסך, והוא הגורם להם, ע"כ
 הוא חשוב כמוהם אע"פ שהוא דין. ועל זה
 הקול אומר הכתוב ואשמע את קול כנפיהם
 כקול מים רבים, דהיינו הדינים המכונים מים
 רבים, כמול שדי בלכתן, שפירושו, דלא
 אשתכך לעלמין, על דרך הכתוב למען יומרך
 כבוד ודא ירום. כלומר, כי קול זה אע"פ
 שנשמע בו בחינת דין, מ"מ חשוב מאד, כי מעת
 הגלותו, נעשה הכרעה בין הקוין, והמוחין
 מאירים על ידו, והכבוד אינו נדם עוד לעולם.
 וזו"ה לעיני הגוים גלה צדקתה, כי אע"פ
 שהוא לעיני הגוים, כלומר שיש בו בחינת דין,
 מ"מ הוא חשוב מאד, כי גדה צדקתה, שעל
 ידו נגלו המוחין, וזולתו לא היו מוחין בזו"ן.
 כנ"ל.

(רמזי דף ע"א ע"ב)

(רסו) והאי רקיע ה' דאתרבע, כלוהו גוונים כלידן ביה, ארבע גוונים אתחזיין ביה, גליפין בארבע ארבע. בארבע גליפין, רשימין כ' טהירין, עלאין ותתאין. כד כ' מתפרשאן גוונים דאינון ארבע, סלקין תריסר. * גוון ירוק. גוון סומק גוון חוור, ד' גוון ס' ספיר, ו' דאתכלילו מכל גוונים. הה"ד כ' כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'. חיזו דגוונים דכלא. ובגין כך, את קשתי נתתי בענן.

(רסז) מאי קשתי, כמה דאתמר ביוסף, דכתיב י' ותשב באיתן קשתו. בגין דיוסף צדיק אקרי, ובגין כך, קשתו: דא ברית דקשת, דאתכליל בצדיק, דברית, דא בדא ז' אתאחיד. ס' ובגין דנת, הוה צדיק, קיימא דיליה קשת.

מסורת הזהר

(א) גוון ירוק - סומק - חוור: ח"א יח. לט: מד. ח"ב פד. קלט. רט: רמא. רמג. ח"ג יוד. רל: רעה. ת"ז בהק' יב. (ב) גוון ספיר: ח"א צח: קלו: ח"ג רטו. רלא. ג' כמראה הקשת - הנוגה סביב: (יחזקאל א') ח"א יח. לט. קע: רלכ. ח"ב רמו. ח"ג רל: ת"ז בהק' ז'. תק' י"ח לב: לו. חס' ע' קיט: תק"ח צ"ה טא שכו. טד שיה. קס"ז טב שמב. טג שא. ד' ותשב באיתן קשתו: (בראשית מט') ח"א רמו. ח"ג סו: ת"ז תק' ס"ט קי.

חלופי גרסאות א' ג'א מוסף דאתרבע דאתכליל עלייה כל גווני כלידן ביה. וג'א דאתכליל עלייה כל גווני כלידן ביה. ז' ג'א שמירין. ג' ג'א מתפרשן. ד' ג'א גוונים דאתכליל. ס' ג'א ל"ג ספיר. ו' ג'א דאתכליל. וג'א דאתכליל ביה (אח"כ). ז' ג'א אתאחיד. וג'א ל"ג אתאחיד. וג'א ל"ג מן אתאחיד עד ויפוחו. ח' ג'א בגין.

את קשתי נתתי בענן

הסולם

סאמר

בהן ט"ז גוונים. מה שאין כן במחזה ולמטה שעצמות המלכות נעלמת שם (כנ"ל ב"ב דף מ"ו ד"ה ביאור) וע"כ יש שם רק ג' גוונים לבן אדום ירוק, והמלכות היא בסוד גוון ספיר שכולל אותם הג' גוונים. דהיינו מה שמקבלת מהם, והגוון של עצמה נעלם. וע"כ כשנכללים זה בזה, אין שם רק ד' בחינות שבכל אחת ג' גוונים, שהם י"ב גוונים. וזהו שמסיים, ובגין כך כתוב ואת קשתי נתתי בענן, שנראה בהענן רק ג' גוונים לבד, לבן אדום ירוק, וגוון עצמותה שהוא שחור, אינו נראה שם. וצריך שתדע, שגוון ירוק הנאמר בכ"מ שהוא גוון קו אמצעי היינו ירוק כאור החמה ולא ירוק ככרתי.

(רסז) מאי קשתי וכו': שואל, מהו קשתי. ואומר שהוא כמו שנאמר ביוסף, ותשב באיתן קשתו. שקשתו הוא מלכות, אלא משום שיוסף נקרא צדיק, שהוא בחינת יסוד, ומשום זה, הקשת שלו הוא ברית דקשת. דהיינו יסוד דמלכות, כי ברית הוא יסוד, וקשת מלכות, כי נכלל בצדיק, כי ברית זה, יסוד, נתאחד בזה בהקשת פירוש, קשת הוא מלכות, כמ"ש הזהר (ח"א רמו. דפו"י) על הכ' ותשב באיתן קשתו ששואל שם, מהו קשת, ומשיב, דא בת זוגו. דהיינו מלכות, שהיא בת זוגו דיסוד. אלא שמסתפק כאן. כיון שהכתוב אומר כאן, וראיתיה

לזכור

(רסו) והאי רקיע וכו': והרקיע הזה שנעשה רבוע לד' צדין דרום וכו' כל הצבעים כלולים בו. ארבעה צבעים נראים בו, שהם לבן, אדום, ירוק, ושחור, חקוקים כל אחד בארבעה ארבעה. כלומר שכל אחד מהם כלול מכולם. באופן, שהם ט"ז גוונים.

בארבע גליפין וכו': בארבע חקיקות רשומים העליונים, שהם תש"ח דחג"ת. והתחתונים שהם חיות דנהי"מ. כאשר מתפשטים הגוונים של אלו הארבעה, דהיינו של החיות דנהי"מ. הם עולים שנים עשר גוונים, ולא ששה עשר גוונים, כמו החיות דחג"ת: שהם גוון ירוק, גוון אדום, גוון לבן, גוון ספיר שנכלל מכל ג' הגוונים. כלומר שגוון ספיר היא המלכות אינו גוון בפני עצמו אלא הוא מקבל בתוכו כל ג' הגוונים, וע"כ אין כאן רק ד"ס ג' גוונים שהם י"ב גוונים. וז"ש כמראה הקשת וגו' שבו ג' גוונים. כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה', דהיינו המלכות, הוא מראה של כל ג' הגוונים. כלומר שבמלכות עצמה אין שום גוון, אלא שכולה מג' הגוונים. ומשום זה כתוב את קשתי נתתי בענן.

פירוש, כי החיות הן חג"ת ונהי"מ, ונודע כי רק במחזה ולמעלה נמצאת המלכות, שהם בחיות דחג"ת. וע"כ יש שם ארבעה גוונים. דהיינו גם גוון שחור, ובהתכללותם זה בזה יש

(דפו"י דף ע"א ע"ב)

רסח) ויפוזו. מאי ויפוזו, ^א אנהירו בחמידו דכלא. כד"א * הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים. אנהירו בנהירו עלאה, כד נטר ברית. ובגין כך, אקרי יוסף ^ב הצדיק. ^ג על דא, אקרי הקשת ברית, כליל דא בדא. רסט) ^ד ודא זהרא ^ה יקרא עלאה, חיוו דכל חיוו. ^ו חיוו ^ז כחיוו ^ח טמירין, גוונין טמירין. גוונין ^ט דלא אתגליין. ^י ולית רשו לאסתכלא ^{יא} בעינא בקשת, כד ^{יב} אתחזי בעלמא, דלא ^{יג} יתחזי קלנא בשכינתא. וכן ^{יד} (ה) גוונין דקשת הוא חיוו ^{יז} סוסטיפא ^{יח} קטירא, ^{יט} כחיוו ^כ יקרא עלאה, דלא לאסתכלא.

דרך אמת

(א) מלכות הקשת המתגלה בעולם הוא מלכה מוצקת ומוסרית. (ב) מלכות הקשת מתגלה ככדור ^א ולכן חסר להסתכל בקשת המתגלה בעולם ועל מקומות הקו ^ב וממנה יורה דף ע"ב מקומות ^ג ל"ב.

חלופי גרסאות ^א היא אתנהירו, ^ב היא צדיק, ^ג היא ועל, ^ד היא ליג ודא, ^ה היא ודא זהרא יקר (אה"ל). ^ו מוסר ודא יקרא, ^ז היא חיוו, ^ח היא בחיוו, ^ט היא טמירא, ^י היא ליג דלא, ^{יא} דאתגליין, ^{יב} היא כגוונא דקשת, ^{יג} היא אתחזי, ^{יד} היא סוסטיפא, ^{יז} היא כחיוו, ^{יח} היא קטירא, ^{יט} היא סוסטיפא, ^כ היא יקר.

מאמר

הסולם

את קשתי נתתי בענן

רסח) ויפוזו מאי ויפוזו וכו': שואל מה פירושו של ויפוזו זרועי ידיו. ואומר, שהאירו ידיו אור הנחמד לכל כמו זהב וזהב כמשיא, הנחמדים מזהב ופז רב ומתוקים וגו'. נאורו ידיו באור העליון כאשר שמר הברית. פירוש. כיון שזכה לברית דקשת, כמ"ש ותשב באיתן קשתו, שפירושו מפתחא, כנ"ל ע"כ זכה על ידיה למחין העליונים, וידיו, שהן חסד וגבורה, נפוזו, דהיינו שנעשו לחכמה ובינה, שעליהם אומר הכתוב הנחמדים וכו'. ובגין כך אקרי יוסף הצדיק ומשום זה שזכה לברית נקרא יוסף הצדיק. על דא אקרי הקשת ברית, כליל דא בדא, ועל כן נקראת הקשת בשם ברית, משום שכלולים זה בזה, כמו שנתבאר לעיל בדיבור הסמוך. רסט) ודא זהרא וכו': וזה הקשת הוא זהר כבוד העליון, מראה כל המראות. דהיינו מלכות, הנקראת כבוד העליון, ובה כל המראות (כנ"ל בראשית א' דף ע"ד אות ס"ט) היא מראה, כמראה אורות הנסתרים, שהם גוונין נסתרים, גוונין שלא נגלו: כלומר אלו ג' גוונים, לבן אדום וירוק, שהם חג"ח, שאורותיהם מכוסים ונעלמים למעלה מחוה, נתגלה המראה שלהם בחקשת. כנ"ל בראשית א' דף ע"ז אות ע"א וע"ב ע"ש בהסולם).

ולית רשו וכו': ואין רשות להעין להסתכל בקשת כשהוא נראה בעולם, שלא יראה דופי בהשכינה. פירוש כי אע"פ שקשת ה"ס מפתחא, ואין בה מדת הדין, מ"מ גם מדת הדין גנוזה בה, ועל ידי הסתכלות שפירושו,

המסתכל

לזכור ברית עולם, הרי משמע שהקשת הוא ברית, שהוא יסוד. וע"כ שואל כאן, מהו קשתו, ומשיב, קשתו, דא ברית דקשת, כלומר, לא מלכות ממש אלא יסוד דמלכות, כי על ידי מיתוקה של המלכות בהבינה נאבדה בחינת עצמותה דמלכות, כי נגנזה ברדל"א, וא"א יצא בט"ס חסר מלכות, אלא עטרת יסוד, הוא המלכות שלו, וה"ס נקודה דמפתחא (לעיל בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה ב' ע"ש) ועטרת יסוד נבחרת כמו יסוד דמלכות, ומלכות דמלכות חסרה, וז"ש דאתכביל בצדיק, שע"כ הוא רק יסוד דמלכות, משום שנכללה בהיסוד שנעשית לעטרת יסוד, דברית דא בדא אתאחיד, שהיסוד שנקרא ברית נתאחד בהקשת, וע"כ נקרא גם הקשת בהכתוב בשם ברית, דהיינו לזכור ברית עולם, כי ובגין דנח הוה צדיק, קיימא דיליה קשת, כי משום שנח היה צדיק, נעשה הברית שלו בסוד הקשת, כי נכלל בו, וע"כ קוראו הכתוב בשם ברית, ובוה תבין מ"ש לעיל (בראשית א' דף ע"ה אות ע') אשר הקשת זה חי עלמין בענן דא מלכות, כי הקשת נבחן ליסוד דמלכות, וע"כ אומר עליו חי עלמין, וענן נבחן למלכות דיסוד, וע"כ אומר עליו דא מלכות, ושיעור הכתוב את קשתי נתתי בענן, פירושו, שנתן יסוד דמלכות במלכות דיסוד, ונמחקו זה בזה בסוד מפתחא כנ"ל, ואז מתגלים עליה כל המחין לקיום העולם, וז"ש וראיתיה לזכור ברית עולם.

(דפוסי דף ע"א ע"ב)

(רע) וכיון דארעא חמאת, להאי קשת, קיימא קדישא, אתקיימת בקיומא. ועל דא, * והיתה לאות ברית ב' בין אלקים וגו'. האי ב' דארמון, י דאלין תלת גוונין, ד' וחד דאתכליל ב' ביניהו, כלהו רזא חדא. ובגו עננא סלקא י לאתחזאה. רעא) ב' וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר. האי היא אבן שתייה, דאיהי נקודה חדא, דכל עלמא. וקיימא עלה קדש הקדשים. י ומאי היא כרסייא קדישא עלאה, דאיהי ממנא על אלין ארבע. דמות כסא, בארבע סמכין, ודא ב' הוא תורה שבע"פ.

(רעב) י ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. דא ב' הוא י תורה שבכתב. מכאן דתורה שבכתב ישוון * י יתה, על תורה שבעל פה. בגין דהאי כרסייא יא' לדא. כמראה אדם. דאיהו י' דיוקנא דיעקב, דאיהו יתיב י' עלה. רעג) רבי יהודה, קם ליליא חד למלעי באורייתא, י' בפלגו ליליא, בכי סו אושפיזא, במתא מחסיא. והוה תמן בביתא, חד יודאי, דאתא ב' בתרי סו קסירא ב' י' דקטפירא. פתח רבי יהודה ואמר, י' והאבן הזאת אשר שמתי י' מצבה

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) שנה בשני אמתחות מלאים מלכודים למכור ולסחור. (א) והיתה לאות ברית: (בראשית ט') ח"א קיו. (ב) וממעל לרקיע: לעיל דף צ"ב ציון ה' ויש"נ. (ג) ועל דמות - כמראה אדם עריו מלמעלה:

(יחזקאל א') ח"א קט. כנו: ריא. ח"ב צ. ככב. קעת. ריו. ח"ג יוד. סו: קלה. קמד. ריו. ת"ז בהק' ד. ו: (ד) תושב"כ - תושבע"פ: לעיל ב"ב דף קט"ו ציון ד' ויש"נ. (ה) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה: (בראשית כ"ח) ח"א קמו: קנא: רלא. ח"ב רכט: ח"ג רמג: ת"ז תק' כ"א סא: סב. ז"ח ויצא כ"ח סא שלב.

חלופי גרסאות א' נ"א ביני ובין וגו' ונ"א ביני ובין הארץ וראייתה לזכור ברית עולם (אה"ל). ב' נ"א דארמון בגוונין אלין תלת גוונין (אה"ל). ג' נ"א אלין. ד' נ"א והאי. ה' נ"א מנייהו. ו' נ"א לאתחזיא. ז' נ"א והאי. ח' נ"א ליג הוא. ט' נ"א ליג הוא. ונ"א היא. י' נ"א ליג יתה. יא' נ"א להאי. יב' נ"א כרסיא. יג' נ"א עליה. יד' נ"א ליג בפלגו ליליא. ונ"א בפלגות ליליא. טו אושפיזיה. טז נ"א קסירי. יז נ"א קלופטרי. יח נ"א מצבה וגו'.

הסולם

מאמר

את קשתי נחתי בענן

רעא) וממעל לרקיע וגו': כמראה אבן ספיר, זה אבן ספיר. הוא אבן שתייה, שהיא נקודה אחת שכל העולם עומד עליה, דהיינו נקודה דמסתחא, ועליה עומד קדש הקדשים, ומה היא הנקודה, היא כסא הקדוש העליון. שהיא ממונה על אלו ארבע גוונין הנ"ל, והוא דמות כסא בארבע אדנים, כלומר ד' הגוונין לבן אדום ירוק ספיר נעשו לה ד' אדנים. וזה הכסא הוא תורה שבעל פה. דהיינו המלכות.

רעב) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וגו': זה הוא תורה שבכתב, שהוא ז"א. מכאן נשמע, שמשמים תורה שבכתב על תורה שבעל פה, משום שזה כסא לזה. כמראה אדם הוא צורתו של יעקב, שהוא ז"א. שהוא יושב עליו.

מאמר והאבן הזאת אשר שמתי מצבה

רעג) רבי יהודה קם וכו': ר"י קם משנתו בלילה אחד לעסוק בתורה. בחצות לילה, באכסניא. בעיר מתא מחסיא. והיה שם בחבית

המשכת האור ממעלה למטה, נעשה גילוי למידת הדין, כמ"ש לעיל (בהקדמת הזהר דף צ"ט אות קכ"ג) לא זכי הא רע, עש"ה. וז"ס שאסור להסתכל בקשת, וכן גוונין דקשת הוא חיוו כוסמיפא קטירא, וכן הגוונים של הקשת קשורים הם במראה ערפל וענן, שזה יורה שהם מכוסים, כמראה כבוד העליון, שלא להסתכל בה.

רע) וכיון דארעא וכו': וכיון שהארץ רואה את הקשת, כלומר, שהמלכות הנקראת ארץ, מתחננת בבחינת הקשת, שפירושו מפחחא כנ"ל. נמצא ברית הקדוש מתקיים בקיומה, דהיינו שמשפיע לה המוחין עלאין, וע"כ, והיתה לאות ברית וגו'. מה שאמרנו לעיל (באות רס"ו) שאלו הם ג' גוונין לבן, אדום, ירוק, וגיון אחד הוא הנכלל ביניהם, כולם הם סוד אחד. כלומר שגם הקשת הוא מג' גוונין וגוון הכולל את הג', והקשת עולה בתוך הענן כדי להראות, כי אינו נראה רק בתוך הענן.

(דפויי דף ע"א ע"ב י' ע"ב ע"א)

יהיה בית אלקים. דא היא * אבן שתיה, דמתמן אשתיל עלמא, ועליה אתבני בי מקדשא.

רעד) זקף רישיה, ההוא יודאי ^א וא"ל האי מלה איך אפשר, והא אבן שתיה עד לא אתברי עלמא הות, ומינה אשתיל עלמא, ואת אמרת והאבן הזאת אשר שמתי מצבה. דמשמע דיעקב שוי לה השתא, דכתיב ^ב ויקח את האבן אשר שם מראשותיו. ותו, דיעקב בבית אל הוה, והאי אבנא הוה בירושלם. רעה) ר' יהודה, ^ג לא אסחר רישיה לגביה, פתח ואמר ^ד הכון לקראת אלקיך ישראל. וכתיב ^ה הסכת ושמע ישראל. מ"י דאורייתא ^ו בעיין כוונה. ומלין דאורייתא, בעאן לאתתקנא בגופא ורעותא כחדא. קם ההוא יודאי, ואתלבש, ויתיב לגביה דרבי יהודה, ואמר זכאין אתון צדיקא, דמשתדלי באורייתא ^ז יומא ולילי.

רעו) א"ל רבי יהודה, השתא דכוונת גרמך, אימא מילך, דנתחבר כחדא. דהא מלי דאורייתא, בעיין תקונא דגופא, ותקונא דליבא. ואי לא, ^ח בערסאי שכיבנא ובלבאי אמרנא ^ט מלין. אלא הא תנינן, דאפילו חד דיתיב ולעי באורייתא שכינתא אתחברת בהדיה, ומה שכינתא הכא, ואנא שכיב בערסאי. ולא עוד, אלא ^י דבעיין צחותא.

רעז) ותו, דכל ב"נ, דקם למלעי באורייתא, ^י מפלגו ליליא, כד

מסורת הזהר

א) אבן שתיה דמתמן אשתיל עלמא: ח"א עת. ת"ז תק' ע' קיט: ב) ויקח את האבן: בראשית כ"ה. ג) הכון לקראת אלקיך ישראל: עמוס ד'. ד) הסכת ושמע ישראל: (דברים כ"ז) ח"א קלב. ח"ב קט. ה) בעיין צחותא: ח"ג מו. רכא: ו) פלגו ליריא: לעיל בראשית ב'. דף כ"ט ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות א"ל. כ נ"א ל"ג לא. ג נ"א מוסיף כתיב הכון. ד נ"א אורייתא. ס נ"א בעי. ו נ"א ומלי אורייתא. ז נ"א יממא. ח נ"א בערסי. ט נ"א מלי. י נ"א בפלגו.

מאמר בהבית יהודי אחד, שבא בשני שקים עם מלבושים למכור. פתח ר"י ואמר, והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים, זו האבן, היא אבן שתיה, שמשם נשתל העולם, ועליה נבנה בית המקדש. רעד) זקף רישיה וכו': זקף ראשו אותו היהודי ואמר לו, דבר זה איך אפשר, והרי אבן שתיה היה מקודם שנברא העולם. וממנה נשתל העולם. ואתה אומר, והאבן הזאת אשר שמתי מצבה, שמשמע, שיעקב שם אותה עתה למצבה, ועד עתה לא היתה כחקונה. שכתוב ויקח את האבן אשר שם מראשותיו. והרי אבן שתיה מתוקנת עוד מקודם שנברא העולם, ועוד הרי יעקב בבית אל היה, ואבן ההיא שתיה היתה בירושלם. כי היא עומדת במקום המקדש, שהוא בירושלם.	הכולם והאבן הזאת אשר שמתי מצבה הכון לקראת אלקיך ישראל. וכתוב הסכת ושמע ישראל. כי דברי תורה צריכים כוונה, וצריכים להתתקן בגוף וברצון כאחד. קם אותו היהודי ונתלבש, וישב אצל ר"י, ואמר, אשריכם צדיקים שאתם עוסקים בתורה יום ולילה.
---	--

רעז) ותו דכל ב"נ וכו': ועוד, שכל איש הקם לעסוק בתורה מחצות לילה ואילך, כאשר נתעורר רוח הצפוני, הקב"ה נכנס אז להשתעשע

(דמוי דף ע"א)

אתער ^א רוח ^ב צפון. קב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקא, בגנתא דעדן. והוא
 י וכל צדיקיא דבגנתא. כלוה ^ג צייתין ^ד לאלין ^ה מלין ^ו דנפקי מפומיה.
 ומה קב"ה, ^ז וכל צדיקיא, ^ח מתעדנין למשמע ^ט מלי דאורייתא בשעתא
 דא. ^י ואנא אהא שכיב בערסאי. ^{יא} א"ל, השתא אימא מילך.

רעה) א"ל, שאילנא. על מה דאמרת ^{יב} בפסוקא דא, ^{יג} והאבן הזאת
 אשר שמתי ^{יד} מצבה יהיה בית אלקים, ^{טו} דדא אבן שתיה. ^{טז} ה"ך אפשר,
 דהא אבן שתיה, עד לא אתברי עלמא הות, ומנה אשתיל ^{יז} עלמא, ואת אמרת,
 אשר שמתי, דמשמע דיעקב שוי לה השתא. ^{יח} וכתיב ויקח את האבן אשר
 שם ^{יט} מראשותיו.

רעט) ותו, דיעקב בבית אל הוה, ואבנא ^כ דא, ^{כא} הות בירושלם. א"ל
 כל ארעא דישראל, ^{כב} אכפל תחותי, ^{כג} וההוא אבן תחותיה ^{כד} הות. א"ל, אשר
 שם כתיב. ^{כה} וכתיב, והאבן הזאת אשר שמתי ^{כו} מצבה. א"ל אי ידעת מלה
 אימא ^{כז} לה.

רפ) פתח ואמר. ^{כח} אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך. דוד
 מלכא, ^{כט} חביבותא ^ל ודבקותא דיליה, בהאי אבן הות. ^{לא} ועלה אמר ^{לב} אבן
 מאסו ^{לג} הבונים היתה לראש פנה. וכד בעא לאסתכלא, בחיזו יקרא דמריה,
^{לד} נטל להאי אבן בידיה, בקדמיתא. ולבחר עייל.

מסורת הוהר

א) רוח צפון: לעיל בראשית ב' דף כ"ט ציון ב' וש"נ. ב) אני בצדק אחזה: (תהלים י"ז)
 ח"ג קצ. רצב. ג) אבן מאסו הבונים: לעיל בראשית א' דף ק"ב ציון א' וש"נ.

חלוסי גרסאות א) נ"א מוסיף צפון בפלגו דליליא. ב) נ"א וכלהו. ג) נ"א מוסיף צייתין ליה וצייתין [וצייתין]
 ד נ"א לאינן, ה) נ"א מלי (ד"א) ונ"א מילין. ו) נ"א דנפקין, ז) נ"א ויהא. ח) נ"א וכלהו,
 ט נ"א מתערין. י) נ"א במלי וליג למשמע, יא) נ"א והיך אנא, יב) נ"א ליג א"ל. יג) נ"א דכתיב ול"ג
 בפסוקא דא ונ"א בהאי קרא דכתיב, יד) נ"א מוסיף רוא דאבן שתיה דאמרת והאבן. טו) נ"א מצבה וגו'. טז) נ"א ודא.
 יז) נ"א מוסיף השתא דציית למילי [למלי] היך, יח) נ"א מוסיף כל עלמא. יט) נ"א דכתיב. כ) נ"א מראשותיו
 וגו'. כא) נ"א ליג דא. כב) נ"א הות. כג) נ"א איכפל. כד) נ"א וההיא. כה) נ"א הות. כו) נ"א ליג וכתיב. כז) נ"א ליג
 מצבה. כח) נ"א ליה. כט) נ"א מוסיף חביבותא דיליה, ל) נ"א ודבקותא. לא) נ"א ועליה. לב) נ"א הבונים וגו',
 לד) נ"א נטיל.

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה

הסולם

מאמר

אל, ואבן זו היתה בירושלם. אמר לו.
 שקפל תחתיו כל ארץ ישראל. ואותו האבן
 תחתיו היה, אע"פ שהיה בבית אל. אמר לו, אשר
 שם כתוב. וכתיב והאבן הזאת אשר שמתי
 מצבה, שמשמע שתקן אותה עתה, ואיך היא אבן
 שתיה המתוקנה מקודם העולם. אמר לו, אם אתה
 יודע דבר מה, אמור.

רפ) פתח ואמר וכו': פתח ואמר אני בצדק
 אחזה פניך וגו'. דוד המלך, החביבות
 והדבקות שלו באותו אבן היתה, דהיינו מלכות,
 הנקראת אבן שתיה, ונקראת צדק. ועליה אמר, אבן
 מאסו הבונים היתה לראש פנה. וכשרצה
 להסתכל במראה כבוד רבונו, לקח תחילה אותו
 האבן בידיה, ואח"כ נכנס.

בגי

להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, והוא עם כל
 הצדיקים שבגן, כולם מקשיבים לאלו הדברים
 היוצאים מפיו. ואם הקב"ה וכל הצדיקים מתעדנים
 לשמוע דברי תורה בשעה זו, ואני אהיה שוכב
 במסתיו. אמר לו ר"י להיהודי עתה אמור דברייך.

רעה) א"ל שאילנא וכו': אמר לו שאלתי
 על מה שאמרת בפסוק הזה, והאבן
 הזאת וגו', שהוא אבן שתיה, איך אפשר זה,
 הרי אבן שתיה מקודם שנברא העולם היה,
 וממנה נשתל העולם, ואתה אומר אשר שמתי,
 שמשמע שיעקב שם אותה עתה. וכן כתוב, ויקח
 האבן אשר שם מראשותיו.

רעט) ורו דיעקב וכו': ועוד, יעקב היה בבית

(דפו"י דף ע"ב ע"א)

רפא) בגין, דכל מאן דבעי, לאתחזאה ח' קמי י' מריה, לא אעיל אלא בהאי י' אבן. דכתיב * בזאת יבא אהרן אל י' הקדש. ודוד משבח י' גרמיה, ואמר אני בצדק אחזה פניך. וכל אשתדלותיה דדוד, לאתחזאה בהאי אבן, כדקא יאות, ולגבי דלעילא.

רפב) ת"ח, אברהם אתקין, י' צלותא דצפרא, ואודע טיבו י' דמאריה בעלמא. ואתקין ההיא שעתא, י' בתקונהא כדקא יאות. דכתיב וישכם אברהם בבקר. יצחק אתקין י' צלותא דמנחה. ואודע בעלמא, דאית דין ואית דיין, י' דיכול לשזבא ולמידן עלמא.

רפג) יעקב, אתקין י' צלותא דערבית, ובגין צלותא דא, דאתקין מה דלא אתקין ב"ג, מקדמת דנא, כדקא יאות. בג"כ, שבח גרמיה, ואמר * והאבן הזאת אשר שמתי מצבה. דעד ההיא שעתא, לא שוי י' לה אחרא, כוותיה.

רפד) ובגין כך, י' ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה. מאי מצבה. י' דהוה נפילה, י' ואוקים לה. ויצוק שמן על ראשה. דהא ביעקב תליא י' מילתא, למעבד י' יתיר מכל בני עלמא.

מסורת הזהר

א) בזאת יבא אהרן: (ויקרא ט"ז) ח"ב גא. נו. ח"ג ח: לא. לו: נח: נט. ס: קח. רנו: ת"ז בהקדמה יא: ח"ד יט. תק' ו' כא: תק' י"ח לב. תקי י"ט מ. תק' כ"א נה: נו: סא. תק' ס"ט קא: תק"ח ק' סא. שיג. ק"ז טר שג. ק"י טר שלט. ק"ג טר שבו. ק"ד ט"א שלא. ב) צלותא דצפרא: ח"א כג: קלב: רכט: רסו: ח"ב קסט: קלב: ח"ג ככ: קצו. רד. רכד. רעה. ת"ז תק' ה' כ. ג) צלותא דמנחה: ח"א כג: קלב. רל. רסו: ח"ב לו: קסט: קנו. ח"ג ככ. קכא. קצו. רכד. רעה. ד) צלותא דערבית: ח"א כג: קלב: רכט: רסו: ח"ב קסט: קל. קלב. קסב. ח"ג קצו. רכד. רמג. רסד. רעה. ת"ז תק' ה' כ. ה) ויקח - ויצוק שמן על ראשה: לעיל דף צ"ח ציון ב' וש"נ.

חלוסי גרסאות ח' ג"א קמיה, כ ג"א דמריה, ונ"א מאריה, ג ג"א ליג אבן. ד ג"א מוסיף הקדש וזאת ליהודה (אה"ל) ח ג"א מוסיף גרמיה זאת היתה לי ואמר (אה"ל). ו ג"א לגביה, ז ג"א דמריה. ח ג"א בתקנא. ט ג"א דיכיל, י ליה. יא ג"א דהות. יב ג"א ואקים. יג ג"א מלה, ונ"א מלתא. יד ג"א יתיה, ונ"א יתי.

מאמר

הסולם

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה

רפא) בגין דכל וכו': משום שכל מי שרוצה להראות לפני רבונו, אינו נכנס אלא באותו אבן, שכתוב בזאת, שהיא מלכות הנקראת זאת, יבא אהרן אל הקדש, ודוד משבח עצמו ואומר, אני בצדק, שהיא מלכות, אחזה פניך. וכל עסקו של דוד היה להראות באותו אבן כראוי כלפי מעלה. פירוש. המוחין דחכמה מכונים עינים וכן ראייה, ואלו המוחין אינם מאירים בשום מדרגה, אחר חכמה דא"א שנסתמה, אלא בהמלכות, שהיא נוקבא דז"א, בלבדה. (כנ"ל בראשית ב' דף ט"ז ד"ה אמר) והיא נקראת אבן שתיה, וז"ש חביבותא ודבקותא דיליה בהאי אבן הוה וכו'. וכן אני בצדק אחזה פניך וגו'.

כי המוחין דראיה אינם אלא בה. רפב) ת"ח אברהם וכו': בוא וראה אברהם תקן תפלת שחרית שהוא כנגד חסד דז"א והודיע מהותו של רבונו בעולם, ותיקן אותו הזמן בתיקוניו כראוי, דהיינו שתקן מדת (יפויי דף ע"ב ע"א * ע"ב ע"ב)

מצבה. מהו מצבה. מצבה פירושו. שהיחה נפילה בהמלכות, והקים אותה. ויצוק שמן על ראשה, כי ביעקב תלוי הרבר לתקנה, יותר מכל בני העולם. כי יעקב הוא מרכבה לת"ת. שהוא בעלה, שבו חלום תקוני המלכות שהיא נוקבית. אהא

רפה) אתא ר' יהודה, ונשקיה. א"ל, וכל האי ידעת ^ה ואת משתדל בסחורתא, ^ז ומנח חיי עלמא. א"ל, ^י דהוה דחיקא לי שעתא, ואית לי תרין בנין, וקיימין כל יומא, בבי רב, ואנא אשתדלנא על מזונייהו, ולמיהב ^י לון ^ה אגר למורייהו, בגין דישתדלון באורייתא.

רפו) פתח ואמר, ^א ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכון מלכותו מאד. מאי שבחא דא. אלא, ^י דאתקין אבן שתיה, ושוי עלה קדש הקדשים, וכדין, ותכון מלכותו מאד.

רפו) וכתיב, ^י וראיתיה לזכור ברית עולם. דהא קב"ה, תיאובתא ^י דיציה בה תדיר, ומאן דלא ^ח אתחזי בה, לא אעיל ^ס קמי ^י מאריה. וע"ד כתיב, וראיתיה לזכור ברית עולם.

רפח) וראיתיה. ^י מאי וראיתיה. רזא הוא. כד"א ^י והתוית ^י תיו ^י על מצחות ^י וגו'. ^{טו} לאתחזאה עלייהו. ואיכא דאמרי, דא רשימו ^{טו} דאת קדישא, די בבשרא.

מסורת הזהר

(א) ושלמה ישב על כסא דוד: (מלכים א' ב') ח"א רמג. ב) וראיתיה לזכור ברית עולם: (בראשית ט) ח"א קיו. ח"ב כז: קיה. ח"ג כז: רטו: רכב: ת"ז חק' ה' יט: חק' ו' כב: חק' י"ח לו: חק' כ"א מד: מו: נו: סה: חק' ל"ז עח. חק' נ"ו צ: חק' נ"ח צב: תק"ח צ"ה טב שא. צ"ז טא שט. ק"ב טב שיד. ק"ד טא שיב. ק"ט טד שג. ג) והתוית תיו על מצחות: (יחזקאל ט) ח"א קא: רה: ז"ח רות פ"ח טב שכב.

חלופי גרסאות א ב"א והיק את. ב ב"א ליג ומנח חיי עלמא. ג ב"א דהות. ד ב"א ל"ג לין. ס ב"א אגרת. ו ב"א אגר למורייהו. ו ב"א אתקין. ז ב"א ליה. ח ב"א יתחזי. ו ב"א איתחזי ביה (אח"ל). ט ב"א לקמיה. י ב"א דמריה. י"א ב"א מאן. י"ב ב"א מה. י"ג ב"א תה. י"ד ב"א ל"ג על מצחות וגו'. י"ה ב"א ל"ג וגו'. טו ב"א מוסיף בגין לאתחזאה. טז ב"א ל"ג דאת.

הסולם

מאמר

רפה) אתא ר' יהודה וכו': בא ר"י ונשקו, לאותו יהודי, אמר לו, וכל זה אתה יודע, ואתה עוסק בסחורה ומניח חיי עולם. אמר לו, השעה היתה דחוקה לי, ויש לי שני בנים הנמצאים כל היום בבית המדרש, ואני משתדל על מזונותיהם, ולתת שכר לימוד למורייהם, כדי שיעסקו בתורה.

רפו) פתח ואמר וכו': ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכון מלכותו מאד. ושואל מהו שבח הזה של שלמה. ואומר. אלא שתקן האבן שתיה. ושם עליה קדש הקדשים. והיינו שתקן המלכות. והמשיך לה מוחין דג"ר, שהם בחינת קדש הקדשים. ואז ותכון מלכותו מאד.

רפו) וכתיב וראיתיה לזכור ברית עולם: כי הקב"ה תשוקתו היא בה, כהמלכות, תמיד, ומי שאינו מתראה בה, כלומר שאינו מקבל מטנה מוחין דראיה. שהם חכמה, אינו נכנס לפני רבוננו, כי מוחין אלו אינם נמשכים רק מפנה בלבד כנ"ל בסמך. ונ"כ כתוב וראיתיה לזכור ברית עולם. כי הראיה רק בה היא.

(רש"י דף ע"ב ע"ב)

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה

רפה) וראיתיה וכו': שואל מהו וראיתיה, לאיזה בחינה שבה, מתכוונת הראיה. אם לבחינת הדין שבה, שהוא הגורם לכל המוחין בסוד המסך דחירק (כנ"ל דף צ"ג ד"ה ביאור) או בבחינת המפתח שבה, שבו מקובל עצם המוחין, (כנ"ל דף צ"ה ד"ה מאי ע"ש) ומשיב רזא הוא, כד"א והתוית תיו על מצחות וגו' לאתחזאה עלייהו, סוד הוא, כש"א, והתוית תיו וגו', שהת' יתראה עליהם. כלומר, שהראיה סובב על בחינת הת' שבהמלכות שה"ס בחינת הדין שבה, כמו שת' זו הצילה האנשים דהיינו אותם שהת' היתה נראה במצחם, והוא מטעם שהוא הגורם להתגלות המוחין כנ"ל. ואיכא דאמרי, דא רשימו דאת קדישא די בבשרא, ויש אומרים שהראיה סובב על הרשימו דאות הקדוש אשר בבשר. דהיינו בהתכללותה בעטרת יסוד, שה"ס המפתח, שהמוחין בעצם מקובלים בה, להיותו ממשיך לה הכלים דאמא והמוחין דאמא כנ"ל בראשית א' דף י' ד"ה אי ע"ש.

אמר

רפט) א"ר יהודה, ודאי כלא ^א הוא. אבל, האי קשת, דאתחזי בעלמא, ברזא עלאה קיימא. וכד יפקון ישראל, מן ^ב גלותא, זמינא האי * קשת. דאתקשטא בגוונזי, ככלה דא, דמתקשטא לבעלה. רצ) א"ל ההוא יודאי, כך אמר לי אבא, כד הוה מסתלק ^ג מעלמא, ^ד לא תצפי ^ה לרגלי דמשיחא, עד ^ו דיתחזי האי קשת ^ז בעלמא, מתקשטא ^ח בגוונזי, ^ט נהירין, ויתנהיר ^י לעלמא. ^{יא} וכדין צפי ליה למשיח. רצא) מנלן. דכתיב וראיתיה לזכור ברית עולם. והשתא ^{יב} דאתחזיא ^{יג} בגוונזי ^{יד} חשוכין, ^{טו} יתחזיא ^{טז} לדוכרנא, ^{יז} דלא ייתי מבול. אבל ^{יח} בההיא זמנא, ^{יט} אתחזיא בגוונזי ^כ נהירין, ומתקשטא ^{כא} בתקונא, ^{כב} ככלה דמתקשטא לבעלה. וכדין לזכור ברית עולם. וידכר קב"ה להאי ברית, ^{כג} דאיהו בגלותא, ויקים ^{כד} לה מעפרא, הה"ד ^{כה} כי ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם. וכתיב ^{כו} ועבדו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם, אשר אקים מעפר, כד"א ^{כז} אקים את סכת דוד הנופלת. וע"ד וראיתיה לזכור ברית עולם. ולאקמא לה מעפרא.

רצב) ואמר הכי אבא, דבג"כ, אדכר באורייתא, פורקנא דישראל,

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) קשת — ככלה דא דמתקשטא לבעלה. (ב) לא תצפי לרגלי דמשיחא — בגוונזי נהירין: ת"ז חק' י"ח לו: חק' ל"ז עה. תק"ח צ"ו טא שט. ק"ב טב שיד. (ג) ובקשו את ה' אלקיהם (הושע ג') ח"א פט: ח"ב רלב: ז"ח רות פו טב שמו. (ד) ועבדו את ה' — דוד מלכם: (ירמיה ל') ח"א קיב: ח"ב רמ. (ה) אקים את סוכת דוד הנופלת: (עמוס ט') ח"ב ט. יא. קפו: רלט: רמ. ח"ג ו: קנז: קצט: רטו. רנו: ז"ח חוקת ג"ד טד שכה.

חלופי גרסאות א ג"א מוסיף הוא הכי. ונ"א הכא. כ ג"א מגלוחא ול"ג מן. ג ג"א מוסיף בעלמא מעלמא אמר לי. ד ג"א תצפה. ה לרגלא. ו ג"א דתחזי. ונ"א דאתחזי. ז ג"א מוסיף בעלמא בענא. ח ג"א בגוונזי. ט ג"א עלמא. י ג"א מן וכדין עד והשתא. יא ג"א דאתחזי. יב ג"א בגוונזי. יג ג"א חשוכן. יד ג"א מתחזיא. טו ג"א ל"ג לדוכרנא. טז ג"א מוסיף והיא לזכור [זכור] דלא. יז ג"א בההוא. יח ג"א יתחזי. יט ג"א אתחזיא. יכ ג"א נהירי. כ ג"א בתקונא. כא ג"א ככלה דמתקשטא לבעלה. כב ג"א דאיהי. כג ג"א ליה. כד ג"א מוסיף ואחר ישובו בני ישראל ובקשו.

מאמר

הסולם

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה

רפט) אמר ר' יהודה וכו': אר"י ודאי הכל הוא בהמלה וראיתיה, הן בחינת ה' שבה והן בחינת העטרה. אבל קשת זה הנראה בעולם, בסוד העליון, דהיינו בינה, הוא עומד, דהיינו רק בבחינת העטרה שבה, המשוה אותה לבינה, ומקבלת המוחין והכלים ממנה. וכאשר יצאו ישראל מן הגלות, עתידה קשת הזו להתקשט בצבעיה ככלה זו המתקשטת לבעלה. כלומר שג' הצבעים לבן אדום ירוק, שהם המוחין שבה, יהיו מאירים מאור, כמ"ש לפנינו.

רצ) א"ל ההוא יודאי וכו': א"ל אותו היהודי, כך אמר לי אבי, בשעה שהיה מסתלק מהעולם. לא תצפה לעקבות המשיח. עד שתהיה נראה קשת הזו בעולם, מתקשטת בצבעים מאירים ותאיר להעולם. ואז תצפה למשיח.

רצא) מנלן דכתיב וכו': מאין לנו זה, כי (דפו"י דף ע"ב ע"ב)

וּדְכוּרָנָא דִּילָהּ. י וְדָא הוּא דְכָתִיב * אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבּוּר מִי נֹחַ י עוֹד
עַל הָאָרֶץ כֵּן י נִשְׁבַּעְתִּי י מִקְצוֹף עֲלֶיךָ וּמִגֶּעֶר בָּךְ.
רַצַּג) י וַיְהִי בְנֵי נֹחַ הַיּוֹצֵאִים מִן הַתְּבָה. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כִּיּוֹן דְּכָתִיב
וַיְהִי בְנֵי נֹחַ. אֲמַאי אָמַר הַיּוֹצֵאִים מִן הַתְּבָה. וְכִי בְנֵין אַחֲרָנִין הוּוּ לֵיהּ,
דְּלֹא י נִפְקִי מִן תִּיבּוּתָא.
רַצַּד) אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא, אֵין. דְּהָא לְבַתָּר, אִולִידוּ בְנוֹי בְנֵין. דְּכָתִיב,
י וְאַלֶּה תּוֹלְדוֹת שָׁם וְגו'. וְאִינוּן לֹא י נִפְקִי מִגּוּ תִיבּוּתָא. וּבְגִ"כ כְּתִיב,
הַיּוֹצֵאִים מִן הַתְּבָה שָׁם חָם וְיִפֶּת.

רַצַּה) רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אִילוּ הוּיָנָא שְׂכִיחַ בַּעֲלָמָא, כַּד יְהִיב קִבְיָה
י סְפָרָא דְחֲנוּךְ בַּעֲלָמָא, י וְסְפָרָא דְאָדָם, אֲתַקִּיפְנָא, דְּלֹא יִשְׁתַּכְחוּן י בְּנֵי
ס אָנְשָׁא, בְּגִין דְּלֹא חִיִּישׁוּ כָל חֲכֵמָאן לְאַסְתַּכְלָא בְּהוּ, וְטַעַן בַּמִּלִּין אַחֲרָנִין,
לְאַפְקָא מִרְשׁוֹ עֲלָהּ, לְרִשׁוֹ אַחֲרָא. וְהִשְׁתָּא, י הָא חֲכִימִי עֲלָמָא יִדְעִין מִלִּין,
יֹא וְסַתְּמִין לוֹן, י וּמַתְּקִפִּי בַּפּוֹלְחָנָא י דְּמֵאֲרִיהוֹן.
רַצִּו) י וְהָאִי י קָרָא, אֲשַׁכְחָנָא בְּרוּא דְרִזִּין. י דְּכַד אֲתַעַר י חֲדוּה
דְּכָל חֲדוּוֹן, י טְמִירָא סְתִימָא, י סְבַתָּא דְּסַבְתִּין, אֲנַהִיר י מִנִּיהּ, כֹּא נַהִירוּ דְּקִיק.

מסורת הזהר

(א) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבּוּר מִי נֹחַ: לַעֲלִיל דָּף ס"ה צִיּוֹן ח' וּש"נ. (ב) וַיְהִי בְנֵי נֹחַ הַיּוֹצֵאִים:
(כְּרָאשִׁית ט) ח"א ענ. (ג) אֱלֹהֵי תּוֹלְדוֹת שָׁם: בְּרָאשִׁית י"א. (ד) סְפָרָא דְחֲנוּךְ: ח"א יג. לו: נה:
נח: ח"ב נה. ק. קה: קפ: קצב: ריו. רעו. ח"ג יוד: רלו. רמ. רמח: ת"ז תק' ע' קלו. קלו. ה) סְפָרָא
דְּאָדָם: ח"א לו: נה: נח: עו. צ: ח"ב ע. קלא. קמג: קפא. קצו. רעה: ח"ג סח:

חֲלוּפֵי גֵרְסָאוֹת ל' גִּיָּא וְדוּכְרָנָא. כ' גִּיָּא וְהָא (ד"א) וְגִיָּא בְּדָא דְכָתִיב וְלִ"ג הוּא. ג' גִּיָּא מוֹסִיף זֹאת עוֹד. ד' גִּיָּא
נִשְׁבַּעְתִּי וְגו'. ס' גִּיָּא ל"ג מִן מִקְצוֹף עַד סוֹף הַפְּטוּק. ו' גִּיָּא נִפְקִי, וְגִיָּא מוֹסִיף נִפְקִי לֵיהּ
ז' גִּיָּא נִפְקִי. ח' גִּיָּא בְנֵי. ט' גִּיָּא נִשָּׂא. י' גִּיָּא כַד. י"א גִּיָּא סְתִימִין. וְגִיָּא וְסַתְּמִין. י"ב גִּיָּא וּמַתְּקִיפִי. י"ג גִּיָּא
דְּמִרְהוֹן. י"ד גִּיָּא הָאִי. ט"ו גִּיָּא תּוֹסַפְתָּא. ט"ז בְּדַפּוּ"י כְּתוּב כֹּאן תּוֹסַפְתָּא. י"ז גִּיָּא חֲדוּא. י"ח גִּיָּא לִ"ג סְמִירָא, וְגִיָּא
לִ"ג מִן סְמִירָא עַד נַהִיר. י"ט גִּיָּא סִיבַתָּא (אֲהִי"ל). כ' גִּיָּא מִינָה (ד"א) וְגִיָּא מִינָה (אֲהִי"ל). כ"א גִּיָּא נַהִיר.

מֵאֲמַר
יִשְׂרָאֵל, וְזִכְרוֹן שְׁלֹה, שֶׁל הַמַּלְכוּת, כִּי לִזְכוּר בְּרִית
עוֹלָם. יוֹרֵה עַל גְּאוּלָּה יִשְׂרָאֵל וְחֻקֵּי הַמַּלְכוּת כְּנ"ל.
וְזֹהוּ שְׁכֵתוֹב, בַּעַת הַגְּאוּלָּה, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי
מֵעַבּוּר מִי נֹחַ עוֹד עַל הָאָרֶץ, כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי
מִקְצוֹף עֲלֶיךָ וּמִגֶּעֶר בָּךְ. פִּירוּשׁ. כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע
בְּרִית הַקֶּשֶׁת שֶׁלֹּא יִבֵּא מִבּוֹל לַעֲוֹלָם, שׁוּה
הוּא גַם בְּזִמָּן הַגְּלוּת, (כְּנ"ל בְּדִבּוּר הַסְּמוּךְ)
כֵּן בַּעַת הַגְּאוּלָּה, שְׁכֵתֵּי הַקֶּשֶׁת בְּגוֹוִנִין
נַהִירִין. יֹאמַר ה', נִשְׁבַּעְתִּי מִקְצוֹף עֲלֶיךָ וּמִגֶּעֶר
בָּךְ. כְּנ"ל כִּי אִזְּכֹר סוֹכֶת דוֹד הַנוֹפֶלֶת לַעֲד
וּלְנִצָּחַ. וְיִקְיָם הַכְּתוּב, לִזְכוּר בְּרִית עוֹלָם.

מֵאֲמַר וַיְהִי בְנֵי נֹחַ הַיּוֹצֵאִים מִן הַתְּבָה
רַצַּג) וַיְהִי בְנֵי נֹחַ וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר
כִּיּוֹן שְׁכֵתוֹב וַיְהִי בְנֵי נֹחַ, לְמָה אָמַר
הַכְּתוּב הַיּוֹצֵאִים מִן הַתְּבָה. וְכִי הֵיוּ לוֹ בְּנִים
אַחֲרִים שֶׁלֹּא יִצְאוּ מִן הַתְּבָה.
רַצַּד) אָמַר לֵיהּ ר' אַבָּא וְכו': א"ל רַבִּי אַבָּא
כֵּן, שְׁהָרִי אַחֲכִי, בְּנוֹי הוֹלִידוּ בְּנִים,
(דְּסוּי דָּף ע"ב ע"ב)

הסולם

וַיְהִי בְנֵי נֹחַ הַיּוֹצֵאִים מִן הַתְּבָה
שְׁכֵתוֹב וְאַלֶּה תּוֹלְדוֹת שָׁם וְגו', וְהֵם לֹא יִצְאוּ
מִן הַתְּבָה, וּמִשּׁוֹם זֶה כְּתוּב הַיּוֹצֵאִים מִן הַתְּבָה,
שָׁם חָם וְיִפֶּת.

רַצַּה) רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר וְכו': רַשִׁי. אִלוּ הֵייתִי
נִמְצָא בַּעֲוֹלָם, כֹּאשֶׁר נִתֵּן הַקִּבְיָה
סְפָרוֹ שֶׁל חֲנוּךְ בַּעֲוֹלָם, וְסְפָרוֹ שֶׁל אָדָם, הֵייתִי
מִתְאַמֵּץ שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִמְצָאִים בֵּין אָנְשִׁים. מִשּׁוֹם
שֶׁכֵּל הַחֲכָמִים לֹא חֲשָׁשׁוּ אוֹ לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם,
וְטַעַן, לְהוֹצִיא הַדְּבָרִים מִפְּטוּסָם, בְּדִבְרֵים אַחֲרִים
לְהוֹצִיאֵם מִרְשׁוֹת הָעֵלְיוֹן דְּקִדּוּשָׁה, לְרִשׁוֹת אַחֲרִים,
שְׁאִינוּ קְדוּשָׁה. אֲבָל עֲתָה, הֵרִי חֲכָמִי עוֹלָם יוֹדְעִים
דְּבָרִים וְסוֹתְמִים אוֹתָם שְׁאִינָם מְגִלִּים הַסּוּדוֹת,
וּמַתְּגַבְּרִים בַּעֲבוּדָת רַבּוֹנָם. וְע"כ עֲתָה מוֹתֵר
לַעֲסוֹק בַּסּוּדוֹת.

רַצִּו) וְהָאִי קָרָא אֲשַׁכְחָנָא וְכו': וּמִקְרָא הוּא
מִבְּנֵי נֹחַ שֶׁיִּצְאוּ מִהַתְּבָה, מִצְּאִיתִי
בַּסּוּד הַסּוּדוֹת. כֹּאשֶׁר נִתְעוֹרְרָה הַחֲדוּה שֶׁעַל
כָּל הַחֲדוּת הַנִּסְתָּרָה הַסְּתוּמָה. שְׁהָא בִּינָה בַּעַת
שְׁעֵלָתָה

חדוה ה' דכל י' חדוון, נהיר לימינא, י' במשח רבות עלאה. ונהיר לשמאלא.
י' בחדווה דחמרא טב, נהיר לאמצעיתא, י' בחדווה י' דתרין סטריין. רוח
אתער. ורוח י' סלקא, י' ואטיהיב ברוחא.

רצו) י' דבקן דא בדא. י' תלת עאלין בתלת. מגו תלת, נפקא חד ברית,
י' ודבקא י' בברית. אתעברת רוח דסלקא, י' מתעברת מניה. כד י' אתיהיבת
י' בתרין סטריין, י' אתדבקו רוחא ברוחא, (*) י' ומתעבראן מתלת בנין. ונח
ותיבה. נפקו מנייהו תלתא, כגוונא י' דתלתא עלאין, ואלין אינון דנפקו
מגו תיבותא: שם וחם ויפת. שם: דבסטר ימינא, חם: דבסטר שמאלא.
יפת: ארגוונא דכילי דון.

חלופי גרסאות ה' ג'א דעל (ד"א). ז' ג'א חדין. ג' ג'א דמשח. ד' ג'א בחדווא. ו' ג'א בחדוה. ה' ג'א בחדוה.
ו' ג'א מוסיף בחדוה דארגוונא. ו' ג'א בתרין. ז' ג'א חלקא. ח' ג'א ליב ואטיהיב ברוחא. ט' ג'א
דבקאן (ד"א). י' ג'א ליב מן תלת ער ברית. יא' ג'א דדבקא. ויא' דבקא. יב' ג'א מוסיף בברית נפקא חד (אה"ל).
יג' ג'א מתעברא. יד' ג'א אתיהיבת. טו' ג'א בין תרין. טז' ג'א אתדבקות. יז' ג'א ומתעברן. יח' ג'א דתלת. ויא' דלתתא.

הסולם

מאמר

ויהיו בני נח היוצאים מן החיבה

ויפת שהכתוב מדייק בהם לומר היוצאים מן
החיבה, להורות שהם עצם ג' הקוין שבבינה
שנשתלשלו לז"א ומז"א להנוקבא שה"ס
התבה. שהם שם חם ויפת שנולדו ויצאו
מהתבת. ומביא תחילה איך הבינה היתה
בהארת הקו שמאל שקבלה רק נהירו דקיק
מא"א. ואח"כ מביא שע"י רוח שהוא קו אמצעי
שעלה להבינה, האירה הבינה בג' קוין. שז"ס
מה שאומר לעיל (בראשית א' דף רפ"ז אות
שסג) תלת נפקי מחד. שג' קוי הבינה יוצאים
מאחד שהוא ז"א. ולפיכך חד שהוא ז"א בתלת
כיימי, וכן אומר כאן תלת עאלין בתלת. כי
מתוך שז"א גרם הארת ג' הקוין בבינה, ע"כ
זכה גם הוא בהם. ואח"כ, מגו תלת נפקי חד,
ברית, שמתוך ג' קוין של ז"א יצא אחד. שהוא
ברית. והיינו על דרך שביאר בזהר הנ"ל,
עאר בין תרין, תרין ינקין לחד, ע"ש
בהסולם. ובהברית שהוא יסוד דבוקה ג"כ
הנוקבא. כנודע. וז"ש דבקא בברית, שהנוקבא
דבוקה בהברית. בסוד נקודה תחת היסוד,
ואח"כ נבנית הנוקבא, תחלה מקו שמאל דז"א.
ואח"כ מכל ג' הקוין, ומזווגת עמו בסוד נח
ותבה. ע"ד שנתבאר לעיל. ואז קבלה סטת
הזווג הכלולה מג' קוין דז"א, (כנ"ל דף כ"ב)
אות ס"א ע"ש בהסולם: ואלו ג' קוין הם שם
חם ויפת. הרי שאלו ג' קוין שיצאו בבינה
הם שנשתלשו ובאו לז"א, ומז"א באו להנוקבא,
שה"ס התיבה, ומהתיבה יצאו ונולדו ובאו
לעולם. וע"כ מדייק הכתוב בהם לומר, ויהיו
בני נח היוצאים מהתבה.

וחם

שעלה לראש א"א, ונתהפכה שם לחכמה, ואז סבת
הסבות, שהוא א"א, תאיר מתוכו אור דק, כלומר,
שהבינה לא יכלה לקבל מא"א רק אור דק, שהוא
מטעם חסרון חסדים (כנ"ל דף מ"ו ד"ה מירוש).
וע"כ נסתרה ונסתמה הבינה, וע"כ נתעוררה
הבינה וקבלה בחוכה הארת ג' הקוין, דהיינו, חדות
שעל כל החדוות האירה לקו ימין בשמן
המשחה העליון, דהיינו הארת החסדים, שה"ס חולם.
והאירה לקו שמאל בחדות יין הטוב, דהיינו
הארת החכמה, שה"ס שורק. והאירה לקו האמצעי
בחדות ב' הקוין דימין ושמאל, שה"ס חירק. כי
רוח, שהוא ז"א, נתעורר ובא בקו האמצעי דבינה,
שממנו נקודת החירק, וקו האמצעי, ורוח דקו שמאל
עלה, וניתן ברוח דקו ימין. ואז נכללו ג'
הקוין דבינה זה בזה.

רצו) דבקן דא בדא וכו': מתדבקים זה בזה,
ז"א מתדבק בהבינה, ואז שלשה
נכנסים בשלשה. שלשה קוי הבינה נכנסים ונעשים
שלשה קוין בז"א. מתוך השלשה קוין שבז"א יוצא
אחד, הוא ברית, דהיינו יסוד, והנוקבא דבוקה
בברית. ואח"כ נעבר ממנו רוח העולה, שהיא
רוח דקו שמאל, והנוקבא מתעברה הימנו, כלומר,
שקו שמאל נעבר מז"א וניתן להנוקבא. (כנ"ל ב"א ג"כ
אות ל"ט) ואח"כ כאשר ניתנה הנוקבא בב' קוין
דז"א, דהיינו שמקבלת גם חסדים מימין, נתדבקו
רוח ברוח, דהיינו ז"א עם הנוקבא, ומתעברת
הנוקבא, משלשה בנים, ואז ונח ותיבה יוצאים
מהם שלשה בנים. כעין שלשה קוין העליונים,
ואלו הם שיצאו מתוך התבה, שם חם ויפת.
שם, שבצד ימין. הם שבצד שמאל. יפת הוא
ארגמן, היינו קו אמצעי, הכולל אותם.
מירוש. ר"ש מבאר כאן, סוד שם חם

(דפו"י דף ע"ב י"א) ע"ג ע"א)

רצח) * וחם הוא אבי כנען. (ב) זוהמא דדהבא, תחות ה קסטיפין. אתערותא י דרוחא מסאבא, : דנחש קדמאה. ובג"כ, רשים י ואמר, וחם הוא אבי כנען. י דאייתי לוטין על עזמא. ההוא כנען, דאתלטיא. ההוא כנען, דאחשיך אנפי בריין.

רצט) י ובג"כ, לא י נפיק, מגו כללא דכלהו, אלא דא. דכתיב, וחם הוא אבי כנען. ה ההוא דאחשיך עזמא, ולא כתיב בכללא דא, ושם הוא אבי כן, או י יפת הוא אבי כן, אלא מיד קפץ ואמר, וחם הוא אבי כנען. ודאי.

ש) י ועל דא, כד אתא אברהם, מה כתיב, י ויעבור אברם בארץ. דעד י לא הוה קיומא י דאבהן, ולא אתו זרעא דישבאל בעזמא, דיפוק שמא דא, וייעול שמא עזמא י קדישא. כד הווי י זכאין ישראל, אקרי ארעא, על שמא דא, ארץ ישראל. כד לא זכו, אקרי ארעא על שמא אחרא, ארץ כנען.

דרך אמת

(א) וחם הוא אבי כנען: (בראשית ט"ו. ב) ויעבור אברם בארץ: (בראשית י"ב) ח"א עט: ט. ח"ב צו:

חלופי גרסאות א נ"א קסטיין. ב נ"א דרוח. ג נ"א נחש. ד נ"א ליג ואמר. ה נ"א מוסיף ההוא כנען דאייתי. ו נ"א מוסיף ובג"כ כללו. ז נ"א נפקי. ח נ"א נפקי. ט נ"א מההוא. י נ"א ויפת. י נ"א על, יא נ"א מוסיף לא דא, יב נ"א דאברהם. יג נ"א ליג קדישא. יד נ"א זכאין.

ויהיו בני נח היוצאים מן התבה

הסולם

מאמר

בא אברהם מה כתיב, ויעבור אברם בארץ וגו' והכנעני אז בארץ, כי עוד לא היה הקיום של האבות, דהיינו המוחין שהמשיכו להנוקבא, הנקראת ארץ, ועוד לא באו זרע ישראל לעולם, שיצא שם זה של כנען מהארץ, ויכנוס בה שם העליון הקדוש, שהוא ישראל, פירוש. ארץ, הי"ס הנוקבא דז"א. וכל עוד שלא תקנו אותה האבות בסוד ג' קוין, היתה רק בבחינת קו שמאל בלבד שה"ס זהב שנמשך ממנו פסולת הזהב, שהוא בחינת נחש הקדמוני הנקרא כנען, (כנל דיבור הסמך) וז"ש הכתוב, והכנעני אז בארץ. וז"ש, כד הווי זכאין ישראל, אקרי ארעא על שמא דא ארץ ישראל, כאשר היו ישראל צדיקים והמשיכו ג' הקוין להנוקבא, ונודווגה עם ז"א הנקרא ישראל, נקראת אז הארץ על שם הזה ארץ ישראל, דהיינו על שם ישראל התחתונים שתקנוהו, וע"ש ז"א בעלה. כד לא זכו אקרי ארעא על שמא אחרא. ארץ כנען, כשלא זכו ישראל, והשאירו הנוקבא בקו שמאל שיש בו פסולת הנקרא כנען, נקראת אז הארץ בשם אחר, דהיינו ארץ כנען.

ועל

רצח) וחם הוא אבי כנען וכו': כנען הוא זוהם הזהב שמתחת הפסולת, היינו הנשקע בתוך כור הזהב בעת ההתוך, הוא התעוררות רוח הטומאה של נחש הקדמוני, כי חם הוא קו שמאל שה"ס זהב, וכנען הוא הפסולת שלו, והוא בחינת נחש הקדמוני, ומשום זה מדייק הכתוב ואומר וחם הוא אבי כנען, איתו כנען שהביא קללות על העולם, אותו כנען שנתקלל, אותו כנען שהחשיך פני הבריות, דהיינו הנחש, שפיתה את חוה והביא קללות על העולם והיא נתקלל, והחשיך פני הבריות, שהביא מיתה על הבריות.

רצט) ובג"כ לא נפיק וכו': ומשום זה לא יצא מן כלל כולם, אלא חם. שכתוב בו וחם הוא אבי כנען. להירוח על אותו שהחשיך העולם, דהיינו כח הנחש ולא כתוב בכלל זה, ושם הוא אבי כן, או יפת הוא אבי כן, אלא מיד קפץ ואמר, וחם הוא אבי כנען, ודאי הוא כמו שאמרנו שמשמיענו שהקו שמאל שהוא חם, הוא אביו של נחש הסדמוני, הנק' כנען.

ש) וע"ד כד אתא אברהם וכו': וע"כ כאשר

(דעו"י דף ע"ג ע"א)

(שא) ועל דא, כתיב * ויאמר ארור כנען ^א עבד עבדים יהיה לאחיו. דאיהו אייתי לוויטין על עלמא. ובנחש מה כתיב ^ב ארור אתה מכל ^ג הבהמה. היינו דכתיב עבד עבדים. ועל דא כתיב, שם ^ד חם ויפת. תלת אלין בני נח היוצאים מן התיבה ^ה כדקאמרינן.

(שב) ^ו שלשה אלה בני נח. קיומא דכל עלמא, קיומא דרזא עלאה. ומאלה נפצה כל הארץ. היינו רזא ^ז דתלת גוויין עלאין. דכד ההוא נהר דנגיד ונפיק, אשקי לגנתא, ^ח בחילא דתלת אלין עלאין. ומתמן, ^ט אתפרשן גוויין ^י דלתתא, כל חד וחד כליד בחבריה, לאחזאה דיקרא דקב"ה, אתפשט לעילא ותתא, ואיהו חד, בעלאי ותתאי.

(שג) אמר ר' אלעזר, ^{יא} תלת גוויין אלין, בכל ^{יב} אינון דאתיין, מסטר דקדושה. ומחיו דתלת גוויין אלין, ^{יג} מתפרשאן לכל אינון דאתיין מסטרא

מסורת הזהר

(א) ויאמר ארור כנען (בראשית ט') ח"א עט: רכה. ח"ב רלו: ח"ג עב: קג. קיא. קנת. ת"ז תק' יח לו. ז"ח נח כיב טג שמה. (ב) ארור אתה מכל הבהמה: (כראשית ב') ח"א עט: עט: קטג. קעא. קעז. קסד. ח"ב רלו: ח"ג קעט. ת"ז תק' ס"ד זה. תק' ס"ט קיח: תק' ג' בהשמות קמא. (ג) שלשה אלה בני נח: בראשית ט'.

חלופי גרסאות א' גיא ל"ג מן עבד עד דאיהו. ב' גיא מוסיף הבהמה ומכל חית השרה. ג' גיא וחם. ד' גיא כדקאמרינן. ה' גיא מוסיף דא תלת. ו' גיא בחילוי. ז' גיא מתפרשן. ח' גיא לתתא. ט' גיא מוסיף תלת אלין. וגי' תלת אלין גוויין דאתיין. וגי' תלת אלין גוויין דאתיין. י' גיא ל"ג אינון. יא' גיא מתפרשן.

מאמר
מאמר שלשה אלה בני נח: וע"כ כתוב, ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. שהוא להיותו בחינת נחש הקדמוני, שהביא קללות על העולם, ובנחש מה כתוב, ארור אתה מכל הבהמה, וע"כ קללו גם עתה ארור כנען. והיינו עבד עבדים יהיה לאחיו. כי הבהמות המה עבדים לאדם, ולהיותו עוד גרוע ומקולל יותר מכל בהמה, הריחו עבד עבדים. ועל כן כתוב, בשם חם ויפת, שלשה אלה בני נח היוצאים מן התיבה, כמו שאמרנו, שה"ס ג' הקיין, שהנוקבא הנקראת תיבה, קבלה אותם מז"א, ונתעברה מהם והוציאה אותם להעולם. כנ"ל באות רצ"ז.

מאמר שלשה אלה בני נח

(שב) שלשה אלה בני נח וכו': הם הקיום של כל העולם. קיום פירושו מוחין והיינו המוחין של הנוקבא, הנקראת עולב. הם הקיום של סוד העליון, היינו המוחין שבבינה. ומאלה נפצה כל הארץ, היינו שכל הנשמות של בני אדם באים מהם. כי הם הסוד של ג' צבעים העליונים שבבינה, שהם ג' קיין. פירוש. כי ג' קיין הללו נתקנו מתחילה בבינה העליונה, ואח"כ קבלם ז"א והשפיע איתם לנוקבא. כנ"ל באות רצ"ז והנוקבא הולידה אותם, שהם שם חם (רמזי דף ע"ג ע"א)

הסולם
ויהיו בני נח היוצאים מן התבה ויפת, שמהם נתפשטו כל באי העולם. כלומר, שכל המוחין שבעולם מהם באים. דכד ההוא נהר וכו': כי כאשר הנהר הגמשיך ויוצא מעדן, שהוא ז"א (כנ"ל בראשית א') דף ר"א אות רמ"ז, השקה את הגן, שהיא הנוקבא, השקה אותה בכח שלשה קיין, הללו העליונים, מהבינה העליונה, ומשם נתפשטו הגוויין, לבן אדם ושחור, שה"ס ג' הקיין, שלמטה, של הנוקבא, כל אחד ואחד כלול בחבירו, להראות, כי כבודו של הקב"ה מתפשט למעלה בבינה ולמטה במלכות, והוא אחד בעליונים ובתחתונים.

(שג) אמר רבי אלעזר וכו': אר"א ג' גוויין הללו הם בכל אלו המוחין הבאים מצד הקדושה. ומהמראה שלהם, דהיינו המלכות, שהוא חייו הנכללת, מג' הגוויין, (כנ"ל אות רס"ו) מתפשטים לכל אלו הבאים מצד רוח האחר פירוש. כי הוקשה לו, כיון ששם חם ויפת ה"ס ג' הקיין של המוחין דקדושה, איך נתפשטו מהם כל באי עולם, דהיינו אפילו הרשעים, וע"ז אומר, שהם נתפשטו מהחייו דג' קיין, שה"ס המלכות, והיינו סו"ה, ומלכותו בכל משלה. כי אפילו הס"א מתקיימת על ידיה. אבל בג' קיין עצמם, אין יניקה רק לצד הקדושה.

וכד

דרוחא אחרא. וכד תסתכל ברזא דדרגין, תשכח. היך מתפרשן גוונים, לכל אינון סטריין, ^א עד דעיידין ^ב לתתא, ברזא דאינון ^ב שבעה ועשרין צנורין, ^ג דדשי. דחפיין לתהומי.

(שד) וכלא ידיעא ^ד לחכימין עליונין. זכאה חולקהון דצדיקייא, דקביה אתרעי ביקריהון, וגלי לון סטרין עלאין דחכמתא, עליהו כתיב * סוד ה' ^ה ליראיו ובריתו להודיעם.

(שה) פתח רבי אלעזר ואמר. ^ז ה' אלקי אתה ארוממך אודה שמך כי עשית ^ו פלא עצות מרחוק אמונה אומן. כמה אית לון לבני נשא, לאסתכלא ביקרא דקביה, ולשבחא ליקריה. בגין דכל מאן דידע לשבחא ^ז למאריה, כדקא יאות, קב"ה עביד ליה רעותיה. ולא עוד, אלא דאסגי ברכאן לעילא ותתא. (שו) ועל דא, מאן דידע לשבחא ^ח ליה ^ט למאריה, וליחדא שמייה, חביב הוא לעילא, ^י וחמיד לתתא. וקביה משתבח ^{יא} ביה. ^{יב} ועליה כתיב, ^{יג} ויאמר ^{יד} די עבדי ^{טו} אתה ישראל אשר בך אתפאר.

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) אחרי מות ע"ס א' כ"ז זני מסאנוסא רכננין וכו'. (א) סוד ה' ליראיו: לעיל בראשית ב' דף קמ"ג ציון ג' וס"ג. (ב) ה' אלקי אתה ארוממך: (ישעיה כ"ה) ח"ג לה: קצנ: (ג) ויאמר לי עבדי אתה: (ישעיה מ"ט) לעיל בראשית ב' דף פ"ח ציון ב' וס"ג.

חלומי גרסאות א' ג"א ל"ג עד. ב' ג"א לחמן. ג' ג"א מוסיף סטרי דרשי. וגי' דרשי. ד ג"א לחכימי ה' ג"א ליראיו וגו'. ו ג"א פלא וגו'. ז ג"א למריה. ח ג"א ל"ג ליה. ט ג"א למריה. וגי' מוסיף למריה כדקא יאות. י ג"א וחביב. יא ג"א מוסיף ביה ביקריה. וגי' ביקריה ול"ג ביה. יב ג"א ועליהו. יג ג"א אתה וגו'.

מאמר

הכולם

שלשה אלה בני נח

וכד תסתכל ברזא וכו': וכאשר תסתכל בסוד המדרגות, תמצא, איך הגוונים מתפשטים. לכל אלו הצודים, דהיינו ימין שמאל אמצע, עד שנכנסים למטה, להמלכות, בסוד שהם כ"ז צנורות של הדלתות המכסים את התהום.

פירוש. האותיות נמשכות מבינה ובאים לז"א ומשתלמים בהנוקבא. וכשהם נמשכות מהבינה לז"א הם במספר כ"ב אותיות הנאצלים בסוד ג' הקוין, ז' אותיות בקו ימין, ז' אותיות בקו שמאל, ושמונה אותיות בקו אמצעי שהם כ"ב אותיות, וכבר נתבאר ענין זה היטב בהזהר (לעיל בראשית א' דף מ"ו אות ל"ד ע"ש בהסולם) ונמצא שמעצם ג' הקוין נמשכים רק כ"ב אותיות, אלא כשהם נמשכים להמלכות, שה"ס ה' גבורות, יצאו מהן. אותיות מנצפך, הבאות בסיום המלה, ונעשה מספרם כ"ז אותיות.

וז"ש, וכד תסתכל ברזא דדרגין, כשתסתכל בג' הקוין כשנמשכים דרך המדרגות, מבינה עד מלכות, תשכח היך מתפרשן גוונים לכל אינון סטריין, דהיינו שהגוונים מתפרשין לעצם ג' הסטריין, ונעשו כ"ב אותיות. עד דעיידין (יפוי, דף ע"ג ע"א)

(שד) וכלא ידיעא וכו': וכל זה ידוע לתחכמים העליונים. אשרי חלקם של הצדיקים, שהקב"ה רצה בכבודם, וגילה להם נסתרות העליונות של החכמה, עליהם כתוב, סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם.

(שה) פתח רבי אלעזר וכו': פתח ר"א ואמר ה' אלקי אתה וגו'. כמה יש להם לבני אדם להסתכל בכבודו של הקב"ה, ולשבח לכבודו. משם, שכל מי שידע לשבח לרבונו כראוי, הקב"ה עושה לו רצונו. ולא עוד, אלא שמרבה ברכות למעלה ולמטה. (שו) ועל מאן וכו': ועל כן, מי שידע לשבח לרבונו, וליחד את שמו, חביב הוא למעלה

שז) * ויחל נח איש האדמה ויטע כרם. ר' יהודה ור' יוסי. חד אמר, מן עדן ה' אתתרכת, ונציב לה הכא. וחד אמר בארעא הות, ועקר לה, ושתל לה, ובההוא יומא, כ' עבדת איבין (ה) כ' וניצת לבלביך, ד' וענבים, כ' והוה סחיט י' לה, ושתי מן חמרא וריו.

שח) ר' שמעון אמר, רזא ד' דחכמתא, איהו הכא, בהאי קרא. כ' כד בעא כ' נח י' למבדק בההוא חובא, דבדק אדם הראשון. לאו לאתדבקא ביה, אלא למנדע, ולא תקנא עלמא, ולא יכיל. סחט ענבים י' למבדק בההוא כרם. כיון דמטא להאי, י' כ' וישכר ויתגל. ולא הוה ליה, חילא למיקם. ובג' כ', י' ויתגל: גלי פרצה דעלמא, דהוה סתים. בתוך אהלה, כתיב בה"א. י' וע"ד כתיב, י' ואל תקרב אל פתח ביתה. בתוך * כ' אהלה, כ' דההוא כרם.

דרך אמת

(6) ה"ס מלך לך ופרח מיד בלי ענוב. (א) ויחל נח איש האדמה: (בראשית יוד) ח"ג טו. ז"ח בראשית י"ט טב שלו. נח כ"ב טב שלו. (ב) מניע אתתרכת: ז"ח נח כ"ב טג שג. (ג) וישכר ויתגל: (בראשית ט') להלן דף ק"י ציון א' וס"ג. (ד) ואל תקרב אל פתח ביתה: (משלי ה) ח"ב רלו.

חלופי גרסאות. א' ג"א אתרכבת. וגי' אתרכב. כ' ג"א עבד. ג' ג"א ואניצת. ד' ג"א וענבין. ס' ג"א והוא. ו' ג"א לין. ז' ג"א ל"ג דחכמתא. ח' ג"א מוסיף כד קא. ט' ג"א ל"ג נח. י' ג"א למדבק. יא' ג"א למדבק. יב' ג"א מוסיף כדון וישכר. יג' ג"א ויתגל. יד' ג"א ל"ג מן וע"ד עד בתוך. טו' אה"ל כתב אהלה דההוא כרם אדל"ג. טז' ג"א דההיא.

מאמר

הסולם

ויחל—ויטע כרם

למעלה, ונחמד למטה, והקב"ה משתבח בו, ועליו כתוב, ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

מאמר ויחל—ויטע כרם

שז) ויחל נח איש האדמה ויטע כרם: חולקים בזה ר' יהודה ור' יוסי אחד אמר, שהגפן מן עדן נגרשה ונטע אותה כאן באדמה, ואחד אמר, שהגפן בארץ היה, ועקר אותה ממקומה, ושתלה במקום אחר, וע"כ כתוב ויטע, ובאותו יום עשתה פירות, והניצה ציץ וענבים, והיה סחט אותה, ושתה מהיין ונשכר, פירוש. אחד אומר, שה"ס עץ הדעת שחטא בו אדה"ר. וכבר שעצה"ד גפן היתה, וכשחטא בה אדה"ר, נגרשה עמו יחד מג"ע. ונח תקן את הגפן הגרושה הזה, וחזר ונטעה מחוץ לג"ע, ושתה מינה ונשכר. ודומה חטאו לחטא אדה"ר. ואחד אומר, שגפן זו לא היתה בג"ע, אלא מחוץ לג"ע מצא אותה. ומ"ש ויטע, הוא מפני שעקרה ממקומה ושתלה במקום אחר. ולדבריו אינו דומה חטאו של נח לחטאו של אדה"ר.

שח) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, סוד החכמה יש כאן כמקרא הזה. כי כאשר בא נח לבדוק באותו החטא, דעצה"ד. שבדק אדם הראשון, ולא להתדבק בו, אלא לדעת ולתקן העולם. ולא יכול לחקו, סחט ענבים כדי לבדוק בכרם ההוא. וכיון שהגיע

(דפו"י דף צ"ג ע"א; ע"ג ע"ב)

הארת

שט) כגוונא דא, בני אהרן, דתנינן שתויי יין הוו. וכי מאן יהיב לון חמרא, בההוא אתר למשתי. אי ס"ד, דאינון חציפין הוו, דרוו חמרא. א לאו הכי. אלא ודאי, מההוא חמרא רוו. דכתיב, * ויקריבו לפני ה' אש זרה. כתיב הכא, אש זרה, וכתיב התם, לשמרך מאשה זרה. וכלא חד מלה.

מסורת זוהר

(א) ויקריבו-אש זרה: (ויקרא יוד) ח"א קטז: ח"ב קצנ. ח"ג לג: ט. ז"ח נח כ"ב טג שיא. ב) לשמרך מאשה זרה: (משלי ז') ח"א לח: קטז: קכב. ח"ב רסד: ח"ג ריג:

חלופי גרסאות א ג"א ליג דא.

ויחל-ויטע כרם

הסולם

מאמר

הארץ השמאל ממעלה למטה. כדון וישכר ויתגל, אז נשתכר ונתגלה הנקודה דמדת הדין, ותכף נסתלקו ממנו המוחין ולא הוה ליה חילא למיקם ולא היה לו עוד כח לקום. ובניכ ויתגל, נליק פריצה דעלמא דהוה סתים, וע"כ אומר ויתגל, כי גילה פרצת העולם, שהיא הנקודה דמדת הדין, שעד כאן היתה גניזא וטמירא כנ"ל ועתה נתגלתה. בחורך אהלה כתיב בה', הרומז על אהל הנוקבא דקליפה הנקראת אשה זרה, וע"ד כתיב ואל תקרב אל פתח ביתה, של אותה אשה זרה, בתוך אהלה דההוא כרם. והוא בתוך האהל של אותו הכרם. כלומר, אהל פירוש הארה, מלשון בהלו נרו וגו'. (איוב כ"ט) והכתוב אומר שהנקודה דמה"ד נתגלה, בתוך הארץ הכרם שהמשיך ממעלה למטה.

שט) כגוונא דא בני אהרן: כעין זה בבני אהרן, שלמדנו שהיו שתויי יין. ושואל, וכי מי נתן להם יין, במקום הזה, לשתות. הכי יעלה על דעתך שהיו עזי פנים כל כך שנשתכרו ביין, אינו כן. אלא ודאי מאותו היין נשתכרו, שכתוב ויקריבו לפני ה' אש זרה, ושם כתוב לשמרך מאשה זרה. והכל הוא דבר אחד. פירוש, כי ענין השכרות מין נתבאר לעיל בדיבור הסמוך, שה"ס המשכת הארץ השמאל ממעלה למטה, שאז נגלה הנקודה דמדת הדין, ומתעוררת הקליפה דאשה זרה, והמוחין מסתלקין מהנוקבא, והחוטא מת. ע"ש. וז"ש ודאי מאותו היין נשתכרו, שכתוב ויקריבו אש זרה, שעם השכרות הם מקריבים הקליפה לינק מהקדושה והמוחין מסתלקים. וז"ש כתיב ויקריבו לפני ה' אש זרה, וכתיב התם לשמרך מאשה זרה וכלא חד מלה, כי הבחינת דכר נק' אש זרה ובחינת הנוקבא נקראת אשה זרה.

וכן

הארץ השמאל שבהנוקבא ממעלה למטה, היא עצה"ד טוב, ומקבל ממנה כל המוחין שבה, ואם לא וכי הא רע, דהיינו שממשיך הארץ השמאל שבה, ממעלה למטה, שזה נבחן לאכילת עצה"ד, אז הא רע, כי נקודה דמדת הדין שהיתה גניזא וטמירא היא מתגלית, ואז מסתלקים כל הסוחין מהנוקבא, כי מבחינה זו אינה ראויה לקבל מוחין כנ"ל, וזהו המיתה לבאי עולם, כי המוחין שלה הם החיים של כל באי העולם, וז"ס ביום אכלך ממנו מות תמות, כי תתגלה נקודה דמה"ד, ויסתלקו ממנה המוחין, שהם החיים של האדם שהוא מקבל ממנה, וע"כ ימות.

והנה ר' יהודה ורבי יוסי חולקים לעיל, אם חטאו של נח דומה לעצה"ד, או לא. ור"ש מכריע ביניהם, ואומר שהחטא עצמו הוא כעצה"ד, אבל לא נתכוין לחטוא כמוהו, אלא רצה להמשיך הארץ השמאל פעם אחת למטה כדי לתקן אותו, ואח"כ יפרוש הימנו.

וז"ש כד בעא נח למבדק בההוא חובא דבדק אדה"ר כשרצה נח לבדוק באותו החטא שבדק אדה"ר, דהיינו שבדק לראות אם ימות על ידו, כי הנחש שיקר בשמא דקב"ה ואמר לא מות תמותון וגו', לאו לאתדבקא ביה אלא למנדע ולאחזקא עלמא, ולא יכיל, ולא רצה להתדבק בו כאדה"ר שאמר אכלתי ואוכל עוד (בראשית רבה פ"ט י"ב) אלא לדעת ולתקן העולם ואח"כ יפרוש ממנו, אבל לא יכול לתקן אותו. ומפרש, סחט ענבים למבדק בההוא כרם, סחט ענבים, פירוש, המשכת הארץ השמאל, כי הארץ השמאל מכונה יין (כנ"ל דף פ"ד ד"ה פירוש) לבדוק באותו הכרם, פירוש, שהמשיכה ממעלה למטה כדי לבדוק אם יתגלה מדת הדין בהכרם, ואז יתקן אותו כנ"ל, כיון דמטא להאי, דהיינו להמשיך (דסויי דף ע"ג ע"ב)

(שי) וכן כגוונא דא, *וישת מן היין וישכר ויתגל. ועל דא, אתער חם אבי ^א כנען, כמה דאתמר. ^ב ואתיהיב אתר ^ג לכנען לשלטאה, ^ד ומאי דהוה ^ה הדין צדיק, ברזא דברית, ^ו סרסו. ^ז ותניא ^ח דאעבר ^ט מיניה ההוא קיומא. שיא ^י ובג"כ אמר, ^{יא} י ארור. דהא לווטין, אתער ^{יב} בקדמיתא, על ידיה בעלמא. עבד עבדים יהיה. כד"א ארור אתה מכל הבהמה ^{יג} וגו'. כללא יתתקן לזמנא דאתי, ^{יד} והוא לא יתתקן. ^{טו} וכללא יפקון לחירו, והוא לא יפוק. ורזא איהו לאינון דידעי ארחוי, ^{טז} ושביילי דאורייתא. שיב) פתח ואמר, ^{יז} כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד. כמה אית לון לבני נשא, לאסתמרא מחובייהו, מקמי קב"ה. דהא לבתר דחטא בר נש, ^{יח} רשים הוא, ^{יט} חוביה לעילא, ולא אתמחק, בר ^כ בחוקפא ^{כא} יתויבתא ^{כב} סגיא. כד"א ^{כג} כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך ^{כד} בורית נכתם עונך לפני.

דרך אמת

(6) ככת גדול הסכומה.

מסורת הזהר

(א) וישת מן היין וישכר ויתגל: (בראשית ט')

ח"א סג: סג: ק: קכב: קמ: קמז: קצב: רנח: ח"ב רמה: רסז: (ב) סרסו: ז"ח נח כ"ב טג שמד. (ג) ארור - עבד עבדים יהיה: לעיל דף ק"ו ציון א' וש"נ. (ד) כי פשעי אני אדע: (תהלים נ"א) ח"א קסח: קצא. (ה) כי אם תכבסי בנתר: (ירמיה ב') ח"א סב. סג: ח"ב סג:

חלומי גרסאות א גיא מוסיף כנען ואשלים. ב גיא מוסיף ואתיהיב ליה. ג גיא ליג לכנען. ד גיא ליג מן ומאי ער ובג"כ. ונ"א ומה (אה"ל). ה גיא ליג הרין. ו גיא כדתנינן. ונ"א כדתנינן. ז גיא דאתער. ח גיא מניה. ט גיא ועיד. ונ"א ועיד ויאמר ארור כנען דהא לווטין ייתן על עלמא כדקדמיתא. י גיא מוסיף ארור כנען. יא גיא כדקדמיתא. יב גיא ומכל חית השרה. יג גיא ואיהו. יד גיא כללא טו גיא ושביילי. טז גיא רשום. יז גיא חובתיה. יח גיא ליג דתויבתא. יט גיא שגיא. כ גיא בורית וגו'.

מאמר

הסולם

ויחל-ויטע כרם

(שי) וכן כגוונא דא וכו': וכן כעין זה, וישת מן היין וישכר ויתגל. ועל זה נתעורר חם אבי כנען, שבסבתו נתגלה הנקודה דמדת הדין שה"ס ערות אביו. וכמו שלמדנו שניתן מקום לכנען שישלוט, ומה שהיה צדיק הזה, נה בסוד חברית, עקרו שעשאו סריס, ולמדנו שהעביר ממנו הברית, כלומר שנסתלק ממנו מוחין דתולדה המתוקנים רק בתקון ברית סדש, ונבחנו זה כמו שסרסו.

פירוש. כי הוקשה לו הרי חם חטא בראיתו, ולא כנען, ולמה נתקלל כנען ולא חם. וז"ש וכן כגוונא דא וכו' ויתגל. שפירשו שנתגלה הנקודה דמדת הדין, שה"ס ערות אביו, ועל דא אתער הם אבי כנען, ועל התגלות הנקודה התעורר חם אבי כנען ע"י ראייתו, להיותו קו השמאל, שנח משך הארתו ממעלה למטה, שבסבה זו נתגלה המדת הדין כנ"ל, אבל כיון שנח לא התכוון לחטוא לא היו מסתלקים המוחין משום גילוי הנקודה, אלא ואחריהם אתר לכנען לשלטאה, שניתן, ע"י

מאמר בת שבע ואוריה
שיב) פתח ואמר, כי פשעי אני אדע וגו': כמה יש להם לבני אדם להשמר מפני הקב"ה מעונותיהם. כי לאחר שחטא האדם

(דפריי דף ע"ג ע"ב)

שיג) ת"ח, כיון דחב ב"ג קמי קב"ה זמנא חדא, א עביד רשימו. וכד
י חב ביה זמנא תנינא, אתתקף ההוא רשימו יתיר. י חב ביה זמנא
י תליתאה, אתפשט ההוא כתמא, מסטרא דא לסטרא דא, כדין כתיב, נכתם
עונך לפני.

שיד) ת"ח, דוד מלכא, כיון דחב קמי קב"ה, על י עסקא דבת שבע,
חשיב, דההוא חובא, אתרשים עליה לעלמין. מה כתיב, * גם ה' העביר
חטאתך לא תמות. י אעכר ההוא רשימו מקמיה.

שטו) א"ל רבי אבא, והא י תנינן ב דבת שבע, י דיליה דדוד מלכא
י הות, מן יומא, דאתברי עלמא, אמאי, יהבה קב"ה, לאוריה החתי, מן
קדמת דנא.

שטז) א"ל, הכי אורחוי דקב"ה, אע"ג דאתתא, יא אומינא ליה לב"ג,
י למהוי דיליה, אקדים אחרא, ונסיב לה, י עד דמטא י זמניה יו דהאי. כיון
י דמטא זמניה, אתדחייא האי דנסיב י לה, י מקמי האי אחרא, דאתי לבתר,
ואסתלק מעלמא. י וקשי קמיה קב"ה י לאעברא ליה מעלמא, עד לא מטי
זמניה, מקמי האי אחרא.

שיז) ורוא דבת שבע, דאתייהיבת לאוריה החתי י בקדמיתא, פוק
כל ודוק, אמאי, יכ אתייהיבת ארעא קדישא, לכנען, עד לא ייתון ישראל.
ותשכח מלה דא. וכלא רוא חדא יכ איהו, ומלה חדא.

מסורת הזהר

א) גם ה' העביר חטאתך: (שמואל ב' י"ב) ח"א ח: צד. רסז. ח"ג פג: קכג: שז. ב) כת שבע
דרור מלכא הות: ח"א ח: ח"ב קז. ח"ג (ע"י כג: כד.) לח: ע"ח: תקיח קכא: ג) דמטא
זמניה אתדחייא: ח"ב קא. ח"ג עח. רפג: רפד.

חלופי גרסאות א) ג"א יעביר. ונ"א מוסיף עביר ביה. ב) ג"א חב. ג) ג"א חב. ד) ג"א ל"ג זמנא תליתאה. ה) ג"א
תלתא. ו) ג"א בעסקא ול"ג על. ז) ג"א מוסיף קב"ה אעבר. ח) ג"א תנינן. ט) ג"א מניה.
י) ג"א הות. יא) ג"א אודמנא (אה"ל) ונ"א אומינת. יב) ג"א למהוי. יג) ג"א ל"ג עד דמטא זמניה דהאי. יד) ג"א זמנא.
טו) ג"א מוסיף דהאי אחרא. טז) ג"א ליה. (ד"א). יז) ג"א מקמיה. יח) ג"א וקשה. יט) ג"א לאתעברא. כ) ג"א מוסיף כראמרן
בקדמיתא. ונ"א בקדמיתא כראמרן (אה"ל). כא) ג"א וברוק. ונ"א מוסיף ורוק ותשכח. כב) ג"א אתייהיבת. כג) ג"א הוא.

בת שבע ואוריה

הסולם

מאמר

האדם נרשם עונו למעלה, ואינו נמחק, רק
בתוספת של תשובה גדולה. כמו שאתה אומר,
כי אם תכבסי בנתר וגו'.

שיג) ת"ח כיון וכו': בוא וראה, כיון שחטא
האדם לפני הקב"ה, פעם אחת עושה
רושם, וכשחטא בו בפעם השנית מתחזק הרושם
יותר, חטא בו פעם שלישית, מתפשט אותו
כתם מעבר אל עבר, אז כתוב נכתם עונך לפני.
שיד) ת"ח דוד מלכא וכו': בוא וראה, דוד
המלך, כיון שחטא לפני הקב"ה
בענין בת שבע, חשב, שחטא זה נרשם עליו
לעולם. מה כתוב, גם ה' העביר חטאתך לא
תמות. להורות שהעביר אותו הרושם מפניו.

שטו) א"ל רבי אבא וכו': אמר לו ר"א, והרי
(דפו"י דף ע"ג ע"ב)

שיח) ת"ח, דוד. אע"ג דאודי על חוביה, ותב בתיובתא, לא אעדי לביה ורעותיה, מאינון חובין דחב, ומההוא חובא, דבת שבע, בגין דדחיל ^א עליהו תדיר, דילמא ^ב גרים חד מנייהו, ויקטרג עליה בשעתא דסכנה. ובגין כך, לא אנשי לון, ^ג מיניה ומרעותיה.

שיט) ד' ד"א, כי פשעי אני אדע. כללו דרגין, דתליין בהו חובי בני נשא, אני אדע. וחטאתי נגדי תמיד. דא פגימו דסיהרא, דלא נפקא ^ה מסאובתא, עד דאתא שלמה, ואתנהירת ^ו באשלמותא. וכדין אתבסם עלמא, ויתיבו ישראל לרחצן. דכתיב, ^ז "וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו. ועם כל דא, וחטאתי נגדי תמיד. ^ח ולא אתפסק מעלמא. עד דייתי מלכא משיחא, לזמנא דאתי. כמה דאתמר ^ט ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

שכ) ^י הוא היה גבור ציד לפני ^{יא} ה' על כן יאמר כנמרוד גבור ציד

מסורת הזהר

(א) וישב יהודה וישראל לבטח: מלכים א' ה'. (ב) ואת רוח הטומאה אעביר: לעיל דף פ"ז ציון ב' ושנ'. (ג) הוא היה גבור ציד: (בראשית יוד) ח"א קלז: קלט. קמב:

חלופי גרסאות ^א ג"א תדיר עליהו. ^ב ג"א גרם. ^ג ג"א מניה. ^ד ג"א כד"א. ^ה ג"א מסאובתא. ונ"א מסאובתיה. ^ו ג"א באשלמותיה. ^ז ג"א וישבו איש וגו'. ^ח ג"א לא. ^ט ג"א ה' וגו'.

הסולם

מאמר

מקודם שבאו ישראל, ואז תמצא גם דבר הזה, שבת שבע ניתנה מקודם לאוריה, והכל הוא סוד אחד ודבר אחד.

והסוד הוא. כי בת שבע וכן ארץ ישראל ה"ם הנוקבא. ונודע שתחילת בנין הנוקבא הוא במוחין דהארת השמאל, ואח"כ נבנית במוחין דפנים מכלג' הקוין (כנ"ל ב"ב דף קל"ה ד"ה ביאור) ובחינת אוריה ה"ם המוחין דחכמה בלי חסדים שה"ם הארת השמאל. ובחינת דוד המלך ה"ם המוחין דפנים מג' הקוין. ולפיכך אע"פ שבת שבע בת זוגו של דוד היתה, אמנם כדי שתוכל לקבל המוחין דפנים מדוד היתה מוכרחת להנשא מקודם לאוריה כדי לקבל ממנו המוחין דאחורים מהארת השמאל. כי אי אפשר לה לקבל מוחין דפנים מטרם שקבלה המוחין דאחורים, שהם המוחין דהארת השמאל. ומאותו הטעם שלט ג"כ כנען בארץ ישראל מטרם שניתנה לישראל כי בעת שהנוקבא מקבלת ממוחין דקו שמאל, שולט בה אז שליפת כנען. שהוא סיגי הזהב (כנ"ל באות רצ"ח) אבל אי אפשר לה לקבל מוחין דפנים שה"ם ישראל, מטרם שקבלה המוחין דקו שמאל, כנ"ל, וע"כ בהכרח ששלט בה כנען מקודם שבאו ישראל, הרי שניתנה בת שבע לאוריה מקודם שניתנה לדוד, וכן שליטת כנען בארץ הקדש מטרם שניתנה לישראל הוא ענין אחד וסוד אחד, דהיינו מטעם שהארת קו שמאל מוכרחת להנוקבא מטרם שמקבלת מג' הקוין.

(דמו"י דף ע"ג ע"ב)

בת שבע ואוריה

שיח) ת"ה, דוד אע"ג וכו'; בוא וראה, דוד, אע"פ שהתודה על חטאתו וחזר בתשובה, לא סר לבו ורצונו מאלו החטאים שחטא, ומאותו החטא דבת שבע, מפני שירא בשבילם תמיד, אולי יגרום אחד מהם ויבא לקטרג עליו בשעת הסכנה, ומשום זה לא הסתח אותם ממנו ומרצונו, וע"כ אמר, כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד.

שיט) ד"א כי פשעי אני אדע וגו': שאמר, כל המדרגות שבהם תולים עונות בני אדם אני אדע, כלומר שכבר תקן אותם. וחטאתי נגדי תמיד. זו מיעוט הירח, שלא תקן. כי לא יצאה מפגמה עד שבא שלמה, ואז האירה בשלמות במילואה בלי פגם. ואז נתבסם העולם וישבו ישראל לבטח. שכתוב, וישב יהודה וישראל וגו' ועם כל זה וחטאתי נגדי תמיד, כלומר שגם בימי שלמה לא נתקן מיעוט הירח בשלמות, כי בהמ"ק חזר ונחרב. והלבנה שהיא הנוקבא חזרה למיעוטה. ולא אתפסק מעלמא וכו', ולא יפסוק הפגם מהעולם עד שיבא מלך המשיח, לעתיד לבא כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

מאמר הוא היה גבור ציד

שכ) הוא היה גבור ציד וגו': בוא וראה, הוא היה איש גבור, ולבושים של אדם הראשון היה לובש, והיה יודע לצוד בהם ציד של

לפני ה'. ת"ח, הוא א' הוה ב' גבר תקיף. לבושי דאדם ב' הראשון הוה לביש. והוה ידע למיצד צידה דברייא בהו.

שכא) אמר רבי ז' אלעזר, נמרוד הוה ס' מפתי לברייא, י' למיהך בתר פולחן י' דע"ז. והוה שליט באינן ס' לבושין, ונצח בני ע"מא. והוה אמר דאיהו שליטא בע"מא, ופ"חין ליה בני נשא. ואמאי אקרי שמיה נמרוד. דמרד במלכא עלאה, ס' דלעילא. י' דמרד בע"מא, ומרד בתתאי.

שכב) באינן * (לבושין. שליט על כל י' בני ע"מא, ומלך בהו, י' ומרד י' במאריה. ואמר, דאיהו שליטא דע"מא, והוה מפתי לברייא אבתריה, עד דמשך בני נשא, למיפק מבתר פולחנא י' דמארי ע"מא. אר"ש ס' באילין לבושין, ידעי בהו חברייא רזא עלאה.

שכג) ס' מתניתין. * ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים. ר' שמעון פתח, ב' והבית בהבנותו אבן שלמה י' מסע נבנה ומקבות והגרין כל כלי ברזל לא נשמע בבית י' בהבנותו. והבית בהבנותו. וכי לא הוה בני ליה שלמה, וכלהו אומנין, דהוו חמן, מהו בהבנותו.

שכד) אלא, כך הוא, כמה דכתיב, ב' מקשה תעשה המנורה. אם י' היא מקשה, מהו ב' תעשה. אלא, ודאי כלא באת כל וניסא אתעביד איהו מגרמיה.

מסורת הזהר

א) ויהי כל הארץ שפה אחת: בראשית י"א. ב) והבית בהבנותו: (מלכים א' ו') ח"א פג: ח"ב רכב: תקיח קט"ז ס"ד שיו. ג) מקשה תעשה המנורה: (שמות כ"ה) ח"ב קנח. ח"ג רנד.

חלופי גרסאות א' ג"א חיה. ב' ג"א גבור. ג' ג"א קדמאה. ד' ג"א אבא (אה"ל). ה' ג"א מסתה. ו' ג"א למהך ז' ג"א עיו. ח' ג"א מוסיף לבושין על כל בני ע"מא. ט' ג"א לעילא. י' ג"א מוסיף ד"א דמרד י"א ג"א מוסיף שאר בני. י"ב ג"א ומרד. י"ג ג"א במריה. י"ד ג"א דמריה דע"מא. טו' ג"א באלין. טז' ג"א סית (אה"ל). יז' ג"א מסע וגו' ול"ג עד כל. יח' ג"א מוסיף בהבנותו האי קרא אית לאסתכלא ביה (אה"ל). יט' ג"א איהי ול"ג ז' . כ' ג"א תיעשה. כל ג"א ונס.

הוא היה גבור ציד

הסולם

מאמר

ומלך עליהם, ומרד בהם ומרד ברבונן, ואמר שהוא השליט של העולם. דהיינו אלהים, והיה מפתה את הבריות אחריו עד שמשך את בני האדם לצאת מן העבדות של רבון העולם. אמר רבי שמעון, באלו הלוששים ידעו החברים בהם סוד עליון.

מאמר והבית בהבנותו

שכג) ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים: רבי שמעון פתח. והבית בהבנותו אבן שלמה מסע וגו'. ומקשה, והבית בהבנותו, שמשמע שנבנה מאליו, וכי שלמה וכל האומנים שהיו שם לא בנו אותו, מהו בהבנותו.

שכד) אלא כך וכו': אלא כך הוא כמ"ש מקשה תעשה המנורה. אם הוא מקשה,

שפירושו שהאומנים היו מכים על העשה בקורנס, א"כ מהו תעשה, שמשמע שהיה נעשה מאליו. אלא ודאי

של הבריות. כי כל הבריות נכנעו אליו בסבת הלוששים הללו, והיינו הלוששים דכתנות עור, שה' אומר ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם. וה"ס מוחין עליונים, ונמרוד היה לו בחינת חיצוניות של אלו הלוששים דאדה"ר. ובכחם כבש והכניע את כל העולם תחתיו. כמ"ש להלן.

שכא) אמר רבי אלעזר וכו': אר"א נמרוד היה מפתה את הבריות ללכת אחר עבודת של עבודה זרה. והיה שולט בכח אלו הלוששים ונצח את בני העולם. והיה אומר על עצמו שהוא המושל בעולם דהיינו שעשה עצמו אלהים. ובני אדם היו עובדים אליו. ולמה נקרא שמו נמרוד, משום שמרד במלך העליון של מעלה. שמרד בעליונים, דהיינו בקדושה העליונה ומרד בתחתונים. דהיינו בבני עולם הזה.

שכב) באינן לבושין וכו': בכח אלו הלוששים היה שולט על כל בני העולם,

(דפ"י דף ע"ג ע"ב) (דף ע"ד ע"א)

כיון דשראן למעבד, עבדתא אולף לאומנין למעבד בה, ^א מה דלא הוו ידעין מקדמת דנא.

שכה) מ"ט. בגין, דברכתא דקב"ה, שרא על ידיהו, וע"ד כתיב, בהבנותו, י איהי אתבני מגרמיה, י דהוא י אולפא אולפן לאומנין, ^ב היאך שראן למעבד, ולא אסתלק מעיניהו רשימו דההוא עבדתא ממשי, ^ג ומסתכלאן ביה י ועבדי עד דאתבני כל ביתא.

שכו) אבן שלמה מסע נבנה. ^ד שלמה כתיב, חסר יוד, אבן שלמה ודאי. ^ה מסע: דאתנטיל ואתיאי ושריאי עליהו, ואתעביד י עבדתא. מסע: דאנטיל יא ידן למעבד, דלא מדעתייהו. כתיב הכא מסע. וכתיב התם * ולמסע את המחנות.

שכז) ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע. בגין, דשמיר בזע כלא, ולא י אשתמע י מלה, דלא י אצטריכו לשאר ^ו מאנין למעבד. וכלא באת וניסא הוה.

מסורת הזהר

א) ולמסע את המחנות: במדבר יוד.

חלופי גרסאות א נ"א מה. ב נ"א איהי. ג נ"א דהא. וניא דהיא. ד נ"א ליג אולפא. ונ"א דהיא אולפא לאומנין (אה"ל). ה נ"א היר. ו נ"א ואסתכלן. ז נ"א ועבד. ח נ"א מוסיף שלמה. שלמה. ט נ"א מוסיף מסע ודאי. י נ"א מוסיף עבדתא. מסע דאתנטיל ידן [ידן] ועבדי עבדתא. יא נ"א ידן. יב נ"א אשמע. יג נ"א כלא. וניא קלא (אה"ל). יד נ"א אצטריכא. טו נ"א מינין.

והבית בהבנותו

הסולם

מאמר

שכו) ומקבות והגרזן ונ"י לא נשמע: משום שהולעת הנקרא שמיר בקע הכל, ולא נשמע דבר כי לא נצרכו לעבוד בכלים אחרים. והכל באות ונס היה. פירוש. שלא היו צריכים למקבות וגרזן לבקוע האבנים, כי היה להם תולעת הנקרא שמיר, ונתנו אותה על האבנים והיו מתבקעות תחתיו. (כמ"ש במס' סוטה דף מח:) כותב עליהם בדי, ומראה להן שמיר מבחוק, והן נבקעות מאליהן.

פנימיות הדברים. המדרגות נק' אבנים, והדינים הבוקעים את המדרגות באמצען, לכו"ח ולבינה ותו"מ, נקראים בשם שמיר. ונקרא כן, מטעם היותו שמור מפני אחיות החיצונים כי ה"ס מלכות הממותקת לגמרי בהבינה, ונעשית כמו הבינה, ואין אחיזה להם בהבינה. וסוד כלי ברזל ה"ס הדינים של עצמות המלכות המצומצמת שהיא סוד נקודה דמדת הדין, ואם קולה נשמע תכף מסתלקים המוחין מהנוקבא. (כנ"ל דף צ"ג ד"ה ביאור.) ולפי שבקיעת האבנים שה"ס יציאת הקטנות של המדרגות שלה, נעשה על ידי השמיר, שה"ס קטנות דבינה, נעשה הבנין שלהן, שה"ס המשכת המוחין דגדלות, ג"כ מהבינה. ואז יכולה הנוקבא לעלות ולהלביש את בינה עלאה, ואז

נקראת

ודאי הכל נעשה בבית המקדש מאליה, באות ונס. כיון שהאומנים התחילו לעשות, המלאכה למדה את האומנים לעשותה, מה שלא היו יודעים לעשות מקודם שהתחילו אותה.

שכה) מ"ט בנין וכו': מהו הטעם. משום שברכת הקב"ה היתה שורה על ידיהם. ועל כן כתוב בהבנותו, שהוא נבנה מאליה, כי הוא למד את האומנים הלמוד, איך מתחילים לעשותו, והרשימה של אותה המלאכה לא היתה מסתלקת מעיניהם ממשי, והיו מסתכלים בהרשימה ועושים, עד שנבנה כל הבית.

שכו) אבן שלמה מסע נבנה: שלמה כתוב חסר יוד, אבן שלמה ודאי. כלומר, כיון שכתוב חסר יוד, אפשר לקראו שלמה ולא שלימה, דהיינו הנוקבא הנקראת, אבן של המ"ך שהשלוש שלו. (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ק"פ ד"ה פתח ע"ש.)

מסע, דאתנטיל ואתיאי וכו': מסע, פירוש שאבן שלמה שהיא הנוקבא, נסעה מלמעלה ובאה ושרתה עליהם. והמלאכה נעשית. פירוש אחר, מסע, שהסיעה את הידים לעשות שלא מדעתן. כתוב כאן מסע, ושם כתוב ולמסע את המחנות, מה שם פירושו פועל יוצא אף כאן פירושו פועל יוצא.

(רמזי דף ע"ד ע"א)

שכח) אמר רבי שמעון, כמה חביבין אינון ^א מלי דאורייתא. זכאה חולקיה, מאן דאתעסק בהו, וידע ^ב למיהך בארח קשוט. והבית בהבנותו. כד סלקא ברעותא דקב"ה. למעבד יקרא ^ג ליקריה, סלקא מגו מחשבה רעותא, לאתפשטא, ואתפשט מאתר דאיהי מחשבה סתימא, דלא ^ד אתיידע. שכט) עד דאתפשט ^ה ושריית ^ו לבי ^ז גרון, אתר דאיהו ^ח נביע תדיר, ברזא דאיהו רוח חיים. וכדין כד אתפשטת ההיא מחשבה, ^ט ושריא באתר דא, אקרי ההיא מחשבה, אלקים ^י חיים. דכתיב ^{יא} "הוא אלקים" ^{יב} חיים. של) ^{יג} עוד ^{יד} בעא, לאתפשטא ולאגליא, מתמן נפקו, אשא ורוחא ומיא, כלילן כחדא, ונפק יעקב, גבר שלים, ואיהו ^{יז} קול חד דנפיק ואשתמע. מהכא, מחשבה דהוה סתימא בחשאי, ^{יח} אשתמע ^{יט} לאתגליא.

של) ^{כו} עוד, אתפשטת האי מחשבה, ^{כז} לאתגליא. ובטש האי קול ואקיש

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) קנ"א ח' מספח דזבול דליכו חלקים חיים כו'. א) הוא אלקים חיים: (ירמיה י') ח"ב קעח: חלופי גרסאות א' ג'א מלין. ב' ג'א מוסיף למיהך בהו [ביה]. ג' ג'א ליקרי. ד' ג'א אתיידע. ה' ג'א ושריא. ו' ג'א גוון. ז' ג'א נסיע. ח' ג'א ושריית. ט' ג'א מוסיף חיים ומלך עולם. י' ג'א חו. יא' ג'א בעיא. יב' ג'א כולא. יג' ג'א אשתמע, יד' ג'א באתגלייא. יז' ג'א לאתגלייא. יח' ג'א חו. (אה"ל) טו ג'א באתגלייא, ונ"א לאתגלייא.

מאמר

הסולם

והבית בהבנותו

נקראת הנוקבא בית המקדש, כי קבלה מוחין מאו"א הנקראים קדש. אבל אם לא היה להם סוד השמיר והיה נשמע קול כלי ברזל, שה"ס הנקודה דמדת הדין, לא היחה מקבלת הנוקבא מוחין דקדש לעולם, ובית המקדש לא היה יכול להבנות.

שכח) אמר רבי שמעון וכו': כמה חביבים הם דברי התורה. אשרי חלקו מי שעוסק בהם, ויודע ללכת בדרך אמת. והבית בהבנותו, פירוש, כי כשעלה ברצונו של הקב"ה לעשות יקר ליקרו, עלה רצון מתוך המחשבה להתפשט, דהיינו שהבינה המכונה רצון, יצאה מהראש דא"א הנקרא מחשבה, ונתפשטה הבינה. מהמקום שהוא מחשבה סתומה. דהיינו ממקום חכמה סתימא דא"א, שהיא בלתי נודעת, כי חכמה דא"א נסתמה, ואינה נודעת במדרגות האצילות עד גמר התקון. ובינה זו שיצאה מראש א"א משמשת להשפיע חכמה במקום חכמה סתימא דא"א.

שכט) עוד דאתפשטת וכו': עד שנתפשטה הבינה ושרתה בתוך הגרון דא"א.

מקום שהוא גובע תמיד, בסוד שהוא רוח חיים. רוח פירושו קומת ו"ק, ומתוך שהבינה יצאה מראש דא"א, לגרון, היא נעשתה לו"ק חסר ג"ר, וע"כ אומר, שהוא רוח חיים.

וכדין, כד אתפשטת וכו': ואחר כך, כאשר נתפשטה מחשבה ההיא, חכמה דא"א, ושרתה במקום זה, בהבינה, דהיינו שהבינה חזרה וקבלה ג"ר מהחכמה דא"א, ונעשית הבינה שוב

וכדין, כד אתפשטת וכו': ואחר כך, כאשר נתפשטה מחשבה ההיא, חכמה דא"א, ושרתה במקום זה, בהבינה, דהיינו שהבינה חזרה וקבלה ג"ר מהחכמה דא"א, ונעשית הבינה שוב

וכדין, כד אתפשטת וכו': ואחר כך, כאשר נתפשטה מחשבה ההיא, חכמה דא"א, ושרתה במקום זה, בהבינה, דהיינו שהבינה חזרה וקבלה ג"ר מהחכמה דא"א, ונעשית הבינה שוב

שלא) עוד אתפשטת וכו': עוד נתפשטה מחשבה הזו להתגלות, ודפק קול הזה

הזה

(דפ"י דף ע"ד ע"א)

בשפון, וכדין נפקא דבור, ^ה דאשלים כ כלא, וגלי כלא. אשתמע, ^י דכלא איהו ההיא מחשבה סתימא ^י דהות לגו, וכלא חד. שלב) כיון דמטא אתפשטותא דא, ואתעביד דבור בתקיפא ^י דההוא

חלופי גרסאות ^א ג'א ואשלים, ^ב ג'א קלא (אח"ל), ^ג ג'א קלא (אח"ל), ^ד ג'א דלא, ונ"א קלא (אח"ל), ^ה ג'א דהות, ו ג'א דההיא,

מאמר

הסולם

והבית בהבנותו

אינו נגלה לחוץ, כי הקול נשאר בו"ק בלי ראש. וע"כ נבחת הארת ג"ר זו, שהיא בחשאי. וקומת חיה, המכונה קול יוצאת על מסך דבחי"ג שבפה, המכונה שינים. וז"ש עוד בעא לאתפשטא ולא תגליא וכו' ואיהו קול חד דנפיק ואשתמע, כי עתה בקומה זו יש הארת החכמה, וע"כ מקבל ממנה גם ז"א הנק' קול ונעשה לו לבחי' ג"ר, והוא נשמע לחוץ, כלומר שמוליד נשמות לחתונות.

וז"ש מחשבה דההי' סתימא בחשאי דהיינו קומת נשמה, שלא האירה בחי' ג"ר לז"א, בסו"ה וקולה לא ישמע, עתה אשתמע לאתגליא, כי עתה, קולה ישמע.

וקומת יחידה המכונה דיבור, יוצאת על מסך דבחי"ד שבפה, הנקרא שפתים. וז"ש עוד אתפשטת האי מחשבה לאתגליא, וכו'. ואקיש בשפון, וכדין נפקא דיבור דאשלים כלא, כי אחר שנעשה זווג דהכאה בשפתים, ואקיש בשפון, אז יצאה קומת יחידה הנקרא דיבור, המשלים הכל, ומגלה הכל. דהיינו שבה נשלמים כל ה' אורות נרנח"י, ובה שלימות הגילוי של הארת החכמה כנודע.

וז"ש אשתמע דכלא איהו ההיא מחשבה סתימא דהות לגו, נשמע מכאן, שכל נרנח"י הללו, הם של המחשבה סתימא, שהיא קומת הבינה, שהיתה בפנימיות, ולא יכלה להאיר לתחתונים, שהם זו"ן, ועתה נתפשטה אותה הבינה משם ומאירה לזו"ן. ב' הקומות חיה יחידה, והם נעשו על ידה עתה לקול ודיבור, כי אין זו"ן יכולים לקבל מפה דא"א. אלא הבינה מקבלת הקומות מא"א ומשפעת אותם לזו"ן ונעשו לקול ודיבור, באופן, שהם התפשטות המחשבה בלבד.

שלב) כיון דמטא אתפשטותא וכו': כיון שהגיע התפשטות הזו מהבינה, ונעשה דבור דהיינו שנמשך להנוקבא, בתקפו של קול תהוא, שהוא ז"א המקבל מבינה ומשפיע להנוקבא. אז כתוב והבית בהבנותו, דהיינו שנבנה מאליו ע"י אות ונס. כי המוחין שנשלמו בבינה נשפכו אל הבית ע"י ז"א, בלי שום חשומת יד מהתחתונים הצריכים

הזה והכה בשפתים, ואז יצא הדבור שהשלים הכל וגילה הכל. נשמע מכאן, שהכל הוא אותה מחשבה סתומה, שהיתה בפנימיות, והכל אחד. ביאור הדברים. נודע שה' מיני קומות יש, שהן נקראות נרנח"י, היוצאות על ידי זווג דהכאה בה' בחינות שבמסך, שהם שורש וד' בחינות חו"ב תו"מ, אשר על בחינת השורש יוצאת קומת נפש. ועל בחי"א יוצאת קומת רוח. ועל בחי"ב נשמה. ועל בחי"ג חיה. ועל בחי"ד יחידה. (כמ"ש בפתחה לחכמת הקבלה דף ז' אות כ"ז וכ"ח עש"ה) וכל פרצופי אצילות מקבלים, מפה דא"א, כל אחד שיעור קומה השייך לו, והוא מודד להם על פי ה' בחינות מסך, המכונות ה' מוצאות הפה חיך גרון לשון שינים ושפתים, ולפיכך בעת שהבינה יצאה מראש דא"א, שנחמטה ואינה יכולה לקבל רק נפש רוח, שהם ו"ק בלי ראש, הרי אז משפיע לה א"א מבחינת זווג דהכאה על המסכים דחיך וגרון, ומודד לה משם קומת רוח, הנק' רוח חיים.

וז"ש דאתפשטת ושריא. לבי גרון וכו' ברזא דרוח חיים. שהיא בחינת הקטנות דבינה. ומקומת רוח ואילך הם פוחין דגדלות הנקראים ג"ר. וע"כ יש ג' בחינות ג"ר: נשמה, חיה, יחידה. המכונים מחשבה קול, דיבור. היוצאות על המסכים: דבחי"ב ובחי"ג, ובחי"ד. אשר קומת בינה, הנקראת מחשבה, יוצאת על מסך דבחי"ב שבפה, המכונה לשון.

וז"ש כד אתפשטת ההיא מחשבה וכו' אקרי ההיא מחשבה אלקים חיים. כי אחר שהשיגה מפה דא"א קומת נשמה הנקרא מחשבה, נקראת הבינה בשם אלקים חיים. ונבחת קומה זו שהיא לא אשתמע, אלא שהיא בחשאי, וקולה לא ישמע. והוא מטעם כי הארת החכמה אינה מתגלה בקומה הזו, וע"כ אע"פ שמספקת להיות ג"ר ובחינת ראש להבינה עצמה, כי אינה צריכה להארת חכמה. עכ"ז אין הזו"ן יכולים לקבל ממנה יותר מבחינת ו"ק בלי ראש. משום שז"א צריך להארת חכמה ביחוד. (כנ"ל דף פ"ב ד"ה פירוש) וז"ס וקולה שהוא ז"א הנק' קול, לא ישמע, (דמו"י דף ע"ד ע"א)

קלא, כדין, והבית בהבנותו. כאשר נבנה לא כתיב, אלא בהבנותו, בכל זמנא וזמנא. אבן שלמה, כמה דאחמר. וכתב * בעטרה שעטרה לו אמו. (שג) מסע: דנפקא מלגו, ושריא ונטיל לבר, נפקא מלעילא, ושריא ונטיל לתתא. ומקבות והגרזן כל כלי ב ברזל: אלן, שאר דרגין תתאין, דכלהו תליין ביה, ולא אשתמעו, ולא דאתקבלן לגו, כד איהי טלקא דאתאחדא לעילא, ולינקא מתמן. ודא הוא בהבנותו.

שלד) וכדין כד איהי ינקא, וכלהו קיימי בתדוותא, וינקין ואתמליין ברכאן. וכדין, קיימין עלמין כללהו, ברזא חדא, ביחודא, חד, ולא הוי בהו בכלהו עלמין פרודא. לבתר דנטלי חולקהון כל חד וחד, כללהו מתפשטן ומתפרשן לסטרייהו, למה דאתמנן.

מסורת הזהר

א) בעטרה שעטרה לו אמו: (שה"ש ג') ח"א כס: רטו. ריה. רמו. רמח: רנו. רס: ח"ב כב. נח. פד. ק. ח"ג ד: לד: סא: סו: עז: צה. צח. קב: קלר. קמח: ת"ז תק' כ"א נו. תק' ו' בהשמות קטו.

חלופי גרסאות א גיא מוסיף ברזל לא נשמע, ב גיא ל"ג ולא אשתמעו, ד גיא אחקבלו, ס גיא וליינקא, ו גיא מוסיף כללהו סטריין, ז גיא חדא, ח גיא ל"ג מתפשטן ומתפרשן, ו גיא מתפרשן וליג מתפשטן, ו גיא ומתפרשין.

והבית בהבנותו

הסולם

מאמר

הצריכים בהכרח לכלי ברזל, שה"ס הנקודה דמדה"ד. כנ"ל. כאשר נבנה לא כתיב, אלא בהבנותו. מקשה, אם כונת הכתוב להורות שנבנה מאליו, היה מספיק לומר והבית כאשר נבנה ולמה לו לומר בהבנותו. ומשיב, כי זה מלמדינו שהוא כן בכל זמנא וזמנא. כלומר, שהמוחין הללו היו מאירים אז בכל זמן וזמן, דהיינו בזוג דלא פסיק. והוא מטעם שזו"ן כשיש להם מוחין הללו הנקראים קול ודבור, אז הם עולים ומלבישים לאו"א עלאין, שהם בזוג דלא פסיק לעלמין, כנודע, וע"כ נעשו גם הזו"ן כמוהם. כי התחתון העולה לעליון נעשה כמוהו. אבן שלמה כמה דאחמר וכו': אבן שלמה פירשו. כמו שאמרנו לעיל, (באות שכ"ו) אבן של של'מ"ה, וכתוב בעטרה שעטרה לו אמו, דהיינו בינה הנקראת אמא. וכאשר הנוקבא מקבלת ג"כ עטרות הללו נקראת אבן של של'מ"ה.

שלד) וכדין כד איהי ינקא וכו': ואז כאשר הנוקבא יונקת מאו"א נמצאים כל העולמות בשמחה, ויונקים מהנוקבא, ומתפללים עם ברכות. ואז נמצאים העולמות כולם בסוד אחד, ביחוד אחד. ואין בהם בכל העולמות שום פירוד. פירוש, כיון שכלי ברזל לא נשמע, שה"ס נקודה דמדה"ד, ע"כ נמצאים כל העולמות בסוד אחד, דהיינו בסוד הבינה שה"ס הנקודה דמדת הרחמים, ואז אין בחי' פירוד בכל העולמות, מפני שכל פירוד היא רק מהנקודה דמדה"ד. ולאחר שכל העולמות לקחו כל אחד ואחד חלקם מהנוקבא, כולם מתפשטים וחוזרים לביחינתם למה שנתמנו.

מאמר

שלד) מסע, דנפקא מלגו וכו': מסע, פירושו שהארת המוחין יצאה מפנימיות, מהבינה, כלומר שנגמרה שם כל המלאכה עד סופה, ונסעה משם ושרתה בחוץ, כו"א. באופן שיצאה מלמעלה. מכינה ונסעה ושרתה למטה, בהנוקבא. ומקבות והגרזן כל כלי ברזל, הם שאר מדרגות התחתונות שכולן תלוים בה. בהנוקבא, ועם כל זה, לא (דפו"י דף ע"ד ע"א)

שלה) ת"ח, ויהי כל הארץ שפה אחת ו' וגו'. (*) לבתר מה כתיב, * ויהי בנסעם מקדם. * מההוא קדמאה דעלמא. וימצאו בקעה בארץ שנער. דהא מתמן, מתפרשן לכל אינון סטרינ, ואיהו ריש מלכו לאתבדרא. שלו) ואי תימא, הא כתיב * ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד. ודאי הכי הוא, דכיון דנטלי מתמן, הוי פרודא, וכד אינון : כנישין תמן לינקאה לא הוי פרודא. * וכד נטלין הוי פרודא, דכתיב ויהי בנסעם מקדם, וימצאו בקעה. כמה דאתמר.

שלו) ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים. דהא כדין עלמא, ביסודא ועקרא ושרשא חדא, ומהימנותא חדא, * ביה בקב"ה. מה כתיב, ויהי בנסעם מקדם. מקדמאה עקרא דעלמא, מהימנותא דכלא. וימצאו בקעה. מציאה אשכחה, ונפקו בה מתחות מהימנותא עלאה.

מסורת הזהר

(א) ויהי בנסעם מקדם (בראשית י"א) ח"א עה. עו. פד. (ב) ונהר יוצא מעדן : לעיל בראשית א' דף ר"א ציון א' וס"ג.

חלופי גרסאות א' גיא ודברים אחדים ול"ג ונו', ב' גיא מאיה, ג' גיא נפישין. ד' גיא * וכד נטלין הוי פרודא.

מאמר

מאמר עיר ומגדל

הסולם

עיר ומגדל

הראש וההתחלה של המלכות להפרד מהקדושה. כי עליה נאמר אנת הוא רישא די דהבא. כי זה לעומת זה עשה אלקים, ויש בהקליפות ג"כ ד' בחינות חו"ב תו"מ, וקליפת בבל, היא בחינת חכמה דקליפה, והיא ראש לכל הקליפות.

שלו) ואי תימא הא וכו' : ואם תאמר, הרי כתוב, ונהר יוצא מעדן להשקות את

הגן ומשם יפרד. ואיך תאמר שהבקעה בארץ שנער היא ההתחלה של הפירוד. ומשיב ודאי כן הוא, שהפירוד מתחיל אחר המלכות דאצילות שה"ס הגן. כי כיון שנסעו משם מהגן, ע"כ

מצאו בקעה בארץ שנער ונעשה פירוד, אבל וכד אינון כנישין תמן לינקאה לא הוי פירודא,

וכשמכונסים שם בהגן לינוק, ואינם ממשיכים הארת השמאל משם ולמטה, אז אין שם פירוד. וע"כ אומה"כ על הגן ומשם יפרד, אבל דוקא

וכד נטרינ הוי פרודא, אם נוסעים מהגן נעשה פירוד, שכתוב ויהי בנסעם מקדם, דהיינו

מהגן, וימצאו בקעה. כמו שנתבאר, ואם לא היו נוסעים משם לא היו מוצאים בקעה בארץ

שנער, ולא היו מתפרדים מהקדושה, וע"כ נחשב הבקעה בארץ שנער להתחלה של הפירוד.

שלו) ויהי כל הארץ שפה אחת וכו' : כי אז היה העולם ביסוד ועיקר ושרש

אחד, דהיינו בבחינת הנקודה דמדת הרחמים. והיו באמונה אחת בהקב"ה. שלא לחטא לפניו. מה כתוב,

ויהי בנסעם מקדם, שנסעו מקדמונו ועקרו של

שלה) ת"ח ויהי כל הארץ וגו' : בוא וראה מה שכתוב ויהי כל הארץ שפה אחת

ודברים אחדים. פירוש. עם כל המתבאר במאמר הנ"ל מובן מה שכתוב ויהי כל הארץ שפה אחת

וגו'. כי כל האברים הכפולים כמו עינים אזנים שפתים, הם מכח התכללות ב' הנקודות בינה

ומלכות זה בזה, וע"כ יש ב' אברים אחת מבינה ואחת ממלכות, ונתבאר בסו"ה והבית בהבנות,

שלא היה שום גילוי כאן לנקודה דמדה"ד. שה"ס כלי ברזל, אלא הכל נעשה בסוד נקודה

דמדה"ד לבדה. נמצא שסוד זווג דהכאה הנעשה בשפתים בסוד הדיבור, דהיינו ואקיש בשפון,

לא נעשה בבחינת ב' השפתים אלא בבחינת שפה אחת, דהיינו שפה עלאה שה"ס מנקודה

דמדת הרחמים בלבד. ויש כאן הכתוב, ויהי כל הארץ שפה אחת, דהיינו הזווג דהכאה

שנעשה בסוד הדיבור, עוד לא כלל ב' השפות שה"ס ב' הנקודות, אלא שזווג דהכאה היתה

בבחינת שפה אחת בלבד. וע"כ ודברים אחדים, שעוד לא היה פירוד בהעולמות והיה

הכל בסוד היחוד והאחדות. לבתר מה כתיב וכו' : ואז"כ מה כתוב

ויהי בהנסעם מקדם, שנסעו מקדמונו של עולם, כלומר שהמשיכו הארת קו השמאל

ממעלה למטה, אשר קדמונו של עולם אסר להם את זה. וע"כ וימצאו בקעה בארץ שנער,

שממש מתפשטים הדינין לכל הצדדים, והוא (דפו"י דף ע"ד ע"א * ע"ב)

שלח) ב' ת"ח, נמרוד מה כתיב ביה, * ותהי ראשית ממלכתו בבל. דהא מתמן י' נטל י' לאתאחדא ברשו אחרא. והכא, וימצאו בקעה בארץ שנער. מתמן נטלו בלבייהו, ד' לאפקא מרשותא עלאה, ה' לרשו אחרא.

מסורת הזהר

(א) ותהי ראשית ממלכתו בבל: בראשית יוד.

חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף וימצאו תיח. ב' נ"א נטלו. ג' נ"א לאתאחדא (ד"א). ד' נ"א לאפקא (ואה"ל). ה' נ"א לרשותא.

עיר ומגדל

אמנם עם העונש של המבול ועם יציאת נח ובניו מן התבה והקרבת הקרבן, נתחנן הרבה החטא דעצה"ד, וכמעט שנתבטלה זוהמת הנחש כמו במחן תורה, כנ"ל בזהר (דף ל"ב אות ס"ח) וע"כ חזרו ונתבטלו בניני הקליפות לשעתם, ולא נשאר להם שורש ומציאות בחכמה ובינה, אלא רק בזו"ן בלבד. כמו שהיו לפני החטא של עצה"ד כנ"ל. וזו"ה ויהי הארץ שפה אחת ודברים אחדים, שלא היה שום כח פירוד בהעולמות כנ"ל בזהר.

וזה אמרו, ויהי בנסעם מקדם, מקדמא עקרא דערמא, דהיינו, שהסכימו בדעתם לחטא בהמשכת החכמה ממעלה למטה כעצת הנחש, וימצאו בכועה, מציאה אשכחו, ונפקו כה מתחות מהמנותא עראה, דהיינו שמצאו את בינה דקליפה, אשר מטרם זה כבר נתבטלה מהעולמות ואיננה, ועתה חזרה להגלות ומצאו אותה, והוא מכח שנסעו מקדמונו של עולם ונתגלה בהם זוהמא דחויא, ע"כ חזרה ונבנה להם תכף הבינה דקליפה, דהיינו רקמן בחינת הקטנות שבה, הנקראת בקעה, ששם הזה יורה על עת בקיעת המדרגה שנעשה בהבינה מכח התכללותה של המלכות בתוכה, כנ"ל, שפגם של המלכות מתערב בהבינה, ומפגם זה נבנתה הבינה דקליפה, שחטאו ויצאו בה מתחת האמונה העליונה, דהיינו בינה, כי המלכות נקראת מהמנותא, והבינה נקראת מהמנותא עראה, ושיעור הכתוב הוא, וימצאו בקעה היינו קטנות ופגם. בארץ שנער, היא הבינה דקליפה, וישבו שם, היינו שחקנו אותה לבחינת ישוב, שהמשיכו אליה בחזרה שלימת הכלים, באופן שתהא ראויה למוחין דחכמה, כי הקטנות נבנתה כמו מדבר, שאינו ראוי לישוב בני אדם, והגדלות נבנתה לישוב, ותכף ומיד אמרו, הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו', דהיינו להמשיך הג"ר דחוי"ב אל הבינה דקליפה הזאת, הנקראים עיר ומגדל. באופן שיאירו ממעלה למטה עד לעוה"ו. שעם זה בנו את החכמה דקליפה ונמצא עתה שארץ שנער נבנתה בכחם להיות חכמה דקליפה.

יחזר

הסולם

מאמר

של העולם, אמונת הכל, וימצאו בקעה, מציאה מצאו, ויצאו מחמתה מתחת האמונה העליונה כמ"ש להלן.

שלח) ת"ח נמרוד וכו': בוא וראה, נמרוד מה כתוב בו, ותהי ראשית ממלכתו בבל, כי משם לקח כח לתאחו ברשות הסטרא אחרא, וכן כאן כתוב וימצאו בקעה בארץ שנער, שמשם לקחו הרצון בלבותיהם לצאת מרשות העליון לרשות האחר. הרי שארץ שנער, שהוא בבל, הוא הראש והשורש להסרד מהקב"ה.

ביאור הדברים. כי בנין הקליפות התחיל עם החטא דעצה"ד, והגם שמציאותם היתה גם מקודם החטא דעצה"ד, כי ענין הקליפות הן שיעורי גילוי חסרונות שבקדושה, וע"כ עוד מעת צמצום א', שנגלה חסרון קבלה בהמלכות ונמנעה מלקבל לתוכה אור ישר, יצאה לעומתה בחינת מלכות דקליפות, וכן בשיעור שמלכות דקדושה הזאת נכללה בזו"א, יצאה ג"כ בחינת ז"א דקליפה. אמנם זו"ן אלו דקליפות אין להם שום כח דפרודא ממש, והם רק מציאות בלי שום כח, וזהו מטעם כי אותה המיעוט שבמלכות דקדושה, שמשם יצאו, לא היה מיעוט כלל, אלא להיפך, שעי' מיעוט הזה נתקנה המלכות בסוד זווג דהכאה והאצילה כל העולמות, והוא כל הדרה ותפארתה. ולפיכך אע"פ שנעשה מחמת צמצום א' מציאות של זו"ן דקליפות, היה זה בלי שום כח של היזק ופירוד כלל. ותחלת כח הפירוד נתגלה בהם עם החטא של עץ הדעת, שאחר שנבנתה המלכות עם הכלים דבינה וקיבלה אור ישר בהם, ועל ידי החטא דעצה"ד חזר ונגלה מדת הדין שבה, שאינה ראויה לקבל, וכל האורות פרחו ממנה, הרי נגלה פגם ממש בהמלכות, ומתוך שבינה היתה נכללת ממנה, הגיע פגם ההיא גם בבינה, ובשיעור שבינה זו חזרה לחכמה, כדי להשפיע חכמה אל זו"ן, הרי הגיע פגם משהו גם לחכמה, ומה גם כי עיקר החטא דעצה"ד, היה המשכת הארת החכמה למעלה למטה כנודע, וע"כ נגלה כאן ד' חסרונות בקדושה כנגד חו"ב וזו"ן, ונבנו מן פגמים הללו ד' בחינות חו"ב תו"מ דקליפות.

(דפו"י דף ע"ד ע"ב)

שלט) א ויאמרו הבה נבנה לנו עיר וּמגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם. ר' חייא פתח, ב והרשעים כים ג נגרש וגו'. ג וכי אית ים נגרש. אין. דכד ימא נפקא מתקוניה, ואזיל ד בלא ס (ה) חבלא, כדין נגרש ואתתרך מאתריה, כמאן דרוי חמרא, ולא יתיב על בורייה, וסלקא ונחתא. מ"ט ו בגין, ז כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט. ט דמפקו מימיו, כל ההוא טינא דימא, וכל טנופא לשפוותיה.

שמ) כגוונא דא, אינון רשעים, ס דנפקא מארחא דתקנא, ואזלי י כרוי חמרא, בלא תקונא, דנפקי מאורח מישר, לאורח עקים. מ"ט יא בגין, כי השקט לא יוכל. דהא עקימו דארחיהו י גרים לון, למהך בלא תקונא, ובלא שכיכו. שמא) ולא עוד, אלא, דכל רוגזא דידהו, י בשעתא דאמרי מלה מפומייהו, ההוא מלה, רפש וטיט. כלהו מפקי טנופא וגיעולא, מפומייהו לבר, עד דמסתאבי, *) ומסאבי לון.

שמב) ת"ח, ויאמרו הבה נבנה לנו י עיר ומגדל וראשו בשמים. לית הבה: אלא הומנה בעדמא. נבנה לנו עיר טו ומגדל וראשו בשמים. כלהו טו בעיטא בישא, אתו לסרבא ביה, בקב"ה. בשטותא י אתו, בטפשו דלבא.

דרך אמת

(ה) פ' כמו רכ החוכל.

מסורת הזהר

(א) ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל: (בראשית

יא): ח"א כה: עה. ח"ב יח. ז"ח יתרו ל"ב טא

שיא. ב) והרשעים כים נגרש: (ישעיה נז) ח"א קו: קעא: ח"ב קמט: ז"ח בראשית ד' טד שכא.

חלופי גרסאות א) נ"א ומגדל וגו'. ב) נ"א מוסיף נגרש כי השקט לא יוכל וגו'. ג) נ"א מוסיף ח"ח והרשעים

כים נגרש וכו'. ד) נ"א בלא (ר"מ) ס נ"א חבלא ונ"א חבלה (אה"ל). ו) נ"א בגין דהשקט. ז) נ"א

ל"ג כי. ח) נ"א דמפקי. ט) נ"א דנפקי. י) נ"א ורוי. ונ"א ברוי. יא) נ"א בגין דהשקט. יב) נ"א גרש. יג) נ"א מוסיף

הוא בשעתא. יד) נ"א עיר וגו'. טו) נ"א ומגדל וגו'. טז) נ"א כעיסא. יז) נ"א אחי. ונ"א איהו.

מאמר

הסולם

עיר ומגדל

והיה הפגם שמצאו בה גרמה להם ללכת בלי תקון ובלי השקט. עד שאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו', דהיינו שבנו את חו"ב של הקליפות כנ"ל.

שמא) ולא עוד וכו': ולא עוד אלא שנתמלאו בכעס, בשעה שאמרו הדבר בפייהם.

דהיינו בשעה שאמרו הבה נבנה לנו וגו' כי נתכוונו בזה למלאות תאוותם (כלהלן באות שמ"ד) וכל גרגון כועס.

דבר ההוא שאמרו. הוא רפש וטיט, שהכתוב אומר עליהם ויגרשו מימיו רפש וטיט. דהיינו בחינות הקליפות הנקראות רפש וטיט. כולם הוציאו טנוף וגיעול מפיהם לחוץ. דהיינו הוזהמא דחויא שהמשיכו באמירתם הבה נבנה וגו', עד שנטמאו בטומאת הנחש, והנחש טימא אותם.

שמב) ת"ח ויאמרו וכו': בוא וראה, ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים, אין הבה אלא הומנה בלבד. דהיינו רק דיבור בלי מעשה, אלא שהדיבור שאמרו גרם בגין עיר ומגדל למעלה, כמ"ש להלן (באות

שנ"ג

וחזר בגין ד' בחינות חו"ב תו"מ להקליפות כמו שהיו בשעת החטא דעצה"ד. וכדברים הללו תבין את ההמשך של המאמר.

שלט) ויאמרו הבה נבנה וגו': רבי חייא פתח והרשעים כים נגרש וגו' ומקשה,

וכי יש ים נגרש. ואמר, הן, כי כשהים יוצא ממקום תקונו, והולך לבלי גבול, כלומר, שרוצה לעבור את החול, שהוא גבולו, ולהשתפך על היבשה. אז הוא נגרש ויוצא ממקומו. כמו השכור מיין, ואינו יושב על היכנו אלא עולה ויורד, מהו הטעם, משום, כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט. שמיימו מוציאים כל טיט הים וכל טנופת. מקרע הים אל שפתו.

שמ) כגוונא דא וכו': כעין זה הם הרשעים דהיינו דור הפלגה, שיצאו מדרך

המתוקן, מקדמונו של עולם והלכו בלי תקון, כשכורי יין שנתדבקו בבניה דקליפה כנ"ל ויצאו

ידרך הישר לדרך מעוות. דהיינו להבקעה בארץ שנער, שהיא הפגם שמצאו שם כנ"ל. מהו הטעם, משום, כי השקט לא יוכל, כי העקמימות שבדרכם

(רפ"י דף ע"ד ע"ב י) דף ע"ב ע"א)

שמג) אמר ר' אבא, שטותא ^ה נסיבו בלבייהו. אבל יבחכמה דרשיעו אתו, בגין לנפקא מרשו עלאה, לרשו אחרא, ולאחלפא יקריה, ליקרא נוכראה. ובכלא אית רוא דחכמתא עלאה.

שמד) הבה נבנה לנו עיר ומגדל. ת"ח, כד מטו להאי בקעה, דאיהו רשו נוכראה, ואתגלי להו, אתר י דשלטנותא דא תקיע בגו נוני ימא. אמרו, הא אתר, למיתב י ולאחתקפא לבא, י לאתהנאה ביה תתאי. מיד הבה נבנה לנו עיר. נתקין באתר דא, עיר ומגדל.

שמה) ונעשה לנו שם. אתר דא, ו יהא לן לדחלא, ולא אחרא, ונבנה לאתר דא, עיר ומגדל. למה לן, לסלקא לעילא, דלא ניכול י לאתהנאה י מנה. הא הכא אתר מתקנא. ונעשה לנו שם. דחלא למפלח תמן. פן נפוץ: לדרגין אחרנין, ונתבדר לסטרי עלמא.

ס סתרי תורה

שמו (*') קומטורא דהרמנא, ממלך בלשון הקדש, ^ה יא דמה"ש אשתמודען ביה, ולא הוו ממלךין יבלישן אחרא. בגין כך כתיב * ועתה לא יבצר מהם וגו'. דאלמלי משתעאן בלישן אחרא דמלאכי עלאי לא הוו י אשתמודען ביה, גרע

דרך אמת

(א) ועתה לא יבצר: (בראשית יא) ח"א עו: (ב) לך לך פ"ס ח' כס"ט.

חלופי גרסאות ח נ"א נציבו, ונ"א נסבו (אה"ל). כ נ"א בחכמתא. נ נ"א דשולטנותא. ד נ"א ולאחלפא. ס נ"א לאתהנא. ו נ"א יחייב לין. ז נ"א לאתהנא. ח נ"א מינה. ט נ"א מתניתין. (אה"ל). י נ"א מתחיל ויהי כל הארץ שפה אי וגו' קומטורא (אה"ל). יא נ"א ומה"ש. יב נ"א בלשן. יג נ"א אשתמודעאן.

מסורת הזחר

אלהים, דהיינו מקום הקליפות, ולא מקום אחר, ונבנה למקום הזה עיר ומגדל, דהיינו להמשיך חו"ב דקליפות הנס' עיר ומגדל כנ"ל. למה לנו לעלות למעלה, דהיינו להמשיך ממטה למעלה, שאין אנו יכולים להנות משם, הנה כאן מקום מתוקן, להמשיך ממעלה למטה. ונעשה לנו שם, פירוש, אלהים לעבוד שם. פן נפוץ, למדרגות אחרות ונתפזר לארבע רוחות העולם.

סתרי תורה

שמו') קומטורא דהרמנא וכו': מקימי העיר והמגדל, היו מדברים בלשון הקדש, שמלאכי השרת מכירים אותו. ולא היו מדברים בלשון אחר. משום זה כתוב, ועתה לא יבצר מהם וגו'. ואם היו מדברים בלשון אחר, שמלאכים העליונים אינם מכירים אותו, היתה נמנעה מחשבתם שחשבו לעשות, משום שמעשה שדים אינו אלא לרגע אחד, רק למראה בני אדם ולא יותר, קומטורא דהרמנא, לפי הענין, פירוש, מקימי העיר והמגדל, ויכול להיות שצריך לומר קמטורא והרמנא, או קימי טירא והרמנא.

טירא

מאמר

שנ"ג כולם באו בעצה הרעה למאן בהקב"ה, ובאו בשטות בשפשות הלב.

שמג) אמר ר' אבא וכו': אמר רבי אבא, שטות לקח לבם, אבל באו בחכמה דקליפה, כדי לצאת מרשות העליון הקדוש לרשות אחר, להקליפות, ולהחליף כבודו ית' בכבוד אל זר. ובכל הענין יש סוד חכמה העליונה.

שמד) הבה נבנה לנו וגו': בוא וראה, כאשר באו לביקעה הזו, שהיא רשות נכרי,

דהיינו בפנים הבינה דקליפה וישבו שם שפירוש, שנגלה להם שמקום זה תקועה בתוך דגי הים, כלומר שנגלה להם שלימות הכלים של בינה זו, שראויה לישוב בני אדם. דהיינו לקבל חכמה. (כנ"ל דף ק"ט ד"ה וזה עש"ה) ים, פירוש חכמה. דני הים, פירוש מדרגות החכמה. אמרו הנה המקום, לשבת ולחזק הלב, ושיהנו בו, התחתונים. כלומר להמשיך ממעלה למטה, שזהו מקום הקליפות. מיד אמרו, הבה נבנה לנו עיר, נתקן במקום הזה עיר ומגדל.

שמה) ונעשה לנו שם: מקום הזה יהיה לנו

(דפו"י דף ע"ה ע"א י') דף ע"ד ע"ב)

חשיבו דאינון חשבין למעבד. ^א בגין, דעובדא דשדין, ^ב לאו איהו אלא ברגעא ^ג חדא, ^ד לחזו בני אנשא, ולא יתיר.

שמז) * ודברים אחדים. דהוו ידעין דרגין עלאין, כל חד וחד, על בורייה, ולא אתחלף להו דרגא. ובגין כך כתיב, ודברים אחדים. ובגין כך, אתיעטו בעיטא בישא, עיטא דחכמתא, דכתיב הבה נבנה לנו עיר ומגדל.

שמח) כלא ברזא דחכמתא הוא, ובעו לאתקפא בארעא, סטרא אחרא, ולמפלח פולחנא ^כ דיליה. בגין דהוו ידעין, דהא כל דינין בישין, מתמן נחתין ו לעלמין. ובעיין לדחויי דרגא דקדשא.

שמט) עיר ומגדל: דא חכמתא עלאה. והוו ידעי דשמא קדישא, לא אתתקף בארעא, אלא בעיר ומגדל. עיר: דכתיב ^ב עיר דוד היא ציון וגו'. מגדל: דכתיב ^ג כמגדל דוד צוארך. ובחכמתא עבדו, למהוי שלטנא ^ה דסטרא אחרא בארעא, ^ו דדחייא ^ז אדון כל הארץ מאתריה. ולמהוי דיורא ^ח לסטרא אחרא בארעא.

שנ) ונעשה לנו שם. כמה יא דאחידא איהו שם לעינא, ^י נתקף לה ביננא, ^י למהוי שם בארעא. פן נפוץ. ידיעא הוו ידעין, דיתבדרון מעל אפי ארעא. ובגין כך, הוו מתיחדין למעבד עבידתא דא ^י בחכמא.

מסורת הזהר

א) ודברים אחדים: לעיל דף ק"ג ציון א' וש"נ. ב) עיר דוד היא ציון. (מלכים א' ח') ח"א רסב: ג) כמגדל דוד צוארך: (שה"ש ד) ח"א רט: ת"ז תק' ו' בהשמות קמה: ד) אדון כל הארץ: (יהושע ג) ח"א ב. כו. לג: לר. ג: קנב. רכח: רנא. ח"ב יג. רלה: רנט. ח"ג רמב:

חלופי גרסאות א גי'א ובגין. ב גי'א לא. ג גי'א ליג חרא. ד גי'א ליג לחזו בני אנשא (אה"פ). ה גי'א ליג דיליה. ו גי'א לעלמא. ז גי'א מוסיף דהא הוו. ח גי'א מסטרא. ט גי'א לרחיאי. וגי'א דדחייא. י גי'א דסטרא. וגי'א וסטרא. יא גי'א דאחרא (אה"פ). יב גי'א דאחרא. יג גי'א ותקף. יד גי'א בחכמתא. וגי'א בחכמה.

עיר ומגדל

הסורים

מאמר

טירא פירושו העיר. והרמנא הוא כמו ארמנא. שפירושו הארמון. המגדל.

ביאור הדברים. כי הזהר מבאר מה משמיענו במה שכתוב, ויהי כל הארץ שפה אחת, ואומר ששפה אחת, פירושו לשון הקדש.

ומשמיענו שבשביל שדברו בלשון הקדש היו משביעים המלאכים העליונים שיסייעו אותם בבנינם. ולפיכך אומר הכתוב, לא יבצר מהם אשר יזמו לעשות. אבל אם לא היו מדברים בלשון הקדש, לא היה להם עזרת המלאכים, והיו מעשיהם כמעשה שדים, שאין לו תקומה אלא רגע, ותכף מתבטל מעצמו.

שמז) ודברים אחדים וכו': שהיו יודעים מדרגות העליונות כל אחת ואחת על היכנה. ולא היתה נחלפת להם מדרגה, ומשום זה כתוב ודברים אחדים. כלומר שהמדרגות היו ברורות להם כמו דברים אחדים. שאין בהם טורח להכירם. ומשום זה נועצו בעצה רעה.

עצה של החכמה, שכתוב, הבה נבנה לנו עיר ומגדל. שהוא בחינת חכמה דקליפות כנ"ל.

שמח) כלא ברזא דחכמתא וכו': הכל הוא בסוד החכמה, שרצו להגביר את

(דפויי דף ע"ד ע"ב)

שנ) ונעשה לנו שם וכו': כמו שהאחר, דהיינו הקדושה, הוא שם למעלה, נחזק, כמו

אותה בינינו שתהיה שם בהארץ. כלומר, כמו שהקדושה מאירה ממטה למעלה, כן נמשך ממעלה למטה להארץ. פן נפוץ. ידיעה היו יודעים, שיתפזרו

שנא) סטרא אחרא, ה' איהו דכר ונוקבא, תוקפא דזוהמא דדינא קשיא. וכמה דאדם חב י בהו, י ואתקפו בגיניה על עלמא. אוף הכי י אינון ס עבדין י דאתתקף יתיר, דכתיב אשר בנו בני האדם. בנוי דאדם קדמא, דאייתי ואשליט סטרא אחרא על עלמא, סטרא בישא. כמה דסטרא י דקדושה, לאו שלטניה בהאי עלמא, אלא בעיר י ומגדל. אוף הכי י חשיבי אינון, למבני עיר ומגדל, למישלט האי סטר בישא בעלמא.

שנב) * וירד ה' לראות, * נחת האי שמא י דקדישא, למחזי י עובדיהון דבניינא דבנו. ואינון י היו י ממללן בלשון קדש, לגבי כל אינון דרגין קדישין, והו מציחין. כיון דנחתת קדושה, אתבלבלו כל אינון דרגין, (ב) עלאין נחתו, ותתאין סליקו, ולא הו קיימין י בארץ מישר, כמה דהו. ולבחר בלבל לישנהון בע' לישן, ואתבדרו לכל סטרי עלמא.

שנג) חד ממנא י הוא י ברקיעא, וביה קיימין י כל מפתחן, דעובדי עלמא. ואיהו י קיימא זמין, י בשעתי ורגעי דיומא. ואינון הו ידעין ברזא דחכמתא, י גנזא דהאי ממנא. והו פתחי וסגרי, ומצלחי בעובדיהון, י במימרא דפומהון. כיון כ דאתבלבל מימרא דלהון, י כלל אתמנע מנייהו.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) נפשת וילא מאיך הלי סלס וסלקון ליכיו ממנ (א) וירד ה' לראות: (בראשית יא) ח"א ס: עה. ע"ש קת"ס זי. (ב) נראה סהול מטטרוין דייקא נמי דקלמר בסופא והו שחזי וכגרי והכי חקרי פתחון וסגרין וכדליהל בפתחון כ"ז ע"ש ח"ג סוריה כמזכר נפשת פקודי י"ג ח' ועיקר.

חלופי גרסאות א' נ"א ל"ג איהו. ב' נ"א ביה. ג' נ"א ואתקפו. ד' נ"א ל"ג אינון. ה' נ"א עבדו. ו' נ"א דאתקף. ז' נ"א דאתקפו. ח' נ"א וקדושה. ט' נ"א חשיבו. י' נ"א דקדושה. יא' נ"א מוסיף על עובדיהון. יב' נ"א הוה. יג' נ"א ל"ג ממללן. יד' נ"א בארץ מישור. טו' נ"א איהו. טז' נ"א מוסיף כל אינון. יז' נ"א קאים. יח' נ"א בכל שעתי (אה"ל). יט' נ"א גנזי. כ' נ"א במימרא. כא' נ"א דאסתכלא. ונ"א דאסתלקו. (אה"ל). כב' נ"א דלא.

מאמר

הסולם

עיר ומגדל

אלו מדרגות, העליונות ירדה והתחתונות עלו, ולא היו עומדים בדרך הישר כמו שהיה וע"כ לא יכלו עוד לעשות השבעות. כי השמות נחלפו להם. ואח"כ בלבל לשונם בע' לשון, ונתפזרו לכל רוחות העולם.

שנב) חד ממנא הוא וכו': ממנה אמר הוא ברקיע, ועמו נמצאים כל המפתחות למעשי העולם, והוא עומד מוכן לדורשו. רק בשעות ורגעים יודעים של היום והם היו יודעים בסוד חכמה את הנסתרות של ממנה הזה, והיו פותחים וסוגרים במאמר פיהם את השערים של כל הנסתרות, ומצליחים, דהיינו ע"י השבעות שעשו בפיהם לאותו הממנה, הצליחו בבנין העיר והמגדל, להיותו השר של העולם ומנהיגו. כיון שנתבלבל מאמר פיהם, הכל נמנע מהם. כי לא ידעו עוד לעשות השבעות לאותו הממנה.

ואתר

שיתפזרו על פני הארץ, ועל כן היו מתיחדים לעשות עבודה הזאת, דעיר ומגדל בחכמה. שנא) סטרא אחרא איהו וכו': ס"א הוא זכר ונקבה. הם חוקף הזוהמא של דין הקשה. וכמו שאדם חטא בו, נעצה' ונתחזקו הדו"ג דס"א על ידו בהעולם, כן עשו אף הם שיתחזק הס"א יותר, שכתוב, אשר בנו בני האדם, דהיינו בניו של אדם הראשון, שהביא והמשיל הסטרא אחרא על העולם, הוא הצד הרע. כמו שצר הקדושה אין לה ממשלה בעולם הזה, אלא בעיר ומגדל, כן חשבו אף הם לבנות עיר ומגדל, להשליט את צד הרע הזה בהעולם.

שנב) וירד ה' לראות וכו': ירד שם הקדוש הזה, להסתכל במעשיהם בהבנין שבנו, והם היו מדברים בלשון הקדוש אל כל מדרגות הקדושות, שעשו השבעות כנ"ל. והיו מצליחים. כיון שירדה הקדושה, נתבלבלו כל (דמוי' דף עיר ע"ב *) דף ע"ה ע"א)

שנד) ואתר מתקן אשכחו, בההוא בקעה. ^א סתרא דסתרין. * וימצאו בקעה. אתר ^ב מתקן להאי ^ג סטרא בישא דבעו אנון לאתקפא ^ד ואתמנעו. ^ה תוקפא ^ו דההוא סטרא הוה תליא לאתפרעא בההיא בקעה, עד דנטלא תמן חילין ^ז ומשיריין, כגוונא דאינון דבנו קרתא ומגדלא. ^ח ואתיהבו ^ט כללהו בידהא, ואתקטלו תמן.

שנה) אנון, דלא בעו למיפק ^ב בקץ הימין, אתבהילו ^ג ונפלו בקץ הימים. בההוא אתר, דאתחלש תקפא בקדמיתא, בהאי בקעה. וע"ד כתיב, ^א והיא מלאה עצמות.

שנו) ^א ואתתקפת בההוא צולמא, דאקים נבוכדנצר. ואתבר תוקפא לבתר. ^ב באנון ^ג גרמין, ובההוא צולמא דאינון קדמאי קיימו, וקמו על רגליהון. וההוא צולמא ^ד אתבר.

שנז) וכדין ידעו כל עמין דעלמא, דלית ^א אלוה בר קב"ה ^ב בלחודוי. ותו, דאתקדש שמיה, על ידא דחנניה מישאל ועזריה. וכלא בחד יומא, וע"ד כתיב ^א והקדישו את קדוש יעקב וגו'. (עד כאן סתרי תורה).

שנה) ^א וירד ^ב ה' לראות את העיר ואת המגדל. דא הוא חד מאינון עשר זמנין, ^ג דנחתא שכינתא לארעא. וכי ^ד מה הוא לראות, ולא הוה ידע

מסורת הזהר

(א) וימצאו בקעה: לעיל דף ק"ח ציון א' וש"נ. (ב) קץ הימין – קץ הימים: לעיל דף כ"ח ציון ג' וש"נ. (ג) והיא מלאה עצמות: (יחזקאל לו) ח"א צו: (ד) והקדישו את קדוש יעקב: ישעיה כט. (ה) וירד ה' לראות: לעיל דף קכ"ג ציון א' וש"נ.

חלופי גרסאות א ג"א סטרא דסתרין. (אה"ל) ב ג"א מתקן. ג ג"א מוסיף ההוא סטרא. ד ג"א ואתמנעו. ה ג"א תקפא. ו ג"א דיליה וליג דההוא סטרא. ז ג"א ומשיריין. ח ג"א כלא. ט ג"א ובקץ הימים נפלו (אה"ל). י ג"א מוסיף ואתתקפת ההוא סטרא (אה"ל). יא ג"א דאינון (אה"ל). יב ג"א גרמי. יג ג"א אתברין. יד ג"א אלוה. טו ג"א בלחודוי. טז ג"א דנחתא. יז ג"א מהו.

עיר ומגדל

ואח"כ נשבר תוקפה באלו העצמות של בני אפרים שיחזקאל החיה אותם. ובאותו הצלם דקדושה של אלו הראשונים שחזרו לתחיה וקמו על רגליהם. נשבר צלם ההוא שעשה נבוכדנצר.

שנז) וכדין ידעו וכו': ואז ידעו כל עמיהעולם שאין אלוה זולת הקב"ה בלבדו. ועוד שנתקדש השם על ידי חנניה מישאל ועזריה, שגם זה גרם שנשבר תוקפה דס"א. וכל אלו היו ביום אחד, וע"כ כתוב והקדישו וכו' כי ג' אלו דהיינו תחית המתים דיחזקאל, וקידוש השם של חנניה מישאל ועזריה, ושבירת הצלם דנבוכדנצר, הכל היה ביום אחד. (כמ"ש בסנהדרין צב:) ששה נסים נעשו באותו היום ע"ש.

שנה) וירד ה' לראות וגו': זה הוא אחת מאלו עשר פעמים שירדה השכינה לארץ.

(כמ"ש באבות דרבי נחן פל"ד ע"ש) ושואל, וכי מה היה לו לראות, שלא היה יודע מקודם לכן.

ומשיב

הסוד

שנד) ואתר מתקן אשכחו וכו': ומקום מוכן ומוכשר מצאו באותה בקעה, והוא סתר שבסתרין. וימצאו בקעה, פירושו, מקום מוכשר לצד הרע הזה, שרצו להגבירו ונמנע מהם. תוקפו של אותו הצד נשאר תלוי, באותה הבקעה, להפרע, עד שנסעו ובאו שם צבאות ומחנות כעין אלו שבנו העיר והמגדל, דהיינו בני אפרים, כמו שמסיים, וניתנו כולם בידי אותו הצד, ונהרגו שם.

שנה) אנון דלא וכו': ואלו שלא רצו לצאת בקץ הימין, שהם בני אפרים, שיצאו ממצרים קודם הזמן, (כמ"ש בסנהדרין צב: ע"ש). נבהלו ונפלו לקץ הימים, במקום ההוא שכבר נחלש תוקפו בבקעה זו. דהיינו בזמן דור הפלגה. ועתה בעונם חזר ונתגבר והרגם, ועל זה כתוב והיא מלאה עצמות.

שנו) ואתתקפת בההוא וכו': ונתגברה הס"א באותו הצלם שהקים נבוכדנצר.

(וטו"י דף ע"ה ע"א)

מקדמת דנא. אלא, לראות: לאשגחא בדינא. כד"א, * ירא ה' עליכם וישפוט. שנט) את העיר ואת המגדל. הכא אית לאסתכלא, דהא לא כתיב, לראות את בני האדם, אלא, לראות את העיר ואת המגדל. אמאי. אלא, בשעתא דאשגח קב"ה בדינא, בקדמיתא ישגח בדרגא ה' דלעילא, ולכתר בדרגא י דלתתא. בקדמיתא בעל"א, ולכתר בתתאי. ובגין דהאי מלה מטא לעילא, אשגחותא דלעילא הוה ביה בקדמיתא. דכתיב, לראות את העיר ואת המגדל. שס) אשר בנו בני האדם. מאי בני האדם, בנוי דאדם קדמאה. דמרד במריה, וגרם מותא לעלמא. אשר בנו בני האדם, בנינא ודאי, י אמרו ובעו למבני לעילא.

שסא) ר' שמעון י פתח ב כה אמר ה' אלקים שער * החצר הפנימית הפונה קדים יהיה ה' סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח. האי קרא אית לאסתכלא ביה, י ואיהו רזא, כמה דאתמר, יהיה סגור ששת ימי ז המעשה. אמאי. ח

שסב) אלא, אל"ן ימי חול, דתרעא דא, יהיה ס סגור. דלא לאשתמשא חול בקודשא. וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח. דהא כדין, שמושא י דקודשא בקודשא. וכדין, אתנהיר סיהרא לאתחברא בשמשא.

דרך אמת

ה' ע"כ כפרדס כע"כ א"כ"ע וכו' דף קפ"ז א' (א) ירא ה' עליכם וישפוט: שמות ה'. (ב) כה אמר — שער החצר הפנימית: (יחזקאל מ"ו) ח"א כה. ח"ב רמח: ת"ז תק' ו' כב. תק' י"ט לח. תק' ל' עג. תק' ל"ו עח.

חלוסי גרסאות א' נ"א דלעיל. ב נ"א דלתת. ג נ"א גרמו. ונ"א ארימו. ד נ"א מוסיף פתח ואמר. ה נ"א סגור וגו'. ו נ"א דאיהו. ז נ"א מוסיף המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח וגו'. ח נ"א מוסיף אמר, יהיה סגור כל אינן [יומין דששת] ששת ימי המעשה. ט נ"א סגיר. י נ"א דקביה. וליג דקודשא בקודשא. ונ"א דקודשא. ונ"א בקודשא וליג דקודשא (אה"ל).

מאמר

הסולם

עיר ומגדל

ומשיב. אלא לראות פירוש, להשגיח במדת הדין. כמ"ש ירא אלקים וישפוט.

שנט) את העיר ואת המגדל וכו': יש כאן להסתכל כי לא כתוב, לראות את בני האדם, אלא, לראות את העיר ואת המגדל. למה. אלא כשעה שהקב"ה משגיח לפעול בדין. בתחילה הוא משגיח בהמדרגה של מעלה, שהיא השורש, ואח"כ בהמדרגה של מטה, דהיינו בהענף. בתחילה בהעליונים ואח"כ בהתחתונים, ומשום שדבר זה, דעיר ומגדל, מגיע עד למעלה. דהיינו בעולמות העליונים, ההשגחה של מעלה היה בו בתחילה, שכתוב לראות את העיר ואת המגדל. דהיינו עיר ומגדל שבעולמות העליונים.

שס) אשר בנו בני האדם. שאל מהו שאומר בני האדם. ומשיב. שהכתוב מרמז שהם בניו של אדם הראשון שמרד ברבונו וגרם המות לעולם. כלומר, שנמשכו אחרי מעשיו, אשר בנו בני האדם ודאי הוא שבנו בנין. אע"פ שאמרו

(דפו"י דף ע"ה ע"א י) ע"ה ע"ב

אור

שסג) תא חזי, תרעא דא, לא אתפתח באינון שיתא יומי דחול. ^א בגין דהא ^ב באינון יומי דחול, עלמא תתאה אתון, ושלטין כל אנון שית יומין דחול על עלמא. בר בארעא דישראל.

שסד) ^ג ואינון דשלטי, ^ד לא שלטי, בארעא קדישא. ^ה בגין, דהשער הזה, איהו סגור. אבל ביום השבת וביום החדש, כלהו מתעברן, ולא ^ו שלטין. בגין, דהשער הזה, איהו פתוח, ועלמא איהו בחדוה, ואתון מתמן, ולא אתייהיב עלמא, לרשו אחרא.

שסה) ^ז ואי תימא, דכל אינון שית ^ח יומין, אינון ^ט שלטין בלחודייהו.

חלופי גרסאות ^א ג'א ובגין. ^ב ג'א אינון. ^ג ג'א דאינון. ^ד ג'א ל'ג לא שלטי בארעא קדישא. וג'א דשלטי בארעא קדישא ובגין דלא יהון שלטא [שלטי] דחול בארעא בגין דהשער. ^ה ג'א בג'כ השער. ^ו ג'א שלטי. ^ז ג'א ואיתימא. ^ח ג'א מוסיף יומין דחול [דחול]. ^ט ג'א שלטין.

מאמר

הסולם

שער התצר הפנימית

לימות החול, שה"ס כחות הס"א, מפני ששער הזה של חצר הפנימית המאיר בהארת החכמה, הוא סגור שם בעזקא דכ"א מג"ר דבינה דא"א, ואינו מאיר אלא בחסדים מכוסים מחכמה. עזקא פירושו, טכנת המקיפו סביב כביב, שלא תכנוס בתוכו הארת החכמה. דכ"א, פירושו טהורי, דהיינו שאין שם משהו חסרון, כי להיותו נמשך מג"ר דבינה דא"א, ע"כ אע"פ שהוא חסדים, נבחן לבחינת ג"ר כמו אור החכמה. ולפיכך, עזקא זו מבריחה הס"א וכחותיה, כי הס"א בורחת מעני השלימות ואין לה יכולת להתקרב רק במקום חסרון. וז"ש רא שלטי בארעא קדישא בגין דהשער הזה איהו סגור, בששת ימי המעשה. דהיינו שסגור בעזקא דכ"א המבריח את ימות החול שה"ס כחות הס"א. ויום השבת המנוקבא המלבשת לאמא, שה"ס ישס"ת. שהם המוחין דהארת החכמה, שז"ס וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח. הרי מוחין האלו מעבירים לגמרי את הס"א וימות החול ממקום הקדושה. וז"ש, אבל ביום השבת וביום החדש כולם מתעברים ורא שולטים בגין דשער הזה פתוח, כי שער הזה הפתוח בהארת החכמה, מעביר לגמרי את החצונים ממקום הקדושה. וע"כ אין שליטה לימות החול שהם כחות הס"א, בארץ ישראל, לא בששת ימי המעשה הנמשכים מו"א שבמקום אבא, ולא ביום השבת וחדש הנמשכים מהנוקבא שבמקום אמא: לא בששת ימי המעשה. מפני ששער הזה סגור בעזקא דכ"א מג"ר דבינה דא"א. המבריח החצונים אע"פ שהוא סגור מחכמה. ולא ביום השבת, מפני ששער הזה פתוח כח הארת החכמה, וא"כ נעלמים לגמרי כחות הס"א וימות החול. באופן שבארץ ישראל אין שליטה לימות החול לא בשבת ולא בחול.

שסה) ואי תימא וכו': ואם תאמר. שכל אלו ששה

אור החכמה לתחתונים. ומ"ש הפונה קדים יתבאר להלן באות שס"ה. פתוח פירושו שמשפיע לתחתונים. סגור, פירושו שהוא שמור ממגע החצונים. חול פירושו שיש בו יכולת היניקה לקליפות. ואינו שמור מהן, קדש פירושו שלגמרי אין שם יניקה כל שהיא לקליפות. והכתוב אומר ששער החצר הפנימית יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח. ושואל, למה יהיה סגור בששת ימי המעשה. ומשיב, משום שלא להשתמש חול בקודש. שלא יתערב הס"א בהקדושה. כי כל עוד שיש יניקה לקליפות, אין שפע קדש מתגלה. ורק בשבת וחדש יפתח. שאז יש זוג זו"ג בסוד קדש בקדש. דהיינו שזו"ן עולים לאו"א שהם קדש בקדש, אין משם שום יניקה לחצונים וקליפות. וז"ש וכדין אתנהיר סיהרא לאתחברא בשמשא. שהם זו"ן, שסג) תא חזי תרעא וכו': בוא וראה, שער הזה אינו נפתח בששת ימות החול, משום, כי בימות החול ניוון עולם התחתון, שם נמצאים החיצונים והקליפות. ושולטים כל אלו ימות החול, שהם הס"א, על העולם, חוץ מבא"י. שסד) ואינון דשלטי וכו': ואלו, ימות החול, השולטים בחוץ לארץ, אינם שולטים בארץ הקודש. משום ששער הזה הוא סגור. אבל ביום השבת וביום החדש, כולם, כל הקליפות, נעברים מהעולם, ואינם שולטים. משום ששער הזה הוא פתוח, והעולם הוא בשמחה והוא ניוון משם. ולא ניתן העולם לרשות אחר.

פירושו. השם ארץ ישראל הוא בעיקר בעת שזו"ן עולים ומלבישים לאו"א, שאז נק' ז"א ישראל. והנוקבא, ארץ ישראל או ארץ הקודש. כי המוחין דאו"א נקראים קודש, ולא פחות מהם כנודע. ואז אפילו בששת ימי המעשה, הנמשכים מו"א המלביש לאבא. שה"ס מוחין דחסדים מכוסים מחכמה, אין שם יכולת יניקה (דמוי דף ע"ה ע"ב)

תא חזי. הפונה קדים: עד א לא יקומון לשלטאה, איהו אסתכל תדיר בעלמא. אבל לא אתפתח לאתזנא עלמא מקודשא, בר ביומא דשבתא, וביומא י דחדשא. וכלהו יומין, כלהו י אתדבבן ביומא י דשבתא, ואתזנו מתמן. דהא י ביומא י דשבתא כלהו תרעין פתיחן, ונייחא אשתכח לכלא, לעלאי ותתאי. ת"ח. וירד ה' י לראות. נחת מקודשא לחול, י לאשגחא במה דבנו, וקיימו קיומא דאתערא על עלמא, דדחלא י דון.

שסו) ר' יצחק, הוה יתיב קמיה דר"ש, א"ל, מה חמו אלין, דעבדו שטותא דא, למרדא ביה בקב"ה, וכלהו, בעיטא חדא אתקיימו בדא. א"ל. הא אתמר, י דכתיב, ויהי בנסעם מקדם. יא אתנטילו מעילא לתתא. י אתנטילו מארעא דישראל, ונחתו לבבל. אמרו. הא הכא אתר י למדבק.

שסז) ונעשה לנו שם וגו'. י ויתדבק סיועא דלתתא, באתר דא. בגין, דכד י דינא אתי לאשראה בעלמא, הא אתר דא לקבליה. י ומהכא י אתהני עלמא, ויתון. דהא לעילא, י דחיקו איהו לאתזנא עלמא מ"ה. ולא עוד,

חלופי גרסאות א נ"א ליג לא (אה"ל). ב נ"א דחדש. ג נ"א מתדבק. ד נ"א דשבת. ה נ"א מוסיף כדן ביומא. ו נ"א דשבת. ז נ"א מוסיף לראות את העיר. ח נ"א מוסיף ורדיר [וידיה אה"ל] פרישא לאשגחא. ט נ"א להו. ונ"א לחון. י ליג דכתיב. יא נ"א אתנטלו. יב נ"א אתנטלו. יג נ"א לארבעא. ונ"א למדבק. ונ"א מוסיף ולמחקר. יד נ"א ואחרדק. טו נ"א ייתי וליג דינא אתי. טז נ"א מהכא. יז נ"א יתהני. יח נ"א רחיקא. ונ"א דחיקא.

הסולם

שער החצר הפנימית

מאמר

העיר והמגדל שהעמידו, שהם חו"ב דקליפה, לעורר העולם לעבוד אותם. שסו) ר' יצחק הוה יתיב וכו': ר"י היה יושב לפני רבי שמעון, אמר לו, מה ראו הללו, שעשו שטות זה למרוד בהקב"ה, וכולם עמדו בזה בעצה אחת. א"ל, הרי למדנו, שכחוב, ויהי בנסעם מקדם. נסעו מלמעלה למטה, דהיינו שנסעו מארץ ישראל וירדו לבבל. אמרו הנה כאן המקום להדבק. פירוש, שמקודם לכן היו בארץ ישראל, ששם ה"ס שפה אחת ודברים אחדים שאין שם שום מקום מגע לחצונים, כי בששת ימי המעשה השער סגור ומכריח החצונים וביום השבת המיחין דחכמה מעבירים החצונים מהעולם, וע"כ לא יכלו בני הפלגה לעשות שם כלום, כי לא היה להם מקום להדבק. אלא בהנסעם מקדם, שנסעו מארץ ישראל לבבל לחוץ לארץ, ששם שולטים ימות החול, אמרו כאן המקום להדבק ולהמשיך החכמה ממעלה למטה כדי שיאירו גם בששת ימי המעשה. כי אין כאן התיקון שיהיה שער הפנימי סגור בששת ימי המעשה כמו בארץ ישראל.

שסז) ונעשה לנו שם וכו': והעזרה מלמטה יתחבר במקום הזה, בחוץ לארץ. פירוש, כי בא"י אין הארת החכמה רק ביום השבת, שאסור בו שום עזרה מלתתא, שה"ס

איסור

ששה הימים שולטים בפני עצמם, פירוש, כי ערך קבלת ז"א כלפי קבלת הנוקבא, הוא כערך ג"ר כלפי ו"ק, ולפיכך, כיון שהמוחין נמשכים רק בשבת וחדש, שה"ס הנוק' נמשכין רק ו"ק דחכמה, אבל אם גם ז"א, שה"ס ששת הימים, היה מקבל המוחין, היו נמשכים ג"ר דחכמה, גם נודע שששת הימים מקבלים מיום השבת, וכיון שכן, יש לומר שהם מקבלים הארת החכמה מיום השבת, באופן שיוכלו לשלוט בה מבחינתם עצמם, בלי התכללות בהנוקבא, דהיינו שיאירו בבחינת דבר, שה"ס ג"ר דחכמה, ולזה אומר, תא חזי הפונה קדים וכו': מירושו הפונה למקדום, למטרם שעמדו הקליפות לשלוט, שהוא היה אז מסתכל תמיד בהעולם, ואפילו בששת הימים, אבל לא נפתח שיהיה העולם ניוזן מקדש, רק ביום השבת וביום החדש. לכן גם עתה, אי אפשר, שששת ימי המעשה יאירו בהארת חכמה בבחינתם עצמם, כי אז לא יהיה להם מזונות מקודש כמקודם לכן, אלא שכל הימים כולם, דו"יינו ששת ימי המעשה כולם, מתדבקים ביום השבת וניזונים משם, כי ביום השבת כל השערים פתוחים ונמצא נחת לכל, לעליונים ותחתונים. אבל ששת הימים לא יוכלו להאיר, אם אינם מתדבקים ביום השבת, מטעם חוסר שפע המזונות כמבואר. תא חזי וירד ה' לראות וכו': ירד מקדש לחול להסתכל במה שבנו והעמידו לקיום, דהיינו

(רפויי דף ע"ה ע"ב)

אלא אנן נסק לרקייעא ונגח ביה קרבא, דלא יחות ^א טופנא בעלמא. ^ב כדבקדמיתא.

שסח) * ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת ^א לכלם. בגין דכלהו כחדא, בייחודא ^ב דכלהון יעבדון ויצלחון בעובדייהו. ^ג יתבדרון דרגין, כל חד לסטריה. ובגין כך, יתבדרון כל הני דלתתא. ^ד מה ^ה כתיב ^ו ויפץ ^ז ה' אותם משם.

שסט) ואי תימא, לישנהון אמאי ^א אתבלבל. אלא, בגין ^ב דכלהון ^ג ממלדין בלשון הקודש. ^ד יהוה לישנא, ^ה קא עביד ^ו דון ^ז סיועא בגין, דבעובדא, ובמלולא דפומא, תליין מלין אלין, לאדבקא ^ח כוונה ^ט דלבא, ובדא עבדי סיועא, לההוא אתר, דבעי לאוקמא.

שע) ועל דא אתבלבל לישנהון, דלא יכילו ^א לאתתקפא ^ב רעותהון, בלשון הקודש. כיון דאתחלף לישנהון, לא אצלחו בעובדא. בגין, ^ג דחילא

מסורת הזהר

א) ויאמר - הן עם אחד: (בראשית י"א) ח"א ע"ו. ב) ויפץ - ויחדלו לבנות העיר: (בראשית י"א) ח"א ע"ו.

חלופי גרסאות א) גיא מוסיף ביה טופנא. ב) גיא בקדמיתא. ג) גיא מוסיף לכלם וזה החלם וגו'. ד) גיא כלהון. ה) גיא מוסיף יתבדרון אינן דרגין דלעילא. ו) גיא היינו. ז) גיא דכתיב. ח) גיא אתבדר ובלבל [לית] דון קביה. ט) גיא דכלהו. י) מוסיף הון ממלדין. יא) גיא וההוא. יב) גיא מוסיף הות קא עבדי. יג) גיא סיועה. יד) גיא לייב כוונה. טו) גיא בליבא. טז) גיא לאתקפא. יז) גיא רעותיהון. יח) גיא דכל חילא.

ויאמר ה' הן עם אחד

הסולם

מאמר

העמים של מטה, שהם ענפים של אותן המדרגות. מה כתוב, ויפץ ה' אותם משם. כלומר שהקב"ה עשה הדין בשרשיהם העליונים, שהענפים נגררים אחריהם, (כנ"ל באות שני"ט). שסט) ואי תימא לישנהון וכו': ואם תאמר לשונם למה נתבלבל. אלא, בעת שכולם היו מדברים בלשון הקודש, היה לשון ההוא עושה להם עזרה, והיינו ע"י ההשבעות שעשו למדרגות העליונות, כנ"ל. מפני שבמעשה ודבור פה תלויים דברים הללו, כדי להשיג כוונת הלב, ובזה בכח הכוונה. עשו עזר וחזק למקום ההוא שרצו להקים. פירוש. ע"י ההשבעות שעשו הם הוסיפו כח להמלאכים שהשביעו, אותו השיעור שהוסיפו למלאכים העליונים זכו בו גם המשביעים, מפני שהם היו הגורמים. אבל כל זה הוא רק אם עושים ההשבעות בלשון הקודש, שאז מתחזק כונת הלב, והמלאכים נזקקים לו כמ"ש להלן.

שע) ועל דא אתבלבל וכו': ועל כן, נתבלבל הלשון שלהם, ולא יכלו עוד לחזק

את כוונתם בלשון הקודש. וכן כיון שנחלף לשונם, לא הצליחו במעשיהם, משום שהכחות העליונים, אינם יודעים ואינם מכירים חוץ מלשון הקודש. לכן, כאשר נתבלבל הלשון שלהם

איסור עשית מלאכה, כי אין המוחין נמשכים אלא בבחינת הנקבא, שאין בה מעשה כלל. אבל אנו נעשה לנו שם, ונמשיך המוחין בבחינת דבר, שיתכן בו אתערותא דלתתא. וז"ש יתבדק סיועא דלתתא באתר דא.

בגין דכד דינא: משום, כי כשיבא דין לשרות בהעולם, יהיה מקום זה כנגדו. כלומר, שע"י המשכתם האורות למקום זה, דהיינו ממעלה למטה, יבטלו כל הדינים מהעולם. ומכאן העולם נהנה וניזון כי למעלה, דהיינו מההארות שממטה למעלה, בדוחק העולם ניזון ממנו. ולא עוד אלא שאנו נעלה לרקייע, ונעשה עמו מלחמה. שאל יוריד מבול בעולם כבתחילה. פירוש. כי הפרסא שנתקנה מתחת האצילות, הוא תקון מיוחד שלא להמשיך הארת החכמה ממעלה למטה. וע"כ אמרו נעלה לרקייע ונעשה עמו מלחמה כדי לבטל את הגבול הזה ולהמשיך האורות ממעלה למטה.

ויאמר ה' הן עם אחד

שסח) ויאמר ה' הן עם אחד וגו': משום שהם כולם כאחד ביחוד, יעשו ויצליחו במעשיהם. לפיכך, יפוצו המדרגות כל אחת לעברה. ומשום זה יפוצו גם כל אלו

(דפריי דף ע"ה ע"ב)

דלעילא, לא ידעי, ולא אשתמודעי בר א בלשון הקדש. וכד אתבלבל י לישנא
 ב דלהון, אתחלש חיליהון, ואתבר תוקפא דלהון.
 שעא) ת"ח. דהא מלה ז דאמרי תתאי בלשון הקדש, כלהו חילי שמיא
 ח ידעי ביה, ואתתקפי ביה. ולישן אחרא, לא ידעין, ולא אשתמודעי ביה. ועל
 דא, אלין, כיון דאתבלבל לישנא דלהון, מיד ויחדלו לבנות העיר. דהא אתבר
 חיליהו, ולא יכילו למעבד מדי, ברעותא דלהון.
 שעב) ו להוי ז שמיה ח די אלהא מברך מן עלמא ועד ט עלמא די
 חכמתא וגבורתא י די לה היא. יא דהא יב בגין יג דאנחית קב"ה, רזי דחכמתא
 לעלמא, אתקלקלו יד ביה בני נשא. ובעו יו לאתגרא ביה.
 שעג) יהב חכמתא עלאה, לאדם יז הראשון. יח ובהיא חכמה * דאתגלי
 ליה, ידע דרגין, ואתדבק ביצר הרע, עד דאסתלקו מניה מבועי דחכמתא.
 ולבתר תב קמי מאריה. ואתגליין ליה מנייהו, ולא כקדמיתא. לבתר, בההוא
 ספרא דיליה, יי ידע חכמאן, ולבתר, אתו בני נשא, וארגיו קמיה.
 שעד) יהב חכמתא לנח. ופלח בה לקב"ה, יט לבתר מה כתיב וישת מן
 היין וישכר ויתגל. כמה דאתמר. יהב חכמתא לאברהם, ופלח בה לקב"ה.
 לבתר, נפק מניה ישמעאל, דארגיו קמי קב"ה. וכן יצחק, נפק מניה עשו.
 יעקב כ נסב תרין אחתן.

שעה) יהב חכמתא למשה, מה כתיב ביה, ככל ביתי נאמן הוא. כל ולא
 הוה כמשה כג שמש מהימן, בכלהו דרגין, ולא סטא כד לביה, בתיאובתא דחד
 מנייהו, אלא קאים במהימנותא עלאה, כדקא יאות.

חלופי גרסאות א ג"א לשון. ב ג"א לישנא. ג ג"א ל"ג דלהון. ד ג"א מוסיף דא דאמרי. ה ג"א ידעי. ו ג"א ליחוי
 ז ג"א שמא. ח ג"א דקביה. ט ג"א מוסיף עלמא די אלהא. י ג"א דיליה יא ג"א ליג דהא. יב ג"א
 מוסיף בגין דא. יג ג"א אנחית ונשאנחת. יד ג"א בה. טו ג"א לאתגרי. טז ג"א קדמיתא. יז ג"א וכתהוא. יח ג"א יחייב.
 יט ג"א ולבתר. כ ג"א נסיב. כל ג"א לאו. ככ ג"א מתמן. שמש. וניא נאמן שמש. כג ג"א ליה.

מאמר

הסולם

ויאמר ה' הן עם אחד

חכמה ההיא שנתגלה אליו, ידע את המדרגות.
 והוא נתדבק ביצר הרע עד שנסתלקו ממנו
 מעינות החכמה, ואחר כך שב אל רבונו, וחזרו
 ונתגלו לו מקצת מדרגות, מהם, ולא כבתחילה
 ואח"כ בספר ההיא שלו, שנחן לו רויאל המלאך
 ידע חכמות, ולאחר מכן באו בני אדם וחטאו
 ע"י אלו החכמות, לפני הקב"ה.

שעד) יהב חכמתא לנח וכו': נתן חכמה
 לנח ועבד עמה להקב"ה, ואח"כ
 מה כתוב, וישת מן היין וישכר ויתגל, כמו
 שנתבאר. נתן חכמה לאברהם, ועבד עמה
 להקב"ה, ואחר כך יצא ממנו ישמעאל שהכעיס
 לפני הקב"ה. וכן יצחק יצא ממנו עשו. יעקב,
 נשא שתי אחיות.

שעה) יהב חכמתא למשה וכו': נתן חכמה
 למשה, מה כתוב בו, בכל ביתי
 נאמן הוא. ולא היה כמשה איש נאמן בכל
 המדרגות

שלמה נחלש כחם ונשכר העצמה שלהם. כלומר,
 שבלבול הלשון, החליש כחם למטה, שלא יכלו
 לכוון לבם, וכן שבר עצמתם למעלה.
 שעא) ת"ח דהא מלה וכו': בוא וראה כי
 הדבר, דהיינו ההשבעה, שאומרים
 התחתונים בלשון הקידש, כל צבאות השמים
 יודעים בו, ומתחזקים בו. דהיינו שמקבילים תוססת
 כח ולשון אחר אינם יודעים ואינם מכירים
 בו, ועל כן, הללו, כיון שנתבלבל הלשון שלהם,
 מיד, ויחדלו לבנות העיר, כי נשבר כחם, ולא
 יכלו עוד לעשות משהו בהכוונה שלהם.

שעב) להוי שמיה וכו': יהא שמו של הקב"ה
 מבורך מן העולם ועד העולם.
 אשר החכמה והגבורה שלו הוא. כי משום
 שהוריד הקב"ה סודות החכמה להעולם
 נתקלקלו בו בני אדם. ורצו להתגרות בו.
 שעג) יהב חכמתא עלאה וכו': נתן חכמה
 העליונה לאדם הראשון, ועל ידי

(דס"י דף ע"ה ע"ב) דף ע"ו ע"א)

שעו) יהב חכמתא עלאה, לשלמה מלכא. לבתר, מה כתיב ביה א במשלי שלמה, המשא נאם הגבר לאיתאל לאיתאל ואוכל. אמר שלמה ב אתי אל, וחכמתא ב דיליה ד הוא. ב ואוכל: ואיכול למעבד רעותי. לבתר ויקם ה' שטן לשלמה וגו'.

שעו) ת"ח. בגין ו זעירו דחכמתא, דאשכחו אלין מההוא חכמה דקדמאי, אתגרו ביה בקב"ה, ובנו מגדל, ועבדו כל מה דעבדו, עד דאתבדרו, מאנפי ארעא. ולא אשתאר בהו חכמה, למעבד מדי.

שעו) אבל ב לזמנא דאתי, קב"ה יתער חכמתא בעלמא, ויפלחון ליה בה. הה"ד ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי. לאו כקדמאי, דחבילו ב ביה עלמא. אלא ועשיתי, את אשר ב בחוקי תלכו ואת משפטי תשמרו ועשיתם.

שעט) ר' יוסי ור' חייא, הוו אזלי בארשא. א"ל ר' יוסי לר' חייא, נפתח באורייתא ונימא מלה. פתח ר' יוסי ואמר כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך י להצילך ולתת אויבך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך. כי ה' אלקיך מתהלך, מהלך מבעי ליה. י אלא, כד"א מתהלך בגן לרוח היום. י ודא הוא אילנא, דאכל מניה אדם הראשון. מתהלך: נוקבא. מהלך: דכר.

שפ) ודא י הוא, ט דאזיל קמיהו דישראל, כד הוו אזלי במדברא. דכתיב, וה' הולך לפניו יום וגו'. ט הוא דאזיל, י קמיה י דב"נ כד אזיל

חלוסי גרסאות א ג"א משלי. ונ"א ליג במשלי שלמה. ונ"א דברי אגור בן יקה. ב ג"א איתאל. ב ג"א דילי. ונ"א דילת. ד ג"א היא. ה ג"א ואתי וליג ואוכל ואיכל. ו ג"א זעור. ז ג"א על אנפי. ח ג"א בזמנא. ט ג"א בה. י ג"א בחוקתי. יא ג"א להצילך וגו'. יב ג"א ליג אלא (אה"ל). יג ג"א ליג ורא הוא. יד ג"א מוסיף הוא דהות. טו ג"א אזיל. טז ג"א מוסיף ורא הוא. יז ג"א קמי. יח ג"א עמיה. יח ג"א בינא.

הסולם

ויאמר ה' הן עם אחד

מאמר

ויעבדו אותו בה. וז"ש ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי. לא כראשונים שהשחיתו עמה העולם, אלא ועשיתי, את אשר בחוקי תלכו ואת משפטי תשמרו ועשיתם.

שעט) רבי יוסי וכו': ר"י ורבי חייא היו הולכים בדרך. א"ל ר"י לר"ח.

נפתח בדברי תורה ונאמר דבר. פתח ר"י ואמר. כי ה' אלקיך מתהלך וגו'. ושאל. כי ה' אלקיך מתהלך. הלא מהלך צריך לומר. ומשיב. אלא כמו שאתה אומר. מתהלך בגן לרוח היום. וזה נאמר על האילן, שאכל ממנו אדם הראשון. דהיינו הנוקבא שה"ס עץ הדעת. כן. מתהלך שבכאן נאמר על הנוקבא. כי מתהלך יורה על נוקבא. מהלך. על דכר.

שפ) ודא הוא דאזיל וכו': והוא דהיינו הנוקבא שחלך לפני בני ישראל כשהיו הולכים במדבר, שכתוב, וה' הולך לפניו יום וגו'. וה' יורה על הוא ובית דינו. (כנ"ל דף מ' אות ק"ב) ובית דינו היינו הנוקבא. וכן ההולך לפני האדם. כשהולך בדרך. שכתוב צדק לפניו יחלך וגו'. וצדק הוא הנוקבא. וכן הוא ההולך לפני האדם

בשעה

המדרגות, ולא נטה לבו מחמת תאוה לאחת מהן, אלא עמד באמונה העליונה כראוי.

שעו) יהב חכמתא עלאה לשלמה וכו': נתן חכמה העליונה לשלמה המלך.

לאחר מכאן מה כתוב בו במשלי שלמה, (סימן ל') המשא נאם הגבר לאיתאל, לאיתאל ואוכל. אמר שלמה אתי אל והחכמה שלו הוא. ואוכל, ואוכל לעשות רצוני, ולא אכשל. כלומר, אע"פ שכתוב בתורה, ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו, אני ארבה ולא יסור לבי, כי אתי אל, ונתן לי החכמה שלו. ואחר כך כתוב, ויקם ה' שטן לשלמה וגו', כי לעז זקנתו נשיו הטואת לבבו. העניש אותו כמ"ש ויקם וגו'.

שעו) ת"ח בנין זעירו וכו': בוא וראה בשביל משהו חכמה, שמצאו דור

הפלגה מחכמת הראשונים. התגרו בהקב"ה ובנו מגדל, ועשו כל מה שעשו, עד שנפוצו מעל פני הארץ. ולא נשאר בהם עוד חכמה לעשות משהו. שעו) אבל לזמנא דאתי וכו': אבל לעתיד לבא. הקב"ה יעיר חכמה בעולם,

(דפוסי דף ע"ו ע"א)

באורחא, דכתיב צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. ודא ה' הוא, דאזיל קמיה דב"נ בשעתא דאיהו זכי. ולמה. להצילך ולתת אויבך לפניך. לאשתזבא ב"נ בארחא, ולא ישלוט ביה אחרא.

שפא) ובג"כ לבעי ליה לב"נ לאסתמרא מחובוי. ולדכאה לגרמיה. מאי דכיו. י דא דכתיב והיה מחנך קדוש. מאי קדוש. קדושים מבעי ליה. אלא, מחנך קדוש: אלן שייפי גופא. דגופא אתחבר ואתתקן בהו. ובג"כ, והיה מחנך קדוש. ולא יראה בך ערות דבר.

שפב) מאי ערות דבר. דא מלתא י דעריין, דדא הוא מלה, דקב"ה מאיס י בה יתיר מכלא. כיון דאמר, ולא יראה בך י ערות, אמאי דבר. אלא, הני חייבי עלמא, דגעלי ומסאבי גרמיהו, במלה דלהון דנפקי מפומיהו, י והא איהו ערות דבר.

שפג) וכל כך למה. בגין, דאיהו אזיל קמך, ואי את עביד כדין, מיד ושב מאחריך. דלא יזיל בהדך, י וייתוב י מאחריך, ואנן הא אזלינן י קמיה, בארחא, נתעסק במלי י דאורייתא. דהא אורייתא, אתעטרא על רישיה דבר נש, ה) ושכינתא לא יא אעדיאת מניה.

שפד) פתח, ר' חייא ואמר. ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וגו' ת"ח. מה כתיב, והי בנסעם מקדם. מאי מקדם. מקדמונו של עולם. י וימצאו. ויראו מבעי ליה, מאי וימצאו. אלא מציאה אשכחו תמן, מרזי י דחכמתא מקדמאי, י דאתנער תמן, מן בני טופנא, ובה אשתדלו למעבד, בההיא עבידתא דעבדו, לסרבא ביה בקב"ה, והו אמרי בפומא, ועבדי * עבידתא.

דרך אמת ה) כדי שימלא זכר ונקבה ככחנן נפ' בנאשית מ"ס כ'.

חלופי גרסאות ה) ג"א ליג הוא. ז ג"א ליג דא. ג ג"א ערייתא. ד ג"א ביה. ה ג"א מוסיף ערות דבר. ו ג"א והאי. ז ג"א ויתוב. ח ג"א מאחריך. ט ג"א ליג קמיה. י ג"א מוסיף דאורייתא דקב"ה. יא ג"א אעדי. יב ג"א מוסיף וימצאו בקעה. יג ג"א חכמתא. יד ג"א דאתער. ונ"א דאתנער.

מאמר הסולם ויאמר ה' הן עם אחד

מפיהם. דהיינו גיבול פה, וזה הוא שאומר ערות דבר. ובזה ביאר לנו הזוהר מהו סתרה ששואל לעיל (באוח שפ"א) דהיינו שימור עצמו מדברי עריות, וישמור פיו מלהוציא דבר מגונה. שפג) וכל כך למה וכו': ושואל, ולמה מקפיד התורה כל כך, ומשיב, משום שהוא דהיינו השכינה, הולך לפניך, ואם אתה עושה כזאת מיד ושב מאחריך, כי לא ילך עמך, וישוב מאחריך. ומסיים רבי יוסי, ואנו, הננו הולכים לפניך לפני השכינה, בדרך. נעסוק בדברי תורה, כי התורה מתעטרת על ראשו של אדם, העוסק בה והשכינה אינה מסתלקת ממנו.

שפד) פתח ר' חייא וכו': פתח ר"ח ואמר ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם. כוא וראה מה כתוב. ויהי בהנסעם מקדם, מהו מקדם. ואמר שפירוש, מקדמונו של עולם, ושואל וימצאו. ה"ה לו לומר

בשעה שזוכה. ולמה הוא הולך. היינו כמו שכתוב, להצילך ולתת אויבך לפניך. דהיינו להציל את האדם בדרך, ולא ישלוט בו סטרא אחרא.

שפא) ובג"כ לבעי ליה וכו'. ומשום זה צריך האדם להשמר מחטאיו, ולטהר את עצמו. ושואל. מהו טהרה. ומשיב, זהו שכתוב, והיה מחנך קדוש. מהו קדוש, קדושים צריך לומר. דהיינו לשון רבים. אלא מחנך קדוש, הם אברי הגוף, אשר הגוף מתחבר ומתתקן מהם. ועל כך. אומר עליו, והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר.

שפב) מאי ערות וכו': ושואל מהו ערות דבר. ואומר, הוא דבר עריות. שזה הוא דבר, שהקב"ה מואס בו יותר מהכל. ושואל כיון שהכתוב אומר, ולא יראה בך ערות, למה לו לומר דבר. ומשיב, אלא אלו הם רשעי עולם המגעלים ומטמאים עצמם בהדבר שהם מוציאים

(דעריין דף ע"ו ע"א * דף ע"ו ע"ב)

שפה) חמי, מה כתיב, הן עם אחד ושפה אחת לכלם. בגין, דאינון בלבא חד, ורעותא חד, וממללי בלשון הקדש. ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. ולית מאן דימנע עובדא דלהון. אבל י מאי אעביד, אבבל לון דרגין דלעילא, ולישן דלהון לתתא. וכדין אתמנע עובדא דלהון. שפו) ומה, בגין דהון ברעותא ולבא חד, וממללי בלשון הקדש כתיב, לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ודינא דלעילא, לא יכיל לשלטא בהו. אנו, או חברייא דמתעסקין באורייתא, ואנן בלבא חד, ורעותא חד, על אחת כמה וכמה.

שפו) א"ר יוסי, מכאן ס לאינון מארי דמחלוקת, יא לית לון קיומא. דהא י כל זמנא, י דבני עלמא, יו אלין עם אלין, ברעותא י חדא, ולבא חד, אע"ג, דמרדי ביה בקב"ה, לא שלטא י בהו דינא דלעילא. כיון דאתפלגו, מיד ויפץ ה' אותם משם וגו'.

שפח) א"ר חייא, אשתמע, דכלא במלה דפומא תלייא. דהא, כיון י דאתבבל, מיד ויפץ ה' אותם משם. אבל בזמנא דאת, מה כתיב, כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם י ה' ולעבדו שכם אחד. וכתיב והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

חלופי גרסאות ו' נ"א וברעותא. ז' נ"א וממללין. ג' נ"א ומה. ד' נ"א ל"ג חד. ס' נ"א דממללי. י' נ"א לשלטא. ז' נ"א וחברייא וליג אי (אה"ל). ח' נ"א ל"ג חד. ט' נ"א דכל אינון. י' נ"א דמחלקת, יא' נ"א ל"ג לית לון קיומא. יב' נ"א ל"ג דהא, יג' נ"א דכל ול"ג דהא. יד' נ"א דאינון ברעותא וליג דבני עלמא אלין עם אלין. ונ"א דאלין ואלין ברעותא. ונ"א דבני עלמא אלין ברעותא, ונ"א דבני עלמא עם אלין אלין (ר"א) טו' נ"א אלין עם אלין (אה"ל) טז' נ"א חד. יז' נ"א בהוא. יח' נ"א מוסיף דאתבבל מלה. יט' נ"א ה' וגו'.

ויאמר ה' הן עם אחד

הסולם

מאמר

לעשות, ודין העליון לא יכול לשלוט עליהם, אנו או החברים שעוסקים בתורה, ואנו בלב אחד ורצון אחד על אחת כמה וכמה שלא יבצר ממנו, מה שנרצה לעשות.

שפו) א"ר יוסי וכו': אריי מכאן נשמע, שכל אלו בעלי המחלוקת אין להם קיום. שהרי כל זמן שבני העולם הם אלו עם אלו ברצון אחד ולב אחד אע"פ שמורדים בהקב"ה, לא שפט בהם דין העליון, כמו שאירע בדור הפלגה וכיון שנחלקו, מיד כתוב עליהם ויפץ ה' אותם משם וגו'. הרי שלבעלי מחלוקת אין להם קיום.

שפח) א"ר חייא וכו': אר"ה, משמע שהכל תלוי בדברי הפה, כי כיון שנתבבל שפתם, מיד ויפץ ה' אותם משם וכו'. אבל לעתיד לבא, מה כתוב, כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד. וכתוב והיה ה' למלך על כל הארץ וגו'.

לומר ויראו בקעה, מהו וימצאו, ומשיב אלא שמצאו מציאה מסודרת החכמה של הראשונים, דהיינו דור המבול, שחתנערו שם (שע"כ בקרא המקום שהוא שנער), ובחכמה זו שמצאו, השתדלו לעשות העבודה שעשו, כדי למרות בהקב"ה. והיו אומרים בפיהם השבעו לשרים העליונים. ועשו את העבודה, דהיינו בנין העיר והמגדל.

שפה) חמי מה כתיב וכו': ראה מה שכתוב הן עם אחד ושפה אחת לכולם, ומשום שהם בלב אחד ורצון אחד, ומדברים בלשון הקדש. ע"כ ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. ואין מי שיוכל למנוע את מעשיהם. אבל אמר הקב"ה, מה אעשה, אני אבבל את המדרגות של מעלה ואת הלשון שלהם למטה ואז תמנע העבודה שלהם.

שפו) ומה בגין דהון וכו': ומה, משום שהיו ברצון ולב אחד, ודברו בלשון הקודש כתוב, לא יבצר מהם אשר יזמו (דפו"י דף ע"ו ע"ב)